



GODIŠNJAK BR. 23

**MEĐUNARODNE
EKOŠKOLE
U REPUBLICI HRVATSKOJ**



MEĐUNARODNE EKOŠKOLE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Godišnjak br. 23

Zagreb, kolovoz 2023. godine



MEĐUNARODNE EKOŠKOLE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Godišnjak br. 23

Nacionalni voditelj i koordinator programa Ekoškole i FEE EcoCampus-a u Hrvatskoj je Udruga Lijepa Naša.

Međunarodni voditelj i koordinator programa Ekoškole i FEE EcoCampus-a je Zaklada za odgoj i obrazovanje za okoliš (Foundation for Environmental Education -FEE).

Izdavač: Udruga Lijepa Naša

Glavni i odgovorni urednik: dr.sc. Mirko Ruščić

Programski voditelji Ekoškola i FEE EcoCampus-a: Anita Šetić, dipl. soc./croat., Ana Boras, mag. relig i Josip Gregac, mr.sc.

Ovaj Godišnjak je izradila i grafički oblikovala Udruga Lijepa Naša od materijala koje su producirale hrvatske Ekoškole. Svrha mu je pomoći u realizaciji programa Ekoškole te promocija aktivnosti ustanova uključenih u program. Niti jedan dio ove publikacije ne smije se adaptirati, prevoditi ili uključivati u nove kompilacije bez prethodne pismene suglasnosti Udruge Lijepa Naša.

Slika za naslovnicu je preuzeta od Dječjeg vrtića „Botinec“, Zagreb – Područnog objekta Mala Mlaka. Godišnjak je izrađena pomoću alata *Canva* (www.canva.com).

Zagreb, kolovoz 2023. godine

SADRŽAJ

PREGOVOR	8
IN MEMORIAM: dr.sc. Ante Kutle	9
EKOŠKOLE: POČETAK I RAZVOJ	10
Načela odgoja i obrazovanja za okoliš u programu Ekoškole	14
Ciljevi zaštite okoliša u programu Ekoškole	14
UDRUGA LIJEPA NAŠA: PROGRAMI I PROJEKTI	15
Skrraćeni pregled aktivnosti nacionalnog koordinatora tijekom školske godine 2022./2023.	16
Vrijeme nam istječe - Running Out of Time	18
Održan susret međunarodnih Ekoškola 2023.	21
Sažetci predstavljenih radova Ekoškola na Susretu	22
KRATKI PRIKAZ RADA 23. GENERACIJE EKOŠKOLA	35
Osnovna škola „Franjo Hanaman“ Drenovci	36
Osnovna škola „Vijenac“, Osijek	37
Osnovna škola „Braća Radić“, Koprivnica	39
Prva privatna gimnazija s pravom javnosti Varaždin	40
Dječji vrtić „Jurek“, Gornja Stubica	43
Dječji vrtić „Leptirić Lu“, Zagreb	44
Dječji vrtić „Četiri rijeke“, Karlovac	45
Područni odjel Šišan - Osnovna škola Dr. Mate Demarina, Medulin	46
Dječji vrtić Obrovac	47
Dječji vrtić „Sunce“, Zadar	48
Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Neviđane	49
Dječji vrtić „Maslina“, Tribunj	50
Dječji vrtić „Cvrčak“, Knin	51
Osnovna škola „Trstenik“, Split	52
Osnovna škola „Žnjan – Pazdigrad“, Split	53
3. GENERACIJA EKOŠKOLA - PLATINASTI STATUS 2003.-2023.	54
Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić“ Gunja	55
Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Komletinci	58
Osnovna škola „August Šenoa“, Osijek	59
Osnovna škola „Antun Nemčić Gostovinski“, Koprivnica	63
Osnovna škola Visoko	65
Osnovna škola Draganići	68
Osnovna škole dr. Jure Turića, Gospić	69
PRILOZI EKOVRTIĆA	70
TO SMO MI – VELIKI I MALI ISTRAŽIVAČI, Dječji vrtić „Maslačak“, Pula	71
DIJAMANTNI STATUS PO DRUGI PUT, Dječji vrtić „Radosť“, Jastrebarsko	74
V MALOM MEDIMURSKOM KRAJU, ZA VRTIĆ STONOBU SI ZNAJU, Dječji vrtić „Cvrčak“, Čakovec	76
HRANA I VODA VAŽNI SU ZA NAŠE TIJELO, Dječji vrtić „Cvrčak“, Čakovec	77
SURADNJA UDRUGA, LOKALNE ZAJEDNICE I EKOŠKOLE VRTIĆA STONOBU, Dječji vrtić „Cvrčak“, Čakovec	77
NAŠE AKTIVNOSTI KROZ 2022./2023., Dječji vrtić „Zlatni dani“, Zlatar Bistrica	79

ŠUMASTI U DJEČJEM VRTIĆU „TAMARIS“, VODICE.....	80
DAJ PET ZA ZELENI SVIJET, Dječji vrtić „Vukovar I“, Vukovar - Ekovrtić „Leptirić“.....	81
POGLED U NEBO, Dječji vrtić „Savica“, Zagreb	84
BILJKE, Dječji vrtić „Savica“, Zagreb	85
KAKO SU ZVONČARI PROBUDILI PROLJEĆE U SKUPINI „ŽABICE“, Dječji vrtić „Savica“, Zagreb	87
RECIKLIRANJE NA FRANCUSKI NAČIN, Dječji vrtić „Savica“, Zagreb.....	88
PROVEDBA EKOTEMA U DJEČJEM VRTIĆU OPĆINE PRIMOŠTEN - DJEČJEM VRTIĆU BOSILJAK.....	90
ZELENA ČISTKA, Dječji vrtić Popovača	90
NAŠE EKO AKTIVNOSTI, Dječji vrtić „Koraci“, Velika Gorica	91
TRADICIJSKI OBIČAJI NAŠEG KRAJA, Dječji vrtić „Naša radost“, Pregrada	95
OTPAD, Dječji vrtić „Bubamara“, Bjelovar	96
PIRAMIDA POŽELJNOG RAZVOJA - MALI PROJEKT S VELIKOM IDEJOM ODRŽIVOSTI I OPORABE, Dječji vrtić „Proljeće“, Kloštar Ivanić	97
ZASADI DRVO, NE BUDI PANJ, Dječjeg vrtića „Malešnica“, Zagreb	99
KUKCI, Dječji vrtić „Bajka“, Vinkovci	100
EKO AKTIVNOSTI U HLOJKICI, Dječji vrtić „Hlojkica“, Delnice	100
PRAVILNO SORTIRANJE OTPADA I USVAJANJE NAVIKE RECIKLIRANJA, Dječji vrtić Duga Resa	101
SKUPLJANJE KIŠNICE, Dječji vrtić „Tratinčica“, Zagreb	102
U NAŠEM VRTIĆU STVARAMO ZDRAVIJU BUDUĆU GENERACIJU, Dječji vrtić „Cvrčak“, Virovitica.....	104
ZDRAV ŽIVOT KROZ PREHRANU I SPORT, Dječji vrtić „Potočnica“, Pitomača	106
EKOŠKOLA, Dječji vrtić Hrvatski Leskovac, Područni objekt „Zvončići“	107
DJEČJI VRTIĆ „ZVONČIĆ“ NAŠICE – GRAD NAŠICE	108
POMOZITE NAM OSTVARITI NAŠ CILJ, Dječji vrtić Kutina	110
DJEČJI VRTIĆ „GRIGOR VITEZ“, SAMOBOR – PODRUČNI OBJEKT „ANTUNTUN“	111
MALI BOTANIČARI, Dječji vrtić „Mak“, Osijek	113
UKLJUČIVANJE RODITELJA U RAD EKOVRTIĆA, Dječji vrtić „Četiri rijeke“, Karlovac	115
ZAJEDNO ZA EKO ZAVIČAJ, Dječji vrtić „Jurek“, Gornja Stubica	116
EKOLOŠKI ODGOJ I OBRAZOVANJE U PROJEKTU „ŠKOLE ZA AFRIKU“, Dječji vrtić Grigora Viteza, Zagreb.....	117
OSJEĆAM(O) BAŠTINU, Dječji vrtić Grigora Viteza, Zagreb	118
ČISTA ZEMLJA – SRETNNA ZEMLJA, Dječji vrtić Grigora Viteza, Zagreb.....	119
PRILOZI EKOŠKOLA I FEE ECOCAMPUSA	120
POSJETI NAŠOJ ŠKOLI U SKLOPU REGREEN PROJEKTA (2022. – 2023.), Osnovna škola Novo Čiče	122
EKO SAD STORY, Osnovna škola „Srdoči“, Rijeka	124
SJEMENKE - SITNE, ALI BITNE!, Osnovna škola „Srdoči“, Rijeka	125
VG FEST I EKO DAN (TJEDAN), Osnovna škola Eugena Kumičića, Velika Gorica	126
SOLITARNE PČELE U SUNČANOM VOĆNJAKU, Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Podravsko sunce, Koprivnica	127
EKO AKTIVISTI I PROJEKTNI DAN, Osnovna škola „Milan Amruš“ Slavonski Brod.....	128
BITI EKO ZADAĆA JE NAŠA - OD PRVAŠA DO OSMAŠA!, Osnovna škola Jabukovac, Zagreb	131
EKO AKTIVNOSTI, Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Čepin	133
EKOLOŠKI OTISAK, Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osijek	134
DIJAMANTNI STATUS EKOŠKOLE, Osnovna škola Tordinci	135
NIJE LAKO, ALI JE KORISNO I LIJEPO BITI EKO, Osnovna škola Ivana Gundulića, Dubrovnik	138

MOBILNI EKO KUTAK, Osnovna škola Frane Petrića, Cres	139
MOJA ŠKOLA BLISTA, UREDNA I ČISTA, Osnovna škola Frane Petrića, Cres	139
RAD EKOŠKOLE, Osnovna škola dr. Ante Starčevića, Pazarište Klanac	140
OTPAD I BIORAZNOLIKOST, Osnovna škola Kaštanjer, Pula	142
ODRŽIVI RAZVOJ, Osnovna škola Brezovica	143
KRATKI PRIKAZ EKO AKTIVNOSTI U 2022./2023, Osnovna škola Zorke Sever, Popovača	145
I JA SE ŽELIM DRUŽITI, Osnovna škola Lovas	147
BE ECO, BE COOL, Osnova škola grofa Janka Draškovića, Klenovnik	148
OŽIVIMO ŠKOLSKI VRT, Osnova škola grofa Janka Draškovića, Klenovnik	149
EKO KUTAK „SAČUVAJMO NAŠE MORE“, Osnovna škola „Bol“, Bol	150
IZVJEŠĆE O RADU NAŠE EKOŠKOLE ZA ŠK. GOD. 2022./2023., Osnovna škola Borovje, Zagreb	151
EKO AKTIVNOSTI U OSNOVNOJ ŠKOLI JOSIPOVAC	154
ČUDESNA STEMIONICA/UČIONICA NA OTVORENOM, Osnovna škola Petrijanec	156
I.N.S.P.I.R.E., Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Budinščina	157
OTPAD, Osnovna škola „Davorin Trstenjak“, Čađavica	158
RECIKLIRANJE ODJEĆE, Osnovna škola Vladimira Nazora, Vrsar	160
DOČEK ŠTAFETE RUNNING OUT OF TIME, Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška	161
VODENA ZRCALA OTOKA ŠOLTE, Osnovna škola Grohote	161
ŠKOLSKI VRT – BIORAZNOLIKOST I OSJEĆAJ ZAJEDNICE, Osnovna škola „Vladimir Gortan“, Rijeka	163
EKOŠKOLA - PRVA GODINA DJELOVANJA, Katolička osnovna škola „Josip Pavličić“, Rijeka	164
EKOLOŠKA SVIJEST U OSNOVNOJ ŠKOLI DVOR	166
DIJAMANTNI STATUS I NOVI ŠKOLSKI PROJEKT TERRA ETERICA, Osnovna škola Donji Kraljevec	167
OPATIJSKI KAMINO, Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija	169
NE OKOLIŠAJ, Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija	170
OPATIJCI U ŠIBENIKU, Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija	172
ŽIVI PANO, Osnovna škola Vladimira Nazora, Pazin	173
OSNOVNA ŠKOLA „IVAN GORAN KOVAČIĆ“, GORA	173
SLAVONIJA NA DLANU, Osnovna škola Ivana Mažuranića, Vinkovci	174
RADIONICA PREŽIVLJAVANJA, Osnovna škola Montovjerna, Dubrovnik	176
NAŠE EKO AKTIVNOSTI, Centar za odgoj i obrazovanje Virovitica	176
STEMajmo, Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić“ Gunja	178
SNAGA BILJNOG SVIJETA, Osnovna škola Visoko	179
MEĐUNARODNI DOGAĐAJ RUNNING OUT OF TIME OBILJEŽEN KROZ DAN BEZ ŠKOLSKOG ZVONA, Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskoga, Zagreb	180
EKO AKCIJE, Centar za odgoj i obrazovanje „Ivan Štark“, Osijek	183
ŠKOLU UZ RIJEKU KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE, Osnovna škola „Braća Radić“, Koprivnica	184
MISLI GLOBALNO – JEDI LOKALNO, Osnovna škola „Franjo Hanaman“, Drenovci	185
RIBA RIBI GRIZE REP - ŠKOLA ZA MALE RIBOLOVCE, Osnovna škola „Vijenac“, Osijek	186
PROVEDBA PROJEKTOG DANA EKOŠKOLE, Osnovna škola „Vladimir Nazor, Nevidane	190
EKO KUGLICE - VRT U MALOM 2, Osnovna škola Žnjan-Pazdigrad, Split	191
16. PLAVI DAN (25. ožujka 2023.), Pomorska škola Bakar	192
OBILJEŽAVANJE 16. PLAVOG DANA U POMORSKOJ ŠKOLI BAKAR S TEMOM: KLIMATSKE PROMJENE I BUDUĆNOST JADRANA	193

PRIRODOSLOVNA ŠKOLA SPLIT	196
PROJEKTNA NASTAVA: ŠKOLSKI ARBORETUM GIMNAZIJE ANTUNA GUSTAVA MATOŠA ZABOK I BILJNE VRSTE IZ NAŠEG VRTA I NJIHOVA LJEKOVITA SVOJSTVA, Gimnazija Antuna Gustava Matoša, Zabok	198
PROJEKT „GO GREEN“ U NOVOGRADIŠKOJ GIMNAZIJI, Gimnazija Nova Gradiška	199
TJEDAN ODRŽIVOG RAZVOJA, Poljoprivredno šumarska škola Vinkovci	200
EKO VRT NAŠE ŠKOLE „ARBORETUM OPEKA“ IZ MARČANA, Srednja škola „Arboretum Opeka“, Vinica	202
„THE GREEN CONSUMER“ (ZELENI POTROŠAČ), Srednja škola Pregrada	204
EKO AKTIVNOSTI SREDNJE ŠKOLE ZLATAR.....	205
PIR - OD POLJA DO STOLA, Srednja strukovna škola Antuna Horvata, Đakovo	205
OBRASCI ŽIVLJENJA U SKLADU S PRIRODOM, Tehnička škola Kutina	207
EKOLOGIJA I MODNI DIZAJN, Učenički dom „Podmurvice“, Rijeka	209
AKTIVNOSTI EKOODBORA, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija	211
Popis Ekoškola i FEE EcoCampus-a.....	213



PREDGOVOR



Izrazita čast i zadovoljstvo mi je zahvaliti se svim Ekoškolama u Hrvatskoj kao i svima koji na bilo koji način daju svoj doprinos u provedbi ovog programa. Upućujem i ove godine izraze zahvalnosti i radosne pozdrave Udruge Lijepa Naša kao i moje osobne pozdrave. Poseban pozdrav Ekoškolama 23. generacije, koje su u lipnju ove godine stekle status međunarodne Ekoškole, kao i svim Ekoškolama neparnih generacija koje su tom prilikom obnovile status.

Upućujem pozdrave i Ekoškolama parnih generacija, koje će u 2023./2024. školskoj godini obnavljati status međunarodne Ekoškole. Posebnu dobrodošlicu upućujemo osnovnim i srednjim školama, dječjim vrtićima, učeničkim domovima te višim i visokim školama kao i centrima za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju, koji su se prijavili u program i koji će iduće godine kao 24. generacija Ekoškola iz Hrvatske steći ovaj prestižni međunarodni status.

Pred Vama je 23. broj godišnjaka Ekoškole, koji će, uistinu, dobro doći svima koji sudjeluju u provedbi programa Ekoškola, prvenstveno školskim koordinadorima, ravnateljima Ekoškola, predstavnicima lokalnih zajednica te onima koji su na čelu prosvjetne vlasti na lokalnoj i državnoj razini. Godišnjak Ekoškole napisan je na preko 200 stranica i podijeljen na 7 poglavlja.

Na početku donosimo **Kratak pregled povijesti razvoja programa Ekoškole**, zatim slijedi **Pregled aktivnosti nacionalnog koordinadora**. U ovom poglavlju možete pronaći informacije o provedenim projektima i aktivnostima tijekom školske godine 2022./2023. kao što je „**Running Out of Time**“ ili **Susret Ekoškola**.

Nakon 3 godine stanke uzrokovane pandemijom COVID-19, 7. lipnja 2023. u Zagrebu smo organizirali stručni skup „Susret međunarodnih Ekoškola u RH“, na kojem su se okupili predstavnici iz 150 hrvatskih Ekoškola te razmijenili iskustva i primjere dobre prakse na temu „smanjenje onečišćenja“. Ovom prilikom zahvaljujem se što su nam Susret Ekoškola uveličali i dali podršku gosp. Mirko Budiša, zamjenik direktora Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, gosp. Zvonimir Majić, načelnik sektora za gospodarenje posebnim kategorijama otpada Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te gđa. Iva Ivšić, zastupnica u Gradskoj skupštini Grada Zagreba kao izaslanica gradonačelnika Grada Zagreba gosp. Tomaševića. Također, zahvaljujem nacionalnim koordinadorima programa Ekoškola u Sloveniji gosp. Gregoru Ceraru i gđi. Jasmini Mlakar. Susret je obogatio svojim stručno-znanstvenim predavanjem dr.sc. Predrag Korica iz Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Čestitke, pohvale i pozdrave i zahvalnost upućujem svim općinama, gradovima i županijama iz kojih se regrutiraju naše Ekoškole i koji ih potiču i pomažu u provedbi programa.

Slijedi nam poglavlje **Kratki prikaz rada 23. generacije Ekoškola** gdje možete pronaći njihov put do zelene zastave i statusa Ekoškola. Ove godine status Ekoškole steklo je 15 odgojno-obrazovnih ustanova kao dio 23. generacije Ekoškola i to 7 dječjih vrtića 7 osnovnih škola i 1 srednja škola. Zatim slijedi poglavlje **3. generacija Ekoškola – platinasti status**. U ovom poglavlju možete pronaći presjek rada Ekoškola 3. generacije u posljednjih 20 godina, te čime su zaslužile platinasti status!

Zatim slijedi najduži i najbolji dio godišnjaka, a to su upravo projekti, aktivnosti, primjeri dobre prakse Ekoškola iz Hrvatske. Podijeljeno u dva dijela **Prilozi Ekovrtića** (35 članak) i **Prilozi Ekoškola i FEE EcoCampus-a** (63 članka). Nadamo se da ćete kroz ove tekstove pronaći inspiraciju za neke nove aktivnosti u novoj školskoj godini. I na kraju nalazi se **Popis Ekoškola**, odnosno svih osnovnih i srednjih

škola, dječjih vrtića, učeničkih domova i visoko obrazovnih ustanova u Hrvatskoj, po županijama i generacijama, koje su u protekle 22 godine stekle status međunarodne Ekoškole ili FEE EcoCampus-a.

Za kraj ovog predgovora želim se zahvaliti svima koji su poslali i ustupili svoje priloge za ovaj bilten. Veliku zahvalu upućujem Aniti Šetić i Ani Boras, koje su uložile veliki trud za pripremu i realizaciju ovog godišnjaka. S tim željama i mislima u 23-oj godini provedbe Ekoškola u Hrvatskoj i 33-oj godini djelovanja Udruge Lijepa Naša, svim Ekoškolama želim uspješnu 2023.-2024. školsku/pedagošku godinu i nove radosne susrete s vama.

dr.sc. Mirko Ruščić, predsjednik Udruge Lijepa Naša

IN MEMORIAM



dr.sc. Ante Kutle

(5. svibnja 1949. -10. kolovoza 2023.)

S tugom i ponosom u ime Udruge Lijepa Naša, te kao predsjednik Udruge i u svoje osobno ime izražavam iskrenu sućut obitelji Kutle zbog nedavne smrti našeg dr.sc. Ante Kutle. Izražavam iskrenu sućut i njegovoj rodbini, te prijateljima i znancima s kojima je dugi niz godina surađivao.

Dragi Ante borio si se nekoliko godina sa svojom bolešću i svi smo se nadali da ćeš se izvući i opet biti s nama, ali na žalost tu bitku si izgubio, ali te je Bog pozvao k sebi u vječno počivalište, gdje ćeš imat svoj mir bez boli, patnje i jauka.

Ponosni smo dragi Ante na tvoj lik i djelo kroz dugogodišnju suradnju u Udruzi Lijepa Naša, koju si među inim osnovao još 1990. godine te bio dugogodišnji predsjednik i počasni predsjednik ove najjače ekološke Udruge u Hrvatskoj. Kroz Udrugu Lijepa Naša dao si veliki doprinos u odgoju i obrazovanju za okoliš i održivi razvoj te ekološki odgoj mladih od vrtićke dobi, osnovnoškolske, srednjoškolske te fakultetske razine, kroz međunarodne programe Ekoškola, svehrvatskog Ekokviza u kojeg su bile uključene i hrvatske škole izvan Hrvatske, zatim programi Plava zastava, Zeleni ključ te Dani kruha. Svi ti programi se provode tvojom zaslugom jedino kroz Udrugu Lijepa Naša. Na tom velikom doprinosu i angažmanu velika Ti hvala jer si utkao put u Udruzi Lijepa Naša, kojeg mi dalje nastavljamo i razvijamo i uvijek ćeš biti s nama preko svojih djela koje si uspostavio.

Ponosni smo i na Tvoje domoljublje jer si se od početka uključio u stvaranje jedine nam države Hrvatske. I zato Ti velika hvala.

Bog Ti dao pokoj vječni i neka Ti je laka Hrvatska zemlja koju si toliko volio. Nadam se da ćemo se jednog dana i susresti u vječnosti.

dr.sc. Mirko Ruščić, predsjednik Udruge Lijepa Naša



EKOŠKOLE: POČETAK I RAZVOJ

Sve počinje u razredu

Ekoškole su rastući fenomen, koji potiče mlade ljude da se aktivno uključe u zaštitu okoliša lokalne sredine u kojoj žive. Djeca s aktivnostima započinju u učionici, angažiraju školu i na kraju potiču promjenu u čitavoj lokalnoj zajednici. Kroz ovaj program, djeca i mladi stječu osjećaj da mogu utjecati na lokalnu i globalnu politiku zaštite okoliša što ih vodi ka konačnom cilju stjecanja certifikata Ekoškole i prestižu koji donosi zelena zastava koja se vijori ispred njihove odgojno-obrazovne ustanove. Program Ekoškola idealan je način za odgojno-obrazovne ustanove da krenu na smislen put ka unaprijeđenju okoliša u njihovoj ustanovi i lokalnoj zajednici, te pozitivno utječu na život mladih ljudi, njihovih obitelji, školskog osoblja i lokalnog stanovništva te potaknu lokalne vlasti na djelovanje.

Ekoškole uključuju sve

Kombinirajući učenje s praktičnim iskustvima, cijeli se program izvodi prema sveobuhvatnom, participativnom pristupu koji uključuje učenike, nastavnike i lokalnu zajednicu u cjelini.

Unaprjeđuje školski okoliš

Program Ekoškola idealan je početak smanjivanja ekološkog otiska za odgojno obrazovne ustanove, što neizbježno dovodi do održivijeg, jeftinijeg i odgovornijeg školskog i životnog okružja.

Motivira

Ekoškole potiču učenike na rješavanje ekoloških problema na razini na kojoj mogu vidjeti stvarne i opipljive rezultate, te ih tako uvjeriti da je svaka pozitivna aktivnost i svaki pokušaj rješavanja problema hvale vrijedan, te kako i oni sami uistinu mogu potaknuti promjene u društvu i rješavati probleme.

Mijenja stavove

Ekoškole kod učenika razvijaju osjećaj odgovornosti i njeguju stavove i promišljanja ka održivosti koja se mogu svakodnevno primjenjivati. Pozitivno utječe na sve uključene i razvija osjećaj da svojim aktivnostima uistinu mogu potaknuti promjene te takvo proaktivno ponašanje šire u obitelji i među prijateljima, a takav osjećaj na kraju prenose i na buduće generacije.

Uključuje lokalnu zajednicu

Ekoškole od samog početka stavljaju veliki naglasak na uključivanje lokalne zajednice. Na taj se način lekcije koje učenici nauče u školi ili vrtiću prenose u lokalnu zajednicu u kojoj vode do održivijih, ekološki odgovornijih obrazaca ponašanja.

Povezuje na globalnoj razini

Ekološke škole olakšavaju kontakt među uključenim institucijama, ne samo na nacionalnoj razini, nego i na međunarodnoj razini. Te veze pružaju priliku odgojno obrazovnim institucijama da podijele informacije o okolišu, a mogu se koristiti i kao sredstva za kulturnu razmjenu i za poboljšanje jezičnih vještina.

Kako funkcioniraju Ekoškole

Program Ekoškola sastoji se od tri strukturalna elementa:

- metodologije koja se sastoji od sedam koraka,
- specifičnih tema za Ekoškole i
- evaluacije aktivnosti prije stjecanja zelene zastave.

Kako bi bio uspješan, program mora imati podršku ravnatelja i Školskog odbora. Neophodno je aktivno angažiranje svog osoblja, kao i dugoročno opredjeljenje za realizaciju programa te spremnost uključivanja učenika u proces odlučivanja.



Tijekom posljednja dva desetljeća Ekoškole su se iz europskog obrazovnog programa, koji se provodio u četiri europske zemlje, transformirale u jedan od najpopularnijih UNEP-ovih globalnih modela odgoja i obrazovanja za okoliš, upravljanje i održivost okoliša. Danas je u program uključeno preko 20 milijuna učenika iz 73 država diljem svijeta.

Program je razvijen 1992. godine kao odgovor na potrebu uključivanja mladih ljudi u projekte zaštite okoliša na lokalnoj razini kako je utvrđeno na Konferenciji Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju 1992. Program Ekoškole pokrenut je 1994. godine u Danskoj, Njemačkoj, Grčkoj i Velikoj Britaniji uz potporu Europske komisije. 2001. godine kada je Zaklada za odgoj i obrazovanje za okoliš postala globalna organizacija, zemlje izvan Europe počele su se pridruživati programu. Južna Afrika bila je prva zemlja izvan Europe koja je to učinila.

Godine 2003. Ekoškole su od strane UNEP-a prepoznate kao najbolja svjetska inicijativa i model za odgoj i obrazovanje za održivi razvoj.

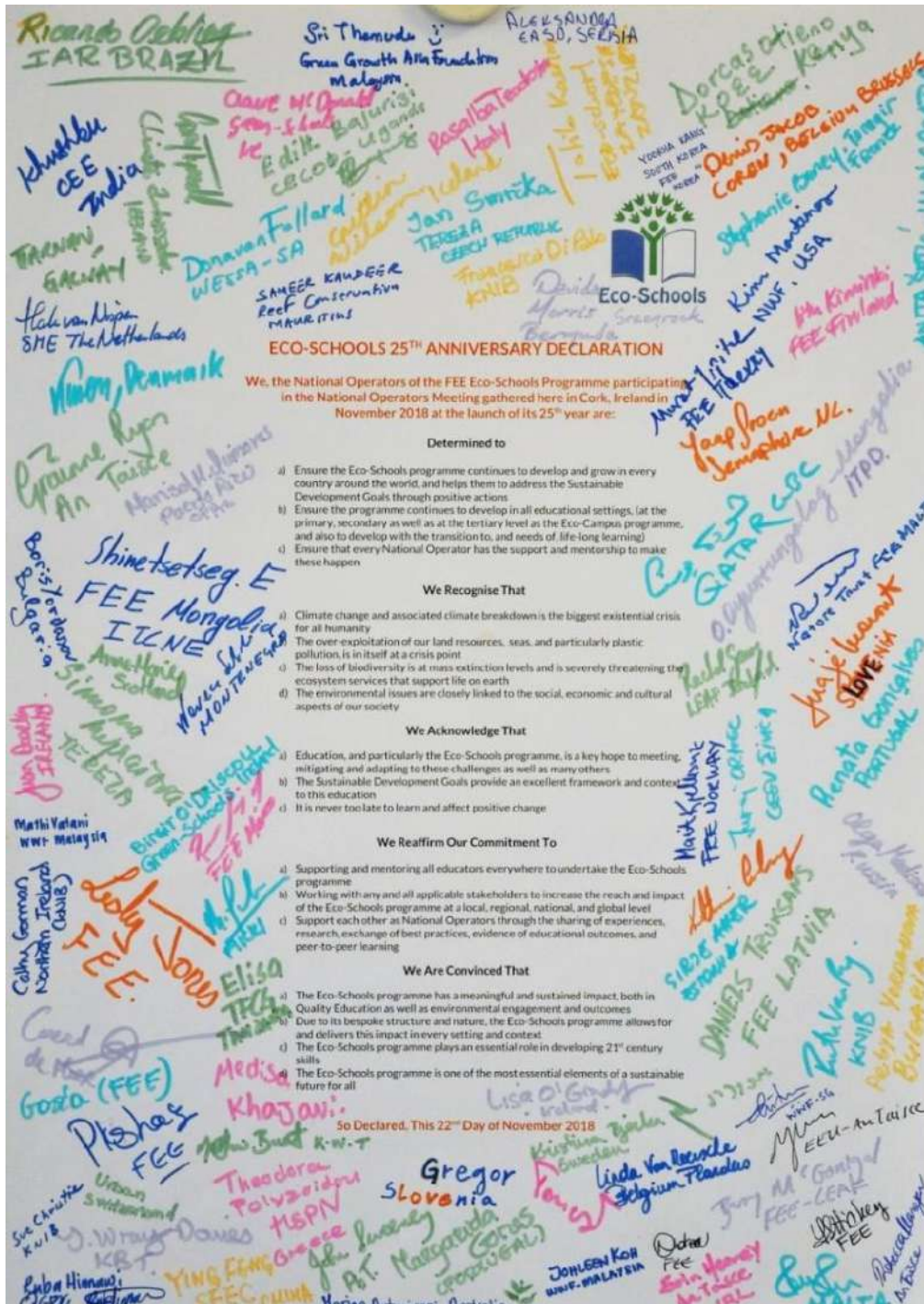
FEE EcoCampus

Kako učenici rastu s njima raste i program Ekoškola. Učenici koji su pohađali Ekoškole kroz vrtičko, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje poželjeli su i na fakultetu biti dio odbora eko škole i nastaviti svoje ekološko djelovanje. Nažalost otkrili su da je to nemoguće, jer je program završavao sa srednjom školom. Učenici, odnosno sada studenti, su se organizirali i potaknuli visokoškolske institucije na kojima su studirali da se priključe programu Ekoškole i tako je rođen FEE EcoCampus koji se u svakoj zemlji provodi u suradnji sa nacionalnim operaterom.

VREMENIK

- 1992. Ekoškole razvile su se kao odgovor na potrebu uključivanja mladih ljudi u projekte zaštite okoliša na lokalnoj razini kako je utvrđeno na Konferenciji Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju.
- 1994. Program Ekoškole pokrenut je u Danskoj, Njemačkoj, Grčkoj i Ujedinjenom Kraljevstvu uz potporu Europske komisije.
- 1999. Program Ekoškole primio je nagradu "Worldaware Award for Global Education" Centra Sjever-Jug Vijeća Europe i Nacionalnog odbora za međunarodnu suradnju i održivi razvoj (NCDO).
- 2002. Program Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP) i FEE organiziraju radionicu o partnerstvu Ekoškola za Afriku u Južnoj Africi.
- 2003. Ekoškole su od strane UNEP-a prepoznate kao najbolja svjetska inicijativa i model za odgoj i obrazovanje za održivi razvoj.
- 2004. Deseta godišnjica Ekoškola. U program je uključeno 4,487,807 učenika; 233.533 učitelja; 12.640 škola i 1.661 lokalnih zajednica. Ukupno je 16.040 seminara organizirano od strane nacionalnih operatera Ekoškole.
- 2005. Toyota Motor Europa putem Toyota fonda za Europu podržava projekt zaštite okoliša i inovacija. Prvi ciklus ovog projekta imao je temu "Održiva mobilnost" i proveden je u četiri zemlje: Italiji, Njemačkoj, Španjolskoj te Engleskoj i Sjevernoj Irskoj. Uz potporu Europske komisije (ManagEnergy), produciran je film o projektu Osnovne škole Millfield, koja je bila dobitnik prvog ciklusa.
- 2006. U međunarodni program Ekoškole uključeno je preko 5 milijuna učenika, 22.000 škola, preko 400.000 učitelja i više o 4.000 lokalnih zajednica.
- 2007. Međunarodni program Ekoškole – razvijena je studija o kvaliteti, standardizaciji i fleksibilnosti uz sudjelovanje 15 zemalja: Cipar, Češka, Danska, Engleska, Grčka, Irska, Italija, Južna Afrika, Kina, Malta, Norveška, Slovačka, Slovenija, Škotska i Wales.
- 2008. Toyota Motor Europe putem Toyotinog fonda za Europu podupire Drugi ciklus projekta Okoliš i inovacije s temom: „Klimatske promjene: štedimo energijul“. Partnerstvo s World Future Council (WFC) pokrenuto je radi promicanja i provedbe kampanje KidsCall - inicijative koja zagovara prava djeteta da živi u pravednom i sigurnom svijetu.
- 2009. Ekoškole su započele realizaciju inicijative za klimatske promjene kojoj je sponzor i partner bila HSBC banka. To je trogodišnji projekt koji je osnažio učenike da aktivno doprinesu smanjenju emisije ugljikovog dioksida. Zemlje sudionice bile su: Brazil, Engleska, Irska, Japan, Jordan, Južna Afrika, Kina, Malta, Rusija, Sjedinjene Američke Države, Slovačka i Wales.
- 2010. Ekoškole i sestrinski program Mladi izjavitelji za okoliš dobili su drugo po veličini sponzorstvo ikada od tvrtke Wrigley Company Foundation za trogodišnju kampanju Litter Less. FEE je također formalizirala svoju vezu s UNESCO-om.
- 2011. Ekoškole putem programa "Povezivanje" omogućuju povezivanje svih Ekoškola u svijetu. Sada u programu sudjeluje više od 11 milijuna učenika iz 52 zemlje. Ekoškole su također potpisale Memorandum o razumijevanju s Earth Charter-om, etički okvir od 16 točaka za život u održivom svijetu, kroz koji mreža ekoškola može dalje razvijati svoju bazu resursa, a škole će imati veću podršku vlastitim inicijativama.
- 2012. Ekoškole su pokrenule Svjetski dan akcije! (Global Action Day!)
- 2013. Deset zemalja uključeno je u događanja u sklopu Svjetskog dana akcija tijekom travnja 2013. godine – sudjelovale su 263 škole te 117.561 nastavnika i učenika
- 2014. Green Earth Gana, Keep Australia Beautiful i CEE Indija se priključuje obitelji Ekoškola i pokreću program u svojim zemljama. Kampanja "Za manje otpada" ulazi u novi trogodišnji ciklus s 22 uključene zemlje kroz program Ekoškola i pet zemalja kroz program Mald i izjavitelji za okoliš s proračunom od 3,7 milijuna dolara.
- 2015. Komisija Indijskog oceana (IOC) kroz projekt ISLANDS, financiran od strane Europske unije, pokreće Ekoškole kao regionalni program koji pokriva Madagaskar, Komore, Mauricijus, Rodrigues, Sejše i Zanzibar. Glavni ured FEE pokreće program Ekoškole za internacionalne škole, kroz koji se internacionalne škole u zemljama bez nacionalnog operatera Ekoškole mogu pridružiti programu.
- 2016. Program Ekoškole ulazi u pilot projekt s Alcoa Foundation na Otpad-Voda-Vat (Alcoa W3), globalna inicijativa K-12 o ekološkoj pismenosti koja je usmjerena na „zeleni“ STEM.

- 2017. 19 milijuna učenika uključeno je u program Ekoškole. Nacionalni operater programa Ekoškole u Engleskoj pokrenuo je i vodi projekt povezivanja Ekoškola Eco-schools Twinning. Sve Ekoškole mogu se povezati sa Ekoškolama iz Engleske.
- 2019. 25 godina postojanja programa Ekoškola u svijetu.



Deklaracija povodom obilježavanja 25 godina Ekoškola

NAČELA ODGOJA I OBRAZOVANJA ZA OKOLIŠ U PROGRAMU EKOŠKOLE

- Usklađivanje i prilagođavanje programa Ekoškola hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu (dječji vrtići, osnovne i srednje škole, učenički domovi, škole za djecu s posebnim potrebama te visoko-obrazovne ustanove koje se uključe u program same izabiru način ugradnje i provedbe programa u skladu s propisanim nastavnim planom i programom).
- Uvođenje posebnih programa zaštite okoliša (za sada su ti sadržaji sastavni dio nastavnog programa pojedinih općeobrazovnih predmeta: zemljopisa/geografije, prirode, biologije i kemije i/ili stručnih predmeta pojedinih strukovnih škola).
- Stalno usavršavanje učitelja/nastavnika.
- Interdisciplinarni pristup odgoju i obrazovanju za okoliš u odgojno-obrazovnim institucijama (ravnomjerno, kroz sve nastavne predmete, sve aktivnosti provode se na razini cijele škole).
- Osnivanje centara odgoja i obrazovanja za okoliš kao podrška programima zaštite okoliša (tematsko usavršavanje učitelja/nastavnika, praćenje i usporedba rada na određenoj temi, praćenje rada na manjim projektima, usmjeravanje i evaluacija).
- Opremanje škola suvremenom literaturom s tematikom zaštite okoliša (priručnici o Ekoškolama i nastavni materijali su priređeni i razdijeljeni školama).

CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA U PROGRAMU EKOŠKOLE

- Snimiti stanje-okoliša vrtića, škole, kuće, naselja, mjesta.
- Utvrditi postojeće probleme u okolišu i mogućnosti rješenja.
- Predvidjeti i upozoriti na nove probleme okoliša, djelovati s ciljem sprječavanja nastanka novih.
- Dati prednost održivom razvitku.
- Unaprijediti kakvoću življenja osiguravajući i održavajući visoku kakvoću okoliša za život, rad i kretanje.
- Organizirati akcije s ciljem promicanja životnih i radnih uvjeta.
- Zaštititi prirodu i očuvati prirodne izvore.
- Upoznati i štititi biološku raznolikost ekosustava.
- Poticati i osmišljavati rad u okolišu.
- Nastojati ispraviti štete počinjene u okolišu.
- Upozoravati javnost o problematici okoliša.
- Osigurati uvjete za trajno i pravodobno informiranje javnosti i sudjelovanje u svim predviđenim aktivnostima.

Međunarodni program Ekoškole upotpunjuje i povezuje sadržaje redovnog nastavnog plana i programa s izvannastavnim, a dijelom i izvanškolskim aktivnostima. Škole postaju centri informiranja o problematici okoliša (uspostavlja se trajna suradnja na relacijama učenici-roditelji-lokalna zajednica i obrnuto) i doprinosi smanjivanju i postupnom rješavanju uočenih nepravilnosti.

UDRUGA LIJEPA NAŠA: PROGRAMI I PROJEKTI



SKRAĆENI PREGLED AKTIVNOSTI NACIONALNOG KOORDINATORA TIJEKOM ŠKOLSKE GODINE 2022./2023.

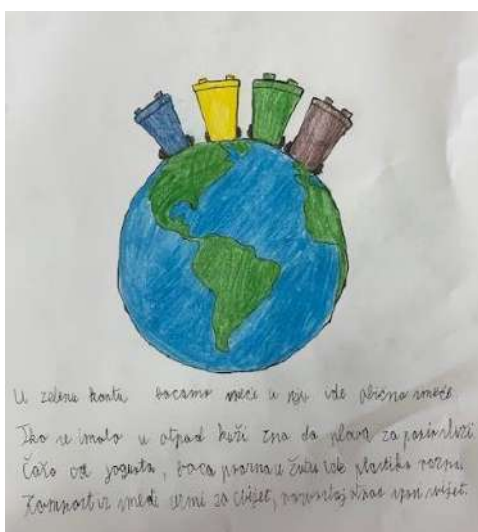
Program Ekoškole u Hrvatskoj je počeo s provedbom 1998. godine, a prve zelene zastave su se zavijorile 2001. godine u 20 Ekoškola. Danas, nakon 25 godina provedbe zelene zastave se vijore u više od 300 Ekoškola. Još jedna godina provedbe program Ekoškole u Republici Hrvatskoj je iza nas. Uz svakodnevne aktivnosti poticanja, praćenja i pomaganja školskim koordinadorima prilikom realizacije aktivnosti Ekoškola i FEE EcoCampusa, pregledavanje „koraka“ odnosno dokumentacije programa putem mrežne aplikacije, stjecanja, obnove i utvrđivanja statusa te promoviranje programa Ekoškole na društvenim mrežama (mrežna stranica Ekoškole, Twitter i Facebook ULN) odradili smo i nekoliko projekata.



U ljetnim mjesecima 2022. godine izradili smo novu mrežnu stranicu i aplikaciju za Ekoškole i FEE EcoCampus koja je postala aktivna sredinom listopada.

Od 30. rujna do 8. studenog aktivno smo sudjelovali u projektu „**Vrijeme nam istječe – Running Out of Time**“ najdužnoj neprekidnoj štafetnoj utrci ikad organiziranu za borbu protiv klimatskih promjena (više u posebnom prilogu na sljedećim stranicama).

Webinar „Ekoškole kao način življenja“ održali smo 4. studenog 2022. s početkom u 12:00 sati na Zoom platformi i trajao je 3h i 30 min. Na webinaru je sudjelovalo 40 sudionika iz 20 odgojno-obrazovnih ustanova. Presentirali smo metodologiju programa Ekoškole, tzv. „7 koraka“, postupak stjecanja i obnove statusa te su gosti predavači presentirali primjer dobre prakse u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama sa statusom Ekoškole. Gošće su bile: Ljiljana Vidmar iz Gimnazije Nova Gradiška, Sonja Srebačić i Sandra Helbet Kocijan iz Dječjeg vrtića „Siget“, Zagreb, Josipa Curić iz OŠ Ivana Mažuranića, Vinkovci, Sandra Koprivnjak, Anita Vrbanić i Zrinka Babić iz OŠ Stjepana Bencekovića, Zagreb, Danijela Majcenić iz Srednje škole Pregrada te Sanja Mušan iz Dječjeg vrtića „En ten tini“, Sesvete



Kroz travanj i svibanj 2023. u suradnji s tvrtkom Studenac d.o.o. raspisali smo ekološko-kreativni nagradni natječaj „**Zadatak šitan za zdravlje i prirodu bitan!**“ za osnovne Ekoškole s ciljem podizanja svijesti i educiranja učenika o potrebi očuvanja okoliša.

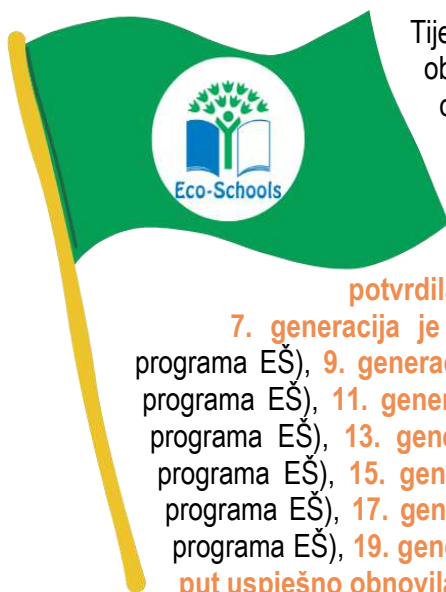
Ovaj natječaj osmišljen je tako da usmjeri učenike od 1. do 4. razreda hrvatskih osnovnih Ekoškola na kreativno promišljanje o razvrstavanju i smanjenju otpada. Stiglo je 124 rada iz 30 Ekoškola.

Najboljim radom proglašen je rad učenika M. V., 4.c razreda iz Osnovne škole Dore Pejačević, Našice.

Budući da su na natječaj pristigli sjajni radovi, žiri je odlučio

nagraditi s godišnjom zalihom tekućeg sapuna (pakiranog u ekološkoj ambalaži) sve Ekoškole čiji su učenici sudjelovali u natječaju:

- Osnovna škola Dore Pejačević, Našice, Osnovna škola dr. Franje Tuđmana, Brela, Katolička osnovna škola „Josip Pavličić“, Rijeka, Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Komletinci, Osnovna škola „Mejaši“, Split, Osnovna škola Markuševac, Zagreb – Područna škola Vidovec, Osnovna škola Kaštanjer, Pula, Osnovna škola Lovas, Osnovna škola Zvonimira Franka, Kutina, Osnovna škola Bol, Otok Brač, Osnovna škola „Antun Nemčić Gostovinski“, Koprivnica – Područna škola Reka, Osnovna škola kardinala Alojzija Stepinca, Krašić, Osnovna škola Šime Budinića, Zadar, Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Čepin, Osnovna škola Kalnik, Osnovna škola Banova Jaruga, Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška, Osnovna škola „Split 3“, Split, Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija, Osnovna škola „Davorin Trstenjak“, Čađavica, Osnovna škola don Lovre Katića, Solin, Osnovna škola „Sveti Matej“, Viškovo, Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić“, Gunja, Osnovna škola Frana Galovića, Zagreb, Osnovna škola „Lokve-Gripe“, Split, Osnovna škola Vjenceslava Novaka, Zagreb, VI. osnovna škola Varaždin, Osnovna škola „Đuro Ester“, Koprivnica, Osnovna škola „Vladimir Bosnar“, Stubičke Toplice i Osnovna škola Slano.



Tijekom svibnja i lipnja 2023. odvijao se proces stjecanja, odnosno obnavljanja statusa Ekoškole. Ove godine status je steklo 15 odgojno-obrazovnih ustanova kao dio 23. generacije Ekoškola. Statuse Ekoškole obnovile su sve neparne generacije, pri tome je **1. generacija potvrdila platinasti status** (za 22 godine uspješne provedbe programa EŠ), **3. generacija je stekla platinasti status** (za 20 godina uspješne provedbe programa EŠ), **5. generacija je potvrdila dijamantni status** (za 18 godina uspješne provedbe programa EŠ), **7. generacija je potvrdila dijamantni status** (za 16 godina uspješne provedbe programa EŠ), **9. generacija je stekla dijamantni status** (za 14 godina uspješne provedbe programa EŠ), **11. generacija je potvrdila zlatni status** (za 12 godina uspješne provedbe programa EŠ), **13. generacija je stekla zlatni status** (za 10 godina uspješne provedbe programa EŠ), **15. generacija je stekla srebrni status** (za 8 godina uspješne provedbe programa EŠ), **17. generacija stekla je brončani status** (za 6 godina uspješne provedbe programa EŠ), **19. generacija 2. put je obnovila status Ekoškole**, dok je **21. generacija 1. put uspješno obnovila status Ekoškole**.

Povodom Svjetskog dana okoliša **5. lipnja proglašeni su prvi dobitnici nagrade na natječaju FEE Teachers Award** Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš (Foundation for Environmental Education – FEE). Krajem 2022. godine FEE je pokrenula *Teachers Award* za odgojitelje i učitelje koji najviše doprinose promicanju i integriranju obrazovanje za zaštitu okoliša i održivi razvoj u svojim vrtićima, školama i zajednice. **Nagrađeno je 17 učitelja iz 10 zemalja diljem svijeta među kojima je i Draženka Kolonić iz Hrvatske.**



Draženka Kolonić, učiteljica razredne nastave i koordinatorica Ekoškole u I. osnovnoj školi Varaždin, nagradu je dobila za 25 godišnju uspješnu aktivnost u provedbi programa Ekoškola i dobivanja zelene zastave kao prepoznatljivog simbola škole.

Nakon 3 godine pauze, 7. lipnja u Zagrebu smo organizirali stručni skup „**Susret međunarodnih Ekoškola u RH**“, na kojem su se okupili predstavnici iz 150 hrvatskih Ekoškola te razmijenili iskustva i primjere dobre prakse na temu „smanjenje onečišćenja“ (više u posebnom prilogu na sljedećim stranicama).



VRIJEME NAM ISTJEČE - RUNNING OUT OF TIME



Djela, a ne riječi! – bila je poruka mladih za svjetske čelnike okupljenih na COP27 dok je najduža štafetna utrka *Running Out of Time* prelazila ciljnu crtu u Sharm El-Sheikhu i donijela klimatsku poruku svjetskim čelnicima. Štafeta *Vrijeme nam istječe - Running Out of Time* stigla je 8. studenog u Sharm el-Sheikh, u UNESCO-ov paviljon na COP27 na ceremoniju dobrodošlice *Milijun glasova i 7,767 kilometara: Globalni poziv za klimatsko obrazovanje!*

U 40 dana (od 30. rujna do 8. studenog) tisuće trkača, biciklista i jedriličara prenijelo je štafetu kroz 18 zemalja od grada domaćina COP26 Glasgowa u Škotskoj do Sharm el-Sheikha u Egiptu domaćina COP27. Nosioi štafete bili su olimpijci, mladi ljudi, predsjednik Slovenije Borut Pahor, gradonačelnici, ministri, gradski vijećnici, učitelji i odgojitelji, učenici, studenti, nevladine organizacije, ambasadori, građanski i ekološki aktivisti, poslovni lideri, prijatelji i obitelji.

U štafetnoj palici nalazi se klimatska poruka, koju su mladi napisali na engleskom i arapskom jeziku, a koju je potpisalo i podržalo više od 800.000 ljudi, donosiocima odluka na COP27 pozivajući na kvalitetno

obrazovanje kako bi ljudi svih uzrasta ovladali znanjem i vještinama neophodne za izgradnju održivih zajednica otpornih na klimatske promjene.



Štafetnu palicu kreirali su nagrađivani dizajneri “4c Design” iz Glasgowa. 18 naizgled krhkih dijelova predstavljaju države kroz koje je prošla štafeta, a koji su zajedno jači. Spiralni dizajn palice predstavlja četiri ključne razine ove utrke koja upozorava na klimatske promjene – međunarodnu, nacionalnu, lokalnu i individualnu.

Štafeta je bez prestanka putovala kroz Škotsku, Wales, Englesku, Francusku, Belgiju, Nizozemsku, Njemačku, Austriju, Italiju, Sloveniju, **Hrvatsku**, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Albaniju, Grčku, Cipar, Izrael i Egipat.



Kroz Hrvatsku štafeta je prošla 19. i 20. listopada na više od 300 km dugoj trasi posjetila je Ekoškole:

- | | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> • Dječji vrtić Tatjane Marinić, Zagreb; • Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskog, Zagreb; • Dječji vrtić „Mali princ“, Zagreb; • Dječji vrtić „Botinec“, Zagreb – Područni objekt Mala Mlaka; • Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica; • Dječji vrtić „Koraci“, Velika Gorica; • Dječji vrtić „Ciciban“, Velika Gorica; • Veleučilište Velika Gorica; | <ul style="list-style-type: none"> • Dječji vrtić „Proljeće“, Kloštar Ivanić; • Osnovna škola Ludina; • Dječji vrtić Kutina; • Tehnička škola Kutina; • Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška; • Gimnazija Nova Gradiška; • Osnovna škola „Milan Amruš“, Slavonski Brod i • Dječji vrtić Ivane Brlić Mažuranić, Slavonski Brod. |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|



Uz Ekoškole koje su bile na ruti i u kojima je bila točka primopredaje štafetne palice, sudjelovale su i brojne druge hrvatske Ekoškole, kao i Dječji vrtić „Zvončić“ Našice - Grad Našice čija je odgojiteljica Valentina Vondrak zajedno s ultramaratoncem iz Slavenskog Broda Krešimirom Šimićem pretrčala zadnje dionice iz Hrvatske prema Bosni i Hercegovini.

Na *Global School Action Day* (Školski projektni dan posvećen borbi protiv klimatskih promjena) 3. studenog više od 755.147 djece, učenika i mladih iz 2.163 odgojno-obrazovne ustanove iz 104 zemlje ujedinilo se i pokazalo kako lokalne akcije imaju globalni utjecaj. Projektom danu pridružile su se i brojne Ekoškole iz Hrvatske među kojima i OŠ „August Šenoa“ iz Osijeka, COO „Ivan Štark“ iz Osijek, Gimnazija Pula, OŠ „Lučac“ iz Splita i COOR Podravsko sunce iz Koprivnice. Ovi brojevi pokazuju jedno, a to je da zajedno možemo napraviti sve što je štafeta *Running Out of Time* i pokazala!



Štafetu i svakog sudionika na putu dugom 7,767 km podržavalo je pet nevjerojatnih ljudi čija su nasmijana lica poznata svima koji su sudjelovali: Abe Lim, Mike Borgen, Emily Scott, James Levelle i Eoghan McDonough.

ODRŽAN SUSRET MEĐUNARODNIH EKOŠKOLA 2023.

U srijedu 7. lipnja u Zagrebu održan je *Susret međunarodnih Ekoškola u Republici Hrvatskoj* na kojem su se okupili predstavnici iz 150 hrvatskih Ekoškola te razmijenili iskustva i primjere dobre prakse na temu „smanjenje onečišćenja“. Tema „smanjenje onečišćenja“ izabrana je slijedom strateškog plana Gaia 20:30 Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš (Foundation for Environmental Education – FEE) čija je Udruga Lijepa Naša član punih 26 godina. Tijekom cijele ove godine FEE-a organizira razne aktivnosti za ostvarenje ovog cilja, a kao svoj doprinos ostvarivanju ovog strateškog cilja Udruga Lijepa Naša organizirala je upravo ovaj Susret.



Susretu su se odazvali i pružili svoju podršku gosp. Mirko Budiša, zamjenika direktora Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, gosp. Zvonimir Majić, načelnika sektora za gospodarenje posebnim kategorijama otpada Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te gđa. Iva Ivšić, zastupnica u Gradskoj skupštini Grada Zagreba kao izaslanica gradonačelnika Grada Zagreba gosp. Tomaševića.



Uz usmeno i postersko predstavljanje Ekoškola, sudionicima su svoje znanje i iskustvo prenijeli dr.sc. Predrag Korica iz Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, te nacionalni koordinatori programa Ekoškole u Sloveniji gosp. Gregor Cerar i gđa. Jasmina Mlakar.

U sklopu Susreta svim Ekoškolama neparnih generacija uručene su odgovarajuće povelje (certifikati) i zelena zastava povodom obnavljanja statusa, dok je 15 ustanova steklo status Ekoškole kao dio 23. generacije.

SAŽETCI PREDSTAVLJENIH RADOVA EKOŠKOLA NA SUSRETU

U obliku posterskog priopćenja 24 Ekoškole predstavile su primjere dobre prakse na temu „smanjenje onečišćenja“:

DJEČJI VRTIĆ „BUBAMARA“, BJELOVAR



Naslov rada: Reciklirati mogu, već od malih nogu

Mentori: Kristina Marodolac i Kristina Baršić Čavlović

Odgojna skupina: starija odgojno obrazovna skupina

Ključne riječi: otpad, recikliranje, djeca, aktivnosti

Sažetak: Obzirom da se trećina sveukupnog otpada može ponovno iskoristiti odlučili smo djecu što više uključiti u takve aktivnosti. Cilj nam je bio osvijestiti djecu o gospodarenju otpadom s naglaskom na očuvanje prirode te usvajanje vještina korištenja otpada u nove svrhe. Djeca su do sada već kroz razne aktivnosti bila upoznata s razlikom između smeća i otpada nastojali smo proširiti njihova stečena znanja o tome. Izradili smo kućicu za lutke za simboličku igru od kartonskih kutija raznih veličina. Djeci se posebno dojmila činjenica da od otpada mogu izraditi razne igre pa smo tako za stolno manipulativni centar izrađivali društvene igre, *memory* i slično. Otpad/piljevinu smo iskoristili u aktivnostima za razvoj predčitalačkih vještina, pisanja slova prema zadanom predlošku. Djeca samoinicijativno dolaze do zaključka da otpad od šiljenja drvenih bojica možemo iskoristiti u likovnim aktivnostima te tako stvarati prava mala umjetnička djela. Izradili smo i maketu obnovljivih izvora energije od otpada. Djeca dolaze na ideju kako bismo mogli probati izraditi odjevne predmete od otpada pa smo izradili nekoliko. Održali smo i modnu reviju za roditelje gdje su djeca ponosno pokazala svoje radove. Na zajedničkoj radionici djece i roditelja izrađivali smo razne igračke od otpadnog materijala.

DJEČJI VRTIĆ „PETRINJČICA“, PETRINJA – PODRUČNI OBJEKT „SLAP“



Naslov rada: Eko-Loptice – čuvari prirode

Mentori: Anabela Kunert i Maja Latin

Odgojna skupina: odgojna skupina „Loptice“

Ključne riječi: ekološki odgoj, smanjenje otpada, recikliranje

Sažetak: Današnja situacija u svijetu nije zadovoljavajuća kada je riječ o globalnim klimatskim promjenama, zagađenju okoliša i drugim eko incidentima koji izravno mijenjaju sastav bioloških zajednica. Kako vrijeme protječe, ljudi su svjesniji brige za prirodu i da znanje o prirodnom okolišu treba njegovati od ranog djetinjstva. U DV „Petrinjšica“, u objektu „Slap“ znamo da je ekološki odgoj prvi korak za razumijevanje okoliša, kao i za motivaciju i osnaživanje ljudi da poduzmu mjere za održivi razvoj. Dugi niz godina provodimo ekološke aktivnosti u kojima kroz igru djeca uče o životinjama i životinjskom svijetu, o prirodi i posljedicama čovjekovog djelovanja na sve što nas okružuje, poduzimaju konkretne mjere za očuvanje prirode, razvijaju samostalnost i kreativno se izražavaju. Djeca i roditelji skupine „Loptice“ bili su aktivni sudionici EKOTLONA, jedinstvenog ekološko-sportskog događaja s ciljem održavanja kondicije džogiranjem uz sakupljanje smeća koje se moglo pronaći uz stazu. Osim trčanja djeca su sudjelovala na nekoliko eko-radionica i oslikala pametni spremnik za otpad Bigbelly. „Ništa ne biraj sve recikliraj“, projekt je u kojem su djeca učila o odvajanju otpada u kućanstvu, ponovnoj uporabi predmeta čime se smanjuje količina otpada i izradila plakate koji su u jumbo obliku postavljeni na 2 lokacije u gradu Petrinji.

DJEČJI VRTIĆ „PROLJEĆE“, KLOŠTAR IVANIĆ



Naslov rada: Piramida održivog razvoja

Mentori: Zoran Buhač i Minja Jelić

Ključne riječi: razvoj, dječje igralište, automobilske gume, piramida, igra

Sažetak: Svi mi, koji radimo u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, mislimo kako svojim radom i okruženjem u kojem djeca provode i najveći dio dana, valja u što većoj mjeri doprinosti poželjnom razvoju djece. U posljednje vrijeme, kada je resursa na Zemlji manje i kada im cijena raste, čini se važnom inicijativa da se jedan važan element na dječjem igralištu izradi uporabom nečega kao što su automobilske gume. Odgajateljice su putem razgovora s djecom doznale kako su djeci među spravama za igranje najizazovnije one koje imaju elemente penjanja. Svaka vrsta penjanja pozitivno utječe na razvoj djeteta, jer traži i potiče razvoj vestibularne percepcije, ravnoteže, snalažljivosti, proračunavanja i anticipacije svakog slijedećeg koraka. Vrtić je zajedničkom akcijom s lokalnim vulkanizerom došao do određenog broja korištenih automobilskih guma od kojih se u suradnji s roditeljima tijekom održavanja Projektnog dana u našem vrtiću izradila piramida od korištenih guma. Odmah po gradnji uvidjelo se koliko je takav sadržaj dobrodošao na prostoru dječjeg igrališta, jer su djeca svojom urođenom radoznalošću, ali i imanentnim porivom za penjanjem otkrila sve dobrobiti ove nove (i na neki način stare) sprave za igranje. Osim kao sprava za penjanje, instalacija služi i kao nastamba u simboličkim igrama.

DJEČJI VRTIĆ IVANIĆ GRAD



Naslov rada: Ako mogu ja, možeš i ti!

Mentori: Anita Čauš Šnajder i Iva Malinar

Odgojna skupina: mješovita skupina „Vjeverice“

Ključne riječi: navike, odgovorno ponašanje, održivi razvoj, priroda, recikliranje

Sažetak: Dječji vrtići su uz obiteljski dom značajni za usvajanje i njegovanje određenih vrijednosti, navika i znanja. Kako je Dječji vrtić Ivanić Grad dio međunarodne obitelji Ekoškola od 2006. godine, a vrijednosti odgoja za održivi razvoj promovira i duže, svake godine u našim mnogobrojnim odgojnim skupinama izniknu novi eko projekti koji promiču duh zajedništva, odgovorno ponašanje prema sebi i drugima, bliskost s prirodom i poduzetništvo.

Ciljevi koje želimo postići:

- razviti i osvijestiti kod djece razumijevanje i primjenjivanje životno-praktičnih ponašanja
- osvijestiti kod djece utjecaj održivog i brižnog odnosa spram životnog okruženja i brige za prirodne resurse
- usvajanje navika odvajanja otpada
- racionalno korištenje vode, papira, hrane, električne energije u kontekstu ekonomičnosti
- izrada recikliranih proizvoda, prodaja, poticanje poduzetništva te demokratskog odlučivanja o potrošnji novca na nivou skupine.

DJEČJI VRTIĆ TATJANE MARINIĆ, ZAGREB

Naslov rada: Ne bacaj, recikliraj, prirodu revitaliziraj!

Mentori: Željka Žgela i Ružica Gudelj

Odgojna skupina: skupina „Eko Jabuke“

Ključne riječi: Sakupi, razvrstaj, recikliraj i u prirodi uživaj!



Sažetak: Sakupljali smo otpad u našem vrtiću, razvrstavali ga, reciklirali i prenamenjivali te tako održivo uredili okruženje vrtića i učinili ga ljepšim, zdravijim i zanimljivijim mjestom za življenje. Iskoristili smo uratke za blagdanske čestitke, ukrašavanje prostora vrtića, sebe, poticanje bioraznolikosti u našem dvorištu i proizvodnju organske hrane u našem povrtnjaku u kojoj svakodnevno uživamo. Napravili smo i edukativni vrt za cijeli vrtić (sve skupine). Kompostirali smo otpatke od; voćne užine, bio otpada iz vrta i dvorišta i time kompostom hranimo povrtnice i cvijeće. Od otpadnih tkanina napravili smo ukrase za tijelo, uporabne predmete i rekvizite za igru. Nakon obnove vrtića ostalo je dosta drvenog materijala, paleta, drvenih kutija od voća, daski i njih smo reciklirali, napravili od njih cvjetne gredice, sjedalice, hotel za kukce, police za knjige, hranilice za ptice... Pročitane časopise, kutije od jaja i kartonske tuljce od wc papira također smo reciklirali i izradili eko posude za biljčice, sigurno sjeme, reciklirani papir, ukrase. Kako ne gomilati i smanjiti otpad u kućanstvu educirali smo i djecu i odrasle vrtića putem raznih akcija i aktivnosti. Znamo da tko samo jednom sudjeluje u eko akciji više mu neće pasti na pamet baciti otpad na neodgovarajuće mjesto. Dobro će razmisliti o svojim postupcima prema prirodi i više neće otpad vidjeti kao smeće već vrijednu sirovinu. Tako cijela naša mala zajednica zajedno stvara eko oazu u našem vrtiću, stječu zdrav

odnos prema prirodi i zdravu naviku za cijeli život. Što manje otpada to zdravija priroda i svi mi!

DJEČJI VRTIĆ GRIGORA VITEZA, ZAGREB



Naslov rada: Čista Zemlja - sretna Zemlja

Mentori: Alica Marušić, Zlata Drobnyak

Odgojna skupina: eko skupina „Lavići“

Ključne riječi: smanjene otpada, kretanje, odgovorno ponašanje, briga za životinje i okoliš

Sažetak: Razvijanjem dobrih navika i pozitivnih stavova o očuvanju prirode, štednji, recikliranju, razvrstavanju otpada, odgovornom ponašanju prema sebi i drugima, pridonosimo stvaranju uvjeta za sigurnije okruženje s obzirom na sve klimatske promjene koje se odvijaju nezamislivom i nezaustavljivom brzinom i stvaramo bolji svijet za buduće naraštaje. Razvijanje dobrih navika od najranije dobi, s ciljem smanjenja onečišćenja, postizemo brojnim aktivnostima u kojima djeca aktivno sudjeluju: izradom spremnika od velikih kartonskih kutija i plakata koji nam pomažu kod razvrstavanja otpada, izradom slika, prijevoznih sredstava, šume, naselja, sredstava za boravak na zraku od pedagoški neoblikovanog materijala. Posjetom skloništu za životinje u Dumovcu, izradom makete skloništa za životinje „Dumovec“ u vrtiću, djeci smo približili važnost odgovornog ponašanja i brige za druge, u okviru kutića humanosti. Redovito odlazimo u prirodu, idemo u šetnje po naselju, promatramo prirodu, okoliš, klimatske promjene i razgovaramo s djecom o istima. Obilježavamo eko datume prema Eko kalendaru, uključujemo se u humanitarne akcije (pomoć

životinjama i potrebitima u našem naselju). Sami izrađujemo društvene igre poput eko memorija u kojima djeca uče o razvrstavanju otpada igrajući se, organiziramo eko patrole i na taj način motiviramo djecu za pravilnim razvrstavanjem otpada, recikliramo papir i plastiku te izrađujemo od njih kreativne i originalne igre, plakate.

DJEČJI VRTIĆ „SAVICA“, ZAGREB

Naslov rada: Eko koracima do sretnje zemlje

Mentori: Marijana Pavlović, Nika Krakar, Ana Borojević, Tamara Kocakov, Ozana Meštrović, Martina Kežman i Aleta Jurki

Odgojna skupina: skupine „Lavići“, „Žabice“, „Zečiči“, „Pandice“ i „Tratinčice“

Ključne riječi: živi svijet, smanjenje otpada, ekološka svijest



Sažetak: Ideja projekta bila je promicanje osjetljivosti djece za održivi razvoj, produbljanje i stjecanje novih znanja o svijetu koji nas okružuje kroz igru. Projektom su se obuhvaćali ekološki sadržaji: živi svijet (čovjek, biljke, životinje), hrana, energija i otpad. Osmišljene aktivnosti podijelili smo na perceptivne (u smislu promatranja događaja u okolini), misaone (obuhvaća razumijevanje okoline i stanja okoliša), praktične (uključuju zajednički rad djece i odraslih) te izražajne (likovno, dramsko, pisano izražavanje) oblike aktivnosti. Razvoj ekološke osjetljivosti i ekološke svijesti primjetno se ostvaruje s obzirom da ekologiju kao vrtić i njene vrijednosti intenzivno njegujemo već godinama. Iako je estetski doživljaj prirode i ukrašavanje subjektivni dojam svakog pojedinca pa ga je i nemoguće valorizirati, istraživanje problema u okolišu kao i praktično istraživanje kompetencije su koje odlikuju gotovo svako dijete koje je bilo uključeno u projekt. Uključenost u projekt jedan je od načina buđenja građanske odgovornosti u djece rane i predškolske dobi dok je usvajanje novih pojmova i znanja neupitno što je pokazala i valorizacija projekta.

DJEČJI VRTIĆ „SIGET“, ZAGREB



Naslov rada: Čarolija sjemenke

Mentori: Kristina Ivinović, Jasna Arko i Sandra Helbet Kocijan

Odgojna skupina: djeca od 4 do 6 godina

Ključne riječi: sjemenka, biljka, fotosinteza, održivi razvoj

Sažetak: Kroz dugotrajan proces djeca uz pomoć odgojitelja dolaze do spoznaje kako živjeti u skladu s prirodom, a ne protiv nje. Na radionici djece, roditelja i odgojitelja posijane su 22 različite sjemenke. Djeca su napravila osobne karte za svaku biljku. Svako dijete u skupini prati rast i razvoj svoje biljke, uočava promjene i potrebe, uči u situacijskom kontekstu, vodi "dnevnik" biljke te stvara plan uzgoja. Kroz proces dijete uočava ovisnost razvoja biljke o okolinskim čimbenicima: svjetlost, toplina, vlaga i hrana. Stvaramo i koristimo prirodno gnojivo od kora banana za dohranu biljaka. Uočavamo različitosti u izgledu biljaka te ističemo sličnosti (dijelovi biljke). Kroz pitanje: „Kako se biljke hrane?“ dolazimo do pojma fotosinteza. Proučavajući enciklopedije i slikovnice koje su djeca donosila u skupinu, postavljamo pitanje: "Zašto su nam biljke važne?" Otkrivamo da nam pročišćavaju zrak te stvaraju kisik. Osim toga, biljke nas hrane. Otvaramo veliku i važnu temu "Odgoj za održivi razvoj". Povećavamo znanje o održivoj proizvodnji. Promatrajući naše biljke učimo o "čarobnom krugu" - od sjemenke do ploda. A u plodu opet sjemenka i "čarobni krug" teče dalje.

naše biljke učimo o "čarobnom krugu" - od sjemenke do ploda. A u plodu opet sjemenka i "čarobni krug" teče dalje.



DJEČJI VRTIĆ „BOTINEC“, ZAGREB – PODRUČNI OBJEKT MALA MLAKA

Naslov rada: Klimatske promjene

Mentori: Kristina Radelja, Vesna Pavlović, Maja Zubović, Klara Križanić, Betina Ilić Gljuščić i Lucija Filipić

Odgojna skupina: „Jabučica“, „Vjeverica“ i „Bees“

Ključne riječi: klimatske promjene, održivi razvoj

Sažetak: Ublažiti posljedice klimatskih promjena. Informiranje djeteta o klimatskim promjenama. Razvoj ekološke svijesti i aktivnog djelovanja od rane dobi djeteta. Razvoj svijesti o potrebi razvrstavanja otpada, štednji energije i utjecaja na klimatske promjene. Primjenjivanje usvojenog znanja i vještina u svakodnevnom životu u vrtiću, kod kuće i široj okolini.



OSNOVNA ŠKOLA „VLADIMIR NAZOR“, KOMLETINCI

Naslov rada: Ponovnom uporabom predmeta do ljepšeg okoliša

Mentori: Snježana Matak i Katica Novoselac

Ključne riječi: ponovna uporaba, smanjenje otpada

Sažetak: Ove školske godine naša se škola odlučila na pojačanu brigu o smanjenju otpada i njegovu ponovnu uporabu. Recikliranje je dobro, ali smatramo da se prije recikliranja stvari i predmete može ponovno upotrijebiti. Time smanjujemo onečišćenje okoliša, štedimo sirovine i energiju. Tijekom godine uredili smo stare stolove i stolice za ponovno korištenje, obnovili kalice za cvijeće, prikupljali odjeću i donirali siromašnijim obiteljima i organizirali sajam Sve i svašta na kojem su mještani donirali robu široke potrošnje (tanjuri, pribor za jelo i posuđe, knjige, igračke, sportska oprema, bicikli, dječja oprema, kolica, umjetnički i ukrasni predmeti itd.) za humanitarnu prodaju pod nazivom Kuna za moju školu. Plakatom želimo naše aktivnosti približiti i ostalim sudionicima Susreta međunarodnih Ekoškola.



OSNOVNA ŠKOLA „VIJENAC“, OSIJEK

Naslov rada: Naš planet- naša briga

Mentori: Sanja Kotal, Paula Munjiza, Slavica Pokornić, Martina Mikulaš, Martin Hadelan i Ljubica Klanac

Učenici: 8.a razred

Ključne riječi: onečišćenje, odgovornost, očuvanje, utjecaj, zdravlje.

Sažetak: Projekt je nastao kroz Webučionicu i edukaciju suradničkog učenja. Kako je projekt poprimao oblik tako su učenici "odrađivali" ono što smo nas nekoliko smislili u webučionici. Cilj je bio uočiti važnost onečišćenja oko nas, očuvanje okoliša te pozitivni i negativni utjecaj čovjeka na prirodu i okoliš. Provedba je tekla u 5 tjedana, a svaki je tjedan imao svoje ishode i korelaciju s ostalim predmetima te su bile uključene i međupredmetne teme.



OSNOVNA ŠKOLA „VLADIMIR NAZOR“, ČEPIN

Naslov rada: Otpad nije smeće

Mentori: Renata Viviora-Rous

Učenici: Tena Batori i Dora Kasapović

Ključne riječi: reciklirati, otpad, smeće

Sažetak: Kroz plakat želimo prikazati naš rad „Otpad nije smeće“. Istražili smo što je otpad, a što smeće. Što znači reciklirati i izabrali smo što ćemo mi reciklirati (staru robu, papir, plastiku). Radili smo u skupinama i izrađivali od otpada nove predmete. Napravili smo torbe, sjedalice, cvijeće, avione, kalice za cvijeće. Sve smo prikazali kroz pjesmu i ples.



OSNOVNA ŠKOLA STJEPANA RADIĆA, BRESTOVEC OREHOVIČKI

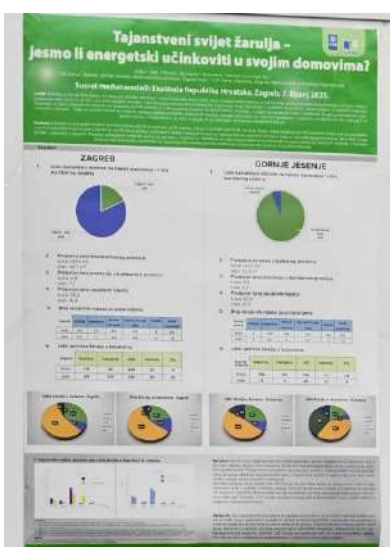
Naslov rada: Recikliram - što zapravo radim?

Mentori: Ljubica Gorički

Učenici: Sabina Čehulić, Luka Jambrek

Ključne riječi: recikliranje, podizanje svijesti, smanjenje onečišćenja

Sažetak: U ovoj aktivnosti bavili smo se recikliranjem kao važnim načinom smanjenja otpada s ciljem podizanja svijesti o važnosti uporabe. Krenuli smo od problemskog pitanja (u naslovu), osigurali edukaciju učenika svih razreda (osnovni pojmovi, primjeri i pravila razvrstavanja, reciklažno dvorište. Edukaciju je omogućila općina Bedekovčina u suradnji s udrugom Unocert. U praktičnom dijelu vježbali smo razvrstavanje i saznali što se sve može reciklirati. Nakon edukacija i rasprave po razredima izveli smo zaključak: recikliranjem smanjujemo onečišćenje okoliša.



OSNOVNA ŠKOLA GORNJE JESENJE I OSNOVNA ŠKOLA FRANA GALOVIĆA, ZAGREB

Naslov rada: Tajanstveni svijet žarulja – jesmo li energetski učinkoviti u svojim domovima?

Mentori: Erika Tušek Vrhovec (OŠ Gornje Jesenje) i Dubravka Despoja (OŠ Frana Galovića, Zagreb)

Ključne riječi: žarulje, energetska učinkovitost, zbrinjavanje

Sažetak: Nekada su žarulje bile luksuz no ubrzo su postale standard i neizostavan dio života ljudi. EU je donijela mjere kojima se želi smanjiti potrošnja električne energije, a učenici osnovnoškolske dobi prvo na rasvjeti uče kako štedjeti energiju. Cilj međuzupanijskog eko-projekta bio je povezati dvije eko-škole u različitim županijama (Grad Zagreb i Krapinsko-Zagorska županija) i u njima provesti istraživanje među po 100 učenika velikog grada (Zagreb) i sela (Općina Jesenje), u kojem se povezuje fizika s nastavom drugih predmeta te sa suvremenim životom. Tako su učenici nakon provedene ankete vježbali primjene statističkih metoda obrade podataka na stvarnim podacima i analizom rezultata utvrdili razlikuje li se odabir žarulja u kućanstvima na selu i u gradu te na koji način zbrinjavaju pregorene žarulje.

OSNOVNA ŠKOLA VJENCESLAVA NOVAKA, ZAGREB



Naslov rada: Odluči: smeće ili otpad?

Mentori: Ines Grgurić

Učenici: Laura Majstorović, 7.r., Lucija Vlahov, 7.r.

Ključne riječi: edukacija, smeće, otpad

Sažetak: Ideja projekta bila je educirati učenike naše škole o važnosti pravilnog recikliranja. Osim toga željeli smo provjeriti njihovo znanje o odvajanju otpada te ono najvažnije čuti njihovo mišljenje o ovoj temi. Učenike viših razreda (od 5. do 8.) moderatorice su pomoću prezentacije i pitanja uvodile u razgovor, tražile njihova mišljenja, ideje za rješavanje problema gomilanja smeća, neuspješnih pokušaja recikliranja u našoj županiji te utjecaja otpada na naše zdravlje i planet Zemlju. Na kraju uz zabavni kahoot kviz koji su same osmislile provjerile su uspješnost praćenja predavanja. Za učenike nižih razreda (od 1. do 4.) učenice

su pripremile zanimljivi radni listić koji je primjeren njihovoj dobi, a rješavali su ga nakon predavanja. Nakon provedene edukacije učenice su zaključile: a) da većina učenika poznaje koncept recikliranja te ga se pridržava u školi zbog okoline i pravila kućnoga reda; b) primjenjuju koncept recikliranja i u svom domu, ali neki su priznali da ne recikliraju; c) učenici nižih razreda imaju više ideja za ponovnu uporabu otpada, od učenika viših razreda; d) učenici viših razreda smatraju da svi trebamo više educirati o recikliranju jer to može utjecati i na gospodarstvo. Krajnji zadatak za svaki razred je bio osmisliti kako stari predmet pretvoriti u novi.



CENTAR ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE VELIKA GORICA

Naslov rada: Nova srca od stare palete

Mentori: Kristina Majdak

Učenci: Leon Radičević i Matej Budak

Ključne riječi: recikliranje, otpadni materijal i paleta

Sažetak: U našem COO provodimo školovanje za učenike po posebnom programu. Kreativnim pristupom učimo djecu kako od otpada napraviti ukrasne i uporabne predmete. Ove godine primijetili smo na obližnjim gradilištima puno otpadnog materijala, a među njima i stare palete. Otišli smo do voditelja i zamolili nekoliko paleta. Naučili smo da se palete izrađuju od mekog drva: smreke, jele, bora... U našoj školskoj radionici pretvorili smo paletu u nove ukrasne i uporabne predmete. Tu su se našli tulipani, leptiri, kućice, vješalice i memo srca. Na plakatu pogledajte kako od stare palete napraviti nova srca koja će služiti kao ploče za ostavljanje poruka ukućanima. Mogu biti postavljene i u školi, u čekaonici, u učionici, u našim domovima... Spasili smo koje zimzelene drvce i poučili ljude da od otpada možemo napraviti nešto novo i korisno. Mislimo ZELENO!



OSNOVNA ŠKOLA „SVETI MATEJ“, VIŠKOVO

Naslov rada: Biram - recikliram

Mentori: Marica Brala

Ključne riječi: razvrstavanje i recikliranje otpada

Sažetak: Mnoge otpadne sirovine i materijali mogu se ponovno iskoristiti ako su odvojeno prikupljeni. U postupku recikliranja od iznimne je važnosti najprije odvojiti i razvrstati otpad prema vrsti. Oko 2/3 kućnog otpada moguće je odvojiti i ponovno iskoristiti. Smanjenje raspoloživosti prirodnih resursa, klimatske promjene i porast razine mora predstavljaju jedne od najvećih problema današnjega svijeta. Međutim, oni se neće riješiti ukoliko svatko od nas ne počne usvajati održive navike, a jedna od njih je recikliranje. Ono podrazumijeva postupak prikupljanja i obrade materijala koji bi se inače svrstali u smeće te njihovo pretvaranje u nove proizvode. Recikliranje je jednostavno, ali korisna aktivnost koja se može provoditi iz udobnosti vlastitog doma, pružajući nam priliku da u nju uključimo i svoje učenike.



OSNOVNA ŠKOLA BOL, OTOK BRAČ

Naslov rada: Sačuvajmo naše more

Mentori: Zdravka Koljatić, Branka Šesnić, Anđela Buvinić, Anamarija Kurte i Petra Lušić

Učenci: Mariela Koljatić, Josipa Lončar, Lili Ivelić 3.r., Katarina Martinić, Gabriela Lozić, Mila Avdić, Lara Topalović, Laura Eterović 1.r, Luka Marinković 8.r., Valetina Marinković, Laura Lukšić, Natali Marinković, Natali Kusanović, Luce Klapež, Anamarija Lemo, Nina Ivelić 5.r., Ana Novačić 7.r,

Ključne riječi: eko kutak, onečišćenje mora, učenici-odgovorni građani, kreativnost, ekološke aktivnosti

Sažetak: Koordinatorice Ekoškole su došle na ideju da zajedno sa učenicima izrade eko kutak i na taj način oplemene i ukrase našu školu. Tijekom nastavne godine 2022./2023. učenici su sudjelovali u različitim ekološkim aktivnostima s ciljem likovno-kreativnog izražavanja i poticanja spoznaje o negativnom utjecaju onečišćenja mora na okoliš. Nizom ekoloških aktivnosti smo probudili interes djece i potaknuli ih da naprave veseli eko kutak u kojem će moći boraviti tijekom nastave, i uspjeli smo! Prva aktivnost se sastojala od izrade natpisa eco school i oblikovanja drva masline od stirodura na koji smo lijepili kolaž papir imajući u vidu da slova i drvo predstavljaju maslinu, koja je ujedno i kraljica Mediterana, te je othranila generacije naših predaka. Nakon toga smo na panoima izložili slike aktivnosti koje smo provodili tijekom godina tako da smo probudili znatiželju i kod učenika viših razreda koji su se prisjetili ekoloških projekata. Uzduž cijelog hodnika smo akrilnim bojama nacrtali naše more prepuno riba, volaka, hlapova, morskih ježeva, periski morskih konjića, hobotnica, liganja, grancigula, morskih zvijezda,...Crtajući naše najveće blago djeca su se kreativno izražavala koristeći razne slikarske tehnike. Iznad mora smo razapeli mrežu u

koju smo stavili otpad koji nalazimo u moru: plastične boce od motornog ulja, plastične kese i boce, kesice od grickalica, čepove... Ovim aktivnostima smo željeli potaknuti učenike, a i same učitelje na očuvanje morskog ekosustava. Naš eko kutak svjedoči činjenici da ogromna količina plastike s kopna završi u more, a mi kao stanovnici obalnog područja svjedočimo tome da se taj isti otpad ponovo vraća na kopno morskim strujama. Osvijestimo se i djelujemo na vrijeme jer i najmanji pomak za nekoga znači život.



POLJOPRIVREDNO ŠUMARSKA ŠKOLA VINKOVCI

Naslov rada: Izrada prirodnih sapuna

Mentori: Ružica Beljo

Učenici: Sefčik Anita, Zvonko Jurić i Tea Đurasović

Ključne riječi: sapuni, prirodni materijali, zaštita okoliša

Sažetak: Predstavljamo primjer dobre prakse, radionicu izrade prirodnih sapuna hladnim postupkom u našoj školi. Korišteni su prirodni materijali, biljna ulja, eterična ulja, sušeno ljekovito bilje i prirodni mineralni pigmenti u cilju očuvanja zdravlja i zaštite okoliša.



OBRTNIČKA ŠKOLA BJELOVAR

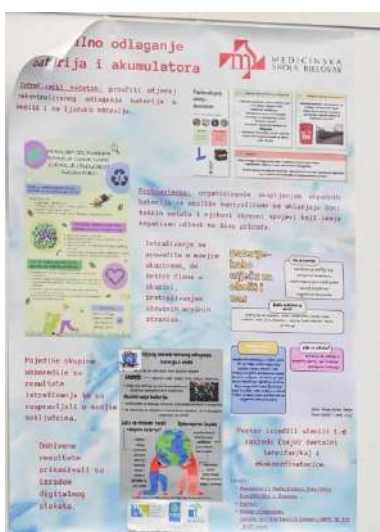
Naslov rada: Održivi razvoj

Autori: Kristina Vidak

Učenici: Borna Bogdanović, Marko Stanković, Miroslav Petek, Gabriel Zagorec

Ključne riječi: održivi razvoj, bioraznolikost, obnovljivi izvori energije

Sažetak: Kako bi se prilagodili klimatskim promjenama, moramo se prilagoditi i poduzeti akcije koje uključuju poboljšanje infrastrukture. Društvo mora izdržati utjecaj klimatskih promjena. Također, vrijeme je da se prebacimo s fosilnih goriva na obnovljive izvore energije, poput vjetra, sunca ili geotermalne energije. Potrebno je učinkovitije upravljati vodom kako bi se riješio problem s nestašicom vode. Smanjenje deforestacije i promicanje održive poljoprivrede kako bi se održala bioraznolikosti. Sve to zahtjeva suradnju vlade, institucija i nas pojedinaca.



MEDICINSKA ŠKOLA BJELOVAR

Naslov rada: Pravilno odlaganje baterija i akumulatora

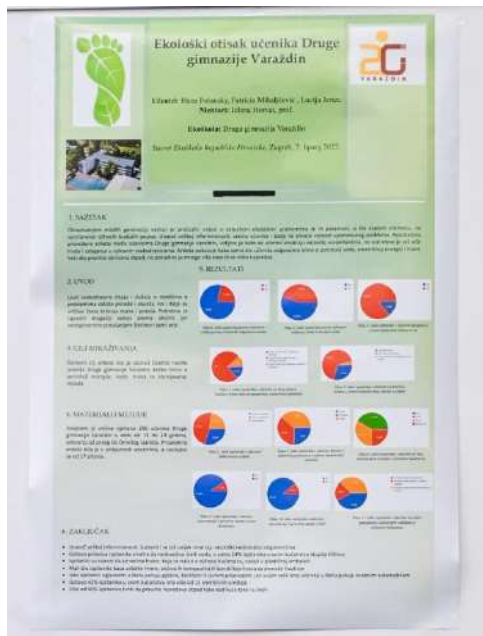
Mentori: Marina Antolin i Emilija Kovačević

Učenici: 1. d razreda; smjer dentalni tehničar/ka

Ključne riječi: opasni otpad, baterije, recikliranje, ljudsko zdravlje, okoliš

Sažetak: Vrlo često smo svjedoci kako neodgovorno postupanje s otpadom, posebno opasnim uzrokuje značajno onečišćenje našeg okoliša. Ono što se smatra opasnim otpadom treba zbrinuti kao opasni otpad, što je prikladno za recikliranje, reciklirati. U današnje vrijeme, kada se baterije koriste u mnogim proizvodima postoji zahtjev za njihovo pravilno zbrinjavanje. Kako se otpadne baterije ne mogu ponovno koristiti namijenjeni su za obradu i/ili recikliranje. Recikliranjem se otpadne baterije vraćaju u ponovnu upotrebu kao vrijedne sirovine koje se mogu ponovo koristiti. Istraživački zadatak: proučiti utjecaj nekontroliranog odlaganja baterija u okoliš i na ljudsko zdravlje. Pri tome su trebali imati na umu da se većina otpadnih baterija klasificira se kao opasni otpad, jer sadrže opasne tvari živu, olovo, kadmij, a mogu sadržavati nikal, cink, bakar, mangan, litij, koje ih također čine rizičnima za okoliš.

Pretpostavka je da se organiziranim skupljanjem otpadnih baterija iz okoliša kontrolirano uklanjaju ioni teških metala i njihovi otrovni spojevi koji imaju negativan učinak na živu prirodu. straživanje se provodilo u manjim skupinama, do četiri člana u skupini, pretraživanjem stručnih mrežnih stranica (Repozitorij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu , PubMed, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_10_111_2147.html). Pojedine skupine usporedile su rezultate istraživanja te su raspravljali o svojim zaključcima.



DRUGA GIMNAZIJA VARAŽDIN

Naslov rada: Ekološki otisak učenika Druge gimnazije Varaždin

Mentori: Jelena Horvat

Učenici: Iva Štagar, Lorena Filipašić

Ključne riječi: ekološki problemi, voda, hrana, energija, otpad

Sažetak: Obrazovanjem mlađih generacija nastoji se probuditi svijest o aktualnim ekološkim problemima te ih potaknuti, u što kraćem vremenu, na sprečavanje njihovih budućih pojava. Unatoč velikoj informiranosti, većina učenika i dalje ne shvaća važnost spomenutog problema. Rezultatima provedene ankete među učenicima Druge gimnazije Varaždin, vidljivo je kako se učenici smatraju ekološki osviještenima, no potrebno je još više truda i zalaganja u njihovim svakodnevicama. Anketa pokazuje kako samo dio učenika odgovorno brine o potrošnji vode, električnoj energiji i hrani. Veći dio pravilno zbrinjava otpad, no potrebno je mnogo više kako bi se vidio napredak.



UČENIČKI DOM „PODMURVICE“, RIJEKA

Naslov rada: Razvijanje aktivnih i ekološki osviještenih generacija

Mentori: Ljiljana Kencel, Vivijana Lovrinić, Marija Čemeljić-Salopek, Nikolina Pajnić

Učenici: Patrik Kovač, Matej Tomac, Sven Rendulić

Ključne riječi: kompostiranje, održivost, oprašivači, očuvanje okoliša

Sažetak: Učenički dom „Podmurvice“, Rijeka posjeduje zlatni certifikat eko-doma te sustavno provodi ključne odgojno-obrazovne aktivnosti vezane uz razvoj ekološke osviještenosti i održivi način življenja. Cilj projekta Razvijanje aktivnih i ekološki osviještenih generacija je povećati uključivost i raznolikost u realizaciji postojećih programa te omogućiti učenicima suvremene načine razvijanja svijesti o ekologiji i održivom razvoju. Posebno smo se usmjerili na postizanje veće svjesnosti o važnosti oprašivača za očuvanje okoliša i utjecaja na klimatske promjene. Aktivnosti predviđene projektom sastoje se od izrade kompostišta, edukacija o kompostiranju, predavanja i radionica o urbanom pčelarenju, izrade i postavljanja nastambi za solitarne pčele, tiskanje edukativnih letaka s relevantnim ekološkim sadržajima te uporabi nastalog komposta u gnojivdi, sjetvi, sadnji i održavanju površina u okolišu Doma s biljkama za oprašivače. U projekt smo uključili 300 učenika i djelatnika Učeničkog doma, Pčelarsku udrugu „Milutin Barač“ Rijeka, Društvo tjelesnih invalida grada Rijeke i Društvo slijepih osoba

Primorsko-goranske županije. Razvijanjem svijesti o važnosti ekologije, s naglaskom na svijest o važnosti smanjenja otpada, pravilnog odvajanja otpada i promicanje modela kružnog gospodarstva, odgajamo ekološki osviještene i aktivne mlade generacije i omogućujemo im da usvoje zdrava ponašanja prema okolišu u svakodnevnom životu te ih motiviramo da stečena znanja primjene u svojim zajednicama.

Usmenim priopćenjem 11 Ekoškola predstavilo je svoje primjere dobre.

DJEČJI VRTIĆ „IVANČICA“, ORIOVAC

Naslov rada: Ekološka osviještenost kod djece – smanjenje onečišćenja

Mentori: Andrea Katalinić i Renata Zulić Milača

Odgojna skupina:

Ključne riječi: recikliranje, otpad, papir

Sažetak: Djeca iz starije odgojne skupine vrtića tijekom godina osnivaju svoju eko-patrolu i svojim aktivnostima i ponašanjem unaprijediti i osvijestiti ekološku osjetljivost. U projekt se uključuju sva djeca, zajedno s roditeljima, stručnim timom i socijalnom zajednicom. Djeca s odgojiteljicom osnivaju eko-centar u zajedničkom prostoru, raznim plakatima i predavanjima drugoj djeci približavaju temu recikliranja, a osim toga otpad prenamjenjujemo u razne didaktičke igračke. Također, bio otpad skupljamo u komposter i pomoću njega dohranjujemo svoj vrt i biljke. Biljke u vrtu sadimo, zalijevamo, okopavamo te ih kuhari koriste u našim jelima. Kroz projekt s domarom izrađujemo prešu za papir te stari papir prešamo i dobivamo reciklirani papir za likovne uratke. Roditelji se aktivno uključuju u sve naše aktivnosti i doprinose našem radu i želji da malim koracima djelujemo na okoliš oko nas i stvaramo bolji svijet za sebe i druge.



DJEČJI VRTIĆ „CVRČAK“, ČAKOVEC – PODRUČNI OBJEKT „STONOGA“

Naslov rada: Aktivnosti primijenjenog oblikovanja u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao medij za učenje i razvoj kompetencija u kontekstu održivosti

Mentori: Saša Sanjković i Jagoda Srša

Odgojna skupina: djece u dobi od pet do sedam godina

Ključne riječi: dijete, održivi razvoj, recikliranje, primijenjeno oblikovanje, stvaralački proces

Sažetak: Istraživanje za potrebe ovog rada provedeno je u dječjem vrtiću „Cvrčak“ u Međimurskoj županiji. U istraživanju je sudjelovalo 53 roditelja i 29 djece u dobi od pet do sedam godina. Cilj istraživanja bio je istražiti utječu li aktivnosti primijenjenog oblikovanja djece rane i predškolske dobi na jačanje kompetencija za održivi razvoj.

Istraživanje je provedeno kvalitativnom metodom i akcijskim istraživanjem u tri koraka. U prvom akcijskom koraku ispitano je poznavanje koncepta održivog razvoja na uzorku od 45 roditelja djece polaznika dječjeg vrtića te njihove osobne navike, odnosno početni stavovi o održivom razvoju te potencijalnoj ulozi ustanove predškolskog odgoja u usvajanju navedenog koncepta. U drugom akcijskom koraku u razdoblju od tri mjeseca provedeno je osam aktivnosti likovnog stvaralaštva na uzorku od 29 djece polaznika dječjeg vrtića u starosti od pet do sedam godina. U provedenim aktivnostima korišteni su tetrapak ambalaža, plastične boce i čepovi, staklene boce, reciklirani papir, platnene vrećice, tekstil i limenke. U trećem akcijskom koraku, izlaznim anketnim upitnikom kreiranim u Google obrascu, na uzorku od 53 roditelja, ispitane su promjene u navikama djece i roditelja nakon provedenih aktivnosti u vrtiću te stavovima roditelja o korisnosti i doprinosu provedenih aktivnosti likovnog stvaralaštva održivijim načinu življenja.

Na temelju rezultata ovog istraživanja te povratnih reakcija djece i roditelja može se zaključiti da aktivnosti primijenjenog oblikovanja pozitivno utječu na jačanje kompetencija za održivi razvoj kod djece rane i predškolske dobi.



OSNOVNA ŠKOLA SOKOLOVAC

Naslov rada: Planet ili plastika? - godišnji projekt OŠ Sokolovac

Mentori: Janja Ivanček, Nataša Petrović

Učenci: Iva Huzjak, Lea Mrzlečki

Ključne riječi: plastika, otpad, smanjenje, zamjena

Sažetak: Projekt o problemu plastičnog otpada u kojem su sudjelovali svi učenci OŠ Sokolovac, uoči 2021. god. kad je ukinuta jednokratna plastika u EU. Razmišljali smo kojim materijalima zamijeniti plastiku u svakodnevnom životu te smo planirali izradu platnenih torbi, na temelju internog natječaja ekofotke s našim idejama za zamjene. Tako smo izradili bioplastiku od mlijeka, zatim uporabne predmete od otpadne



plastike npr. čovječe ne ljuti se i abakus za prvi razred od plastičnih čepova, zatim tegle za cvijeće, božićne ukrasi od peglanih plastičnih vrećica, kućice za ptice, glazbeni instrumenti i dr. Poticali smo na razvrstavanje otpada, tako smo proveli anketu o uporabi plastike u kućanstvu i planovima kućanstva za smanjenje plastičnog otpada kroz 7 tjedana. Čistili smo okoliš škole/kuće/potok od odbačenog smeća, locirali nelegalna odlagališta otpada te su učenici posjetili načelnika općine i razgovarali o mogućim rješenjima tog problema. Učenici su pisali pisma Zemlji. Proučavali smo video projekcije na temu dospjele plastike u oceanima i njenom štetnom djelovanju na živi svijet te videa o pojedincima u svijetu koji provode akcije čišćenja okoliša i druge korisne aktivnosti u zaštiti okoliša.

OSNOVNA ŠKOLA „VLADIMIR BOSNAR“, STUBIČKE TOPLICE

Naslov rada: EKO ratnici

Mentori: Petra Friščić

Učenici: Nika Krušelj, 2.a i Ana Sokač, 2.a

Ključne riječi: recikliranje, edukacija, radionica, učenici edukatori

Sažetak: Dolaskom proljeća i toplijeg vremena počeli smo više vremena provoditi u prirodi. Činjenica da smo u šetnji mjestom naišli na smeće i to nas je potaklo da krenemo u borbu protiv smeća te s ciljem za čisti okoliš. U 2.a razredu je tako nastala skupina EKO ratnici – borci za čist okoliš. Dvije učenice su postale EKO ratnice – edukatorice te su sa svojom učiteljicom napravile prezentaciju pomoću koje će educirati ostale učenike u školi o recikliranju otpada. Prezentaciju slijedi radionica razvrstavanja otpada u odgovarajuće spremnike koje su izradili EKO ratnici, a na samom kraju edukativni video isječak o klimatskim promjenama i održivom razvoju kojeg smo snimili prošle godine u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa Donja Stubica u sklopu projekta „Hrvatska volontira“. EKO ratnice su svoju edukaciju prezentirale na roditeljskom sastanku pred roditeljima, a nastavak edukacija će biti ostalim učenicima na Satovima razrednika u narednim tjednima u sklopu obilježavanja Dana Planeta Zemlje.



OSNOVNA ŠKOLA ŠIME BUDINIĆA, ZADAR

Naslov rada: Suradnja institucija u ekološkim akcijama

Mentori: Biljana Agić i Veronika Šindij

Učenici: Petar Klanac, Lara Kamber, Sara Pelić

Ključne riječi: akcija čišćenja, obala, suradnja

Sažetak: Osnovna škola Šime Budinića dugogodišnji je aktivni sudionik brojnih ekoloških akcija na području Zadarske županije. Na taj način se učenike izravno uključuje u akcije čišćenja podmorja i obala, kartiranja divljih odlagališta, pošumljavanja opožarenih područja i slično. Osim ekološke komponente ove akcije isto tako imaju i odgojnu i obrazovnu ulogu u razvoju mladih ljudi te ih na taj način čine osjetljivima na ekološke probleme iz svog okoliša. Kako je u Zadru naglasak stavljen na onečišćenje mora, većina se akcija provodi na području popularnih zadarskih plaža. Učenici se rado odazivaju na akcije partnera Čistoća Zadar, Ronilački klub Sv. Roko Bibinje, Zajednica tehničke kulture Zadar, Eko Zadar i drugi. U ovom izlaganju željeli bismo predstaviti neke od provedenih akcija te prezentirati njihove rezultate.



OSNOVNA ŠKOLA „IVANA BRLIĆ MAŽURANIĆ“, STRIZIVOJNA

Naslov rada: Hidrogeološko istraživanje rijeke Biđ

Mentori: Ivana Klanac i Ljubica Juroš

Učenici: učenici osmih razreda

Ključne riječi: kemijska analiza vode i tla, istraživačka nastava, zagađenje okoliša

Sažetak: Tijekom ove školske godine, učenici osmih razreda naše škole pod vodstvom nastavnice biologije Soldo Klanac i nastavnice matematike Juroš realizirali su projekt pod nazivom Hidrogeološko istraživanje rijeke Biđ. Projekt je trajao od mjeseca rujna 2022. do veljače 2023.. Projekt interdisciplinarno obuhvaća više različitih podtema koje su prilagođene uzrastu i obrazovanju učenika. Kroz projekt, učenici su se upoznali sa



etapama istraživačkog rada ali isto tako spoznali razliku između znanstvenog i učeničkog istraživanja. Samostalno su osmislili istraživačka pitanja na osnovu kojih smo postavili konkretne ciljeve i zadatke našeg istraživačkog projekta.

Na temelju definiranog istraživačkog pitanja, uz proučenu literaturu, postavili smo određene pretpostavke ili hipoteze, koje smo provjeravali izvođenjem pokusa tako što smo analizirali količinu fosfata i nitrata u rijeci Biđ i tlu oko rijeke, zatim pH vode i tla, temperaturu vode i tla te biljni i životinjski svijet koji obitava u vodi i oko nje.

Sve rezultate i zapažanja učenici su objedinili u ppt prezentaciji. Rezultati su grafički prikazani.

Izvedeni zaključci su većinom bili u skladu s postavljenim pretpostavkama jer se u rijeku Biđ ne ulijevaju otpadne vode koja sadržavaju deterdžente i kemijska onečišćenja, što rezultira da je voda čista. U tlu se nalazi određena količina dušika i fosfora što omogućava normalan rast biljaka.

Učenici su većinu biljnog i životinjskog svijeta prepoznali te su napravili popis. Živog svijeta rijeke Biđ.

OSNOVNA ŠKOLA „RIKARD KATALINIĆ JERETOV“, OPATIJA

Naslov rada: Primjer dobre prakse

Mentori: Ivana Uremović Gašić, Anja Malvić, Vanja Kusturin Zukić, Marta Blašković Rendelj, Nataša Veršić, Željka Božić Kučić i Ameli Širola

Ključne riječi: mikroorganizmi, mikroplastika, masline

Sažetak: OŠ „Rikard Katalinić Jeretov“ u Opatiji pripada prvoj generaciji Ekoškola u RH. Počeci ekološkog rada datiraju još od 1998. godine. U ovoj školskoj godini obnavljamo platinasti status. Ponosni smo na ekoaktivnosti koje se provode u školi te ih želimo podijeliti kao primjer dobre prakse.

1. Kugle s efektivnim mikroorganizmima – U godinu dana izradili smo 20 000 kugli s efektivnim mikroorganizmima. Kugle smo izrađivali s partnerom Liburnijske vode, te smo u tri akcije kugle bacili u more, na dječjim plažama Slatina i Tomaševac, te u lučicu u Voloskom. Kugle je izrađivalo oko 260 učenika razredne i predmetne nastave te smo po broju kugli i akcija vodeća škola u državi.

2. Učenička zadruga VIVO – Suradnji s roditeljima orezivali smo masline. Lišće smo skinuli s grana, oprali, osušili te od njega napravili čaj. Čaj smo pakirali u ekološku ambalažu te ga prodajemo u sklopu UZ VIVO.

3. Dragocjena plastika – Kroz projekt dragocjene plastike želimo osvijestiti školsku zajednicu o velikom problemu plastike i mikro plastike u okolišu i svakodnevnom životu. Kroz različite autorske video materijale i uključivanje u ekološke projekte educiramo učenike i širu zajednicu putem medija i HZZJZ. Na Liburnija Film Festivalu 2022. godine sudjelovali smo s filmom Eko superjunaci



KATOLIČKA OSNOVNA ŠKOLA „JOSIP PAVLIŠIĆ“, RIJEKA

Naslov rada: Ekologija i stvaralaštvo

Mentori: Marijana Miškulin i Martina Simonetti

Ključne riječi: otpad, razvrstavanje, zajedništvo, biološka raznolikost

Sažetak: Učenici 3. b razreda ilustrirali su slikovnicu na temu Otpad je važan. Nakon radionica o gospodarenju otpadom, važnosti recikliranja i načinima svrstavanja otpada, učiteljica Martina Simonetti je napisala priču u stihu koju su učenici ilustrirali i predstavili svojim vršnjacima povodom obilježavanja Dana planeta Zemlje. Slikovnica je edukativnoga karaktera i promiče važnost svrstavanja otpada kao i brigu za očuvanje okoliša u zajednici kojoj živimo. Tijekom prošle školske godine, s učenicima smo proučavali koje biljke uspijevaju i rastu na našem području a da ih ujedno možemo naći u Bibliji, koja je njihova specifičnost i koja je korist od njih. Potičući istraživačke vještine, učenici su sudjelovali u raznovrsnim aktivnostima:

- uređenje školskog vrta uzgajajući odabrane vrste, primjenjujući načela samoodrživosti (biovrt)
- izrada puzzli i edukativnih igara
- izrada Biblijske čajanke - ljekovita svojstva odabranih biljaka
- izrada zdjelica za biljke (recikliranje plastike)
- sakupljanje i kompostiranje školskog biotpada radi održavanja školskog vrta.

Učenici su vlastitim istraživačkim vještinama došli do brojnih spoznaja vodeći se načelom biološke raznolikosti i bogatstva našeg zavičaja.



OSNOVNA ŠKOLA KSAVERA ŠANDORA GJALSKOGA, ZAGREB

Naslov rada: Vrijeme nam istječe (obnovljivi izvori energije)

Mentori: Helga Mihaljević Jurić i Anica Banović

Ključne riječi: obnovljivi izvori energije

Sažetak: Povodom međunarodnog događaja „Running Out of Time“, 19. listopada obilježili smo Dan Ekoškole i Dan bez školskog zvona. OŠ K. Š. Gjalskoga iz Zagreba, pripadnica obitelji međunarodnih Ekoškola, izabrana je kao jedna od točaka primopredaje štafete na osnovu dugogodišnjih aktivnosti i projekata zaštite okoliša provedenih u školi i Gradskoj četvrti Gornji grad-Medveščak s projektom „Zelena rješenja učenika, učitelja i roditelja OŠ K. Š. Gjalskoga, te akademske i gospodarske zajednice za ublažavanje nepovoljnog utjecaja klimatskih promjena na organizme, ekosustave i urbani okoliš. Dan bez školskog zvona realiziran je kroz nekoliko dijelova: aktivnosti učenika provedene uz vođenje nastavnika i vanjskih suradnika, svečanost dodjele platinastog statusa Ekoškoli, te sudjelovanje na međunarodnom događanju *Running Out of Time*.



POMORSKA ŠKOLA BAKAR

Naslov rada: Plastika u morskome okolišu

Mentori: Marica Kučan

Učenici: Bruno Baćac i Benjamin Petrović

Ključne riječi: uzorkovanje mikroplastike, zaštita mora

Sažetak: U morskome okolišu sve je veći problem plastike koja onečišćuje morski sustav, ali ulazi i u hranidbeni lanac organizama. Generacijama se nije vodila briga o problemu odbacivanja plastike u moru što je danas rezultiralo velikim problemom na lokalnoj, ali i globalnoj razini. Količina plastičnog otpada u Jadranskom moru sve je veća. Morske struje i južni vjetrovi donose ogromne količine plastičnog otpada na naše plaže i tako stvaraju velike probleme. Sitne čestice plastike (mikroplastika) lako ulaze u morske organizme kroz usta ili škрге. Međutim, još je opasnije svojstvo mikroplastike da na sebe privlači i veže štetne (toksične) spojeve. Oni se nakupljaju i prenose kroz hranidbene lance te naposljetku putem ishrane dolaze i do čovjeka. Naša škola već dugi niz godina provodi akcije i edukativna predavanja s ciljem obrazovanja o potrebi zaštite i očuvanja bioraznolikosti našeg Jadranskog mora. Uzorkovali smo mikroplastiku manta mrežom te u kontinuitetu istražujemo prisutnost mikroplastike u moru. Da bi se spriječilo daljnje onečišćenje mora i oceana, potrebno je smanjiti ili zabraniti upotrebu jednokratnih plastičnih proizvoda, a putem organiziranja i osmišljavanja dobrovoljnih akcija čišćenja obale i podmorja provoditi edukaciju o funkcioniranju morskih ekosustava te povećati svijest mladih ljudi o potrebi zaštite mora i života u moru i očuvanja bioraznolikosti.



SREDNJA ŠKOLA PREGRADA

Naslov rada: Živimo i djelujemo „zeleno“

Mentori: Danijela Majcenić

Ključne riječi: "zeleno" kao način življenja, gospodarenje otpadom, klimatske promjene, ekološki otisak

Sažetak: Predstaviti smo primjer iz prakse u realizaciji programa naše Ekoškole kroz kratku prezentaciju. Koordinatorica naše Ekoškole, Danijela Majcenić, prezentirat će samo dio naših aktivnosti koje zajedno provodimo u našoj školi. Predstaviti će retrospektivno pregled ekoloških godišnjih projekata iz područja ekologije i pobliže predstaviti projekte: Budućnost počinje danas: jačanje znanja i vještina mladih za izgradnju održivih lokalnih zajednica, „Dan bez glutena“ i organizacija „Prosvjeda za klimu“ te eTwinning projekta „The Green Consumer“.



**KRATKI PRIKAZ RADA
23. GENERACIJE
EKOŠKOLA**



OSNOVNA ŠKOLA „FRANJO HANAMAN“ DRENOVCI



Osnovna škola „Franjo Hanaman“ Drenovci prijavila se početkom školske godine 2021./2022. god. za stjecanje statusa međunarodne Ekoškole. Glavni cilj uključivanja u ovaj program bio je osvijestiti učenike, djelatnike škole i lokanu zajednicu o brizi za okoliš te na taj način iskoračiti i napraviti promjenu. Tema kojom smo se bavili u ovoj godini bio je otpad.

Provedbu našeg programa ostvarili smo putem različitih aktivnosti kao što su; radionice, predavanja, rad u vrtu, izrada kutija za otpad, prikupljanje starih čepova, plastičnih boca i papira, izrada kompostišta. Učenici su tijekom protekle godine proširili svoje znanja o zaštiti okoliša i gospodarenju otpadom te su naučeno primjenjivali u svakodnevnom životu.



Izrada kompostišta

U sklopu školskog vrta učenici su uz pomoć tehničkog osoblja izradili kompostište u koje su tijekom godine odlagali ostatke hrane, voća i povrća iz školske kuhinje, lišće, pokošenu travu itd. Dobiveni kompost koristili smo u školskim gredicama i školskom vrtu.

Ovim projektom učenici su stekli znanja i vještine korisne u svakodnevnom životu te naučili zašto i kako pravilno kompostirati.

Plastičnim čepovima do skupih lijekova

Svojim aktivnostima učenici već dugi niz godina pomažu Udruzi oboljelih od leukemije i limfoma. Učenici od 1. do 8. razreda su i ove školske godine sudjelovali u humanitarnoj akciji sakupljanja plastičnih čepova. Naši su učenici s radošću sakupljali plastične čepove tijekom cijele školske godine kako bi bili dijelom tog humanitarnog čina. Čepove smo sakupljali za nabavku skupih lijekova za djecu oboljelu od leukemije i limfoma. Na taj način kod djece smo osvijestili da je dobro pomagati drugome, ali i pomagati planeti Zemlji u zaštiti od zagađenja od plastičnog i drugog otpada. Sakupili smo oko 70 kilograma i poslali ih udruzi u Čakovcu te se radujemo svakoj budućoj akciji u kojoj možemo pomoći drugima.

Recikliranjem do očuvane Zemlje

Želeći očuvati prirodu i njeno bogatstvo šuma, učenici naše škole odlučili su iskoračiti i napraviti promjenu. Tijekom sata geografije učenici su proširili svoje znanje o zaštiti okoliša i gospodarenju otpadom te su naučeno odlučili primijeniti u praksi. Pomoću starih kutija napravili su kante za recikliranje otpada. Osvijestili su zašto je važno razvrstavati otpad i kako svi mi s malim promjenama čuvamo Zemlju od zagađenja. Tri puta godišnje prikuplja se stari papir kojeg bude sveukupno oko 300 kg. Prikupljanjem starog papira, njegovim recikliranjem, učenici su spasili mnogobrojna stabla.

EKO KODEKS

Da bi nam Sunce sjalo na nebu, tamu ugasi, nebo ukrasi i Zemlju spasi!

OSNOVNA ŠKOLA „VIJENAC“, OSIJEK

Osnovna škola Vijenac iz Osijeka započela je s radom 28. studenoga 1963. godine, dakle prije 60 godina. U razdoblju od 1963. godine do 31. prosinca 1980. godine škola je djelovala pod nazivom Osnovna škola „Boris Kidrič“, a od 1. siječnja 1981. godine mijenja naziv u Osnovna škola „Mladost“ Osijek, OOUR odgoja i osnovnog obrazovanja „Boris Kidrič“. Od 15. svibnja 1991. godine škola dobiva današnji naziv Osnovna škola Vijenac.

Broj učenika koji su pohađali školu kretao se od 873 (u školskoj godini 1963./64.), preko 695 učenika (u školskoj godini 1993./94. kada su u školi bili i učenici prognanici iz Baranje) do današnjih 230 učenika (u školskoj godini 2022./2023.).

Broj zaposlenika mijenjao se od 52 (u školskoj godini 1963./64.), 47 učitelja (u školskoj godini 1993./94. kada su u školi bili i učitelji prognanici iz Baranje) do današnjih 41 zaposlenika (u školskoj godini 2022./2023.).

Objekt škole obnavljan je više puta, osobito 1992. godine zbog ratnih razaranja kojima je bio značajno oštećen (cjelokupna stolarija, krovšte i dio unutarnjeg prostora). Značajan doprinos obnovi objekta dala je i Vlada Republike Mađarske na poticaj Hrvatske škole Miroslava Krleže iz Pečuha.

Osnovna škola Vijenac je od 1976. godine važan sudionik u međunarodnoj suradnji prijateljskih gradova Pečuha i Osijeka surađujući s Hrvatskom školom Miroslava Krleže iz Pečuha. Suradnja obuhvaća međusobnu razmjenu učenika šestoga razreda tijekom koje gosti borave u domovima vršnjaka i zajedno s njima polaze nastavu na hrvatskom jeziku; ljetovanja učenika obiju škola na Balatonu, škola u prirodi u Orahovici, razmjenu stručno – pedagoških iskustava učitelja i stručnih suradnika, zajedničko sudjelovanje u projektima od obostranoga interesa kao što je međunarodni projekt Twinning „Nacionalne vrednote u zajedničkoj Europi“ u kojem je Osnovna škola Vijenac pružila potporu Hrvatskoj školi iz Pečuha u nastojanjima apliciranja za sredstva Europskih fondova za obnovu i dogradnju Hrvatske škole u Pečuhu, što je i realizirano; sudjelovanje učenika Osnovne škole Vijenac na Danima hrvatskoga jezika u Hrvatskoj školi u Pečuhu; zajednička nastojanja za osnaživanjem prijateljskih odnosa gradova prijatelja Pečuha i Osijeka (kvizovi znanja, istraživanje povijesti gradova).

Zahtjevne i kvalitetne programe ne bismo mogli ostvarivati da u školi ne rade vrsni učitelji i stručni suradnici, kojima važnu potporu daju i ostali zaposlenici škole te mnogobrojni roditelji, vanjski suradnici i institucije.

Možemo istaknuti da se u Osnovnoj školi Vijenac održavaju stručni ispiti za stručne suradnike pedagoge, te stručni ispiti za učitelje fizike, što zasigurno ne bi bilo moguće da u tim područjima ne rade vrsni učitelji.

Tijekom 60 godina uspješnog, kvalitetnog i inovativnog rada Osnovna škola Vijenac podarila je gradu Osijeku i građanima Osijeka, ali i široj društvenoj zajednici, niz originalnih projekata, programa i događaja kojima je uvijek bio cilj i svrha pridonijeti obogaćivanju života i rada zajednice u kojoj škola djeluje, unaprjeđivanju i inoviranju sustava odgoja i obrazovanja.



Škola je pokazala otvorenost, osjetljivost i razumijevanje za druge što je osobito i neponovljivo bilo izraženo u studenome 1997. godine kada je realiziran svečarski dan Osnovne škole Vijenac u prostoru Osnovne škole Bilje kao dar učenicima povratnicima i njihovim roditeljima. Petnaest godina kasnije sadašnjoj generaciji učenika i učitelja Osnovne škole Bilje, kao i tadašnjim sudionicima mirne reintegracije prikazali smo dokumentarni film o tome jedinstvenom i, nadamo se, neponovljivom događaju. Također, skupina učenika sudjelovala je u obilježavanju dana II. osnovne škole u Vukovaru u ožujku 1998. godine kao potpora i ohrabrenje svima za povratak u Vukovar.

Mnoštvo projekata koji se provode, više nego očito, govore o opredijeljenosti Osnovne škole Vijenac da na najbolji mogući način povezuje, prezentira i ističe ono najbolje i najvrjednije iz prošlosti i sadašnjosti našega grada s ciljem stvaranja pozitivnog ozračja za djelovanje prema budućnosti. Njeguemo kulturu rada, mogućnost izbora, odgovornost i vodimo učenike prema uspjehu. Želimo u svakom učeniku pronaći ono najbolje što može dati i razvijati ga u tom smjeru. Stalo nam je do uspjeha svakog učenika, a u suradnji s roditeljima u tome i uspijevamo. Višegodišnji rezultati vanjskoga vrjednovanja pokazuju nam da smo na dobrome putu, jer su naši učenici postigli odlične rezultate u svim ispitanim područjima. Projekt

Nacionalnog centra za vanjsko vrjednovanje obrazovanja „Samovrjednovanje škola“, u kojem sudjelujemo od početka provođenja, učvrstio nas je u uvjerenju da je naša vizija kvalitetne škole utemeljena. Zadovoljstvo je raditi u školi u kojoj se osjećate kao kod kuće, a učenici i učitelji oko vas najveća su vam obitelj, u školi u kojoj nailazite na razumijevanje, potporu i ohrabrenje.



Propitujući dnevno teorijske postavke složenog sustava odgoja i obrazovanja s ciljem njegova usavršavanja, unaprjeđivanja i učinkovitosti, a u svrhu postizanja najboljih mogućih rezultata i motivacije učenika osmislili smo i sustavno provodimo projekt „Domaće zadaće – iznimka, a ne pravilo“. Didaktičko – metodičkim inovacijama ovaj projekt je naišao na veliko zanimanje stručne, pedagoške i svekolike javnosti ne samo u Republici Hrvatskoj, nego i šire; škola devet godina intenzivno radi na provedbi dogovorenih stajališta učiteljskog vijeća o domaćim zadaćama koja uključuju: domaća zadaća je iznimka, a ne pravilo; ona je izrazito individualno pitanje; mora imati sasvim određenu svrhu; učenik mora imati mogućnost izbora zadataka za rješavanje s obzirom na njihovu količinu, težinu i vlastite mogućnosti; nastavni rad mora biti poticajan za aktivniji odnos učenika u procesu usvajanja znanja na nastavnome satu; učenika treba voditi prema samostalnosti i povjerenju u vlastite mogućnosti. Učitelji su u obvezi jasno istaknuti ishode učenja i uputiti učenika na ponavljanje sadržaja bitnih za usvajanje znanja na sljedećem nastavnome satu. Čitav projekt i rezultati istraživanja o njegovoj provedbi škola je predstavila na Međunarodnoj znanstvenoj konferenciji „Didaktički izazovi“ u Slavonskom Brodu 2012. godine. U organizaciji Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Osnovne škole Vijenac iz Osijeka 22. studenoga 2013. godine održan je znanstveno – stručni skup s temom „Domaća zadaća – mit ili potreba“.

Škola sudjeluje u mnogim aktivnostima od interesa za užu i širu društvenu zajednicu, promiče multijezičnost i multikulturalnost kroz izborne programe (makedonski jezik i kultura, albanski jezik i kultura, njemački jezik), potiče učenike na povezivanje s vršnjacima iz drugih država (Oregon, SAD).

2023./2024. osnovana je školska Zadruga, a i postali smo Ekoškola- kao što i Kodeks naše škole: „**Mi smo dio Zemlje - Zemlja je dio nas!**“ poručuje: danas mislimo u budućnost i tome smo svi posvećeni kroz cijeli niz aktivnosti i eko projekata tijekom školske godine.



Nastavne godine 2023./2024. proslavit ćemo 60 godina škole, što je izuzetan jubilej, pa se za njega opsežno i pripremamo. U pripremi je cijeli niz događanja i aktivnosti.

Sve aktivnosti objavljujemo na internet-stranici škole <http://os-vijenac-os.skole.hr/>.

ravnateljica: Vesna Vrbošić, prof.
šk. koordinatorica: Sanja Kotal, prof.

OSNOVNA ŠKOLA „BRAĆA RADIĆ“, KOPRIVNICA

Digni glas za vode spas!

Početak školske godine 2022./2023. naša škola se prijavila u projekt stjecanja statusa međunarodne Ekoškole. Cilj našeg uključivanja u program je odgoj i obrazovanje za okoliš u životu i radu učenika, njihovih roditelja, učitelja kao i cjelokupnog društva u kojem živimo.

Odlučili smo se za eko - temu „Voda“ sa sljedećim ciljevima: ukazati na važnost zdravog okoliša za dobrobit pojedinca i lokalne zajednice, upoznati se s postupkom pokusa te svojstvima vode, osvijestiti da je voda za piće ograničen resurs, istražiti potrošnju vode iz vodovoda, osvijestiti važnost povezivanja s lokalnom zajednicom te važnost zajedničke suradnje na ostvarenju cilja, štednja vode i efekti štednje, očitavanje vodomjera, izračun (potrošnja po učeniku u mjernim jedinicama i u eurima), štednja vode u svijetu, stvoriti izreke o vodi i štednji vode, pronaći tekstove o vodi u književnosti.



S obzirom na zadane ciljeve provedeni su mnogi projekti i aktivnosti. Postavili smo spremnike u koje skupljamo kišnicu i koristimo je za zalijevanje sadnica u okolišu škole. Sudjelovali smo u kampanji „Zasadi stablo ne budi panj“ u suradnji s komunalnim poduzećem. Zasadili smo voćarice u školskome dvorištu. Sadili smo sezonsko i trajno bilje koje ćemo preraditi zajedno s našom zadrugom „Vretence“. Sudjelovali smo u zaštiti i spašavanju vodozemaca u suradnji s Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko- križevačke županije. Dugi niz godina iznimnu pažnju i brigu posvećujemo odgoju i obrazovanju za okoliš i održivom razvoju. Redovito uređujemo okoliš škole, posebno cvjetnjak i travnate površine te mnogobrojno raznovrsno bilje u školskom okruženju u čemu najveći doprinos daju učenici, učitelji i tehničko osoblje. U većim akcijama pomaže nam Javno poduzeće Komunalac uz čiju smo pomoć mnogo toga naučili.

Uoči Dana planeta Zemlja, u školi je održan projektni dan na temu Voda. Bez vode nema života. Ona je važna svim živim bićima. Važno je osvijestiti sve o njejoj važnosti. U razredima, holu škole i u prirodi održane su mnoge aktivnosti. Učenici prvih razreda na satu hrvatskog jezika, kroz interpretaciju igrokaza Telefon u potoku, Jasne Popović Poje, učili su o odgovornosti ljudi prema vodama u prirodi i važnosti zaštite voda.

Učenici drugih razreda bili su na izvanučioničkoj nastavi „Vode u zavičaju“. Treći razredi su od djelatnika „Koprivničkih voda“ saznali brojne zanimljivosti te što se sve događa s vodom prije i nakon što se nađe u vodoopskrbnom sustavu. Učenici 4.i 5. razreda posjetili su potok Koprivnicu. Tamo su recitali pjesme

o vodi, a nakon povratka u učionicu su izrađivali plakat na temu zaštite vode. Matematičari 5. razreda radili su projekt o vodi u matematici.



Učenici 6. razreda su govorili o nastanku i širenju Rimskog Carstva te koja je uloga rijeka u povijesti. Učenici 7. razreda ispitivali su površinsku napetost i gustoću vode. Knjižničarka je pripremila knjige s tematikom vode, a učenici Područne škole Starigrad napravili su radio igru i svirali s vodom.

Susret Međunarodnih Ekoškola Republike Hrvatske održan je u Zagrebu, 7. lipnja 2023 godine. Tada nam je uručen status Ekoškole. Ponosno smo donijeli zastavu i certifikat Ekoškole u našu školu, jer mi smo škola koja brine o ekologiji, provodimo ekološke projekte i edukacije, postajemo primjer drugima. Omogućavamo učenicima, roditeljima i lokalnoj zajednici da razviju svijest o očuvanju okoliša i prirode i da se aktivno uključe u rješavanje ekoloških problema.

Ines Turk, šk. koordinatorica programa Ekoškola



PRVA PRIVATNA GIMNAZIJA S PRAVOM JAVNOSTI VARAŽDIN

*Naš zadatak mora biti da se oslobodimo ovog zatvora proširujući naš krug empatije da uključi sva živa bića i cijelu prirodu u svojoj ljepoti.
Albert Einstein*

Škola se može pohvaliti s vlastitom šumom i učionicom za istraživačko učenje. Područni objekti služe kao dopuna učioničkoj nastavi (biologija, kemija, fizika, geografija i likovna umjetnost) u projektnoj i praktičnoj nastavi. Dio su škole i uključeni su cijeli program Eko-škole. Misija naša škole je da približimo permakulturu našim učenicima i roditeljima. Tijekom školske godine proveli smo više programa od kojih se izdvajaju: „Uređenje mirisne oaze u zelenoj učionici“, „Živi istraživački kutak“, „Izgradnja škrinjica za ptice i skloništa za šišmiše“ i „Eco-bubbles“.

U sklopu školskog dvorišta uređen je vrt, koji je podijeljen u tri djela. Svaki dio čini priču za sebe, ali su međusobno povezani s autohtonim trajnicama koji čine mini zeleni koridor za kukce. Cilj projekta je izgraditi i razviti ugodnu atmosferu sadnjom trajnica i medonosnog bilja u skladu se permakulturom. Vanjska učionica na taj način je postala privlačna učenicima, ali i divljim životinjama, ponajviše kukcima. Uz brigu za očuvanje bioraznolikosti stimulirano je bolje usvajanje znanja i vještina iskustvenim učenjem u vrtu.



Fotografije prednjeg dvorišta s jezercem.

Živi istraživački kutak sastoji se od nekoliko terarija i akvarija u kojima borave: *Carausius morosus* Sinéty, 1901, indijski paličnjaci, *Extatosoma tiaratum* (Macleay, 1826), australski paličnjaci, *Elliptorhina javanica* (Hanitsch, 1930), javanski žohari, madagaskarski puževi, *Carassius auratus* (Linnaeus, 1758), zlatni karasi, kornjača i *Phodopus roborovskii* (Satunin, 1903), roborovski hrčak. Cilj ovog projekta je razviti odgovornost kod učenika i empatiju za druga živa bića, istraživati životne cikluse beskralježnjaka i kralježnjaka te mjeriti abiotičke čimbenike koji utječu na njihov razvoj.



Fotografije živog kutka u učionici prirodoslovlja i fotografija analize kvalitete akvarijske vode.

Učenici u sklopu dodatne nastave (Science programa) istražili su deset najčešćih vrsta ptica dupljašica i poludupljašica te šišmiša koji borave na području sjeverozapadne Hrvatske. Prema naputcima udruge BIOM izradili su škrinjice za ptice i skloništa za šišmiše. Napravljene kućice postavljene su unutar Arboretuma Opeka u Marčanu, u suradnji sa SŠ Arboretum Opeka. Uz postavljanje škrinjica izrađen je letak najčešćih vrsta koji obitavaju u parkovima sjeverozapadne Hrvatske.



Postavljenje kućica u Arboretum Opeka

Eco bubbles projekt provodi se u sklopu učeničke zadruge Philyra. ECO bubbles je glicerinski sapun sa maslinovim uljem, mineralnim pigmentima i eteričnim uljima. U proizvodnji sapuna na bazi glicerina koriste se mineralni pigmenti i eterična ulja.

Mineralni pigment služe za bojenje i veći vizualni efekt sapuna, a eterična ulja njeguju kožu, djeluju protuupalno i antibakterijski. Ambalaža od papira i cvijeća – žuti papiri s reljefno istaknutim cvijećem i lišćem ubačenim između dva sloja papira.

Papir je prirodni materijal i podatan za oblikovanje ambalaže jer se može presavijati. Papir se boja prirodnom, jestivom bojom za kolače, a između dva sloja se ubacuju cvjetići i listići kako bi se postigao reljefni dojam, dodali oblici u različitim ritmovima za estetski dojam. Konačan proizvod koristi se u školi, a višak se prodaje kroz partnerski dućan Zadruga.



Postupak izrade glicerinskog sapuna (određene faze).

DJEČJI VRTIĆ „JUREK“, GORNJA STUBICA

Među programima odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi koje provodimo u DV JUREK iznimno važan je Program odgoja i obrazovanja za okoliš i održivi razvoj kojeg smo kontinuirano provodili u našem vrtiću, a dio je odgojno-obrazovne politike kojom težimo implementirati načela održivog razvoja. Kroz razne eko projekte i aktivnosti implementirane u svakodnevni odgojno-obrazovni rad, kod djece smo razvijali svijest o povezanosti s okolišem, osjetljivost i odgovornost prema okolišu i proširili dječje znanje o ekološkim problemima i poticali ih na njihovo rješavanje.



Dječji vrtić JUREK na prvoj sjednici eko odbora donio je Godišnji plan rada dječjeg vrtića JUREK za stjecanje statusa eko vrtića u pedagoškoj 2022./2023. godini. Generalna eko tema kojom su bili prožeti eko projekti u odgojnim skupinama je bila: **Uloga čovjeka i kukaca u očuvanju ekosustava**. Na temelju generalne teme, u vrtićkim skupinama su se realizirala tri projekta: projekt „Eko igračke“ (starija vrtićka skupina), projekt „Mali ekolozi“ (mješovita vrtićka skupina) te projekt „Uloga kukaca u ekosustavu“ (mlađa vrtićka skupina).





DJEČJI VRTIĆ „LEPTIRIĆ LU“, ZAGREB

Tijekom pedagoške godine 2022./2023. u Dječjem vrtiću „Leptirić Lu“ provedene su brojne aktivnosti vezane za ekologiju. Poseban zadatak za ovu pedagošku godinu bio je posvetiti pažnju preventivnoj zaštiti djece koja se ostvaruje aktivnostima tijekom boravka na zraku. Boravak na otvorenom prostoru i svježem zraku ima pozitivan utjecaj na cjelokupan psihofizički razvoj djeteta.

Na interes djece mješovitih vrtićkih odgojnih skupina „Vrapčići“ i u suradnji s Croatia ACT Foundation posadili smo četiri voćke u našem voćnjaku: marelicu, krušku, šljivu i jabuku. U prosincu 2022. su nam u posjet došla tri volontera uz pomoć kojih smo zasadili naše voćke. Prvo je bilo potrebno pripremiti se za sadnju adekvatnom obučom i odjećom te pripremiti sadni materijal. Nakon odabira mjesta u voćnjaku djeca su predlagala korake sadnje voća. Prvo je bilo potrebno iskopati rupu, umetnuti voćku te posipati je gnojivom i zemljom. Prilikom kopanja rupa, susreli smo se sa životinjama koje žive ispod zemlje.

Stjecali smo iskustva o prirodnoj sredini istraživanjem i zapažanjem prilikom sadnje voćaka, razvijali svijest o važnosti životinjskog i biljnog svijeta, uočavali smo izmjene u prirodi, spoznavali prirodne materijale i plodove prirode te uočavali karakteristike godišnjih doba i vremenskih promjena te njihov utjecaj na biljni i životinjski svijet. Također smo razvijali sposobnost za druženjem, dogovaranjem i suradnjom. Aktivnost sadnje voćaka izazvao je veliki interes kod djece koji još uvijek traje. Djeca su tijekom idućih mjeseci uočavala promjene na biljkama promjenom godišnjih doba.



DJEČJI VRTIĆ „ČETIRI RIJEKE“, KARLOVAC

Naš put do statusa Međunarodne Ekoškole

Dječji vrtić „Četiri rijeke“ djeluje na ukupno 5 lokacija u gradu Karlovcu, a jedna od njih nalazi se na samom izlasku iz grada, u gradskoj četvrti Turanj. Spoj urbanog i ruralnog vidjeli smo kao sjajnu priliku za našu eko priču te se, u vrtiću Turanj, s početkom pedagoške godine 2022./2023. počelo intenzivno raditi na stvaranju uvjeta i poduzimanju svih potrebnih koraka za stjecanje statusa Međunarodne Ekoškole. Nakon procjene trenutnog stanja okoliša, izrađen je plan djelovanja koji je potom predstavljen članovima Ekoodbora. Provedba planiranih aktivnosti redovito se pratila i ocjenjivala kroz rad Ekopatrole, a osobito vrijednim smatramo aktivno uključivanje roditelja i lokalne zajednice u našu eko priču.



Aktivnosti smo planirali u okviru nekoliko velikih eko tema. Tako su, u okviru teme *Biološka raznolikost*, djeca upoznala različite biljne i životinjske vrste s našeg podneblja te se, u unutarnjem i na vanjskom prostoru vrtića, nastojala povećati biološka raznolikost, s naglaskom na biljne vrste. U okviru teme *Otpad*, radilo se na širenju svijesti o važnosti razdvajanja i pravilnog zbrinjavanja otpada pa su tako formirani tzv. zeleni otoci u koje su razvrstavani papir i plastika. Tema *Kompostiranje* pokazala se kao važna jer su djeca učila o adekvatnom zbrinjavanju biootpada te su upoznala mogućnosti njegovog daljnjeg korištenja. Kroz temu *Reduciranje plastike* nastojala se smanjiti količina plastike koja se svakodnevno koristi u odgojno-obrazovnom radu pa su tako jednokratne plastične čaše zamijenjene višekratnim plastičnim čašama ili bočicama, a umjesto plastičnih igračaka, nastojali smo nabavljati igračke od prirodnih materijala.

Svi poduzeti koraci i uloženi naponi rezultirali su stjecanjem statusa Međunarodne Ekoškole u lipnju 2023. godine te podizanjem zelene zastave ispred vrtića.



PODRUČNI ODJEL ŠIŠAN OSNOVNA ŠKOLA DR. MATE DEMARINA, MEDULIN

Ekokodeks:



- *Recikliraj - planet spašavaj!*
- *Štedi vodu jer neki je nemaju!*
 - *Živi s prirodom, misli na nju i voli ju.*
 - *Zaštitimo ugrožene životinje!*
 - *Štedi struju, neka te sunce grije!*
 - *Smeće u koš - ne budi loš!*
 - *Bogat si ako imaš čisti okoliš.*
 - *Otpad upotrijebi i budi kreativan!*
 - *Ne želimo smeće - hoćemo drveće!*
- *Više zasađivati - manje zagađivati!*
- *Manje tvornica - više čistog zraka!*



DJEČJI VRTIĆ OBROVAC

Objekt Dječjeg vrtića Obrovac okružen je prirodnim ljepotama – rijekom Zrmanjom, planinom Velebit te brojnim šumama i livadama, te ga to stvara odličnom podlogom za podizanje ekološke svijesti kod djece. U ožujku 2023. godine vrtić je prvi put krenuo u projekt Ekoškole te započeo s provedbom svih 7 koraka, potrebnih za stjecanja statusa Ekoškole. Nakon što je osnovan Ekoodbor i napravljena procjena trenutnog stanja okoliša, na sjednici Ekoodbora donesena je odluka o temama projekata, a to su – „Recikliranje“ i „Zdravi život“.

U sklopu projekta „Zdravi život“ djeca su obrađivala temu zdravih prehrambenih navika te na temelju toga u dogovoru s odgojiteljicom odlučila posaditi jagode u stakleniku, koji se nalazi u dvorištu vrtića. Cilj projekta bio je osvijestiti kod djece osjećaj odgovornosti i brige za bilje i očuvanje prirode te promicanje zdravih prehrambenih navika. Djeca su prvo pripremila staklenik (počupali svu travu, napravili mjesta gdje će se jagode posaditi, dobro zemlju zalili, kako ne bi bila suha). Nakon što je staklenik bio spreman djeca su uz pomoć odgojiteljice posadili 20 sadnica jagoda. Svakodnevno su vodili brigu o jagodama te pratili njihov rast. Ekopatrola je imala veliku ulogu motivatora te pratila i bilježila aktivnosti, koje su djeca odrađivala. Tijekom projekta nailazili smo i na prepreke. Kao najveći problem se pokazalo zadržavanje vlage u stakleniku, pa smo nakon promišljanja i istraživanja odlučili oko jagoda postaviti sijeno, što se pokazalo kao izvrsna metoda zadržavanja vlage oko jagoda. Na oduševljenje djece već su nakon 2 tjedna prve jagode urodile plodom. Jagode, koje bi djeca ubrali, skupili bi u jednu zdjelicu te podijelili međusobno tijekom užine.



Drugi projekt, pod nazivom „Recikliranje“ se odnosio na upoznavanje djece s pojmom komposta, njegovom svrhom i nastajanjem. Budući da se u dvorištu vrtića nalazi komposter, koji do sad nije korišten, htjeli smo njegovo korištenje uključiti u odgojno-obrazovni rad vrtića. U ovom projektu veliku ulogu osim djece, je imao i domar vrtića, jer prikupljanje svih slojeva za kompostiranje nije bilo tako jednostavno. Ovaj projekt smo započeli u svibnju te ga nastavljamo i u idućoj pedagoškoj godini.

Projektni dan u vrtiću održao se 21. lipnja 2023. godine. Teme projektnog dana su bile recikliranje i razvrstavanje otpada. Obe vrtićke skupine su aktivno sudjelovale u projektnom danu kroz razne aktivnosti recikliranja (razvrstavanje otpada, recikliranje novinskog papira, dizajniranje šume, likovno izražavanje na temu recikliranja i slično). Tijekom projektnog dana održao se i natječaj za izradu loga vrtića, u kojem su sudjelovali naši predškolci. Zajedničkim glasanjem logo je odabran te potom postavljen na stalni pano u našem vrtiću.

DJEČJI VRTIĆ „SUNCE“, ZADAR



Dječji vrtić „Sunce“ već dugi niz godina, integrirano kroz svoj program, provodi ekološki program. Prirodni nastavak procesa je bio je uključivanje u program Ekoškole. Osnivanje odbora eko vrtića bio je prvi korak u provedbi programa i stjecanja statusa Ekoškole. Drugi bitni korak bila je procjena stanja okoliša. Na temelju procjene stanja okoliša izradili smo program rada tj. plan djelovanja.

Raznim društvenim ekološko-edukativnim igrama, radionicama sa otpadnim materijalom, suradnjom sa EKO-udrugom i gradskom komunalnom službom "ČISTOĆA" djeca su spoznala razlog selekcije otpada, te je to postala naša svakodnevica.

Početak godine oformili smo Eko patrolu vrtića. Patrolu čine djeca starijeg predškolskog uzrasta koja kroz sakupljanje i recikliranje otpadnih materijala djeluje na svoje mlađe prijatelje. Zadatak naše Eko patrole je nadgledanje postupanja odraslih i djece u našem vrtiću po pitanju razvoja eko osjetljivosti. Djeca su odlučila kako će ovo ljeto na plažama gdje se kupaju upozoravati druge na neodgovorno odlaganje smeća i objasniti im razlog.



Stvaranjem okruženja za razvoj ekološke svijesti kod djece poticali smo svjesnost međuodnosa svih živih i neživih bića na našem planetu. Ekološkim aktivnostima i osobnim uzorom utjecali smo na to da dijete postaje osoba koja će znati cijeniti sebe i svoj okoliš.

Dječji vrtić „Sunce“, Zadar usmjeren je na očuvanje okoliša i našega planeta Zemlje. Pedagoške godine 2020./2021. uključili smo se i u akciju pod nazivom „Zasadi drvo, ne budi panj“, koja se provodi u cijeloj Hrvatskoj. Oko vrtića je formiran voćnjak, a djeca su kroz svakodnevnu brigu o biljkama stjecala nova praktična iskustva i znanja: što se sve može napraviti od plodova voćke; proces od cvijeta do ploda; biljke su bitne za opstanak života na Zemlji; kukci i medonosne biljke i dr.

Kroz različite edukativne i praktične aktivnosti s djecom u vrtiću se potiče razvoj svijesti o važnosti ekološkog življenja i promišljanja.

U svojim aktivnostima smo osvijestili važnost ekologije i nadamo se postavili kvalitetne temelje za budući rad.

OSNOVNA ŠKOLA „VLADIMIR NAZOR“, NEVIĐANE

U OŠ Vladimir Nazor postoje dvije eko grupe; eko grupa učenika razredne nastave i eko grupa učenika predmetne nastave. Zadaća obje grupe je razvijati ekološku svijest učenika, a kroz nastavnu godinu se eko grupe bave uzgojem i sadnjom cvijeća, brigom o školskoj gredici, povrtnim kulturama kao i prikupljanjem te recikliranjem otpada.



U školi se odvajaju plastične boce, plastični čepovi, papir te baterije. Na ovaj način učenici dobivaju priliku učiti više o kružnom gospodarstvu i važnosti smanjenja otpada, a kroz različite akcije koje organiziramo razvijaju i osjećaj timskog duha.

Također, Eko skupine škole obilježavaju i važne datume u ekologiji kao što su Svjetski dan voda i Dan planeta Zemlje te Svjetski dan meteorologije povodom kojeg je školu u ožujku posjetio i poznati zadarski meteorolog Duško Kraljev.

Povodom Dana planete zemlje Eko grupa predmetne nastave je postavila oznake za biljke u školski vrt. Na svakoj od postavljenih oznaka za biljke navedeni su hrvatski i latinski nazivi pojedine vrste, taksonomija (vrsta, rod, porodica, red, razred, koljeno i carstvo) te najbitnije karakteristike. U sklopu projekta izrade kartica za biljke napravljen je i Online herbarij škole u kojem se osim svega navedenog mogu pronaći i podatci o etimologiji pojedine vrste. Također, Eko grupe su održale akciju čišćenja lokalne plaže u Neviđanima te ulice koja povezuje dućan i našu školu.

Učenici prvog razreda ove su godine uz pomoć našeg domara dosadašnju malu gredicu učinili su visokom kao početak našeg bavljenja permakulturom. Učenici drugog razreda u našem masliniku iskoristili su stare plastične boce za postavljanje visećih jagoda.

Iz godine u godinu sve više primjećujemo pozitivne promjene u ponašanju i veću svijest učenika kao i njihove neposredne okoline, koju čine roditelji i učitelji, u pogledu zaštite okoliša i očuvanja prirode otoka.



DJEČJI VRTIĆ „MASLINA“, TRIBUNJ



Ekokodeks

1. Čuvaj, pazi, štedi, to nam zlata vrijedi!
2. Kad se male ruke slože, "Sinje more" zablistat' može!
3. Posadimo cvijet, uljepšajmo svijet!
4. Imam pravo jesti zdravo!
5. Peremo zube svaki dan, Grica i Greca tjeramo van!
6. Čuvaj ovaj svijet, nema ih još pet!
7. Vježbom do zdravlja!
8. Uoči, nauči i recikliraj!

Ekohimna

*Mi smo male Masline,
iz Tribunjske uvale.
Čuvari smo prirode,
ptica, mora, uvale.
Smeće ćemo skupiti,
u razne boje spremiti.
Ništa neće ostati,
sve će se zeleniti.
Sve dok bude nas,
čuval' ćemo vas
Eko vrtić vojska
sve očisti za čas! (x2)*



DJEČJI VRTIĆ „CVRČAK“, KNIN

Program rada Eko vrtića – P.O. Sunce – Biskupija

Područni objekt Sunce – Biskupija početkom svog rada, od samog otvaranja 02.11.2022. godine, uključio se u provedbu eko – aktivnosti. Položaj i okoliš objekta zahtijevao je pomno planiranje i realizaciju istih. Uključili smo Eko udruhu Krka – Knin, udruhu Žene Kosovske doline, načelnika i zaposlenike općine Biskupija, roditelje.

Svi sudionici rado su se uključili u realizaciju aktivnosti: razvrstavanje otpada, štedimo vodu i struju, okoliš kakav želimo, sadnja cvijeća, sadnja voćki, održavanje sadnica, otpad nije smeće, eko kutić, eko patrola.

Djeca su rado sudjelovala promatrajući promjene u svom okruženju. Roditelji su sudjelovali u aktivnostima doniranja i sadnje sadnica, zajedno s članicama Udruge Žene kosovske doline. Eko udruha Krka – Knin putem svojih članova održala je zanimljive aktivnosti o vrsti i razvrstavanju otpada. Djeca su od samog početka sudjelovala u kreiranju eko – himne, eko – slogana. Eko – patrola je svakodnevno provodila nadzor u sobi i dvorištu – štednja vode, urednosti sobe i okoliša, pravilno razvrstavanje otpada. U sve aktivnosti uključeni su domar i pomoćnica – pomoć pri sadnji, košenju trave i zalijevanju sadnica.



Provođenjem eko aktivnosti u našem vrtiću, djeca, ali i roditelji i odgojitelji, su osvijestili važnost brige o okolišu kao i svoju ulogu u svemu tome. Osim individualnih dobrobiti, sve je to doprinijelo razvitku naše Ustanove koja će i ubuduće pratiti i uključivati se u aktivnosti kojima djecu potičemo na aktivnu participaciju i usvajanje novih saznanja.



OSNOVNA ŠKOLA „TRSTENIK“, SPLIT

Naša škola je postala kandidat u školskoj godini 2022./ 23. za stjecanje statusa međunarodne Ekoškole. To smo uspješno ostvarili i sada smo dio velike obitelji međunarodnih Ekoškola. Kao odgojno obrazovna ustanova ponosimo se višegodišnjom uspješnom tradicijom provedbi i sudjelovanja u različitim projektima društvenog, humanitarnog i ekološkog karaktera. Brojne su aktivnosti i projekti u kojima smo sudjelovali i sudjelujemo: *Marijini obroci*, *Škole Za Afriku*, *Plastičnim čepovima do skupih lijekova*, suradnja s hrvatskim Caritasom i *Korak bliže prirodi*.



Isto tako imamo niz školskih projekta kao što su *Zelena nasljeđe*, *Dalmacija u vrtu* kroz koje smo se posvetili školskom okolišu, vrtu, voćnjaku i masliniku na koje smo jako ponosni. Unutar škole od 2017. uspješno djeluje i UZ „Oblutak“ kroz koju djelatnici škole, učenici i roditelji koordinira ju i provode razne humanitarne, društvene i ekološke akcije. Primjera, organiziramo radionice, sajmove kao što je naš Božićni sajam, akcije čišćenja i održavanja okoliša, sadnje cvijeća, voćki, ukrasnog i začinskog bilja itd.



Cilj naših aktivnosti je stjecanje praktičnih znanja i vještina, razvoj poduzetničkog duha kako za učenike tako za djelatnike, roditelje i djecu predškolske dobi. Program Ekoškole povezali smo s redovnim nastavnim programom, kao i s brojnim izvannastavnim aktivnostima unutar kojih su učenici sami sudjeluju u različitim aktivnostima i projektima. Na ovaj način uspješno smo povezali i realizirali eko teme: voda, otpada, energija kao i odabrane eko teme školski okoliš i bioraznolikost. Kroz naše djelovanje povezali smo školu i lokalnu zajednicu kako bi se zajedno razvijali, učili i napredovali.

Eko kodeks

1. Neka ti je uvijek na pameti prvo da zaštitiš svaku vodu, pticu ili drvo
2. Samo plavo sanjaj i budućnosti se nadaj
3. Skupljaj smeće spretno da i sunce bude sretno
4. Po ulicama ne bacaj smeće, trebamo očuvati prirodu i lijepo cvijeće
5. Ako naša planeta ne bude čista, u prirodi neće biti ništa, ni drva ni lista
6. Reciklaža je najbolje učenje, spasi Zemlju, nije mučenje
7. Livade, šume nemoj zagađivati, majka priroda će nas nagrađivati.
8. Ako zdrav želiš biti, čuvaj prirodu i ti
9. Bogatstvo prirode je najsnažnije i od svega blaga na svijetu najvažnije.
10. Ljudi ne bacajte okolo smeće, za to postoje kante i vreće.
11. Čuvaj svako drvo, biće, cvijet. Tako grliš cijeli svijet
12. Samo malo truda, rada i volje, imati ćemo šume najbolje
13. Što je manje smeća, za Zemlju je veća sreća.
14. Čuvajmo i pazimo prirodu našu, pripada danas nama, sutra našem rodu
15. Žednom stablu malo vode pruži, za kisik koji udišeš tako se oduži
16. Životinje koje po Zemlji veselo hode poštuju kao prijatelje željne slobode. Kad možeš podaj im i hrane malo, tako će znati da ti je i do njih stalo

OSNOVNA ŠKOLA ŽNJAN – PAZDIGRAD, SPLIT

Tijekom školske godine 2022./2023. u našoj školi smo provodili brojne ekološke aktivnosti u svrhu stjecanja statusa Ekoškole. Proveli smo procjenu stanja okoliša te izradili plan i program djelovanja.



Organizirali nekoliko sadnji mediteranskih biljaka i stabala u školskom dvorištu. Održano je i niz predavanja i radionica na temu ekologije i očuvanja okoliša u suradnji s ustanovama naše lokalne zajednice i grada. Organizirali smo raznovrstan i bogat projektni dan na temu More u suradnji s Institutom za jadranske kulture i melioraciju krša te Institutom za oceanografiju i ribarstvo iz Splita. Učenici trećih razreda organizirali su ekopatrole koje su obilazile našu školu i pažljivo bilježile napredak. Proveli smo humanitarnu prodaju terarija povodom Dana škole, koje smo sami zasadili i njegovali s našim učenicima.



U suradnji s Ekoudrugom Duilovo naši učenici izradili su i bacili u more tisuću glinenih kuglica bogatih dobrim mikroorganizma koji obogaćuju morsku floru i faunu. Izradili smo dodatne razredne spremnike za razvrstavanje otpada i prikupljanje papira, plastičnih čepova i baterija te smo također dodali dodatne spremnike za razvrstavanje u školsko dvorište. Učenici viših razreda bavili su se svjetlosnim onečišćenjem. To je samo dio aktivnosti koje smo proveli prema planu i programu naše Ekoškole te smo ostvarili sve potrebne radnje za stjecanje statusa međunarodne Ekoškole. Ponosni smo na ekostatus i radujemo se novim aktivnostima

školske koordinatorice: Iva Krklec i Dijana Zorić



**3. GENERACIJA EKOŠKOLA
PLATINASTI STATUS
2003.-2023.**



OSNOVNA ŠKOLA „ANTUN I STJEPAN RADIĆ“ GUNJA

Naša škola djeluje na dvije lokacije u Gunji te u svom sastavu broji i područnu školu u Rajevu Selu. Međunarodnom programu Ekoškole naša škola pridružila se 2003. godine. Pripadamo 3. generaciji Ekoškola u Hrvatskoj. Obnavljali smo i potvrđivali statute: 2005., 2007., 2009., 2011., 2013., 2017. te stigli do PLATINASTOG certifikata (2023.).



Početni je cilj naše Ekoškole kod učenika, svih djelatnika škole, roditelja i cijele lokalne zajednice razvijati ekološku svijest, kao i stvarati navike očuvanja okoliša. Glavna tema naše škole bila je „PRAVILNO GOSPODARENJE OTPADOM“. Redovito provodimo akcije sakupljanja starog papira u kojima nam svi pomažu. Učenici osmih razreda („eko-patrole“) sakupljaju plastične boce te skupljene novčane priloge koriste za maturalnu ekskurziju ili maturalnu zabavu. Kroz razne radionice u organizaciji Eko odbora, edukativne ekofilmove naših malih SKIG-ovaca te konkretne akcije i radnje učenici naše škole uče na koje se načine otpad može još koristiti.

Od recikliranog papira izrađujemo čestitke, a od raznih vrsta otpada izrađujemo predmete od kojih se neki mogu upotrijebiti i u nastavi. Skoro od samih početaka Ekoškole sakupljamo i stare baterije. Jedan dio učenika naše škole izrađuje i predmete od keramike. U školskom vrtu imamo kompostište pa tako zbrinjavamo i organski otpad. Dobiveni kompost koristimo u školskim cvjetnjacima. Učenici ekoskopina bave se uređenjem školskih cvjetnjaka, a ispred škole načinili smo malo jezerce za proučavanje biljnih i životinjskih vrsta koje obitavaju u vodi.



Naša škola prepoznatljiva je i po cvjetnjacima u tradicijskom ruhu. Trudimo se zasaditi i očuvati što više starih vrsta biljaka. U izradi cvjetnih gredica i ukrasa oko škole koristimo i tradicionalne materijale našeg kraja, kao što su drvo i stara cigla. U nabavljanju i sadnji biljnih vrsta pomažu nam učenici sa svojim mamama i bakama. Na taj način kod učenika se razvija ljubav prema okolišu i biljkama koje i sami čuvaju i njeguju. Također, iza škole sadili smo vrbe i jorgovane, kao i stare autohtone vrste jabuka. Osim tradicijskih vrsta od 2011. godine iza škole sadimo i batat, a uz njega koju tikvicu, papriku i rajčicu, što koristimo i u školskoj kuhinji.



U poplavi koja je 17. svibnja 2014. zadesila dio Cveferije, a Gunju i naše škole najviše, izgubili smo sve. Nismo se predali niti prepustili očaju, nego smo, uz pomoć dobrih ljudi – donatora i vrijednih ruku svih naših djelatnika i učenika, učinili da naša škola dobije još ljepši i funkcionalniji okoliš.

Osnovani smo školsku učeničku zadrugu „Alšan“, a članovi smo i Udruge uzgajivača tikava i egzotičnih vrsta „Breskorka“ Tovarnik te sudjelujemo na njihovim sajmovima i događanjima gdje vršimo razmjenu sjemena i sadnica.

U dvorištu iza naše škole postoji prostor koji je uređen kao „Znanstveno interaktivno dvorište“. Znanstveno jer se u njemu mnogo toga uči, a interaktivno jer nije puko proučavanje, već učenje u interakciji sa spravama, uređajima i aplikacijama... Tu ćete zateći:

- vrt začinskog i ljekovitog bilja (za proučavanje, ali ga možemo koristiti i u kuhinji)
- inercijske diskove (za demonstraciju u fizici)
- meteorološku stanicu (mjerenje temperature zraka, količine padalina, vlažnosti i strujanja zraka, tzv. vjetrometar)
- sunčani sat (za točno vrijeme, zimsko i ljetno)
- školicu (na kojoj se može učiti brojiti i usput biti fizički aktivan)
- micu (mlin)
- šah
- klackalicu (za rasonodu i proučavanje omjera u matematici)
- kuglu – klatno
- akvafon (glazbeni, ali i kemija)
- šupu za razvrstavanje starog papira
- velike spremnike za razvrstavanje (staklo, tkanina, metal)
- kompostište za biorazgradivi otpad
- sjenicu – učionicu na otvorenom sa stolovima i klupama



Od 2008. školske godine, uz pravilno gospodarenje otpadom, aktivnosti proširujemo na štednju energije i vode. Kroz edukativne panoe, natpise koji su postavljeni pokraj slavina za vodu, a redovito u nastavi, upozoravamo učenike na njihovu štednju. U hodnicima škole postavljeni su panoji na kojima obilježavamo sve važne datume vezane uz zaštitu okoliša, kao i važne informacije o radu Ekoškole.

Teme s ekološkim sadržajima prisutne su u svim nastavnim predmetima te smo izradili dosta filmova na ekoteme (Eko-Eko, Moć je u mojim rukama...), a one su redovito prisutne i u školskim priredbama. Projekti se isprepleću, a posebno vezani za Ekoškolu jesu: „Globe“, „Najljepši školski vrtovi“, „Projekt Šafran“, „Litter Less“, „Zelena čistka“, „Zeleni korak“ itd.

Redovito sudjelujemo na natjecanjima ekokviza „Lijepa naša“ sa zapaženim rezultatima (2008. godine bili smo državni prvaci). Prijavljujemo se i na mnoge natječaje ekotema koje objavljuju brojne tvrtke. U projektu „Najljepših školskih vrtova“ prikupili smo sve nagrade. Nagrađivani smo više puta, a najdraži su nam „Najljepši školski vrt kontinentalne Hrvatske 2013.“ i „Najbolja učionica na otvorenome 2019.“ Trenutno smo nositelji evropskog projekta STEMajmo. Teško je ukratko iznijeti dvadesetogodišnji rad, stoga dođite i posjetite našu Ekoškolu: rezultati su vrlo vidljivi.

Započeli smo 2003. godine pod vodstvom ravnatelja Josipa Lišića, od 2005. ustrajali pod budnim okom ravnatelja Stipice Mišure, a od 2022. nastavljamo naš ekološki put s ravnateljicom Marijanom Lucić.

***„ČUVAJTE NAM OVAJ PLANET DOK JOŠ NADE IMA
OBEĆANJE: KAD NARASTEM BIT' ĆE BOLJE SVIMA!“***



OSNOVNA ŠKOLA „VLADIMIR NAZOR“, KOMLETINCI

Projekt *Paper or Plastic: Let's Recycle Together and Make the World Fantastic*

OŠ „Vladimir Nazor“, Komletinci ove je godine obilježila 20 godina uključenja u program Ekoškola i stekla platinasti status međunarodne Ekoškole. Zahvaljujući predanom radu učitelja i ostalih djelatnika škole mnoge generacije učenika naučili su brinuti o okolišu i različitim aktivnostima razvijali ekološku svijest. Svoja su znanja i uvjerenja prenosili i još uvijek prenose na obitelj i lokalnu zajednicu. Time svjesno i odgovorno brinu o mjestu u kojem žive.

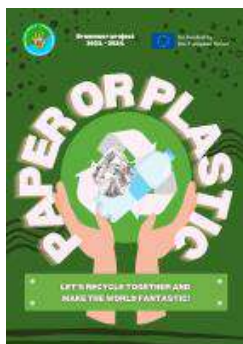
Ove nastavne godine škola se uključila u projekt „Paper or Plastic: Let's Recycle Together and Make the World Fantastic“ kao ravnopravan partner školi Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II Belsk Duży iz Poljske te Colégio de Lamego iz Portugala.



Osnovni ciljevi projekta su promicanje svijesti i motiviranje učenika na učenje o očuvanju okoliša . Učenici, ali i njihovi roditelji su aktivno uključeni u planiranje i vođenje radionica, mobilnosti i promicanje tolerancije i tradicije zavičaja . Mobilnosti u Portugal i Poljsku za učenike i učitelje bile su poučne i zanimljive. Od upoznavanja s radom škole, do obilaska bioloških parkova, parkova prirode, posjeta reciklažnim dvorištima, tvornici jabuka do učenja u učionicama. Posebno zanimljiv je bio posjet laboratoriju budućnosti u kojem su učenici imali priliku vidjeti kombinaciju domaćinstva, 3d printa i robotike. Naša je škola različitim radionicama pokazala partnerskim školama da i manje škole imaju velik potencijal. Gostima se posebno svidio šarm malenog mjesta i gostoljubivost ljudi.

Ovakvi projekti izvrsni su za promicanje ekološke svijesti, razmjenu znanja ,iskustva i stjecanja novih ideja za rad, jer svijet u kojem živimo se mijenja. No, naši učenici kroz programe Ekoškole uče na koji se način pravilno i s poštovanjem odnositi prema okolišu i tako postaju važan dio društva koji će znati kako i na koji način održivo živjeti.

Snežana Matak, školska koordinatrica Ekoškole



OSNOVNA ŠKOLA „AUGUST ŠENOVA“, OSIJEK

Naš put do platinastog statusa Ekoškole



Dvadeset godina, je li moguće? Toliko je već prošlo otkad smo postali Ekoškola. Kao da je bilo jučer, a bilo je to 2003. Osnovna škola August Šenoa u program Ekoškola uključena je 1998. godine pod vodstvom učiteljice mr.sc. Biljane Pavić. Tada je u Ministarstvu zaštite okoliša u Zagrebu održan inicijalni stručni skup o programu Ekoškola. Prijavljeno je mnogo zainteresiranih škola. Prva generacija Ekoškola u Republici Hrvatskoj promovirana je 2001. godine. OŠ August Šenoa, status Ekoškole stekla je 2003. godine, kao treća generacija EŠ u Republici Hrvatskoj. Status smo dva puta (2005. i 2007.) potvrdili, zatim 2009. stekli brončani, 2011. srebrni i 2013. zlatni status. Nakon 4 godine, 2017. stekli smo dijamantni, a nakon 6 godina, 2023., PLATINASTI. Ovo najviše priznanje je poticaj da nastavimo živjeti još zelenije i da i dalje budemo dio velike obitelji međunarodnih Ekoškola, kojih je više od 48000 u preko 73 država.



Uvođenje ekološkog obrazovanja u razred predstavljao je tada, a predstavlja i danas, veliki izazov i obveze za učitelje. Tema je kompleksna, a trenutne perspektive nisu previše obećavajuće. Izazovno je promicati znanje učenika o ekosustavima i ekološkim problemima, a istovremeno davati nadu u bolje sutra. Izazovno je poticanje aktivnog djelovanja među učenicima kada je riječ o održivom razvoju? Postavlja se pitanje, koje su to učinkovite pedagoške metode koje zaokupljaju pozornost i interes učenika za ovakve i slične teme? U rješavanju ove problematike, uvelike nam je pomogao program eko-škola i Temeljni kurikulum međupredmetne teme o održivom razvoju. Njime se naglašava sposobnost svakoga da doprinese održivoj budućnosti jer je utemeljen na tri bitna elementa: dobrobiti povezanosti i djelovanju. Stoga su učitelji škole Šenoa na čelu s ekoodborom, tijekom dva desetljeća, pomno razrađivali program u kojemu su s mnogo malih ekoloških koraka ustrajno podizali ekološku svijest svih u školi: učenika, uposlenika škole i roditelja. Kao što je već spomenuto, 2003. godine postali smo dio brojne međunarodne obitelji Ekoškola i treća škola u Osijeku, koja se mogla pohvaliti dobivanjem statusa Međunarodne eko-škole, te se na jarbolu ispred škole zavijorila zelena zastava.



Svi koji su za to zaslužni, bili su izuzetno ponosni zbog ostvarivanja ovoga priznanja, no ipak, najveće zasluge pripale su školskim koordinatoricama mr.sc. Biljani Pavić i Anici Bokor, prof. i tadašnjem ravnatelju Josipu Kadiću. Veliku potporu, moralnu i financijsku daje i Grad Osijek. Svečanost dodjele toga vrijednoga priznanja, Certifikata i zelene zastave, koje je uručio dr. Ante Kutle, upriličena je 2. travnja 2003. u Zagrebu, a nazočili su joj, uz školsku koordinatoricu Biljanu Pavić i ravnatelja Josipa Kadića, i gđa Mira Lizačić - Vidaković iz Odjela zaštite okoliša Grada Osijeka. 16. svibnja 2003. bila je organizirana svečanost podizanja zelene zastave u školi. Tu čast imali su školska koordinatorica Biljana Pavić, ravnatelj Josip Kadić i ekolozi škole. Zastavu je posvetio velečasni Nikola Kerčov. Proslavi su uz bogat kulturno - umjetnički program nazočili učenici i učitelji te mnogobrojni roditelji i drugi gosti. U programu su uz učenike škole, sudjelovali i članovu KUD-a Željezničar iz Osijeka. Njihov trud i briga za okoliš bio je prepoznat i priznat od strane Skupštine Osječko-baranjske županije, koja nas je prigodom Dana planeta Zemlja 2006. godine, nagradila Zelenom poveljom Osječko-baranjske županije za postignute rezultate u zaštiti okoliša.

Sudjelovali smo u međunarodnim projektima: „Kampanja za manje otpada“ - *Litter Less Campaign* i *Mi jedemo odgovorno - We Eat Responsible*, i dobili novčana sredstva za provođenje istih u školi. Na natječaju Agroproteinke i Udruge Lijepa Naša Zagreb 2009., za projekt „Kompostiramo i zdraviju budućnost biramo,“ osvojili smo prvo mjesto i dobili novčana sredstva, kojim su kupili kvalitetan fotoaparata za praćenje rada. Od 2005.- 2013., svake druge godine obnavljali smo status Ekoškole i stekli zlatni status. Školske godine 2016./17. ponovo smo zadovoljili kriterije i stekli dijamantni status Ekoškola. 2023. Nakon 20 godina ustrajnoga rada, stekli smo platinasti status Ekoškola, kao najviši međunarodni status ovoga programa.



Škola svakodnevno dokazuje da u provedbi programa, prema zacrtanim smjernicama, ide "korak dalje", produbljuje i proširuje rad na izabranim temama. Školske koordinatorice Ekoškole su mr.sc. Biljana Pavić od 1998. i Anica Bokor, prof. od 2012. g. Zadužene su za organizaciju i evaluaciju rada svih sudionika programa: učenika, nastavnika, stručnih suradnika, tehničkog osoblja škole, roditelja, predstavnika lokalnih zajednica medija i dr. Mr.sc. Biljana Pavić je i regionalna koordinatorica Programa Ekoškole za Osječko-baranjsku i Virovitičko-podravsku županiju, grad Orahovicu i općinu Čađavica. U tom smislu zadužena je za koordinaciju i nadzor rada eko-škola na području Osječko-baranjske županije te Virovitičko-podravske županije, za grad Orahovicu i općinu Čađavica. Ujedno je i član Sabora Udruge Lijepa Naša Zagreb, kao i predsjednica Grane Udruge Lijepa naša za Osječko-baranjsku županiju.

Unikom d.o.o. je radna organizacija iz Osijeka, koja je našoj školi pridružena u svojstvu kumstva te na obostranu korist imamo dobru suradnju. Zajednički sudjelujemo u brojnim: akcijama, radionicama, eko-igrama, predavanjima i susretima. Da bi sve dobro funkcioniralo, velika zasluga pripada Tihana Škugor, univ.spec.oecol., voditeljici Službe sustava kvalitete i zaštite okoliša iz Unikoma,

NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI I POSTIGNUĆA U PROVEDBI PROGRAMA EKOŠKOLA

Dugi niz godina skupljali smo stari papir i za taj trud više puta dobili pohvalnice župana. Predvođeni ekolozima i knjižničarima, uređujemo okoliš škole. Prikupljamo plastične boce, baterije i čepove. Novac zarađen sakupljanjem plastičnih boca, koristi se u humanitarne svrhe (kupuje se hrana za pse u azilu u Nemetinu, usvajaju životinje u osječkom ZOO-vrtu na godinu dana, pomaže djeci u Africi).

Budući da smo ovo financirali novcem od prikupljenih plastičnih boca, ostvarili smo načelo održivog razvoja. Imamo uređeno kompostišta te svake godine proizvedemo veće količine komposta. Od jeseni 1993. ponosimo se edukativnim parkom, koji je zasađen u dvije etape: 1993. i 2000. godine. U njemu se održava nastava kada je to moguće.

2016. godine, u sklopu međunarodnog projekta „Mi jedemo odgovorno“, u atriju škole postavili smo uzdignute gređice. Posadili ljekovito i začinsko bilje i povrće.

U školskom parku posađene su bundeve i tikvice s kojima smo sudjelovali na izložbi bundeva i tikvica u GČ Retfala.

Provodimo projekt Zbrinjavanja otpada. Cilj nam je podići osviještenost učenika i njihovih roditelja (potrošača) o nužnosti smanjenja otpada i njegovog recikliranja. U brojnim radionicama, učenike učimo: kako pravilno postupati s krutim otpadom, kako ga pravilno odlagati, smanjiti udio opasnog, otrovnog otpada i njegovo sigurno zbrinjavanje.

Skupljanjem starog papira i njegovim uključivanjem u ponovnu upotrebu, učimo štititi šume. Učimo kako postupati i reciklirati biootpad, kako pridonijeti uređenju i očuvanju okoliša. i Educiramo učenike kompostiranju od 2000. godine.



Školske godine 2015./16. izradili smo školski letak i snimili dokumentarni film o kompostiranju. Kompostiranje smo predstavili i na Međunarodnom znanstveno-stručnom skupu 15. Ružičkini dani u Vukovaru. U više navrata u stručnim časopisima i zbornicima radova, izašli su članci o kompostiranju u našoj školi. Projektnim danom i raznim drugim aktivnostima, obilježavamo većinu ekonadnevaka. Teme obilježavanja Dana Ekoškole vezane su uz program Ekoškole, a organizirane su radom u radionicama i na kraju prezentacijom radova.

Izdali smo Bilten Dana Ekoškole. U predvorju škole redovito organiziramo izložbe vezane za rad u programu ekoškole. Sudjelujemo na ekološkim natjecanjima i natjecanjima, te smo u više navrata osvajali zapažene rezultate ili zauzimali prva mjesta. Aktivni smo i u velikim nacionalnim akcijama - Zelena čistka, Škola u šumi, šuma u školi i Posadi stablo, ne budi panj... Uključivali smo se u brojne međunarodne projekte kroz Program ekoškole, preko Unikoma d.o.o., Grada Osijeka, Breze ...: (Kampanja za manje otpada, Projekt „Šafran“, Stvaramo društvo bez otpada, Mladi za Zemlju, Mi jedemo odgovorno, Veliki lov na biljke, $E=mc^2$ Vrijeme nam ističe,...).

U Pragu je, od 21. - 23. 10. 2016., održan Međunarodni forum „Meni za promjene“ u sklopu projekta „We Eat Responsibly“, u koji smo bili uključeni 2015./16. školske godine. U hrvatskoj delegaciji bili su: Nada Horvat, prof. - ravnateljica OŠ Visoko iz Visokog, Teuta Skorin, dipl.ing i mr.sc. Josip Gregac iz Udruge Lijepa Naša Zagreb, Marija Škes, mag.educ.reh i Ana Puljak, dr.med.,spec.javnog zdravstva iz Nastavnog zavoda za javno zdravstvo dr Andrija Štampar iz Zagreba, te Ema Bučević, prof. iz OŠ Žrnovnica iz Žrnovnice i mr.sc. Biljana Pavić iz OŠ A. Šenoa iz Osijeka.

U radu konferencije sudjelovalo je još 110 drugih sudionika iz 9 zemalja EU-a (Poljska, Češka, Malta, Slovenija, Hrvatska, Slovačka, Bugarska, Rumunjska i Latvija), koji su uključeni u ovaj trogodišnji projekt. Osim plenearnih predavanja, sudionici su bili uključeni u brojne radionice. Na kraju, svaka je država dobila svoj kutak u kojem su zainteresiranim sudionicima iznosili svoja iskustva. Predavači i voditelji radionica bili su iz: Češke, Irske, Velike Britanije, Benina, Indije, Belgije, Njemačke i Italije. Da bi mogli primijeniti suvremene metodičke sustave u nastavnoj praksi, učitelji se redovito moraju educirati. Svoja iskustva rado dijele s drugima, tako da ih posjećuju vrtičarci, studenti osječkih fakulteta, učitelji, predstavnici drugih hrvatskih gradova i nevladinih udruga iz drugih država.



Za vrijeme pandemija koronavirusa, bio je veliki izazov realizirati program Ekoškole. No nije se odustajalo. Organizirali su razne online aktivnosti za Dan planeta Zemlje - online izložbe fotografija o Kopačkom ritu, fotoizložbu - Kako pomažem planeti Zemlji. Učenici su se fotografirali u aktivnostima kojima pomažu da planeta Zemlja bude zelenija. Na informatici su pod vodstvom učiteljice Ivane Vežjak, raznim alatima stvarali plakate, filmove, letke vezane za zaštitu okoliša. Knjižničarka Anica Bokor, u projektu Moja zelena knjižnica, brojnim kreativnim radionicama i praktičnim aktivnostima, povezuje zaštitu okoliša i književne tekstove.

Međunarodna zaklada za odgoj i obrazovanje o okolišu i eTwinning postali su partneri. Naša je škola pozvana da sudjeluje u webinaru - Prijatelji eTwinning: Međunarodne Ekoškole gdje su predstavili rad škole kao primjer dobre prakse. Svakako treba naglasiti i sudjelovanje škole u Erasmus+ projektima, kroz koje se također predstavlja rad škole u programu Ekoškole. Vrijedna su iskustva vezana za posjete učenika i učitelja drugim europskim državama, kao i domaćinstvo učenicima iz cijele Europe.

To su samo neke od brojnih aktivnosti koje smo dosad obavljali da bi razvijali ekološku svijest i zadržali status međunarodne Ekoškole. Ekoškola August Šenoa, svojim primjerom i djelovanjem potiče druge škole da slijede isti put, šireći ekološku svijest i odgovornost prema okolišu.

*mr.sc. Biljana Pavić, prof., učiteljica savjetnica
Anica Bokor, prof., učiteljica savjetnica*

OSNOVNA ŠKOLA „ANTUN NEMČIĆ GOSTOVINSKI“, KOPRIVNICA

Kažu da se u životu vraća sve što kažeš ili učiniš, da je život jednostavno odraz naših djela. Želimo li više ljubavi u svijetu, najprije moramo imati više ljubavi u svom srcu. Želimo li više uspjeha, moramo poboljšati svoja znanja i vještine. To vrijedi za sve, za sva životna područja. Da je zaista tako, potvrđuje i naša škola. Prepoznali smo važnost prirode i njezina očuvanja te smo stoga u svoj rad utkali aktivnosti usmjerene zaštiti i očuvanju prirodnih ljepota, kojima smo obogaćivali sebe, ali i druge.

Možda najznačajniji korak koji smo poduzeli u tom smjeru bio je 2001. kada smo se uključili u program međunarodnih Ekoškola. Certifikat međunarodnih Ekoškola, po prvi puta, svečano nam je dodijeljen 2. travnja 2003., a zelena zastava po prvi puta uz našu školu se zavijorila 14. lipnja 2003. Koordinatorice koje su započele s aktivnostima u našoj školi su ravnateljica Gordana Gazdić Buhaneć te učiteljica razredne nastave Ines Geršič Bodinovac, a kasnije se time priključio i Goran Višak, učitelj biologije i kemije.



Imali smo viziju, a njezino ispunjenje dokazujemo uspješnim obnavljanjem statusa svake dvije godine. (2009. škola je primila brončani certifikat, 2011. srebrni, 2013. zlatni, 2017. dijamantni.) Rad i trud svih naših zaposlenika i učenika tijekom proteklih 20 godina je nagrađen dobivanjem Platinastog certifikata, koji je radost, priznanje, čast, hvala, inspiracija te poticaj da se ulože još veći naponi u razvijanju kulture življenja u našoj školi, gradu, a potom i globalno. Zelena zastava svakom prolazniku govori da je naša škola u suradnji s lokalnom zajednicom postigla zavidnu razinu poslovanja na dobrobit okoliša.

Kako bi se upoznali s važnošću Ekoškola moramo se upoznati s nekim ciljevima i zadaćama. Jedan od ciljeva Ekoškole je ugradnja odgoja i obrazovanja za okoliš i održivi razvoj u sve segmente odgojno-obrazovnog sustava i svakodnevni život učenika, učitelja i drugih djelatnika škole. Biti Ekoškola znači provoditi različite projekte i aktivnosti kojima se briga za okoliš, zdrav život i pravilna prehrana promiču kao trajne vrijednosti i način života. Što je jasno naglašeno u osnovnim smjernicama Ekoškole.

Želimo da pravila i aktivnosti naučene u programu eko škole primijenimo u svakodnevnom životu. Tijekom rada u programu Ekoškola donijeli smo svoja školska pravila kojih se pridržavamo tijekom rada i života u školi i društvenoj zajednici

- | | |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ol style="list-style-type: none">1. PAŽLJIVO SKRIBIMO O UREDNOSTI ŠKOLE I OKOLIŠA.2. PRAVILNO KORISTIMO VODU I ENERGENTE!3. IVO - Izbjegavamo, Vrednujemo, Odlazemo NAŠE JE NAČELO U POSTUPANJU S OTPADOM.4. EKOLOŠKE SADRŽAJE UKLJUČUJEMO U NASTAVNE SADRŽAJE I SVAKODNEVNI ŽIVOT. | <ol style="list-style-type: none">5. PONAŠAMO SE MORALNO I ODGOVORNO SVAKI DAN.6. POŠTUJEMO I UVAŽAVAMO JEDNI DRUGE:7. PAŽLJIVO I STRPLJIVO SE ODNOSIMO JEDNI PREMA DRUGIMA I UKLJUČUJEMO SE U HUMANITARNI RAD.8. REKLI SMO NE NASILNIČKOM PONAŠANJU!9. IZABRALI SMO ZDRAV NAČIN ŽIVLJENJA I BEZ OVISNOSTI! |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Naš prekrasan školski eko-slogan glasi.

EKO-ŠKOLA - BUDUĆNOST NOVA

Ne bacaj pored kante smeće, zatvori vodu da ne teče. Štedi struju, svjetlo gasi i prirodu spasi.

Možemo se pohvaliti obilježavanjem svih ekološki važnih datuma poput Međunarodnih dana zaštite ozonskog omotača, zaštite životinja, Svjetskog dana voda i zaštite okoliša, Dan planeta Zemlja, Dani zahvalnosti za plodove Zemlje i mnogim drugima. Uključenim smo u spašavanje Vodozemaca na cestama u suradnji sa Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim područjima Koprivničko-križevačke županije.



Nizom aktivnosti priključili smo se u godišnje obilježavanje Tjedna botaničkih vrtova, arboretuma i botaničkih zbirki Hrvatske kao i ekološke projekte koji organiziraju različite tvrtke. Ideju o sudjelovanju u Tjednu botaničkih vrtova i suradnji sa botaničkim vrtom u Zagrebu je bivša ravnateljica škole gospođa Gordana Gazdić Buhanec koja je bila i jedan od školskih eko koordinatora. U sklopu suradnje je posađena Mala oaza mira i začinski vrt u Školi, kako bi učenici imali priliku promatrati uživati u biljkama. Kako smo godinama odlazili na terenske nastave u Zagreb i pri tome smo posjećivali Botanički vrt, ta suradnja je nastavila rasti. Također planirana je izgradnja botaničke zbirke i učionice na otvorenom kako bi omogućili učenicima bolje upoznavanje života biljaka, aktivno provođenje slobodnog vremena u parku- za što su gotovi i projekti, a u što su bili uključeni brojni suradnici sa zagrebačkih fakulteta.

Sudjelovali smo na Državnom eko kvizu pri čemu izdvajamo tri osvojena druga mjesta., Izdali smo nekoliko knjiga od kojih posebno izdvajamo Mapu zaštićenih prirodnih vrijednosti u Koprivničko-križevačkoj županiji, zbirka dječjih literarnih i likovnih radova te fotografija. Osnovna je ideja bila potaknuti učenike, učitelje, posredno i roditelje učenika, na proučavanje i posjećivanje zaštićenih prirodnih vrednota naše županije te bilježenje impresija – fotografijom, slikom i literarnim izrazom. Konačan rezultat je prepoznavanje i vrednovanje iznimne ljepote i prirodnog bogatstva užeg zavičaja, te razvijanje ljubavi prema domovini, njenom bogatstvu i jedinstvenosti. Sve aktivnosti provodimo sa našim partnerima: Udruga Lijepa naša, gradom Koprivnica, tvrtkom Podravka, Friš d.o.o., DS Smith Unijapapir Croatia d.o.o , UZOR, KCVODE, TETRA PAK, Profil klett, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima koprivničko-križevačke županije i brojnim drugima.



OSNOVNA ŠKOLA VISOKO

Put do platinastog statusa međunarodne Ekoškole

Osnovna škola Visoko uključila se u međunarodni program Ekoškole 2001. godine. 2003. godine škola je stekla status međunarodne Ekoškole i pravo da se ispred škole zavijori zelena zastava kao simbol ekološke orijentacije škole. Nakon stjecanja brončanog, srebrnog i zlatnog statusa, 2017. godine stečen je dijamantni status, a ove godine, nakon 20 godina kontinuiranog uspješnog provođenja programa, školi je dodijeljen najviši certifikat kojeg je moguće steći u ovom međunarodnom programu – platinasti status.

Na početku provođenja programa krenuli smo s temom Otpad, 2005. godine proširili smo djelovanje na temu Voda, zatim na temu Energija i Zdrav život, a posljednjih nekoliko godina u fokusu nam je i biološka raznolikost. Kao početnu temu odabrali smo Otpad jer smo upravo tu temu kroz Ocjenu stanja okoliša prepoznali kao najvažniju.



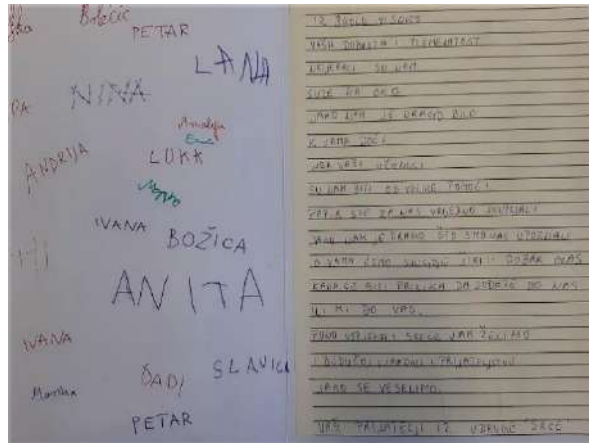
Podizanje zastave povodom platinastog statusa međunarodne Ekoškole

Naime, u to vrijeme u našoj Općini se nije razvrstavao niti zbrinjavao otpad. Baveći se temom Otpad, uz edukaciju unutar nastavnih predmeta, dodatne nastave, izvannastavnih aktivnosti i projekata koja nam je u svim temama primarna, provedene su brojne akcije skupljanja razvrstanog otpada i njegovog adekvatnog zbrinjavanja kako bi se stvorile navike, ne samo kod učenika, nego i kod njihovih roditelja, ali i djelatnika škole. Tijekom proteklih godina vrijedni učenici su uz pomoć svojih roditelja sakupili više od 50 tona starog papira, preko 10 tona staklene ambalaže, preko tone istrošenih baterija te preko tone PVC čepova. U provedbi aktivnosti povezujemo se sa zajednicom tako je u jednoj našoj inicijativi čišćenja potoka povodom Svjetskog dana voda bilo uključeno 260 osoba. Akciju smo organizirali u suradnji s Općinom Visoko, a priključili su nam se i članovi Udruge veterana domovinskog rata, Vijeća mjesnih odbora, Lovačko društvo, DVD-i s područja Općine, Udruga mljekara i stočara, ŠSK Visoko, DND Visoko. Tom prigodom očistili smo 25 km potoka i izvukli 20-tak traktorskih prikolica miješanog otpada kojeg smo zatim pravilno zbrinuli.



Organizacija akcije čišćenja potoka na području Općine Visoko

U odgojno-obrazovnom radu i stvaranju navika uvijek nastojimo razvijati empatiju prema potrebitima te gdje god je to moguće aktivnosti programa povezujemo s humanitarnim aktivnostima. Skupljanjem starog papira učenici i roditelji pomagali su razminiranju Hrvatske (kroz različite inicijative poput „NE, NE...MI-NE“, „Za kvadrat sretnog djetinjstva“, „I mi to možemo“, „Papirko za djetinjstvo bez mina“...) ili npr. Udruzi djece s teškoćama u razvoju, osoba s invaliditetom i njihovih obitelji SRCE. Skupljanjem PVC čepove pomažemo Udruzi oboljelih od leukemije i limfoma, starim tekstilom socijalnoj zadruzi Humana Nova, prodajom starih igračaka i knjiga na sajmovima pomažemo UNICEF-u.



Starim papirom pomažemo najranjivijima

Realizirajući temu Voda i Energija djeca stječu informacije u ograničenim resursima pitke vode i neobnovljivih izvora energije, traže rješenja kako svaki pojedinac može doprinijeti očuvanju ograničenih resursa, stvaraju navike racionalnog trošenja i uče o mogućnostima obnovljivih izvora energije. Škola tu služi kao model jer je tijekom proteklih 20 godina prošla kroz energetska obnavljanja te je postavljena toplinska izolacija krova i fasade, ugrađena LED rasvjeta, postavljeni su regulatori topline na radijatorima, ugrađena je dizalica topline, proizvodimo struju putem sunčane elektrane te se tako trudimo biti primjer energetske učinkovitosti. Kako bismo u svom djelovanju bili što uspješniji, aktivnosti se provode i kroz realizaciju Dana otvorenih vrata (npr. Dani kruha-dani zahvalnosti za plodove zemlje u kojima sudjelujemo i na školskoj i na županijskoj razini), projektnih dana koji su svake godine posvećeni radu na određenoj temi, zelenih tjedana tijekom kojih se provodi niz aktivnosti vezanih uz zaštitu okoliša, obilježavamo ekološki važne datume, sudjelujemo na natjecanjima i eko - kvizovima te provodimo projekte.

Projektni način rada prirodan je u realizaciji ovog program, stoga smo proveli brojne projekte od kojih su neki bili jednogodišnji, a neki višegodišnji. Nabrojiti ćemo samo neke najveće programe i projekte poput Litter Less Campaign, Dukatići čuvaju prirodu...(tema otpad), We Eat Responsibly, Vrtim zdravi film, Super doručak-moj najbolji izbor, Univerzalna sportska škola, Vježbaonica... (tema Zdravlje), Life beaver – Živjeti s dabrom, vlažnim staništima i klimatskim promjenama, Veliki lov na biljke, Laboratorij na otvorenom, Zasadi stablo, ne budi panj... (tema biološka raznolikost), multidisciplinarni projekti poput Bicikliraj, upoznaj, uživaj u Općini Visoko, Uređenje vidikovca kod utvrde Čanjevo, Uređenje multisenzoričkog vrta... u kojima se prožima problematika više tema. Jedan od takvih projekata je i ovogodišnji projekt *Snaga biljnog svijeta* kojeg je kao jednog od pet najboljih projekata u Hrvatskoj financirala tvrtka Procter&Gamble i Udruga Lijepa Naša. Cilj ovog projekta bio je osvijestiti važnost biljaka kao proizvođača kisika, ali i pročišćivača vode i tla. Kroz postupke fitoremedijacije, na području kuda prolazi potok u kojeg se ispuštaju balastne vode, koristit će se biljke za smanjenje koncentracije i učinka toksičnih tvari. Brojnim analizama vode i tla pratit će se promjene, ciljano zasadene biljke trebale bi nakon nekoliko godina smanjiti koncentraciju fosfata i nitrita u vodi, a zapušteno područje postati stanište novim biljnim i životinjskim vrstama. Svi naši ekološki projekti financirani su od različitih tvrtki ili

institucija, a u nekima od njih surađujemo na provedbi kao partnerska ili suradnička škola s drugim institucijama i brojnim pojedincima.

Kao Međunarodna Ekoškola osvojili smo brojna priznanja i nagrade od kojih izdvajamo neke: 1. mjesto na međunarodnom likovnom natjecanju australske ambasade na temu biološke raznolikosti, 5. mjesto na međunarodnom natjecanju u Madridu u izradi ekoplakata, vrlo uspješni plasmani na državnim natjecanjima Eko kviz, zlatna plaketa na natječaju Ekofotka, tri puta osvojena prva mjesta i jednom drugo mjesto na likovnom natjecanju Volim Hrvatsku, priznanje Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva „Škola prijatelj zajednice“ za volontersku inicijativu vezanu u uz očuvanje kulturne i povijesne baštine i brojna druga. Budući da škola raspolaže s više od 12 000 m² okoliša na kojem imamo školski vrt, voćnjak i vinograd, kako bismo bili primjer zajednici brige o okolišu u kojem živimo i djelujemo, kontinuirano radimo na obogaćivanju okoliša novim biljnim vrstama (više od 150 različitih trajnih biljnih vrsta). Za uređenost prostora nagrađeni smo različitim priznanjima poput: Pobjednički školski vrt kontinentalne Hrvatske 2010. – Zlatna povelja HRT-a, Najljepši školski vrt u Republici Hrvatskoj 2017. godine - priznanje za kontinuitet ljepote okoliša HRT-a i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Zeleni cvijet sa brončanim znakom za opću uređenost i uređenost okoliša Hrvatske turističke zajednice, Zeleni cvijet sa zelenim znakom za kontinuirani rad na uređenju okoliša Hrvatske turističke zajednice i dr. Dobivanje najvišeg priznanja – platinastog statusa međunarodne Ekoškole kruna je ekološke orijentacije i prirodan izbor djelovanja škole u bajkovitom okruženju brežuljaka, voćnjaka i vinograda u kojem se škola nalazi.



Projekt vezan uz biološku raznolikost



Kutak za opuštanje u višeosjetilnom vrtu

Sve što smo postigli ne bi bilo moguće da učenici, roditelji i šira zajednica nije prepoznala vrijednost naših inicijativa. Naime, osim učenika, u sve naše ekoaktivnosti uključuju se aktivno i naši roditelji, ali i mještani, a Općina Visoko kao i naša Varaždinska županija podupire nas u provođenju ovog vrijednog programa.

Osnovna zadaća međunarodnog programa Ekoškole je odgojiti mlade generacije koje će biti osjetljive na pitanja vezana uz okoliš, generacije koje će promišljati o problemima i inicirati njihova rješenja, donositi i ustrajati na provođenju odluka bitnih za očuvanje prirode, ali i aktivno se boriti protiv onečišćenja i svih drugih problema koji devastiraju okoliš. Upravo u odgoju takvih generacija naša škola nastoji dati svoj doprinos.



OSNOVNA ŠKOLA DRAGANIĆI

20 godina rada Ekoškole Draganići 2003.- 2023.

OŠ Draganići uključila se u međunarodni program Ekoškole 2002. godine. 2003. godine škola je 1. put dobila Zelenu zastavu. Logo naše škole je list i plod hrasta lužnjaka, a kodeks: ***Prirodi ostavljaj samo tragove svojih stopala!***

Svi učenici i djelatnici uključeni su u provođenje programa Ekoškole. Teme rada bile su: Štednja energije, Otpad i Zdrav život. Svake godine obilježavali smo Dane kruha na školskoj i državnoj razini. Sudjelovali smo na ekokvizovima gdje smo postigli zapažene rezultate. Uključili smo se u brojne ekoakcije kao što su Zelena čistka, Posadi drvo, ne budi panj! i sl. Uspješno su provedeni projekti: PoKupi, iskoristi, očisti!, Litter less, Skupljajmo zajedno stare baterije, EKO-SOCIAL: Razvijam poduzetništvo, čuvam okoliš! i brojni drugi manji projekti.



Organizirali smo volonterske akcije sakupljanja starog papira, tekstilnog otpada i uređivanja okoliša škole zajedno s roditeljima. Održali smo brojne projektne dane i radionice o zdravoj prehrani, starim zanatima, zaštiti kockavice, zbrinjavanju otpada i sl. I školske priredbe i izleti bili su eko! Željeli smo da učenici zavole prirodu kako bi je znali čuvati za buduće generacije.



OSNOVNA ŠKOLE DR. JURE TURIĆA, GOSPIĆ

Dvadeset godina Ekoškole dr. Jure Turića



Osnovna škola dr. Jure Turića jedna je od brojčano najvećih škola u Ličko-senjskoj županiji. Škola je član pokreta prijatelja prirode „Lijepa naša“ od 1996. godine, a za sudjelovanje u međunarodnom programu Eko-škole prijavila se u lipnju 2002. godine. Prema uputama i smjernicama nacionalnog koordinatora izrađen je program rada te predstavljen na sjednici Učiteljskog vijeća. Od tada, korak po korak, ostvarivan je zadani program te odgoj za život u suglasju s prirodom. Nakon Ocjene stanja okoliša odlučeno je kako će glavna tema biti VODA. Iz zadane teme proizašao je i kodeks Ekoškole „**Čista voda - zdrav i dug život**“. Tijekom Domovinskog rata škola i njen okoliš bili su potpuno uništeni. Stoga je bilo potrebno provesti akcije koje su se bazirale na ekološkim sadržajima: čišćenje okoliša škole, uređenje unutarnjeg prostora, pregled od strane pirotehničara zbog zaostalih neeksploziviranih mina.

Budući da je interdisciplinarnost vrlo bitna u realizaciji ovako osebujnog programa, nastojalo se teme o zaštiti prirode i okoliša ugraditi u kompletan život i rad škole. Cilj je bio kod učenika i učitelja probuditi ekološku svijest i naučiti razmišljati i živjeti „eko“. Provedene su brojne aktivnosti kroz redovnu i izbornu nastavu. Tijekom nastave geografije učenici su proveli veliko istraživanje nadzemnih vodotoka te kemijsko-biološko ispitivanje vode u gradu Gospiću i njegovoj okolini. Zajedno s Eko-grupom naše škole, udrugom „Kapljica života“, ribolovnim društvom i komunalnim poduzećem „Usluga“ organizirana je obuka učenika i djelatnika škole na temu „voda“. Organizirana su brojna predavanja na temu vode, vodovodnog sustava te razvoju riječnog ribarstva. Pojedine ekološke teme obrađivanje su redovnom nastavom. Likovni radovi članova likovne grupe ukrašavali su školu.



Ostvarivanje zadanih ciljeva u programu Ekoškole pratili su lokalni mediji, a škola je izdavala svoj list „Lopoč“. Ekipa naše škole redovito je sudjelovala u natjecanju Eko-kviz „Lijepa naša“. Škola je petnaest puta predstavljala županiju na državnoj smotri Dani kruha - dani zahvalnosti za plodove zemlje gdje su postignuti zapaženi rezultati.

U sklopu programa na području očuvanja kulturne baštine, također 2003. godine, osnovana je folklorna skupna „Degenija“ koja nastoji očuvati stare ličke običaje, napjeve i plesove. Svečano podizanje Zelene zastave organizirano je 30. svibnja 2003., a nazočili su: župan Ličko-senjske županije, gradonačelnik grada Gospića, ujedno i „kum“ Ekoškole, gospićki župnik te mnogobrojni predstavnici javnih ustanova grada Gospića. Na svečanosti je izvedena eko-himna naše Ekoškole.

Osnovna škola dr. Jure Turića stekla je status Međunarodne Eko-škole 2003. godine, kao prva škola u Ličko-senjskoj županiji. Danas, dvadeset godina poslije, ponosno ističe platinasti status.

Antonija Rosandić, školska koordinatorka

PRILOZI EKOVRTIĆA



TO SMO MI - VELIKI I MALI ISTRAŽIVAČI Dječji vrtić „Maslačak“, Pula

Dječji vrtić „Maslačak“ svojom dugogodišnjom praksom njeguje suradnju s drugim vrtićima, ali i sa širom društvenom zajednicom. Pozive koji nam pristižu za suradnju nikada nismo odbili pa su nam neki posjeti i suradnje postali tradicionalni.

Tako smo i ove godine posjetili Festival znanosti te se na zanimljiv način upoznali sa stanicama i organizmima i njihovim životom. Festival znanosti organizira Fakultet prirodnih znanosti u sklopu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. To je manifestacija čiji je cilj znanost približiti javnosti i djecu i odrasle motivirati a za istraživanje i stjecanje novih znanja. Studenti su zajedno s profesorima pripremili zanimljive materijale te djecu potakli na istraživanje i usvajanje niza informacija o stanicama i organizmima.



Možemo se pohvaliti da već niz godina uspješno surađujemo s Centrom za istraživanje materijala METRIS. Ove godine pripremili su nam radionicu pod nazivom „Kultura okoliša“ te nas ponešto naučili o pročišćavanju otpadnih voda. Taj su nam proces demonstrirali pomoću mini pilot - uređaja osmišljenog i izrađenog u sklopu međunarodnog projekta „Kontrolirano otpuštanje pročišćenih gradskih voda za kvalitetu Jadranskog mora“. Na poklon smo dobili izrađeni uređaj koji djeca koriste u vrtiću samostalno izvodeći svoja mala istraživanja.



Jedan od zanimljivijih posjeta je posjet Zajednici tehničke kulture gdje su djeci profesor fizike i djelatnici Centra za istraživanje materijala Metrisa izveli neobične i zanimljive pokuse.

Bili smo pozvani na otvorenje Znanstvenog vrta gdje smo otpjevali vrtićku autorsku pjesmu Znanstvenik. Ujedno smo pomogli zamjenici gradonačelnika Ivoni Močenić i istarskom županu Borisu Miletiću u sadnji i zalijevanju sadnica jagoda čime je Znanstveni vrt bio službeno otvoren. Tako smo među prvima imali smo priliku vidjeti i doživjeti znanstveni vrt u kojem su djeca razgledala i isprobala sve „znanstvene“ instalacije.



Suradnju s Natura Histicom posebno negujemo zbog blizine Šijanske šume i edukatora koji su nam na raspolaganju kad god iskažemo potrebu za njima. Ove smo godine u suradnji Nature Histrice bili pozvani na snimanje jedne reportaže za njemačku televiziju. Snimali su djecu u akciji, trenutke kada istražuju i slušaju edukatore koji djeci prenose zanimljive informacije o stanovnicima Šijanske šume. Djeca su bila snimana i u trenucima kada su postavljala pitanja o divljim svinjama, krticama, pčelama, šišmišu te dobijala odgovore na svoja postavljena pitanja.



Dugogodišnju suradnju negujemo s edukatorom Nature Histrice Mladenom Peršićem. Ove nam je godine organizirao šetnju do vodenog pojilišta te otkrio zanimljive informacije o životinjama koje dolaze piti vodu. Djeci je objasnio važnost brige o životinjama i važnost vode bez koje životinje ne bi mogle preživjeti. Šetajući do odredišta, edukator je djeci pričao o vrstama stabala i njihovim karakteristikama. Djeca su tako mogla još dublje doživjeti drveće i spontano iznositi i svoje impresije.

Ustanova Natura Histrica javnosti je otvorila stari vojni bunker uz koji je uređen i mali auditori te je sada to postalo mjesto za održavanje, raznih kulturnih prigoda, ali i mjesto za prenošenje edukativnih sadržaja. Na otvorenju su naša djeca pjevala, a u bunkeru su postavljene njihove fotografije koje ih prikazuju u trenucima dok izrađuju hotel za kukce i borave u rasadniku Svijet biljaka.



Povodom dobivene srebrne plakete u Šijanskoj šumi organizirali smo svečanost za roditelje i širu javnost. Natura Histrica nam je omogućila da u bunkeru i šumi postavimo dječju izložbu nazivom "Osluškujući prirodu, nastale su čarolije,,



Povodom obilježavanja Svjetskog dana zaštite okoliša, a u organizaciji Aqariuma Pula, u more smo pustili stotinjak ličinki obične lignje. Aktivno smo sudjelovali u njihovom transport i puštanju ličinki u divljinu. Djelatnici Aqariuma održali su radionicu za djecu na kojoj smo saznali da su populacije običnih liganja u divljini umanjene ta da je ova naša akcija puštanja njihovih ličinki u more vrlo mali korak, no jedinstven za podizanje svijesti, kod djece i javnosti, o stanju ove vrste u divljini.



Ovo je peta godina zaredom da organiziramo projekcije u Kino Valli za roditelje i djecu te širu javnost. Zajedno smo gledali filmove, snimljene o životu djece u našem vrtiću, u trajanju od 45 minuta, i time stvorili atmosferu u kojoj su roditelji spontano pokazali svoje emocije i izricali riječi hvale. Ove smo godine gledali film: „Igram do otkrića“ i film: “Život na kontinentu neobičnih boja“. Na takav smo način željeli prikazati što smo tijekom ove pedagoške godine radili u vrtiću.

Izlet koji već po drugi puta organiziramo je posjet Centru „Poklon“ na Učki. Cilj izleta je kroz edukaciju i multimedijско iskustvo djeci podići svijest o važnosti prirode i potrebi njezine aktivne zaštite. Nakon posjeta centru imali smo organiziranu stručnu šetnju u prirodi u trajanju od sat i trideset minuta.



U svojem smo vrtiću imali priliku ugostiti odgajatelje i stručne suradnike iz Dječjeg vrtića Djetinjstvo iz Čačka. Oni su željeli razgledati naš vrtić i upoznati se s našim radom, posebno s određenim projektima te s nama izmijeniti iskustva vezana za Eko- školu. Osigurali smo power prezentacije kojima smo jedni drugima predstavili svoj rad.

U našem vrtiću postoji kvalitetna suradnja, u kojoj djeca i odgajatelji mogu mnogo dobiti kad su u pitanju različita znanja, iskustva i razni profili stručnih ljudi, koje treba čvrsto prigriliti i njegovati.

Morena Ravnić

DIJAMANTNI STATUS PO DRUGI PUT Dječji vrtić „Radost“, Jastrebarsko

U međunarodni program Ekoškola u Republici Hrvatskoj, uključili smo se u pedagoškoj godini 2006./2007. kada smo ujedno i stekli status Eko vrtića (VII. generacija), pod vodstvom Udruge "Lijepa Naša". Trajnim opredjeljenjem i promišljanjem o osvještavanju, očuvanju i njegovanju okoliša nastavljamo s provođenjem aktivnosti odgoja za održivi razvoj. Svako naše djelovanje odražava se na druge osobe pa i na okolinu koja nas okružuje. Kontinuiranim osvještavanjem odraslih i vlastitim djelovanjem u cilju očuvanja okoliša, kroz uporabu te racionalno korištenje resursa, nudimo djeci



model ponašanja. Shvaćanjem vlastite ključne uloge u izgradnji boljeg svijeta i zajedničkim djelovanjem razvijamo suradnički način učenja i životne vještine koje su bitne za danas, za sutra, za budućnost. Plana djelovanja za pedagošku godinu 2022./2023. kreiran je na temelju prijedloga djece članova Eko odbora i odgojitelja koji su dokumentirani u Izvešću odgojitelja za pedagošku godinu 2021./2022. koji je usuglašen na Odgojiteljskom vijeću i predložen Eko odboru koji je isti i donio. Članovi Eko odbora 1 su: djeca predstavnici starijih odgojnih skupina, ravnateljica Jadranka Stojković, eko-koordinatorice Marija Svoboda, Mirjana Šimanović, Petra Golub, odgojiteljice Smiljana Popović, Jasenka Gluščić, Mihaela Klemenčić Čopić, Martina Banić kao predstavnik roditelja, pomoćno-tehničkog osoblja Anita Majkić te predstavnici eko kumova: Grad Jastrebarsko, "Vode Jastrebarsko", tvrtke "Eko flor plus", a od ožujka, 2017. godine "Ceste Jastrebarsko d.o.o."

Međunarodno desetljeće za akciju „Voda za održivi razvoj“ (UN) se obilježava od 2018.-2028. godine te će nam ono bilo nit vodilja pri kreiranju Kurikuluma odgojne skupine na području odgoja za održivi razvoj. Klimatske promjene, bioraznolikost, očuvanje energije, zdrava prehrana, kretanje, briga o zdravlju-zaštita i samozaštita djece te kultura i tradicija samo su neke od tema koje ćemo upoznati i nadograditi tijekom pedagoške godine u skladu s dobi djece.

Nositelji međunarodnog program tijekom 2022./2023. godine bile su odgojne skupine na područnom odjeljenju u Gornjem Desincu, a to su: Slonići, Vlakići, Sunčeka, Žabice, Vjeverice i Brodići. Provedene aktivnosti realizirane su prema Planu djelovanja za pedagošku godinu 2022./2023., a dokumentirane prema dosadašnjem načinu, a to znači po jedna eko online priprema svakog odgojitelja, fotografija tjednog plana i procesa aktivnosti/poticaja. Eko dokumentacija se arhivira u portfolio Ustanove pod nazivom „Odgoj za održivi razvoj“ kojeg vode eko koordinatorice. U mjesecu travnju, 2023. godine eko koordinatorice, na platformi Udruge Lijepa Naša odnosno aplikaciji Dječjeg vrtića Radost Jastrebarsko, unose potrebne informacije o realizaciji planiranih aktivnosti koje su proizašle iz Plana djelovanja. Na područnom odjeljenju u Gornjem Desincu tijekom godine uspješno su realizirane sljedeće eko aktivnosti koje želimo istaknuti:

- 20. listopada 2022. godine starije odgojne skupine Žabice, Brodići i Vjeverice su štafetom, u krugu dječjeg vrtića, pridružile se pružanju podrške najdužoj neprekidnoj štafetnoj utrci na svijetu pod nazivom "Vrijeme nam ističe – Running out of time".
- 29.03.2023. održan je Eko kviz u kojem su sudjelovala djeca odgojnih skupina „Vjeverice“, „Brodići“ i „Žabice“
- 17.05.2023. godine u Dječjem vrtiću Radost 3 na područnom objektu u Gornjem Desincu održana je 15. Dječja sportska olimpijada u sklopu Projektnog dana. Sudjelovale su odgojne skupine iz velikog kvarta: Vjeverice, Brodići i Žabice. Djeca odgojnih skupina Slonića, Vlakića i Sunčeka, tijekom pedagoške godine, aktivnosti su realizirale u skladu s dobi djece (1-3 godine).



S provođenjem eko programa nastavljamo i u pedagoškoj godini 2023./2024. s novim nositeljima. Zahvaljujemo se svima na podršci koju nam pružaju tijekom svih ovih eko godina!

*Ravnateljica: dr. sc. Jadranka Stojković
Eko koordinatorice: Marija Svoboda, pedagoginja i Petra Golub, logopedinja*

... V MALOM MEĐIMURSKOM KRAJU, ZA VRTIĆ STONOBU SI ZNAJU...

Dječji vrtić „Cvrčak“, Čakovec

Stihovi su to Eko himne vrtića Stonoga, PO DV Cvrčak Čakovec, kojom su djeca polaznici skupina Sovice i Stonoge svečano otvorili Projektni dan. Vrtić Stonoga iz Novog Sela Rok jedna je u nizu međunarodnih Ekoškola u kojoj se odgoj i obrazovanje za okoliš provodi u svakodnevnom životu djece, roditelja i djelatnika te se živi EKOLOGIJA. Roditelji, gosti i uzvanici uživali su u programu koji su kroz stih i pjesmu izvela djeca, a zatim su se svi zajedno aktivno uključili u rad na radionicama koje su se odvijale u vanjskom okruženju na pravom festivalu ekologije.

Teme radionica bile su vezane uz ekološku tematiku Plana i programa Ekoškole; otpad, energija, okruženje i zdrava hrana. Tako su održane radionice pod nazivom; izrada ukrasnih tegli od plastične ambalaže, drobljenje granja- izrada malča, filtriranje vode, izrada visećih mobila iz prirodnina, oslikavanje kamenčića sreće, izrada voćne salate i kuhanje kompota. U kuhanju kompota svoje znanje i umijeće i stručnu kulinarsku pomoć nesebično je podijelio poznati kuhar Branko Blešč koji je ovaj put bio u ulozi djeda. Budnim okom pratio je savjetovao svoje male pomagače buduće kuhare čijim smo se poslasticama svi zajedno počastili na završetku Projektnog dana.



Svojom posjetom svečanost je uveličala regionalna koordinatorica Ekoškole Hrvatska za Međimursku županiju Vesna Branilović koja nije skrivala svoje zadovoljstvo na viđeno.

Uz djecu, roditelje, lokalnu zajednicu, odgojitelje veliki doprinos dali su ravnateljica DV Cvrčak Lidija Varošaneć, pedagoginja Gordana Patarčec koja je ujedno i koordinatorica projekta, članovi stručnog tima zdravstvena voditeljica Nina Pustić, logopedinja Ines Horvat, psihologinja Matea Novak, te domar Damir Čekunec i tehničko osoblje vrtića Stonoga Marija Radovan i Ivana Vuković, te članovi ekoodbora koji su aktivno uključeni tijekom cijele godine u projekt Ekoškole.

Bez pomoći i podrške roditelja i lokalne zajednice koji nesebično pomažu u svim aktivnostima ne bi se mogli uspješno provoditi zadani ciljevi, ta je suradnja od velikog značaja za dobrobit onog najvrjednijeg što imamo, a to su naša djeca!



HRANA I VODA VAŽNI SU ZA NAŠE TIJELO

Dječji vrtić „Cvrčak“, Čakovec

U sklopu projekta EkoŠkole, a prema Planu i programu Eko-Škole za 2022./2023.g ,u PO Stonoga Novo Selo Rok, DV Cvrčak Čakovec, provode se edukacije i radionice sa djecom vezane uz zdravu hranu, vodu, planetu Zemlju i sortiranje otpada.

Tako su se održale edukacije i radionice povodom svjetskog Dana zdrave hrane i svjetskog Dana vode pod vodstvom zdravstvene voditeljice, DV Cvrčak, Nine Pustić i odgojiteljica PO Stonoga, koje su djeci na zoran i primjeren način približile važnost zdrave hrane i vode za biljni i životinjski svijet na zemlji te za zdravlje našeg organizma.

Poučena prijašnjim iskustvima i znanjima djeca su aktivno sudjelovala dajući zanimljive odgovore na pitanja te se sa velikim interesom uključila u istraživačke aktivnosti sa hranom i vodom.

Kroz edukacije i radionice djeca su usvojila nova znanja i spoznaje o važnosti zdrave hrane, piramidi prehrane, važnosti vode za piće i život, kruženju vode u prirodi, zaštiti pitke vode i očuvanju iste, te filtriranju i pročišćivanju vode.

U suradnji sa zaštitarsko ekološkom udrugom NOBILIS, s kojom vrtić surađuje već niz godina provedene su radionice povodom DANA PLANETE ZEMLJE o važnosti očuvanja planete Zemlje za buduće naraštaje. Djeca su stekla znanja o različitim vrstama zagađenja koje prouzrokuje čovjek, te na koji način oni kao djeca mogu doprinijeti očuvanju prirode i planete Zemlje. Uz stihove Eko himne održana je radionica „ KAM SE KOJE SMEĆE MEĆE“ na kojoj su djeca usvojila znanja o pravilnom sortiranju otpada te ista pokazala u natjecateljskim aktivnostima razvrstavanja otpada. Radionice su provodile članice udruge NOBILIS Ana Bajsić Mavrin i Lucija Zdolec.

Sa velikim interesom djeca i njihove odgojiteljice provodit će i nadalje niz aktivnosti vezane uz ekološku tematiku.



SURADNJA UDRUGA, LOKALNE ZAJEDNICE I EKOŠKOLE VRTIĆA

STONOGA

Dječji vrtić „Cvrčak“, Čakovec

Koliko je važna suradnja udruga i lokalne zajednice s Ekoškolom dokazuju djelatnici i polaznici vrtića Cvrčak, PO Stonoga Novo Selo Rok u kojem se provodi program Eko škole.

Roditelji, udruge i lokalna zajednica vrlo rado se odazivaju na pozive i druženja povodom obilježavanja važnih datuma i svečanosti vezanih uz ekologiju i zaštitu Planete zemlje od onečišćenja.

Tako su u suradnji sa preč. župnikom župe sv. Petra i Pavla iz Mačkovca Anđelkom Koščakom obilježili Dane kruha i zahvale za plodove zemlje uz molitvu, pjesmu, razgovor i mirisne i hrskave delicije koje su djeca ispekla zajedno sa roditeljima. Djeca su došla do spoznaje da je važno dijeliti i blagovati kruh i hranu s drugima.



Gradsko komunalno poduzeće Unimer već godinama organizira akciju "Papir nije smeće" u koju je uključen i vrtić Stonoga. Roditelji i šira društvena zajednica aktivno sudjeluje u prikupljanju papira te je vrtiću i ove godine dodijeljena nagrada za osvojeno drugo mjesto, a tom prigodom prikupljeno je 14120 kg papira. Uz novčanu nagradu ove godine pobjednici akcije dobili su na poklon drvo javora koje je zasađeno u dvorištu vrtića te simbolizira da je vrtić tom akcijom i čuvar naših šuma. Ponukani različitim aktivnostima vezanim uz ekologiju, roditelji predškolaraca poklonili su u znak zahvale sadnicu crvenog javora koji će buduće generacije podsjećati generaciju malenih ekologa koji su ostavili neizbrisiv trag u vrtiću.



Udruga liječenih od leukemije i limfoma još je jedna u nizu udruga sa kojima vrtić surađuje prikupljajući plastične čepove, te je tako dio akcije "Plastičnim čepovima do skupih lijekova". Uz roditelje uključena je lokalna zajednica i ugostitelji.

Vrtić već duži niz godina surađuje sa DV Turnišče iz Slovenije na polju Eko škole i Erasmus projekta "Astronomija u vrtiću". Važno je spomenuti da odgojitelji i djeca razmjenjuju iskustva, ideje o Ekologiji i planeti Zemlji i svemirskim prostranstvima. Vrtić Turnišče je također u sastavu međunarodne Eko škole u Sloveniji.

U niz radionica vezanih uz tematiku astronomije, svemira, planete Zemlje uključilo se i astronomsko društvo VEGA iz Čakovca koje je rado prenelo svoja znanja i iskustva na djecu putem prezentacija i radionica primjerenih djeci.

Sat za Planetu zemlju još je jedna akcija putem koje su vrtičarci pozvali roditelje i lokalnu zajednicu da ugase svjetla na jedan sat kako bi gledali zvezdano prostranstvo, naišli su na pozitivne reakcije mještana koji su fotografijama posvjedočili da i bez svjetla život može biti čaroban.

Dječji vrtić za provodi zajedno sa Ekonomskom i trgovačkom srednjom školom Čakovec projekt Mali poduzetnici putem kojeg djeca spoznaju i uče o recikliranim predmetima koje mogu izraditi od otpadnog materijala te ga putem prodajnih izložbi mogu prodati te tako zaokružiti proces od proizvodnje do vrijednog finalnog proizvoda.

NAŠE AKTIVNOSTI KROZ 2022./2023. Dječji vrtić „Zlatni dani“, Zlatar Bistrica

U pedagoškoj godini 2022./2023. u sklopu Ekoškola djeca starije vrtičke skupine „Malci“ zajedno sa svojim odgojiteljicama, roditeljima, lokalnom zajednicom i različitim donacijama uredili su prostor ispred i okolo svog dječjeg vrtića ZLATNI DANI u Zlatar Bistrici. Prostor kod ulaza u vrtić uredili su u cvjetnjak s cvijećem koje su donirali roditelji. Na lijevoj strani dječjeg vrtića uredili su povišene gredice eteričnog i ljekovitog bilja (poput ružmarina, kadulje, lavande...). U suradnji s Hrvatskim šumama, podružnica Zlatar, dobili su pet mladih sadnica listopadnog drveća (javor, grab i lipa) u sklopu projekta „Zelena učionica“. U ljetnim mjesecima praviti će hlad za igru i omogućiti još više boravka na svježem zraku. Nadalje, u projektu „Zasadi stablo ne budi panj“ dobili su sadnice voćaka i bobičastog voća s kojima su pomladili i nadopunili postojeći voćnjak.



U sklopu projekta „Najljepši školski vrtovi“ u suradnji s roditeljima i HEP-om oformili su povišenu gredicu s tradicijskim cvijećem Hrvatskog zagorja. Također, u suradnji s Društvom naša djeca Zlatar Bistrica posadili su sadnice četiri voćke (dvije sadnice krušaka i dvije sadnice šljiva) te su donirali alate i zemlju za sadnju tih voćaka. Dječji vrtić ZLATNI DANI 7.6.2023. godine obnovio je status Ekoškole i potvrdio zlatni status za 12 godina uspješne provedbe programa te mu je uručena prestižna "Zelena zastava" i certifikat međunarodne Ekoškole. Dana 28.6.2023. godine u dvorištu Dječjeg vrtića upriličena je svečanost podizanja "Zelene zastave" Ekoškola.



ŠUMASTI U DJEČJEM VRTIĆU „TAMARIS“, VODICE

Tema projekta: Kurikulum odgoja i obrazovanja za okoliš i održivi razvoj. Cilj projekta: Upoznavanje šume kroz četiri godišnja doba te razvoj ekološki osviještenog djeteta koje ima osnovna znanja o važnosti čistog okoliša i načinima brige za njegovo očuvanje.



Odgajateljice Anamarija Budimir i Vesna Duvnjak, nakon medijske reklame trgovačkog lanca Kaufland „Šumasti” kojom su djeca svakodnevno bila izložena, te donošenjem prvog plišanog stabla hrasta Hrca u vrtić, prepoznale su situacijski poticaj za razvoj ekološke svijesti svojih petogodišnjaka kad je u sobi zavladao oduševljenje. Svi su se okupili oko dječaka koji ga je donio, a ujedno su započela i pitanja: Kakvo je to drvo? Gdje ono živi? Čemu služi? Dječak je rekao da je to stablo koje živi u šumi. Tek tada uslijedila su sljedeća pitanja: Što je šuma, čemu služi...? Neka djeca počela su odgovarati: „Šuma je puna drveća”, „drveće nam daje kisik”, „volim stabla jer su zelena”, „od stabla dobivamo papir za crtanje”,... Da bi podržali dječji interes za šumu, u sobi boravka djece osmišljen je centar prirode „Šumasti”. Centar je, uz pomoć roditelja, opremljen raznim pedagoški neoblikovanim materijalima koji su djeci bili dostupni svaki dan (grančice, lišće, tuljci, kartonske ambalaže, češeri, kesteni, bajame, drvene ploške,...). U tom centru djeca su uz svakodnevnu igru mogla izoštriti svoja osjetila opipa, njuha i vida. Kroz razne priče, igrokaze, slikovnice te digitalne zapise upoznavala su šumu te važnost šuma za sve nas. Potaknuti njihovom zainteresiranosti o očuvanju okoliša, odgojiteljice su ih upoznale s audio pričom „Keko Eko” kojom su djeca bila oduševljena te smo danima o njoj razgovarali. Djeca su znala da postoji više boja kontejnera za odlaganje otpada, ali ne točno što se u koji odlaže, uz pomoć odgojiteljica su ih izradili te svi naučili što kojem pripada. Kroz mnoge igre, aktivnosti, dramatizaciju, djeca su učila o važnosti očuvanja okoliša za život svih živih bića, da nam šume daju kisik koji nam je potreban za bi živjeli i da je naš zadatak brinuti se i zaštititi prirodu oko nas.



Djeca su upoznala pojam „reciklaža” te postala osvještenija o važnosti čistog okoliša i očuvanja prirodnih resursa. Sudjelovanjem u eko akciji „Zasadi stablo, ne budi panj” dobili smo sadnice naranče, limuna, oraha, bajama koje su djeca posadila na dvorištu vrtića što je djeci bilo veliko iskustvo, jer neki dosad nisu imali priliku nositi radne rukavice i kopati rupe potrebnim alatima. Brojnim pjesmicama, zagonetkama, igrokazima, bogatio se djetetov rječnik novim riječima te ih se poticalo na prepričavanje svojim riječima. Kroz razne likovne aktivnosti poticala se dječju mašta i kreativnost koristeći različite tehnike i materijale. Izrađene su mnoge matematičke igre, igre slovima, društvene igre, igre pamćenja te kroz njih je potican razvoj djeteta u svim područjima. Povodom Dana očeva organizirana je radionica u kojoj su djeca sa očevima izrađivala igračke od recikliranog materijala koje su i sada u svakodnevnoj igri. Zbog velike zainteresiranosti djece projekt smo povezali i uz Dan planeta Zemlje te on i dalje traje. Kroz ovaj projekt djeca su počela razvijati empatiju prema šumama te shvaćati kako je šuma potrebna svim živim bićima za život jer nam daje čisti zrak i hranu da su šume pluća naše Planete i da nema njih ne bi bilo ni života. Kroz razne aktivnosti djeca su svakodnevno zadovoljavala svoje potrebe te je rad na projektu utjecao na sva njihova razvojna područja.



DAJ PET ZA ZELENI SVIJET

Dječji vrtić „Vukovar I“, Vukovar - Ekovrtić „Leptirić“



Naš vrtić Leptirić područni je objekt Dječjeg vrtića Vukovar I i nekoliko godina ima status ekovrtića. Kao takav naša misija je stvarati okruženje primjereno djetetu za razvoj svijesti o ekološki prihvatljivom načinu življenja. To činimo radeći na projektima u koje uključujemo sve dionike našeg vrtića. Prikazati ćemo vam jedan od naših projekata „Daj pet za zeleni svijet“ jer u svojoj naravi uz ekološku ima razvijenu društvenu dimenziju suradnje djece, roditelja, lokalne zajednice.

U projektu je sudjelovalo preko stotinu djece svi odgojitelji i ostali radnici našeg vrtića. Trajao je cijelu pedagošku 2021./2022 i 2023. godinu. Naravno, pokazati ćemo vam najvažnije segmente projekta kako bismo vam dočarali smjer u kojem smo kroz projekt mijenjali odgojno-obrazovni rad u vrtiću i promišljali o istom. Kako bismo ostvarili cilj našeg projekta podijelili smo ga u tri kategorije odvajanje, recikliranje i održivost. Važno nam je bilo djeci omogućiti zaokruženu cjelinu jer samo odvajanje otpada nije dovoljno, kao niti samo obrađivanje vrta ili samo briga o životinjama. Održivi razvoj podrazumijeva cjelovitu brigu i svijest o održivosti planete Zemlje.



U našem gradu počelo se intenzivnije poučavati građane o odvajanju otpada u svom kućanstvu, dijeljenjem brošura i spremnika za odvajanje. To nam je bio poticaj za djelovanje u radu s djecom kako bi i oni bili aktivni sudionici u svojoj obitelji i zajednici. Etape su nam omogućile djelovati u smjeru što dijete zna, što može i što će učiniti. Kao poticaje i izvore koristili smo djetetovo neposredno okruženje u vrtiću, bližoj okolini, našem naselju, obiteljskom domu, kao i različitim digitalnim i drugim izražajnim medijima. Spoznajući djetetovo iskustvo i prethodno znanje razumjeli smo kako će se u projektu razvijati kompetencije odgovornosti, suradnje i tolerancije kako kroz projekt dijete bude spoznalo važnost ekosustava za funkcioniranje svakog bića. Jedan od važnih poticaja našeg projekta bio je razgovor dvije majke s djecom na hodniku vrtića. U kojem jedna majka komentira kako ne može oprati majicu umrljanu u vrtiću, a druga majka joj odgovara kako to nju uopće ne brine jer kupi novu za 10-20 kuna sada par eura. Osvijestili smo veliki problem kojeg moramo ublažiti, ako ne i spriječiti jer samo za proizvodnju jedne majice kratkih rukava potrebno je **2,7 m³ vode**, što je količina vode za piće koju **jedna osoba konzumira u periodu od 2,5 godine**.. Tako je došla ideja o organiziranju buvljaka. Održali smo četiri buvljaka. Održavamo jedan u jesen i jedan u proljeće. Buvljak je postao tradicionalan dio našeg vrtićkog života. Buvljak je omogućio djetetu sljedeće ishode: Dijete zna da tekstil i igračke može zamijeniti, pokloniti, prodati. Svjesno je problema tekstilne industrije. Dijete i roditelji skupljaju, spremaju, pripremaju stvari za buvljak. Dijete razvija ekonomsku svijest uz podršku roditelja i svoje zajednice. Dijete je aktivni sudionik. Dijete je dio zajednice koja mijenja. Iskustvene aktivnosti poput rada na zemlji, vožnje bicikla u vrtić, uzgoju zdrave hrane i njeno konzumiranje pomaže djetetu procesuirati dobroti takvog stila života i svoje iskustvo neposredno dijeliti dalje utječući tako i na svoju bližu i širu obiteljsku i društvenu okolinu.

Sudjelujući u akciji Zasadimo stablo, ne budi panj! U dvorištu našeg vrtića imamo dvanaest voćki: marelica, šljiva, jabuka, duda, trešnji, lješnjaka, krušaka, breskvi, malina, djeca neke već konzumiraju, a druge s radošću iščekuju. Kako voća ne bi bilo bez pčela, a već smo naglasili važnost zaokružene cjeline u održivom razvoju, za projektni dan u vrtiću djeca su odabrala biti junaci maloj pčeli s motom NO 3G 4G 5G JUST BEE. Djeci smo omogućili u zajedničkoj aktivnosti upoznati prijatelje iz drugog vrtića. Dijete uz stručne odrasle (pčelare) iskustveno uči, dijete zajedničku akciju promovira: pokazujući plakate, govoreći o akciji, upozoravajući roditelje na akciju. Naša ekopatrola uz vodu i struju prati i razvrstavanje papira i plastike te su sve odgojne skupine odmah prionule u izradu spremnika za razvrstavanje papira i plastike.



Odvajanje otpada i ishodi za dijete su:

Dijete može kontrolirati i biti svjesno korištenja i štednje energije. Dijete od jaslčke dobi zna razliku između biootpada i ostalog otpada. Dijete zna razvrstavati otpad i prepoznaje spremnike za isto. Recikliranje i ponovna uporaba djetetu omogućuje iskustvenu spoznaju: kako prenamijeniti različite materijale u novu funkciju, kako skupljeni materijal može biti koristan. Dijete uvažava druge, tuđa mišljenja i ideje, otkriva dobrobiti suradnje i dogovora. Prirodni materijali u igri i učenju neprocjenjivo su senzorno i taktilno iskustvo. Poticajno okruženje s recikliranim materijalima, djetetu pruža neposredno iskustvo i na taj način uči aktivno djelujući. Roditelji su neprocjenjivi partneri kad osvijeste dobrobiti odgojnog utjecaja vrtićkog konteksta za razvoj društvenog, senzibilnog i aktivnog djeteta. Kao aktivni partneri pridonose mijenjanju odgojno-obrazovne prakse u kvalitetnu i suradničku dimenziju vrtićke vizije i misije. 80 % naših roditelja ne nose u vrtić plastične vrećice, ne koriste ih u kupovini. A mi ih dodatno potičemo našim eko proizvodima „Ekosrećica za voće i povrće vrećica“. Naš projekt praćen je u lokalnim medijima, lokalnim i nacionalnim novinama, promovirale su ga udruge, radio postaje, snimali su i intervjuirali i djecu i odgojitelje i na taj način djetetu poručili kako smo zajednica koja mijenja svoju budućnost. Zajednica smo koja mijenja svoju budućnost zato što:

- Kreiranjem sadržaja, prostora i aktivnosti usmjerenim praćenjem djeteta i njegovih razvojnih mogućnosti, stvaramo uvjete za skladan razvoj djetetove osobnosti, doprinosimo kvaliteti njegovog odrastanja kao i kvaliteti života u djetetovoj obitelji.
- U otvorenom i poticajnom vrtićkom okruženju i stjecanju praktične primjene osnovnih vrijednosti održivog razvoja razvijamo osjetljivost djece, a posredno i svijest odraslih u djetetovom okruženju o ekološkoj prihvatljivoj samoodrživoj budućnosti.

POGLED U NEBO

Dječji vrtić „Savica“, Zagreb

Skupina „Tratinčice“

Vrijeme nije samo šal oko vrata, kišobran u torbi, rukavice, kupaći kostim ili gumene čizme, vrijeme utječe na naše raspoloženje i raspoloženje planete Zemlje. Ljudi su u suštini senzibilna bića i osjećaju da li je priroda zdrava ili ne. Gledajući prirodu oko sebe, upoznavajući ju, upoznajemo i ono što našoj planeti treba. S druge strane, djeca personificiraju, pridaju neživim predmetima obilježja živih bića. Nismo otišli daleko od naših predaka koji su iščitavajući svijet oko sebe predviđali što će se u prirodi dogoditi.

Djeca uspoređuju vremensku prognozu sa osjećajima planete Zemlje. Kada munje pucaju – oblaci se ljute i svađaju. Promatranjem vremena, meteorološke prognoze, usporedbe događaja u prirodi i karakteristike godišnjih doba saznajemo kako ono što se događa na zemlji odlazi u zemljinu atmosferu i promatrajući ono što se u atmosferi događa znamo što se odvija na planeti Zemlji.



Luka: „Kada grmi to je mora biti grom.“

Andrej: „Kada sam spavao čuo sam grmljavinu. Netko je ljut.“

Robin: „Jučer je jako grmilo i meni je to smetalo jer nisam znala zašto.“

Neva: „Dok sam išla prema doma u autu počela je padati kiša, a mama kaže sada će pasti grmljavina. Kako zna da će pasti?“

Tena: „Bila sam doma i sa sekom. Gledali smo kišu i nešto je napravilo tres a to se valjda zove oluja.“

Nela: „Bili smo kod uje i ujne i tamo je jako pljuštala kiša. Nazvala sam mamu i kod nje nije pljuštala samo je bilo sunčano.“

Jakov P.: „Meni je mama rekla da pada kiša. A ja sam znao jer sam čuo kako pjeva.“

Teo: „Kada sam se spremao za spavanje, onda sam čuo tuf – to je grmljavina. Od kud je došla?“

Rija: „Nisam nikad čula grmljavinu. Ja sam spavala.“

Projekt se uvukao u našu skupinu poput magle iz neznanja. Hoće li danas pasti kiša? Bilo je pitanje koje su djeca često postavljala. Odgovor na pitanje pronašli smo istražujući različite vrste oblaka, oni koji daju kišu, snijeg, grmljavinu ili one koji dolaze sa suncem.

Jesu li oblaci tragovi koje avion za sobom ostavlja? Je li magla oblak? Kako nastaje magla? Kako nastaju oblaci? Što oblaci uopće jesu?

U istraživanje oblaka krenuli smo promatrajući nebo, prepoznajući različite vrste oblaka. Kako bi naučili prepoznavati oblake uvelike nam je pomogao „Cloud spotter“ kao alat kojim smo mogli zumirati točno određeni oblak i odrediti visinu (visoki oblaci, srednje visoki oblaci, niski oblaci, oblaci okomitog razvoja). Nastavili smo istraživati kako oblaci nastaju i odlučili napraviti eksperiment. Oblaci i kiša dijelovi su ciklusa vode, obrasca kojim se voda kreće kroz naš okoliš. Cijeli vodeni ciklus teško je vidjeti na dijelu, u

prirodi tako da smo odlučili napraviti manji model u našoj skupini koristeći različite površinske vode; rijeku, jezero, lokvu, more. tkrili smo da bez obzira na vrstu površinske vode i iako je potrebno malo više vremena da ispari, možemo vidjeti različite dijelove ciklusa. Sunce koje se probijalo kroz prozor uzrokovalo je isparavanje vode koja se počela kondenzirati u oblacima koje smo nacrtali. Kako se kondenzacija nakupila počela je kliziti niz vrećice i nastala je kiša. Kroz razne aktivnosti istraživali smo vremenske prilike i neprilike te upoznali meteorologiju, znanost koja proučava promjene u vremenu.



Nela: „Mogla bi pasti kiša zato što kad se pojave sivi oblaci pada kiša, samo pada. Može se čuti i grmljavina ako je pravi oblak. Trebaš znati koji je, dobro pogledaj.“

Erin: „Iz tamnih oblaka može padati kiša ali i tuča.“

Josip: „Ne moramo se bojati munja. I grmljavina jer na zgradama imaju gromobrani. Štiti tako da privuče munju koja onda ide u zemlju.“

Juraj: „Štiti kuću od munja, taj gromobran. Dobro ti je to ugraditi.“

Neva: „Ako grom udari u kuću prestane struja i ne rade fotoaparati, tableti, kompjuteri, frižideri, peći, bojler na struju, mikser, mašina, sušerica..“

Nova pitanja neprestano su se pojavljivala, gladni odgovora, interes za oblacima i vremenom i dalje traje u skupini ali i u obiteljskim domovima. Djeca su istražujući oblake s roditeljima kod kuće odlučila svoje znanje podijeliti sa prijateljima izrađujući makete oblaka i plakate. Podupiranjem dječjih interesa probudili smo želju za istraživanjem meteorologije.

Prema promjenama u prirodi učimo kako bi se mi trebali ponašati. Jer ako se uskladimo s prirodom život u budućnosti bit će održiviji. Uvijek treba usmjeravati svoj pogled prema nebu, osim što pogledom upijamo ljepotu koja nas okružuje također i možemo isčitati što se događa sa svijetom oko nas. Kroz vrijeme naš svijet govori što mu je potrebno, a mi ćemo to znati samo ako otvorimo oči i uši, gledamo oko sebe i oslušujemo.

Eko koordinator Aleta Jurki, mag. praesc. educ.

BILJKE

Dječji vrtić „Savica“, Zagreb

U sklopu vrtića i Ekoškole „Savica“ posebice negujemo i osvještavamo djecu o važnosti očuvanja biljnih vrsta koje se nalaze u našoj bližjoj okolini. Stoga smo unatrag par godina na prostoru našeg vanjskog prostora vrtića napravili gredice koje su dobile i jednu od prestižnih nagrada za najbolji vrt u vrtiću, a unutar kojeg djeca i njihovi odgojitelji vrijedno sade i brinu o biljkama. Radi se o povišenim gredicama u kojima se može naći obilje povrtnica, cvijeća i začinskog bilja. Djeca ovim pristupom dobivaju direktan

uvid u način na koji se uzgaja hrana koju na kraju dobivaju kao ekološki uzgojenu na svoj stol. Stoga će te ako dođete u naš vrtić nerijetko vidjeti djecu tijekom boravka na zraku kako sa svojim odgojiteljima degustiraju upravo ubrane rajčice, krastavce, papriku, ili pak jagode. Vrijednosti koje djeca ovim načinom rada dobivaju su nemjerljive, jer postavljaju temelj u njihovom životnom znanju i cjeloživotnom učenju o važnosti očuvanja zemlje i svih biljnih vrsta koje na njoj obitavaju. U sve ekološki osmišljene aktivnosti često uključujemo i roditelje koji se rado odazvaju akcijama sadnje, sijanja, prezentacije i slično.



Tako je bilo i ove godine. U sklopu „otvorenih vrata“ vrtića naš vrtić je taj dan bio dom mnogim roditeljima, bakama, djedovima, braći i sestrama koji su došli kako bi proveli dan u radu i druženju. U našoj skupini (mješovita skupina od 3-7 godina) je taj dan bio izuzetno užurban i veseo, a razlog su upravo bili naši gosti. Dogovorili smo se da ćemo biljke koje smo prethodno prikupljali i njegovali taj dan posaditi u naše re-use posudice koje smo danima prije ukrašavali, prekaširali i obojali te im naravno pronašli novu ulogu a ta je da ukrašavaju prostor našeg vrtića. Dogovorili smo da ćemo cvijeće kada malo poraste presaditi u naše povišene gredice gdje ćemo smjestiti i začinsko bilje. Brigu o biljkama smo nastavili i nakon što su bile posađene. Svakodnevno smo ih promatrali, prehranjivali, a potom smo ih i odlučili presaditi u naše vanjske povišene gredice. Slijedili smo interes djece te su se u ovu aktivnost uključila sva ona djeca koja su imala potrebu za istraživanjem i učenjem.

Nakon dovršetka radova u vrtu djeca su pokazala zadovoljstvo ostvarenim. Nastavak je naravno bio u svakodnevnom obilasku biljaka, promatranju njihovog rasta u prirodnom okruženju, bilježenju promjena na biljkama te zalijevanje i čupanje korova.

Smatram da je u radu s djecom na projektima koji imaju za cilj osvještavanje promjena u prirodi, tj ekološkim temama važno djeci omogućiti da direktnim osobnim utjecajem vide i uvjere se koliko je malo potrebno da bi omogućili budućim generacijama da jednako kao i mi uživaju u bogatstvu /raznovidnosti flore i faune kako u našoj zemlji tako i na cijeloj planeti Zemlji. Važno je djeci omogućiti da „čine“, jer čineći djeca uče, i to uče na najprirodniji i njima najbliži način. A najvažnije od svega je da pri tome uživaju i budu sretni!

Ana Borojević, prof. predškolskog odgoja

KAKO SU ZVONČARI PROBUDILI PROLJEĆE U SKUPINI „ŽABICE“? Dječji vrtić „Savica“, Zagreb

Tko se ne voli malo pretvarati, biti netko drugi? Maškare su idealna prilika da to ostvarimo i da i mi odrasli kao i djeca, uživamo u ovom zbilja zabavnom tradicijskom običaju.

Dječak Petar upoznao nas je sa Zvončarima i njihovom kulturom preko plakata koji je predstavio u skupini. Obučen kao Zvončar imao je prugastu mornarsku majicu i bijele hlače sa crvenim prugama jer su u prošlosti mladići koji su bili Zvončari odslužili vojni rok u mornarici. Objasnio nam je kako svaki Zvončar na leđima ima ovčju kožu, tri zvonca, masku u obliku životinje s rogovima i baltu (mađ. sjekira). Svoju masku svaki Zvončar osmišljava sam tako da je maska jedinstvena i neponovljiva kreacija. Njegov plakat naišao je na vrlo veliki interes djece koja su prvi put čula o Zvončarima.

Lik Zvončara zapravo je strašan:

OSKAR: „Prepao bi se Zvončara jer imaju strašne oči, jezik i rogove...!“

LUKA B.: „Kad bi vidio Zvončara, trčao bi jako brzo i zvao da me netko spasi!“

EMA L.: „Kada bi ih vidjela, mislila bi da su oni čudovišta!“

No unatoč tome što su tako strašni, zvončari su i jako privlačni. Ništa nije moglo spriječiti Žabice da se u njih i preruše pa je vrijeme karnevala započelo tematskim maskiranjem u Zvončare. Odjeću je bilo lako nabaviti, a i kapice sa rogovima brzo su se napravile od tkanine i kartona. Zvona je bilo malo teže za naći pa su njihovo mjesto zauzeli materijali koji jako dobro stvaraju buku – lonci, poklopci, kuhače, konzerve....

Budući da nas je karneval sustigao dok smo bili u projektu „Frankofonija u dječjem vrtiću Savica“ kao Zvončari smo virtualno otputovali u Nicu gdje se održava najveći karneval u Francuskoj. U vrtiću predstavili smo se drugoj djeci kroz pjesmu i ples, a najviše kroz buku koju smo stvarali u našoj karnevalskoj povorci. Ovakav nastup na djecu je ostavio trajni dojam.



DORA: „Zvončari lupaju jer tako dozivaju proljeće!“

JANA: „Skupljali smo lončiće i svirali smo – lupali smo po njima!“

EMA L.: „I bili smo glasni!“

EMA L.: „...da bi privukli proljeće...“

JANA: „...i da bi otjerali zimu!“

JAN: „Jako je bilo zabavno da se deremo!“

LEILANI: „Kad se mrdam, zvonca se isto mrdaju i zvone!“

LUKA L.: „Zvončari su jako bučni. Imali smo zvonca na repu. Drmali smo guzom dok zvona zvone.“

Zabavljajući se oživili smo na kratko jedan dio hrvatske tradicije.

Iako su trajale kratko, sjećanje na ovaj doživljaj trajati će jako, jako dugo...i zaista, što smo mi naučili istražujući o Zvončarima djeca su podijelila sa roditeljima šireći tako stječeno znanje. Njegujući ovaj običaj na ovakav način postali smo i čuvari tradicije i svojim loncima privukli smo proljeće u naš kraj.

Odgovitelj mentor Martina Kežman

RECIKLIRANJE NA FRANCUSKI NAČIN Dječji vrtić „Savica“, Zagreb

Neobično je kako jedna obična stvar može napraviti veliku štetu. Pitali smo se to često dok smo istraživali nove eko probleme našeg planete Zemlje. Odjevne predmete ne doživljavamo opasnim – oni nam služe svakodnevno, funkcionalni su, lijepi, raznih boja i oblika, naizgled bezopasni no je li to zaista tako? Sve se češće priča o mikroplastici, o onečišćenju oceana i životinja koje uzrokuje naše ljudsko razmišljanje, jer često se čini da odjeća čini čovjeka. Djeca u skupini Žabice ne bi se složili sa takvim razmišljanjima, jer godinama rade na ekološkom identitetu i nadaleko su poznata po eko djelovanjima. Svaki projekt u koji smo ulazili povezali smo sa ekologijom. Same Žabice sebe nazivaju „Čuvarima prirode“ još od malih nogu... U svemu smo se okušali, no ove godine nabasali smo na temu o kojoj nismo baš puno znali, a to je modna osviještenost na eko način.

Budući da smo ove godine sudjelovali u velikom projektu „Frankofonija u Dječjem vrtiću Savica“ uslijed kojega smo upoznavali francuski jezik i kulturu, francuske običaje, sam tijekom projekta odveo nas je u modne vode. Naime, u jednom trenutku, istražujući naišli smo na podatak o tome kako je Francuska poznata po visokoj modi, modnim dizajnerima i modnim revijama te smo se i sami odlučili okušati kao modni dizajneri. Djeca su se sa oduševljenjem dala na posao, a znamo kako je to kada se djeci omogući mnoštvo različitog materijala. U veseloj atmosferi nastale su tepiserije, oslikana platna, oslikane majice, različite ogrlice od trakica, likovna djela gdje su djeca rezala i ljepila tkaninu na različite načine, šivane slike, izrada odjeće za lutkice... Ove aktivnosti stvorile su različite kreacije ali i čvrste stavove koliko je važno razmišljati svakodnevno o tome kako, na koji način živimo i koliko toga koristimo – nepotrebno.



Što smo zapravo radili?

Razmišljajući o tome što zapravo radimo planeti Zemlji osvijestili smo mnogo toga a u našim aktivnostima i djelovanjima primijenili smo šest od sedam R principa.

1. **Reuse** – Starim majicama poklonili smo novi život. Od njih smo napravili nove odjevne predmete, platna za slike te smo u mnoštvu materijala dobili mnoge ideje za različito kreativno izražavanje. Izrezane resice koristili smo za izradu tapiserija, šivali po stiroporu i stvarali nove slike upotrijebljenim materijalima. Samu vunu iskoristili smo za stvaranje umjetničkih djela.
2. **Repair** – Jednostavne stare pamučne majice pretvorili smo u prava umjetnička djela tako što smo ih oslikali i nadograđivali različitim tkaninama i drugim materijalima. Tkanine od majica koristili smo za izradu resica i trakica kojima smo stvarali različite oblike.
3. **Regift** – Neke od majica pronašle su svoj novi dom.
4. **Reduce** – Upotrebom starih majica smanjili smo količinu otpada.
5. **Refuse** – Upotrebom obnovljenih majica smanjila se potreba za kupovinom novih odjevnih predmeta.
6. **Recycle** – Ostatak tkanina odnijeli smo na reciklažno dvorište kako bi se započeo novi ciklus stvaranja.

Ušetali smo u 7R krug krećući od Reuse metode. Kreativnim načinom razmišljanja, kroz upoznavanje druge kulture osvještavali smo koliko toga možemo više puta upotrijebiti ako se služimo vlastitom maštom i željom da promijenimo svijet.



Što o tome misle djeca?

JAN: „Tkanina se uvijek može iskoristiti – ako je neka potrgana, nema veze, možemo napraviti nešto novo!“

LUKA B.: „Moja majica je ispala smiješna, ali lijepa!“

KATJA: „Rezali smo stare majice i od njih smo radili tepih“ „Bojanje na mekanom, prefora!“

OSKAR: „Meni je bilo zabavno što sam bojao po mekanoj tkanini. Htio sam još!“

UNA: „Super je bilo kad smo napravili Eiffelov toranj od vune i trakica!“

EMA E.: „Radili smo majice i haljine barbikama!“

JANA : „Umjesto da bacamo, iskoristili smo stare stvari!“

A evo što preporučujemo svima vama koji čitate o našim eko pustolovinama:

UNA: „Ne bacajte stare majice nego napravite novu modu!“

JANA: „Preporučujemo vam da ne bacate stvari u smeće nego napravite neko remek – djelo!“

LUKA B.: „Sa starim možeš izumiti nešto novo!“

Naš modni izričaj rezultirao je pravom modnom revijom uslijed glavnog grada Francuske, Pariza. Žablja moda je bila izrazito zabavna, ali je mnogo zabavnije u modi uživati odgovorno kao i u svemu ostalom što radimo. Recikliranje na francuski način – metoda je koju preporučujemo svima!

Odgovitelj mentor Martina Kežman

PROVEDBA EKOTEMA U DJEČJEM VRTIĆU OPĆINE PRIMOŠTEN - DJEČJEM VRTIĆU BOSILJAK

Provedba eko tema provodila se kroz čitavu pedagošku godinu 2022./2023. Započeli smo s otapanjem ledenjaka, kao i kondenzacijom vode. Za maškare smo obilježili pingvine kao važne stanovnike. Dotaknuli se vode, svih njezinih agregatnih stanja, te njezine neizmjerne važnosti. Upoznali se s otpadom koji nije smeće, načinom recikliranja, kao važnosti za ponovnu uporabu predmeta, te manje smeća. Da bi smeća bilo još i manje, zasadili smo naš vrt svakakvim cvijećem, te biljem. Pa kasnije to cvijeće njegovali i čuvali i kroz njega upoznali i naše različitosti. Hranili smo ptice ostatkom komadića kruha. Djeci približili važnost očuvanja našeg planeta kroz sve sfere, kao i ono najvažnije, potaknuli ih da glavni sudionici svega ovoga budu isključivo oni. Kroz eko patrole, kontrole vode, gašenja i paljenja svijetla, kroz razne edukacije i aktivnosti, djeci smo približili važnost očuvanja našeg planeta.



ZELENA ČISTKA Dječji vrtić Popovača

Dječji vrtić Popovača svoj status Ekoškole stekao je 23. svibnja 2011. godine. Tada smo svečano podigli zelenu zastavu i aktivno doprinosimo održivom razvoju i očuvanju okoliša u našem malom gradiću Popovači.

Šetajući ulicama grada, djeca su zamijetila otpad te potrgane kante za otpatke. Često su to sami isticali i naglašavali kako na ulicama ima smeća koje tu ne smije biti, a naši sugrađani ga neodgovorno bacaju. Kako bi pokušali to promijeniti djeca su se dosjetila kako će poslati pismo gradonačelniku i zamoliti ga da kaže svim stanovnicima Popovače, kako mi najmlađi stanovnici želimo živjeti u čistom i zdravom gradu.

Tijekom šetnji i boravka na zraku djeca su ukazivala na propuste građana te zajedno s odgojiteljicama fotografirala otpad. Pismo gradonačelniku sadržavalo je fotografije, dječje crteže i apel za promjenama. Gradonačelnik, gospodin Josip Mišković, srdačno je primio djecu u gradsku upravu i pročitao pismo. Zajedno su se dogovorili da će organizirati zelenu čistku grada. Svoje obećanje je i ispunio. Naime, povodom obilježavanja Dana planeta Zemlje, u suradnji s lokalnom samoupravom, Turističkom zajednicom grada Popovače te našim eko kumovima - Komunalnim servisima Popovača, organizirana je prva edukativna radionica o pravilnom razvrstavanju otpada. Edukacija i igra imala je naziv „Mali ekolozi“. Djeca su na pripremljenom poligonu, od strane djelatnika KSP-a, prepoznavala, sakupljala i pravilno razvrstavala otpad.

Nakon toga zajedno sa svojim prijateljima organizirali su čišćenje našeg parka u neposrednom okruženju vrtića. Posjetili su i reciklažno dvorište grada i vidjeli kako se otpad pravilno zbrinjava.

Ovom akcijom i edukacijom nastojali smo osvijestiti ekološku svijest kod djece, njihovih obitelji te cjelokupne lokalne zajednice.

Odgojiteljice: Marina Ovčariček i Marija Mišković



NAŠE EKO AKTIVNOSTI Dječji vrtić „Koraci“, Velika Gorica

Nova pedagoška godina, nakon 2. obnove statusa Međunarodne Eko škole 2022. godine, donijela je nove ekološke aktivnosti u naš vrtić. Djeca vrtićkih skupina sve više aktivno sudjeluju unutar i izvan vrtića u brizi o svom bližem i daljem okolišu. Sve aktivnosti su u jednoj vrtićkoj skupini popraćene usvajanjem eko pojmova i na engleskom jeziku u sklopu programa cjelodnevnog ranog učenja stranog jezika. Najstarija skupina djece cijele godine se izmjenjivala u prezentaciji plakata na temu Briga o planeti Zemlja. Posebnost je bila u tome što je svako dijete kod kuće s roditeljima osmislilo plakat na odabranu temu i onda ga izradio uz pomoć roditelja i prezentirao svojim prijateljima u skupini. Teme su sama izabirala djeca u dogovoru s odgojiteljicama, a neke od tema su bile: voda, oceani i mora, Arktik, Antarktika, močvare, rijeka, jezera, livade i pašnjaci, proizvodnja hrane u eko okruženju, dinosauri, životinje na zemlji, svemir, utjecaj Zemlje na druge planete, atmosfera, briga o šumama, utjecaj prometa na okoliš, tlo...). Djeca su bila ponosna jer su od prirodnina sakupljenih prilikom šetnji, s naglaskom na brigu i očuvanje biljaka, izrađivala raznorazne igre.



Sve vrtičke skupine (Pčelice, Daisies i Žabice) su obilježavale važne Eko datume, uključivala se u aktivnosti uređenja dvorišta vrtića, održavanjem reda, uzgojem povrća i cvijeća kako bi mogla uživati u aktivnostima na otvorenom, nastavili smo brigu oko odvajanja i odlaganja otpada ovisno o dobi i interesu djece kroz razgovor, pričanje priča, igre, prigodne recitacije i pjesmice. Uz pomoć roditelja obnovili smo povrtnjake i cvjetnjake oko kojeg se djeca rado brinu ali i konzumiraju plodove povrtnjaka (zelena salata, krastavci, luk...) koji su organski uzgojeni bez primjene štetnih herbicida ili pesticida. U nastavku donosimo pregled aktivnosti u kojima sudjeluju djeca iz tri vrtičke skupine.

Prvog dana jeseni, u suradnji s roditeljima prikupili smo jesenske plodove i oblikovali jesenski centar u svakoj skupini, u koje su djeca i dalje svakodnevno donosila plodove koje su sakupili, dolazeći tako u neposredan kontakt s raznolikošću prirode, a posebno su u tome uživali jer su u procesu sudjelovali i njihovi roditelji. Aktivnosti kojima smo slavili jesen i njezine plodove koje nam daje priroda još smo dugo provodili po skupinama: od plodova poput žireva, kestena, oraha, zrnja kukuruza i sl. djeca su slagala različite oblike, pjevanje jesenskih pjesmica, jesenske recitacije i dramatizacije, promatranje promjena u prirodi koje nam donosi jesen, sakupljanje lišća, te korištenje istog u različitim istraživačkim i likovnim aktivnostima. Djeca iz vrtičkih skupina, zajedno sa svojim odgojiteljicama čiste dvorište te razvrstavaju pronađeni otpad (plastika, papir...). Vodili smo djecu na izlet – šetnja šumom je bila prilika maknuti se iz grada i udahnuti svježeg zraka, upoznati biljne i životinjske vrste toga kraja pritom pazeći da priroda ostane netaknuta nakon što smo mi bili tamo.

U rujnu smo obilježili Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača. Tom prigodom djeca su odgledala animirani film o Ozi Ozonu. Nakon dogledanog filma razgovarali smo o pojmu „ozon“ te kako mi možemo pomoći da naš ozonski omotač ne postane zagađen.

Prvi put smo se priključili štafeti Running out of time te su odgojiteljice i djeca se predstavili plakatima te bili sudionici dočeka štafete koja je prolazila kroz grad Veliku Goricu.

U goste su nam došle i eko predstave koje su djeca s oduševljenjem pratila kao npr. Naš zeleni svijet (kazalište Smješko) i Zeo eko traži mamu (Teatar Gavran).



Drago nam je što smo nakon pandemijskih godina ponovno mogli organizirati Hrvatski tradicijski doručak te ugostiti roditelje naše djece da zajedno s djecom nastave započetu tradiciju.

Povodom Svjetskog dana zaštite životinja proučavali smo enciklopedije o životinjama, razgovarali o životinjama koje su nam poznate (koja su im staništa, jesu li ugrožene i sl.). razgovarali smo o kućnim ljubimcima, da li ih imaju ili bi voljeli imati, crtali su svojeg kućnog ljubimca. Proučavali smo ptice i kukce koje možemo pronaći u našem eko sustavu – zelenilom bogatog dvorišta vrtića, ostavljali smo hrane pticama u kućicama i hranilicama za ptice.

Svjetski dan hrane obilježili smo kroz razgovor na temu „Moja omiljena hrana“, izražavanje i stvaranje kroz glinamol, plastelin, crtanje, izrezivanje omiljene hrane iz časopisa i izrada piramide prehrane koju učimo o važnosti određenih skupina namirnica i o tome kako utječu na naše zdravlje. Listali smo časopise i kuharice, izrađivali brošure o zdravoj prehrani, smišljali zdrave obroke i sl. Kroz ilustrirani edukativni tekst „Koliko nam je hrane potrebno“, saznajemo koje su dnevne potrebe našeg organizma za namirnicama iz određene skupine. Dalje nam se nadovezao Dan kruha uz aktivnosti: izrada tijesta zajedno s djecom, izrada i pečenje peciva, listanje časopisa i knjiga recepata, fotografije kruha pekarskih proizvoda i kolača; razgovarali smo kako nastaje brašno, a kako kruh i kolači.

Priključili smo se i eko natječaju A1 „Gigabeetna pčela“, iako nismo pobijedili djeca su stekla nova znanja o pčelama i kako su nam neophodne za našu budućnost i opstanak na zemlji. Dane jabuka obilježili smo proučavanjem strukture jabuke, kušanje različitih sorti jabuka, istraživanje kroz recepte na koje sve načine možemo koristiti jabuke (sirove, u kolačima, ukuhane u pekmez, sušene), a napravili smo i prirodni sok od jabuke. Također smo se likovno izražavali i stvarali na temu jabuke.

Ubrzo nam je došao i prvi dan zime kada smo razgovarali s djecom o godišnjem dobu, prisjetili se obilježja zime ali i naučili kao se prikladno odjenuti za izlazak na dvorište, kako ojačati imunitet u najhladnije godišnje doba kako bismo ostali zdravi. Promatrali smo promjene u prirodi i neposrednoj okolini, kako životinje zimi dolaze do hrane i gdje se sklone kako bi se utoplile. Prikupljali smo sjemenke u suradnji s roditeljima te nadopunjavali hranilice za ptice na stablima.

U veljači smo obilježili svjetski dan močvare. U skupini smo pročitali slikovnicu „Priča o životu jednog vretenca“ te smo izradili stanište močvare i u močvaru smjestili njihove stanare. Izuzetno nam je drago što smo ugostili doktoricu znanosti s Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koja je u sklopu obilježavanja Festivala znanosti zajedno s djecom napravila zanimljive i atraktivne pokuse (Napravi svoj oblak, Nakon kiše odlazi...duga, Tornado u staklenici i Vulkani).

Nakon zime došlo je proljeće – kada smo se upoznali s vjesnicima proljeća kroz fotografije, enciklopedije, časopise i slikovnice. Posadili smo i posijali cvijeće i začinsko bilje u dobi dnevnog

boravka koje smo nakon što su to vremenski uvjeti dozvoljavali presadili u naš vrt u dvorištu. Slikali smo, crtali, modelirali i pjevali pjesmice o proljeću te pratili i bilježili promjene u prirodi. Na svjetski dan šuma proučavali smo enciklopedije i časopise o biljnom i životinjskom svijetu, razgovarali o šumskim životinjama i šumskom eko sustavu i naučili zašto šume zovu pluća planeta. Izražavanje i stvaranje kroz modeliranje, slikanje, crtanje i dramatizaciju. Na Svjetski dan voda razgovarali smo i promišljali o tome: Što bi se dogodilo da nestane vode na našem planetu Zemlji?, Za što sa sve danas koristio vodu otkad sam ustao?, Razgovarali o racionalnoj potrošnji vode, o važnosti skupljanja kišnice za zalijevanje sobnih i vrtnih biljaka. Istraživali smo i na globusu koliki dio naše planete je sastavljen od vode, koje sve vrst voda postoje – rijeke, jezera, mora, potoci.

U ožujku smo obilježili Dan meteorologije te izradili naš kalendar vremena.

Dječji vrtić Koraci se i ove godine rado odazvao obilježavanju Svjetskog dana zdravlja kroz cijeli zdravi tjedan. Razgovaramo o važnosti zdrave prehrane, količini i kvaliteti hrane koju unosimo na dnevnoj bazi u organizam.



U travnju smo obilježili Dan planete Zemlja. Prije izrade plakata razgovarali smo o planeti Zemlja te zabilježili dječje izjave. Djeca su otiskivala svoje dlanove te oslikala planetu Zemlja temperom. U svibnju smo obilježili Svjetski dan Sunca. Djeca su oslikavala sunce flomasterima te lijepila na plakat. Razgovarali smo o suncu te zabilježili izjave djece „Što je to sunce?“.

Zajedno s djecom odgojiteljice su izrađivale raznorazne igre, pomagala, ukrase i didaktiku od pedagoški neoblikovanih materijala, iskorištene plastične ambalaže, kartonske tuljce, prirodne... te u djeci usadile vrijednosti brige za svoj okoliš kao zalag za buduće generacije.

U idućoj pedagoškoj godini očekuje nas pregršt aktivnosti i obnavljanje statusa Eko vrtića čemu se svi veselimo, jer stječemo brončani status i jedva čekamo nove izazove koji su pred nama, a dotad našu zelenu zastavu s ponosom ističemo jer znamo da ljubav i briga za okoliš kreću od naših najmlađih.

Maja Hudić, mag.ped.

TRADICIJSKI OBIČAJI NAŠEG KRAJA Dječji vrtić „Naša radost“, Pregrada



Tijekom 2022./2023. odgojno-obrazovne godine u starijoj vrtićkoj skupini „Zvezdice“ realiziran je projekt „Tradicijski običaji našeg kraja“, s ciljem upoznavanja sa materijalnom i nematerijalnom baštinom našeg kraja kroz različite oblike aktivnosti (dječji narodni plesovi, pjesme, dječje igre, scenski prikazi i tekstovi, prikazi narodnih običaja i očuvanja rječnika zagorskog kraja).

Djeci se omogućilo stjecanje iskustva i spoznaje o predmetnoj, prirodnoj i društvenoj sredini (upoznavanje s ljudima, zanimanjima, predmetima, alatima, jelima, običajima), utjecalo se na razvoj glazbenog i plesnog stvaralaštva kroz aktivnosti temeljenih na sadržajima tradicijskog naslijeđa (očuvati i njegovati stare zaboravljene dječje igre i brojalice, igre s pjevanjem i plesove našeg kraja), razvijale su se matematičke kompetencije kroz primjereno oblikovano okruženje za stjecanje konkretnih iskustava (žirevi, kesteni, kukuruz, vaga ...), te se razvijao osobni i zavičajni identitet. Već tradicionalno djeca i odgojitelji sudjelovali su u povorci berača i beračica koja se održava u sklopu manifestacije „Branje grozdja“ gdje su se predstavili bogatim kulturno umjetničkim programom (tradicijske pjesme našeg kraja).



Kroz godinu upoznala su se s narodnom nošnjom (isprobavala, crtala, izrađivala). U suradnji s Povijesnom postrojbom "Kostelska pištola - Keglevićeva straža Kostel" djeci je omogućeno da steknu uvid u tradiciju našeg kraja za vrijeme uskrsnog razdoblja. To je pucanje iz kubura („pištola“) koje se ručno izrađuju, a prava su remek djela kao dio povijesne kulture. Pucanje podno starog grada - Kostelgrada proglašeno je kao nematerijalno kulturno dobro ovog kraja.

Razveselile su ih svečane odore gostiju, njihove kubure i sablja. Imali su priliku držati kuburu i osjetiti koliko je teška. S odgojiteljicom u mirovini djeca su izrađivala tradicijske igračke i nakit (prirodni materijali). Djeca su svojim aktivnim djelovanjem njegovala ljubav prema kraju u kojem žive, njegovoj prošlosti i tradicionalnim vrijednostima i tako razvijala svoj nacionalni kulturni identitet.

Suzana Jazbec, koordinatorica programa Ekoškole

OTPAD Dječji vrtić „Bubamara“, Bjelovar

Dječji vrtić Bubamara ove pedagoške godine provodio je aktivnosti na temu otpad u projektu Ekoškole. Cilj nam je bio osvijestiti djecu o gospodarenju otpadom s naglaskom na očuvanje prirode te usvajanje vještina korištenja otpada u nove svrhe.

S obzirom da se trećina sveukupnog otpada može ponovno iskoristiti odlučili smo djecu što više uključiti u takve aktivnosti. Djeca su do sada već kroz razne aktivnosti bila upoznata s razlikom između smeća i otpada te smo nastojali proširiti njihova stečena znanja o tome. Izradili smo kućicu za lutke za simboličku igru od kartonskih kutija raznih veličina. Djeci se posebno dojmila činjenica da od otpada mogu izraditi razne igre pa smo tako za stolno manipulativni centar izrađivali društvene igre, memory i slično. Otpad/ piljevinu smo iskoristili u aktivnostima za razvoj predčitalačkih vještina, pisanja slova prema zadanom predlošku. Djeca također samoinicijativno dolaze do zaključka da otpad od šiljenja drvenih bojica možemo iskoristiti u likovnim aktivnostima te tako stvarati prava mala umjetnička djela. Izradili smo i maketu obnovljivih izvora energije od otpada. Djeca dolaze na ideju kako bismo mogli probati izraditi odjevne predmete od otpada pa smo izradili nekoliko. Održali smo i modnu reviju za roditelje gdje su djeca ponosno pokazala svoje radove. Na zajedničkoj radionici djece i roditelja izrađivali smo razne igračke od otpadnog materijala.



Kompetencije koje su razvijene kroz projekt: odgovorno ponašanje u odnosu na gospodarenje otpadom, pronalaženje novih načina rješavanja problema (inovativnost i kreativnost), izgrađujemo pozitivne osobine ličnosti nužne za osviještenog člana zajednice (otvorenost za suradnju, odgovornost za vlastiti izbor i postupke), socijalne i komunikacijske vještine (dogovaranje, uvažavanje, tolerancija), primjena usvojenog znanja u svakodnevnom životu – izbor, odlučivanje i stvaranje navika odvajanja, razvrstavanja i ponovnog korištenja otpada u vrtiću i obitelji.

Ishodi djece očituju se u tome da razlikuju pojmove otpad i smeće, znaju gdje se nalaze spremnici u vrtiću i koriste ih, znaju kako se od otpada mogu izraditi predmeti za igru i svakodnevnu upotrebu, imaju iskustvo kako tekstil iskoristiti za novi proizvod, te da se može odložiti u za to odgovarajući spremnik, poštuju, uvažavaju i nadograđuju ideje druge djece.

Aktivnosti provedene u ovoj pedagoškoj godini predstavili smo roditeljima na roditeljskom sastanku, koordinatorice Kristina Marodolac i Ana Lukačin imale su izlaganje o projektu na dječjem odjelu Narodne knjižnice Petar Preradović u Bjelovaru. Ravnateljica Kristina Baršić Čavlović, pedagoginja Margareta Marenda i odgojiteljica Kristina Marodolac sudjelovale su na ovogodišnjem susretu međunarodnih Ekoškola gdje su održale izlaganje uz prikaz dobre prakse pod naslovom "Reciklirati mogu, već od malih nogu" na izložbi plakata na samom susretu.

PIRAMIDA POŽELJNOG RAZVOJA - MALI PROJEKT S VELIKOM IDEJOM ODRŽIVOSTI I OPORABE

Dječji vrtić „Proljeće“, Kloštar Ivanić

Kroz cjelokupnu povijest čovječanstva rast, progres i razvoj idu uglavnom uzlaznom putanjom. Ljudi su u tom razdoblju dosta toga naučili i usvojili, a najveći uspjeh nam je komunikacija. Prije ChatGPT-a, ljudi su pisali rukom. Prva *slova* su bili simboli. Uz mnoge simbole koji postoje, simbol tog napretka u stara vremena je bila piramida, jer je išla prema gore. Prema nebu, prema uzvišenom. Tako su ljudi širom svijeta gradili piramide ne bi li se više približili idealu krajnjeg razvoja. Piramida kao građevina i kao simbol je uvijek prikazivala čovjekovo stremljenje prema boljem, ali i znakom završenog razvoja.

Mi se u dječjim vrtićima također bavimo razvojem, no za razliku od starih Egipćana, Inka i Asteka, svjesni smo da razvoj traje stalno i kada bismo izgradili svoju piramidu, razvoj ne bi stao i završio, već bi ta piramida predstavljala samo jednu stepenicu u cjelokupnom procesu razvitka. I tako smo se promišljajući samu prirodu dječjeg razvoja sjetili dobrog starog Roberta Fulghama koji u svojoj knjizi „Sve što trebam znati o životu, naučio sam još u vrtiću“, kaže: „Mudrost me nije čekala na vrhu planine, na kraju dugog uspona školovanja, nego se krila u pijesku dječjeg igrališta.“

Ova nam je misao dala smjer o tome što bi trebali učiniti kako bi vanjski prostor našeg vrtića postao još podobnije mjesto za poticanje razvoja i to ne samo motoričkog. Dječji vrtić Proljeće u Kloštru Ivaniću ima kvalitetno i bogato opremljen vanjski prostor s modernim spravama za igranje i poticanje, prvenstveno motoričkog i psihomotoričkog razvoja. Razmišljali smo što bi na tom igralištu bilo korisno djeci s univerzalnim karakteristikama kako bi potaklo što više dimenzija razvoja. Promatranjem situacije na igralištu vrtića, došlo se do zaključka kako većina igrala na otvorenom uvijek imaju jednu funkciju za koju su namijenjeni. Moglo se primijetiti kako takva igrala koja kvalitetno potiču motorički i psihomotorički razvoj djeteta, nisu toliko uspješna u poticanju drugih područja.

U razgovoru s djecom dalo se naslutiti kao nešto ključno za igru i boravak na otvorenom ipak nedostaje. Nedostaje sadržaj koji bi mogao objediniti motorički, psihomotorički, ali i spoznajni, socioemocionalni, govorni razvoj, ali i promicati ideje održivog razvoja u dječjem vrtiću.

Djeca su očekivala „nešto“, no sama nisu bila u stanju definirati to „nešto“. Odgojiteljice su shvatile da je više potrebno mjesto nego funkcija pa su počele razmatrati kako bi takvo „mjesto“ trebalo izgledati. S druge pak strane bilo je važno da bude skladno s ostatkom okoliša te da bude ekološki prihvatljivo. Kako je vrtić već surađivao s lokalnim vulkanizerom za izradu pješčanika i poligona od starih guma, tako su i odgojiteljice došle na ideju izrade piramide – penjalice za vanjski prostor vrtića.



Ciljevi ovog projekta su se nametali sami od sebe:

- **Socio-emocionalni razvoj djeteta:** piramida potiče djecu na druženje i stvaranje pozitivnih interakcija među vršnjacima i u odnosu prema odgojiteljicama; ona utječe na razvoj samoregulacije ponašanja djece, jer ih potiče na usvajanje i pravila ponašanja.
- **Spoznajni razvoj djeteta:** piramida djeci nudi neposredan kontakt s prirodom koja je nepobitan resurs stjecanja spoznaja o svijetu koji ih okružuje; projekt stvara poticajan okoliš za učenje i razvoj djece; kako je naš vrtić eko vrtić, stjecanje znanja i spoznaja o održivom razvoju i očuvanju prirode je najadekvatnije upravo u prirodnom okruženju.
- **Motorički i psihomotorički razvoj djeteta:** sam boravak na otvorenom je poželjan sklop potkrepljivanja ove dimenzije cjelokupnog razvoja djeteta pa je igra kod piramide i provođenje vremena djece na otvorenom pozitivno i u poželjnom smjeru vodi ovu dimenziju razvoja.
- **Razvoj govora, komunikacije, izražavanja i stvaranja:** širenje dijapazona resursa za učenje i mogućnosti za izražavanje djece u kompaktnom prostoru na otvorenom.



Osim već spomenutog promatranja situacije, ušlo se u razgovor s djecom što i kako bi se trebalo izvesti. Djeci su ponuđene slike raznih **građevina od guma** pa su izabrala sliku **piramide**. Kada se ideja dovoljno dobro usadila svima, Projektni dan vrtića za pedagošku godinu 2022./2023. je bio pravi trenutak da se konkretnim radnjama ono što se dugo tražilo i osmišljavalo konačno i materijalizira. **Projektni dan vrtića**, koji se ove godine nakon pandemije napokon realizirao u **suradnji s roditeljima**, pokazao je svoj pravi smisao, jer su roditelji, dobivši priliku za djelovanjem, pokazali veliki angažman i

znanje u izradi ovog objekta. Rješenja, kao što su rupe za otjecanje vode iz guma, su došla izravno od samih roditelja.

Ove bi gume možda završile u prirodi, možda bi se ne bi zbrinule na prikladan način, ovako su dobile svoj novi život (i svrhu).

Rezultati sveg ovog stremljenja su se pokazali usklađenima s ciljevima.

Oni su vidljivi na materijalnoj i nematerijalnoj razini. Sam vrtić, točnije njegov vanjski prostor, postaje bogatiji za jedan značajan sadržaj koji potiče učenje i napredak djece u svim domenama razvoja djeteta predškolskog uzrasta. Na socijalnoj i emocionalnoj razini, vanjski prostor vrtića postaje ugodniji i privlačniji djeci uopće i kao takav postaje poticaj za komunikaciju te pozitivan razvoj iste uz razvijanje svijesti i važnosti održiva razvoja.

ZASADI DRVO, NE BUDI PANJ Dječjeg vrtića „Malešnica“, Zagreb

Dječji vrtić „Malešnica“ uključio se u nacionalnu kampanju sadnje stabala koju organizira Udruga za zaštitu okoliša „Zasadi stablo, ne budi panj!“. Cilj kampanje je podizati ekološku svijest i potvrditi društvenu i ekološku odgovornost te tako pomoći u realizaciji strategija ublažavanja posljedica klimatskih promjena. Jedna od bitnih zadaća Dječjeg vrtića „Malešnica“ u pedagoškoj godini 2022./2023. bila je uređenje vrta u objektu Dobriše Cesarića 4. Odlučili smo posaditi voćnjak, točnije sadnice brusnica, malina i borovnica.



S gđom. Matejom Angelinom Kramar iz Udruge sve smo dogovorili te stupili u kontakt s predstavnicima tvrtke Siemens Energy koja je i donirala sadnice Dječjem vrtiću „Malešnica“. Tvrtka Siemens Energy uključila se u ovu kampanju s ciljem educiranja mladih umova o važnosti brige za naš planet od najranije dobi.

Dana, 10. veljače 2023. godine djeca, odgojitelji, predstavnici kampanje „Zasadi stablo, ne budi panj“ te predstavnici tvrtke Siemens Energy zasadili su sadnice voćki (brusnice, maline i borovnice) na vrtičko dvorište objekta Dobriše Cesarića. Folklorna skupina pripremila je kratki folklorni nastup u unutarnjem prostoru Vrtića, a zatim su djeca zajedno s donatorima posadila sadnice. Također, gđa. Kramar dala nam je puno vrijednih savjeta na koji način skrbiti o zasađenim voćkama kako bi nam iste dale što više ploda. Budući da smo donacijom dobili više sadnica nego smo mogli posaditi u objektu Cesarićeva, sadnice kupina posadili smo u dvorište objekta Ante Topić-Mimare 34.

KUKCI

Dječji vrtić „Bajka“, Vinkovci

U Dječjem vrtiću „Bajka“ Vinkovci obilježen je projekt pod nazivom „Kukci“. Potaknuti velikim interesom djece za boravkom na dvorištu te kopanjem u zemlju, djeca su pronalazila razne kukce koje su donosili odgojiteljicama kako bi otkrili njihove nazive. Tijekom projekta „Kukci“ djeca su kroz mnogobrojne aktivnosti učila o važnosti kukaca za sveukupno funkcioniranje ekosustava. U prirodnom okruženju, u dvorištu vrtića, proučavali su vrste kukaca te ih vrlo brzo počeli samostalno imenovati. Također su imali priliku pomoću povećala gledati i proučavati pojedine jedinke kukaca izložene na stiroporu.



Nadalje, pomoću prirodnih neoblikovanih materijala (grančice, kamen) djeca su iskazivala vlastitu kreativnost praveći kukce. Prava „senzacija“ bio je hotel za kukce koji je u potpunosti sačinjen od eko materijala. U njemu su djeca mogla dodatno proučavati i skladištiti svoje kukce. Tijekom projekta djeca su kroz mnogobrojne slikovnice i knjige proširivala početna i stjecala nova saznanja o temi. Djeci su se najviše dojmili kukci paličnjaci koje je većina držala i u rukama. Majka jednog dječaka iz vrtića, poklonila nam je paličnjake koje smo raspodijelili u svih 5 skupina vrtića, te se svakodnevno brinemo o njima kako bi osvijestili brigu za životinje. Znanja dobivena istraživanjem proširili smo društvenom igrom „Imenuj kukca“ napravljenom kao igra s pravilima za stariju i predškolsku skupinu koju djeca svakodnevno igraju. Djeca su za vrijeme ovog projekta osvijestila važnost kukaca te brige i njima. Organizirali smo šetnje okolišem s ciljem promatranja i proučavanja raznolikosti biljnog i životinjskog staništa.

EKO AKTIVNOSTI U HLOJKICI

Dječji vrtić „Hlojkica“, Delnice

Najznačajniji događaj za naš Vrtić u okviru provedbe programa Međunarodne Eko škole prošle pedagoške godine 2022./2023., bilo je dobivanje zlatnog statusa međunarodne ekoškole i zelene zastave. Svečanost podizanja zelene zastave upriličili smo u dvorištu našeg vrtića uz prisutnost djece, članova Eko odbora, predstavnika Grada te medija. Jako smo ponosni jer smo mi jedini vrtić u Gorskom kotaru koji ima ovo hvale vrijedno priznanje.

Ove pedagoške godine provodili smo niz raznih aktivnosti u kojima su sudjelovala sva djeca. U svim skupinama, kako vrtićkim tako i jasličkim, provodili smo sljedeće



aktivnosti: *Kretanjem do zdravlja, Otpad, Pravilna prehrana, Korištenje prirodnih materijala u radu i Uređenje vrta.* Svaka skupina se na svoj način uključila u navedene aktivnosti. Djeca su redovito provodila tjelesne aktivnosti primjerene dobi, bilo u sobi dnevnog boravka ili na vrtićkom igralištu, u gradskom parku ili pak na sanjkalištu. Naše stručne suradnice djeci su približile važnost zbrinjavanja otpada na njima blizak i zanimljiv način. Osim što su djeci svakodnevno ponuđeni zdravi obroci u vrtiću, u svojim skupinama su i sami učili pripremati zdrave voćne obroke.

U svakodnevnom radu djeca su koristila prirodne materijale (poput drva, češera,...) za izradu raznih radova, čestitki i slično. Sve skupine zajedno su sudjelovale u uređenju našeg vrtićkog vrta. Obojali smo voćke, posadili/posijali kapulu, mrkvu, blitvu, salatu i grašak. Nadamo se da će nam na ljeto izrasti puno plodova koje će nam naše tete kuharice pripremiti za ručak. Pripadnici EKO PATROLA izmjenjivali su se na tjednoj bazi i uz pomoć ček lista bilježili stanje u vrtiću (gori li svjetlo, je li prostor garderobe uredan, otpad odložen na prikladno mjesto i sl.). S vremenom je EKO PATROLA došla na ideju da bi mogli pregledavati, ali i ocjenjivati izgled sobe dnevnog boravka svake skupine u vrtiću, urede stručnih suradnika i ravnateljice. Na početku su bili jako strogi, a mi ostali brzo smo naučili da ukoliko želimo dobre ocjene moramo se truditi održavati svoje prostore urednima.



Projektne dane proveli smo u šumi. U suradnji sa stručnjacima Hrvatskih šuma, Uprave šuma Delnice te Šumarije Delnice uključili smo se u sadnju sadnica smreke. Pojasnili su nam zašto pošumljavamo, pokazali kako trebamo posaditi male sadnice smreke što su potom vrijedne ručice naše djece i učinile. Uživali smo u danu i naučili nešto novo. Dogovorili smo se kako ćemo pratiti rast naših smreka te ovu aktivnost provoditi svake godine.

Puno smo radili, učili, čuvali naš okoliš i našu planetu, a u istome smjeru nastavljamo i dalje...

Lucija Matek, pedagoginja i koordinatorica projekta

PRAVILNO SORTIRANJE OTPADA I USVAJANJE NAVIKE REKILIRANJA Dječji vrtić Duga Resa

Tijekom pedagoške godine 2022./2023. djeca vrtićkih odgojnih skupina s matičnog objekta "Resica" kao i s područnih objekata u više su navrata planinarila na obližnji brežuljak Vinica. Pritom su uvijek sa sobom nosila vrećice s ciljem da putem do vrha Vinice pakuje smeće kojeg je, nažalost, uvijek bilo dosta.

Uspon na Vinicu "tradicionalno" smo obavljali na prvi dan jeseni te tijekom proljeća. Pokupljeno smeće po povratku u vrtić zajedno smo reciklirali u prikladne spremnike ispred vrtića, pritom pažljivo sortirajući papir i plastiku te pamteći u koju boju spremnika ide jedno, a u koji drugo. Navedeno nas je motiviralo da tijekom ožujka i travnja posjetimo i "Reciklažno dvorište Duga Resa" gdje su djeca imala priliku vidjeti

kako se otpad sortira na veliko te kako, osim papira i plastike koje i sami recikliraju, također možemo reciklirati staklo, baterije, komunalni otpad i tekstil. Osim prikupljanja smeća na brdu Vinica, naša su djeca čistila i dvorišta svojih vrtićkih objekata te obalu rijeke Mrežnice kojom su svakodnevno šetali tijekom cijele godine.



Vođeni dječjim interesima te ranije navedenim aktivnostima, djeca su zajedno sa svojim odgojiteljima izrađivala i vlastite spremnike za otpad - plave za papir, te žute za plastiku - koji se tijekom cijele pedagoške godine nalaze u sobama dnevnog boravka gotovo svih naših odgojnih skupina te se koriste svakodnevno.

Svim ovim aktivnostima svakodnevno se podiže ekološka osviještenost djece i to na njima zanimljiv način - učenjem kroz igru, aktivnost i kreativnost.

SKUPLJANJE KIŠNICE

Dječji vrtić „Tratinčica“, Zagreb

„Jaglac“ - skupina u 5. i 6. godini života u posebnom programu odgoja za održivi razvoj

Na terasi našeg Vrtića u rujnu smo promatrali što se događa s našim posađenim biljkama, brali smo plodove rajčica, brojili smo koliko ima zelenih, a koliko crvenih plodova, promatrali kako se formira glavica kupusa, čupali korov oko biljki i odlagali ga u naš mali komposter. Pored naših lončanica nalazila se i jedna velika kanta koja je bila do vrha prekrivena vodom. Kako je nekoliko dana uzastopno padala kiša, djeca su počela postavljati pitanja o izlivanju vode iz kante. Upitali smo ih što bismo mogli napraviti s tom vodom, a djeca su sugerirala da ju skupljamo jer je to kišnica. I tako je krenuo naš projekt sakupljanja kiše.

Pronašli smo jednu plastičnu bocu, nabavili ljevak i započeli aktivnost prelijevanja kišnice u manje boce. Važno nam je bilo da se voda ne prelije po terasi, a da iskoristimo kišnicu koja je napadala. Boca od 1 l je bila premala za količinu kišnice, pa smo u suradnji sa spremačicama nabavili kanistar od 5 l.

Djeca su predložila da ispražnjenu kantu ostavimo na terasi jer će kiša opet padati. Podatke o količini napadane kišnice unosili smo u naš kalendar praćenja. Djeca su iz starih kalendara izrezivala datume mjerenja, crtala su djecu koja su pretakala vodu i upisivala brojčanu količinu napadane kišnice (mjerenja smo provodili poslije svake kiše).

Predložili su da s kišnicom zalijevamo cvijeće po Vrtiću. Kišnicu smo davali i osoblju u uredima, teti švelji i svim onima koji su nas je tražili za zalijevanje biljaka. U posudi u kojoj se nalazi kišnica, pronalazili smo lišće, a jednom je i bilo pero ptice koja je onuda letjela. Povećalom bismo gledali što sve ima u kišnici. Djeca su zaključila da listiće treba maknuti jer će ostati u ljevku i voda neće moći prolaziti.

Aktivnost sakupljanja kišnice je rezultirala stjecanjem dječjih spoznaja.



Tonka: „Voda od kiše!“

Nika M.: „Ta se voda ne pije, ona je prljava!“

Ema: „Kišnica nije za piće, puna je trunja i možemo se razboliti!“

Filip: „Ako pijemo tu vodu može nas jako boliti trbuh i ideš u bolnicu!“

Marta: „S tom vodom možemo zalijevati cvijeće, povrće i drvo voća!“

Jelena: „Opasno je i prati ruke jer ti bakterije uđu u kožu! Ruke dobe gadnu bolest!“

Leona: „Kišnica miriši na kišu!“

Mihael: „Ta kišnica ti je tako mekana!“

U prosincu su temperature zraka bile ispod nule, pa se u posudi na terasi stvorio led. Djeca su bila oduševljena sa tako velikom količinom leda.



Djeca su komentirala:

Marta: „Osjećam se tako hladno!“

Leona: „Ispod leda se vide moji prsti.“

Nika M.: „Prošla me je neka hladna struja kroz tijelo!“

Filip: „Super se osjećam, kao snjegović!“

Preko noći smo ostavili posudu s zamrznutom kišnicom na toplome i ujutro po dolasku u Vrtić djevojčica Nika izjavila je da se led otopio jer mu je bilo jako toplo. Nastavili smo voditi naš kalendar praćenja količine kišnice koji se bogatilo dječjim slikovnim i pisanim zapisima, a kojeg smo izložili u kutiću za roditelje. Uzorke skupljene kišnice promatrali smo i pod mikroskopom.

Mihael: „Ima puno nekih malih točkica!“

Jure: „To su ti plivajuće bakterije! Ne možeš ih vidjeti!“

Aktivnošću smo kod djece pobuđivali i njegovali odgovornost za svijet u kojem djeca žive i rastu. Zaključili smo da ćemo kišnicu sakupljati i dalje. Nećemo je baciti jer nam treba za zalijevanje cvijeća, biljki i naših sadnica u povišenoj gredici. Voda je važna za sva živa bića i trebamo se odgovorno odnositi prema njoj. Spoznali smo da se i kišnica može ponovno upotrijebiti. Budimo i mi jedna mala kap da očuva slap.

Nedjeljka Tatalović, odgojitelj

U NAŠEM VRTIĆU STVARAMO ZDRAVIJU BUDUĆU GENERACIJU

Dječji vrtić „Cvrčak“, Virovitica

Svako dijete i svaki čovjek samim svojim postojanjem ima pravo na čisti i zdrav okoliš koji mu omogućuje skladan rast i razvoj (Konvencija o pravima djeteta, 1989.). U našem Dječjem vrtiću Cvrčak Virovitica kod djece, roditelja, obitelji djece, zaposlenika vrtića ekološka svijest se nastoji ojačati raznim akcijama, ekološkim aktivnostima, edukativnim plakatima i obilježavanjima značajnijih ekoloških datuma, stoga su ove pedagoške 2022./2023. godine u Plan i program djelovanja uvrštene sljedeće teme:

- Nije sve smeće za vreće
- Razvrstavanje otpada, racionalno korištenje energenata i papira
- Mini eko vrtovi
- Mi jedemo odgovorno (Piramida zdrave prehrane, kretanjem do zdravlja...)
- Obilježavanje značajnih ekoloških datuma



Projektni tjedan DV Cvrčak, Virovitica proveden je pod temom Zdrava prehrana. Kroz raznovrsne aktivnosti na temu pravilne prehrane djeca su stekla spoznaje koje namirnice su najbolje za rast i razvoj, koje namirnice čuvaju zdravlje i kako složiti tanjur pravilne prehrane koji će davati energiju tijekom cijelog dana. Tijekom cijele pedagoške godine upoznavali su se i s obrocima, s vrstama namirnica i brojnim drugim dobrobitima koje pruža hrana. Kroz pedagošku godinu 2022./2023. govorilo se o voću,

povrću, žitaricama, ugljikohidratima i mliječnim proizvodima, također i o hrani u svim oblicima i o hrani za zdravlje. Usvajanjem novih znanja o hrani i prehrani napravili smo korak prema ostvarivanju jednom od naših najvrjednijih prava – prava na zdravlje!



Mnogobrojne skupine DV Cvrčak Virovitica kroz svakodnevne aktivnosti su promicale kako kroz tjelesne aktivnosti i pokretne igre poboljšati svoje zdravlje i motoričke vještine i sposobnosti. Osim kroz provođenje aktivnosti o zdravoj prehrani djeca su stjecala znanja i spoznaje o tome kako su tjelovježba i pravilan unos vode također od velikog značenja za zdravlje. Aktivnosti o pravilnoj prehrani donesle su nam mnogo: dobre zabave, igre, druženja među skupinama, gostovanja, posjeta i dr. Uživalo se u zdravim obrocima u vrtiću i kod kuće. Poticaj je bio da jedni druge usmjeravamo da bolje i više brinemo za svoje zdravlje. Usadili smo temelje za daljnji rast i razvoj. Djeca su upoznata s osnovnim principima pravilne prehrane, izvorima, značenjem i funkcijom namirnicama za pravilan rast i razvoj. Stekla su se znanja da je svaka hrana dopuštena, samo je važno na koji se način unosi i koliko često.



U dvorištima na šest objekata Dječjeg vrtića Cvrčak Virovitica posadeni u suradnji roditelja, djeca, odgojiteljica i tehničkog osoblja vrtića zasađeni su i mnogobrojni mini eko vrtovi. U vrtove se sadilo cvijeće, povrće te ljekovito i začinsko bilje. Osim promicanja međusobne suradnje i podrške u odgojno-obrazovnom procesu, cilj zajedničkih radionica roditelja i djece u vrtiću je i usmjeravanje djece na razvijanje pozitivnih stavova prema okolišu iz čega proizlaze i pozitivna ponašanja prema njemu. Trebamo razvijati svijest djeteta da brigom o svojoj okolini zapravo brinemo i za sebe jer smo mi dio te okoline. Osim toga, kod djece se razvija i razumijevanje prirodnih procesa, uzajamne ovisnosti te izgradnja stavova i pozitivnih odnosa prema okolišu. Ekološki odgoj djece u vrtićima treba započeti od njihove najranije dobi, a odrasli u djetetovoj obitelji i izvan nje trebaju djetetu biti model po kojem će dijete naučiti biti ekološki osjetljivo. Važno je kod djece stvarati pozitivnu sliku prema okolišu jer će ono svoja znanja i iskustva iz djetinjstva prenositi na način i navike u odrasloj dobi.

EKO PORUKA:
"Ako istinski voliš prirodu,
pronaći ćeš ljepotu svugdje."
*Laura Ingalls Wilder (američka
spisateljica)*

ZDRAV ŽIVOT KROZ PREHRANU I SPORT

Dječji vrtić „Potočnica“, Pitomača

S početkom nove pedagoške godine krenuli smo s temom "Zdrav život kroz prehranu i sport" koju smo kroz razne aktivnosti pokušali približiti djeci. Jedan od načina vođenja zdravog života svakako je pravilna i raznovrsna hrana te kretanje i sport.

Cilj:

- odgojiti djecu da budu aktivni i da uvijek izaberu kvalitetniji i zdraviji život
- usvajanje zdravijih stilova življenja
- podizanje razine kvalitete suradnje s roditeljima, djelatnicima vrtića i lokalnom zajednicom

Zadaće:

- provoditi kontinuitet dječjeg vrtića i obitelji u tjelesnom odgoju djece
- usaditi ljubav prema tjelesnom odgoju i sportu
- doprinijeti formiranju zdravog načina života
- razvijati kreativnost, kreativnu aktivnost djece
- razviti naviku i potrebu za zdravim života



Ovogodišnju temu provodile su mlađa, srednje i starija skupina. Projekt pod nazivom "Jabuka" provela je skupina Loptice, "Od zrna do kruha" skupina Vrapčići, a "Zdrava hrana" skupine Balončići i Lavići. Na temelju praćenja interesa djeca su provodila razne životno praktične, društveno zabavne, umjetničke, istraživačko spoznajne, aktivnosti raznovrsnog izražavanja i stvaranja i aktivnosti s kretanjem kao bi u potpunosti mogli zadovoljiti dječje interese.

U projekte su bili uključeni i roditelji koji su dolazili u skupine i zajedno s djecom provodili aktivnosti. Edukativni plakati, zdravi napitci, voćne i povrtno salate, centar "Tržnica", tužni/sretni zub, izrada zimnice, piramida zdrave prehrane, voćni ražnjići, kolači od jabuka, zdravi bezglutenski zobeni kolačići, od zrna do kruha, sadnja jabuke, sijanje pšenice, posjete pekari i tržnici...samo su neke od aktivnosti provedene s djecom.

Dječje izjave na pitanje "Što je zdrava hrana"?

F.P. "Od zdrave hrane smo zdravi!"

F.P. "Od mrkve dobro vidimo!"

M.B. "Od zdrave hrane imamo mišiće!"

L.Š. "Možemo je kupiti u dućanu!"

I.Š. "Od zdrave hrane rastemo!"

H.R. "Zdrava hrana raste u vrtu!"



PROJEKTI DAN

Kao članovima Međunarodne Eko škole/vrtića dužnost nam je svake godine organizirati i provesti Projektni dan. S obzirom na našu temu "Zdrav život kroz prehranu i sport", Projektni dan je bio sportski. Djeca odgojne skupine Lavići su se uz temu "Promet" pobliže upoznala s prometnim sredstvima, prometnim pravilima i znakovima.

Kako bi u praksi ponovili naučeno, odlučili su sjesti na bicikle, uzeti role ili romobile i uputiti se u vožnju oko vrtića. Djeca su u prometu pokazala odgovorno ponašanje i primjenjivala prometna pravila koja su naučili. Na kraju su se počastila i uzbuđeno prepričavala doživljaje. Hvala svim roditeljima na pomoći i podršci.



EKOŠKOLA

Dječji vrtić Hrvatski Leskovac, Područni objekt „Zvončići“

Ove godine je područni objekt „Zvončići“, Blato, održao projektni dan u sklopu programa Ekoškole na temu „Odvajamo otpad“. Odvajanje otpada je jedan od glavnih načina zaštite okoliša. Recikliranje, ponovna upotreba i smanjenje otpada započinju s odvajanjem i razumijevanjem što znači odgovorno ponašanje prema otpadu i okolišu. Stoga su djeca i odgajateljice u suradnji s roditeljima brinuli o svom okolišu i odvajali otpad i reciklirali ga.

Izuzev projektnog dana, područni objekt „Zvončići“ je kroz ovu pedagošku godinu 2022./2023. proveo razne aktivnosti vezane uz odvajanje otpada, recikliranja i kompostiranja. Poticanjem na odvajanje otpada i recikliranje učimo djecu kako bolje brinuti o prirodi i okolišu te također i o korisnosti iskorištenih plastičnih ili papirnatih predmeta u svrhu recikliranja (izrađivali su igračke, kostime za fašnik, ukrasne

teglice...). Uz to, djeca su kroz iskustvo naučila i da je kompostiranje prirodan proces razlaganja organskog materijala namijenjen ekološkoj preradi domaćeg gnojiva s visokim udjelom humusa. Kompostiranjem rješavamo problem organskih otpadaka iz kuhinje i vrta, odnosno „bio otpada“, a u isto vrijeme dobivamo kvalitetno organsko gnojivo kojim možemo obogatiti zemlju na vrtu i osigurati uspješan i zdrav rast biljaka, što je ujedno i jedan od glavnih ciljeva našeg objekta „Zvončići“.

Uz brigu o biljkama, objekt se posvetio i brizi o obližnjim životinjama te je time osigurao kućice za ptice i hotel za kukce.



Osim odvajanja otpada, recikliranja i kompostiranja, objekt „Zvončići“ je i ove pedagoške godine uključen u akciju „Plastičnim čepovima do skupih lijekova – dobro je činiti dobro“ Udruge oboljelih od leukemije i limfoma (UOLL). Cilj projekta je na ekološki prihvatljiv način prikupiti novac koji se koristi u svrhe liječenja, omogućavanja boravka obitelji u blizini mjesta liječenja te financiranje potrebnih lijekova.

DJEČJI VRTIĆ „ZVONČIĆ“ NAŠICE – GRAD NAŠICE

Tijekom pedagoške godine 2022./2023. ostvaren je niz uspješnih aktivnosti u našem vrtiću. Sva djeca, a i zaposlenici, njeguju vrijednosti međunarodnih Eko škola. Djeca u vrtiću svakodnevno dolaze u kontakt s prirodom, uočavaju njene ljepote i promjene, te na taj način se uče odgovorno ponašati prema njoj. Svakodnevno stvaramo uvjete za iskustveno istraživanje. Različitim istraživačko – spoznajnim aktivnostima stimuliramo djecu na očuvanje naših prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije koji se dobivaju iz prirode i sve više koriste zbog svoje neškodljivosti prema okolišu. Vrlo aktivni smo u pogledu smanjenja otpada, štednje vode te očuvanja energije. U vrtiću potičemo zdravu prehranu. I dalje vodimo brigu o povrtnjaku u povišenim gredicama gdje smo zasadili novo povrće, voćnjaku kojeg smo orezali te kamenjarima i cvjetnjacima u koje smo zasadili novo cvijeće i bilje.

Procjene eko patrole svakodnevno su stimulirala djecu na uspješnost eko ponašanja u vrtiću. Po skupinama obilježavamo važne datume obilježavanja zaštite prirode (21.3. Svjetski dan šuma, 22.3. Svjetski dan zaštite voda, 22.4. Dan planeta zemlje, 5.6. Svjetski dan zaštite okoliša itd.), a na nivou cijeloga vrtića Dane kruha i dane zahvalnosti za plodove zemlje, te EKO dan (20.10.) i dane jeseni. Dana 20.10.2022. godine sudjelujemo na štafeti RUNNING OUT OF TIME protiv klimatskih promjena (7767 km, 38 dana, 1 cilj – prenijeti klimatsku poruku mladih upućenu svjetskim čelnicima koji će se okupiti na Konferenciji Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama - COP27) iz Slavenskog Broda do granice s Bosnom i Hercegovinom u organizaciji Udruga Lijepa Naša.



Sudjelovali smo na EKO radionici: Razvrstavanje otpada, te radionici „Priroda i društvo“ u danu Otvorenih vrata srednje škole Isidora Kršnjavoga Našice.

Kao Eko-vrtić uključili smo se u likovno kreativni natječaj Dukat na temu „Šuma i ja prijatelja dva“, 4 odgojne skupine s 44 radova, i tako postali dio osviještenih u pošumljavanju šuma sa 11000 novih sadnica.

Imamo odličnu suradnju s malim OPG-om Jelena Fišer koja je djeci na zoran i aktivan način osmislila aktivnosti vezane uz pčele i pčelarstvo. Istaknula je važnost i ugroženost pčela u današnje vrijeme, te uporabu meda i važnost zdrave prehrane.



*Snežana Brezovec, odgojiteljica
Jadranka Lukavski, odgojiteljica mentorica
Valentina Vondrak, mag.praesc. educ., odgojiteljica mentorica*

POMOZITE NAM OSTVARITI NAŠ CILJ! Dječji vrtić Kutina

U prošloj godini djeca su sudjelovala u brojnim zanimljivim aktivnostima u kojima su stjecala znanja o važnosti šuma za život ljudi, životinja i biljaka, utjecaju ljudskih aktivnosti te međusobnoj povezanosti. Vrtić je u lipnju 2022. godine prijavio projekt „Šume – pluća našega planeta“ na natječaj Udruge Lijepa Naša za sudjelovanje u međunarodnoj štafetnoj utrci Vrijeme nam istječe – Running Out of Time. Cilj utrke bio je prenošenje ekoporuke mladih o potrebi zaustavljanja klimatskih promjena svjetskim čelnicima na Konferenciji UN o klimatskim promjenama – COP 27. Sažetak projekta i fotografije ekoaktivnosti objavljeni su na mrežnim stranicama kao jedan od predstavnika naše zemlje, a sve aktivnosti bile su medijski praćene u zemljama sudionicama.



Djeca i odgojiteljice nastavila su ekoprojekt i ove pedagoške godine. Odlazila su u šumu, doživjela ljepotu prirode, istraživala biljni i životinjski svijet, promatrala sadnicu hrasta koju su posadila prošle godine na rubu šume. Posjetila su Multimedijalnu-edukativnu izložbu Diverterra „Životinje djeci pričaju o klimatskim promjenama“. Proučavala su slikovnice, enciklopedije i časopise (Moj planet, Hrvatske šume, Hrvatska vodoprivreda), izrađivala plakate o biljnom i životinjskom svijetu i razgovarala o uvjetima potrebnim za život. Izrađivala su reciklirani papir i na njemu ispisivala ekoporuke: „Čuvamo šume“, „Štedimo energiju“, „Hodamo i vozimo bicikle“, „Razvrstavamo otpad“, „Zaustavimo klimatske promjene“. U suradnji s učenicima i ekokoordinatoricama Tehničke škole Kutina snimljen je videozapis u prirodnom okruženju s ekoporukama djece i zajedničkim pozivom „Pomozite nam ostvariti naš cilj!“. Ravnateljica Sandra Todorov je u posebnom videozapisu predstavila naš ekovrtić. Videozapisi kojima je autor Dominik Firšt, uz podršku Turističke zajednice grada Kutine, objavljeni su na mrežnim stranicama vrtića, Udruge Lijepa Naša, društvenim mrežama i YouTubeu.



Štafeta *Vrijeme nam istječe – Running Out of Time* je 19. listopada 2022. godine u 23,45 sati stigla u Kutinu gdje su je dočekali građani Kutine. Dionicu od Repušnice do Kutine trčala je ravnateljica Dječjeg vrtića Sandra Todorov sa skupinom sugrađana, registriranih trkača. Štafetu je na Trgu predala profesoru Tehničke škole Sveboru Crnojeviću koji je nastavio trčati etapu do Ilove. Utrku na dionici od Repušnice do Kutine fotografirao je i snimao vrtićki ekokum Ivica Jurgec te izradio film koji je objavljen na društvenim mrežama.

U utrci dugoj 7767 km, kroz 18 zemalja, od Velike Britanije do Egipta bez prekida je sudjelovalo tisuće trkača, biciklista i jedriličara u vremenu od 30. rujna 2022. do 5. studenoga 2022. godine, svi ujedinjeni u poruci o očuvanju našega planeta i zaustavljanju klimatskih promjena.

Djeca starijih skupina Maslačka uključila su se u utrku na svoj način. Izradila su štafetnu palicu od recikliranih materijala u koju su umetnula ekoporuku. Na gradskom stadionu trčala su štafetnu utrku ukupne dužine 17,6 km. Tako je svako dijete dalo svoj doprinos u ostvarenju zajedničkog cilja. Štafetna palica s porukom postavljena je u ekokutić starije D skupine Maslačka kao poticaj za nastavak aktivnosti i učenja o zaustavljanju klimatskih promjena.

*Slađana Doležal i Elena Vasik, odgojiteljice starije D skupine Maslačka
Nataša Radenović i Sanja Runjić, eko koordinatorice*

DJEČJI VRTIĆ „GRIGOR VITEZ“, SAMOBOR – PODRUČNI OBJEKT „ANTUNTUN“

ŠETNJOM DO ZDRAVLJA

DV „Grigor Vitez“, područni objekt, eko vrtić „Antuntun“ 5.4.2023. obilježio je Dan zdravlja zajedničkom šetnjom djece, roditelja i odgojiteljica od vrtića do brda Tepec. Pozivu se odazvao velik broj djece i roditelja. Okupili smo se ispred našeg Eko vrtića, krenuli Langovom ulicom, uz crkvu sv. Anastazije, kroz Jurjevsku ulicu. Put nije bio lagan, ali su sva djeca s puno volje i energije došla do cilja. Kod kapele svete Ane nas je dočekao topli čaj i keksi, te smo s djecom plesali tradicionalne igre s pjevanjem. U veselom i poticajnom okruženju vrijeme je proletilo. Želja nam je da u idućem razdoblju organiziramo različita druženja djece i roditelja posvećena eko temama. Zahvaljujemo djeci i roditeljima na odazivu za šetnju te se nadamo i daljnjoj suradnji.



POSJET OPG-U BABOJELIĆ

Starija skupina eko vrtića Antuntun, Dječjeg vrtića Grigor Vitez, zajedno sa svojim odgojiteljicama, posjetila je eko OPG Babojelić na kojem je provela nezaboravne trenutke u branju i degustaciji proizvoda od sibirske borovnice (haskapa) kao i u ostalim aktivnostima, vožnji traktorom, razgledavanju eko plantaže sa sustavom navodnjavanja meteorološkom stanicom i drugom. Roditelji Babojelić pokazali su se kao iznimni domaćini te su svakom djetetu pripremili poklončiće, borovnice i sokić od borovnica. Cijeli taj doživljaj upotpunjen je prijevozom prekrasnim mini busom Samoborčeka. Na povratku s OPG-a Babojelić djeca su posjetila i reciklažno dvorište, gdje su ih susretljivi zaposlenici Komunalca upoznali s načinom zbrinjavanja otpada.



AUTOŠKOLA SAMOBOR

Vodeći se projektom naše Ekoškole "Upoznajmo naše susjede", u četvrtak 15. lipnja 2023., odgojna skupina „Zečiči“ iz objekta „Antuntun“ posjetila je poligon autoškole. Djeca su vozila aute na struju kroz poligon, pritom pazeći na prometne znakove. Pokazali su veliko znanje u poznavanju prometnih znakova, koje su za ovu prigodu izradili sami uz pomoć odgojiteljica. Poligon su uspješno savladali, a na kraju im je instruktor vožnje Ivan Kovačić podijelio diplome. Zahvaljujemo autoškoli "Samobor-turist", voditelju Robertu Baronu i instruktoru vožnje Ivanu Kovačiću na osmišljavanju zanimljivog poligona koji im je omogućio da stečeno znanje o sigurnosti u prometu primjene u praksi i svakodnevnom životu.

Odgojiteljice: Valentina i Tatjana

RADNA AKCIJA



Lepše vrijeme konačno je odgojiteljicama i djeci područnog objekta, Eko vrtića Antuntun, DV Grigor Vitez, iz Samobora, omogućilo sad već tradicionalnu radnu akciju s roditeljima na uređenju okoliša. Obojali smo klupice i stolove napravljene od euro paleta, ukrasili ogradu raznobojnim cvjetovima napravljenih od starih, odbačenih "ratkapa", te obojali kućicu i nacrtali dvije "školice" za djecu. U zajedničkoj igri i radu vrijeme je svima brzo proletjelo.

MALI BOTANIČARI Dječji vrtić „Mak“, Osijek

Kao eko vrtić, Eko vrtić Mak iz Osijeka, ima status zelene zastave i dijamantnog statusa Međunarodne eko škole, na čijim temeljima, vrijedno radimo na raznim aktivnostima ekologije kojim obogaćujemo dječju spoznaju u nastajanju da očuvamo okoliš u kojem živimo.

Cilj ovog projekta je potaknuti djecu da neposrednim sudjelovanjem pri uzgoju bilja u eko vrtu promišljaju o vlastitom odnosu prema hrani koju konzumiraju i očuvanju okoliša u kojem žive.

Projekt je započeo u rujnu 2020. godine te se nastavlja do danas. Djeca su tada bila u srednjoj dobnoj skupini s navršene četiri godine, a kako projekt teče i dalje, sada imaju sedam godina.

Najvažniji vanjski sudionici koji nam pomažu u realizaciji projekta su roditelji djece, a ovo su neki od vanjskih suradnika - Gradska tržnica/ poljoprivrednici, članovi Erasmus plus projekta „Let's go green“, odgojitelji i djeca podcentra Mak s pedagoginjom, odgojitelji, djeca i stručni suradnici vrtića u Estoniji i Italiji, Udruga "Mjesta kreativnog pogleda" ...



Nepoznavanjem nekih povrtnih namirnica u vrijeme ručka u vrtiću, djeca iskazuju znatiželju o hrani koju jedu. Zanimaju se o tome kako se zove povrće, kako izvorno izgleda, kako nastaje, kako se priprema, komentiraju je li im ukusno ili nije. Prepoznavamo interes za dječjim odnosom prema hrani te potičemo na raspravu o njemu. Djevojčica koja s bakom radi u vlastitom vrtu i sadi razno povrće iznosi skupini kako ona većinu ovog povrća jede kod kuće i bere u svom vrtu. Skupina djece dolazi na ideju da posjete baku i vide što ona to radi. Premda smo u nemogućnosti odlaska kod bake zbog epidemioloških mjera, djeca izražavaju želju za vlastitim vrtom u vrtiću.

Predstavljanjem dječje inicijative na roditeljskom sastanku, roditelji se vrijedno uključuju u projekt donošenjem raznih posuda, alata, sadnica, zemlje. Timskim radom djeca su osvijestila važnost dogovora, pomoć i uvažavanje prijatelja. Brigom o biljkama, istraživanjem, novim obvezama, djeca su otkrivala nove osjećaje, podražaje, zaključke i bila su dio tima koji su postali povezani s prirodom.

Svakim danom djeca su zapisivala što od namirnica imamo za obroke u vrtiću te smo to povrće, voće odlučili posaditi. Premda je „Eko vrt“ izazvao veliku zainteresiranost, dogovorili smo pravila ponašanja u vrtu. Velikom zainteresiranošću djece i roditelja za znanjem i iskustvom, produktom rada, formiramo veći vrt koji smo premjestili u hodnik, a dolaskom ljepšeg vremena na terasu ispred sobe - u njega sadimo začinsko bilje, korjenasto povrće, a uzgojene sadnice i bilje poklanjamo roditeljima. Stvaranje bolje slike o sebi kroz uspješno obavljen zadatak, osvještavanjem što je dijete dobro napravilo – biljka svojim rastom to najbolje pokazuje.

Čestim posjećivanjem Gradske tržnice djeca su bila u direktnom kontaktu s poljoprivrednicima koji su im preporučivali svoje priče o uzgoju organske hrane te pomno pratila i uvažavala priče o zahtjevnom načinu na koji oni uzgajaju svoje namirnice. Ponekad bi kupili povrće koje nam je bilo teško uzgojiti, pa uz razne recepte pripremili bi različite obroke (čajeve, zdrave napitke, juhu, zimnicu...). Pripremom zimnice djeca razumiju kako sačuvati svježe povrće koje mogu konzumirati cijelu zimu. Izradom bioenzima, svakodnevnim skupljanjem



biootpada, radom u kompostarniku, koristeći suradnju s poljoprivrednim gospodarstvom da hrana koja se ne pojede za ručak u vrtiću služiti će kao hrana za životinje, djeca znaju da biootpad nije smeće te shvaćaju kruženje hranidbenog odnosa među organizmima te kako stvaramo hranu za biljke našim odnosom prema prirodi. Osim što su djeca postala vrijedni botaničari, uočila su korisnost životinja, o važnosti pčela u životu čovjeka i biljaka, pa su djeca u suradnji s roditeljima izradila hotele za kukce, kućice za ptice koje smo postavili u našem vrtu.

Kroz suradnju s udrugom „Mjesta kreativnog pogleda“ umjetnici su uz sudjelovnje vrtićkih skupina oslikali pročelja našeg vrtića muralima koji služi kao „udžbenik na otvorenom“. Derutno pročelje prenamijenili smo u metodičko-didaktičko sredstvo koje djeci uz razne naslikane teme o prirodi i okolišu pružaju priliku za stjecanjem iskustva na otvorenom i shvaćanje murala kao umjetničke intervencije u protoru.



Nova velika suradnja u koju se uključujemo dolazi od Erasmus plus projekta „Let's go green“, u kojem sudjelujemo u europskim projektnim razmjenama iskustava s Estonijom i Italijom. Prijevodom „Idemo zeleno“ djeca su imala mogućnost prenošenja iskustva i aktivnosti odgoja za održivi razvoj i uočavanje kulturoloških razlika drugih zemalja koje će potaknuti djecu na igru.

Kroz projekt su razvijala i prostornu percepciju što raste ispod zemlje, što iznad; igre lociranja i snalaženja u prostoru, osmišljavala kreativne društvene igre, razvijala likovni senzibilitet.

Svoje spoznaje i vještine djeca su prenosila obiteljima u svom domu te ovaj projekt nastavljamo i kao starija skupina. U dijelu dvorišta kojeg smo preuredili za vrt, postavili smo velike kutije u koje ćemo saditi, igrati se i učiti, a u nastavak ovog projekta biti će uključene sve skupine u vrtiću, a uz razne suradnje lokalne zajednice i roditelja nadograđivat ćemo naš osobni razvoj koji ćemo prenositi na društvo oko nas.

Naš Dnevnik Malih botaničara dokazuje trud i rad kroz cijelu godinu projekta. To je knjiga koju su izradila djeca uz pomoć odgojitelja; dokumentirala su razvojne faze projekta te nam sada služi kao didaktičko sredstvo učenja za drugu djecu, a također i jako draga knjiga koju djeca često vole prelistati.

Dunja Majer, odgojiteljica

UKLJUČIVANJE RODITELJA U RAD EKOVRTIĆA Dječji vrtić „Četiri rijeke“, Karlovac

Aktivno uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni rad Ekovrtića Turanj vidjeli smo kao važan „kotačić“ u procesu stjecanja statusa međunarodne Ekoškole. Zato smo kontinuirano, tijekom cijele pedagoške godine 2022./2023., nastojali u planirane aktivnosti uključivati i roditelje i to kroz različite oblike suradnje kao što su: sudjelovanje u aktivnostima djece, predstavljanje vlastitog zanimanja ili vještina, sudjelovanje u organizaciji i provedbi posjeta i izleta, sakupljačke aktivnosti, uključivanje u različite aktivnosti na razini vrtića i slično. Takva praksa pokazala se kao iznimno vrijedna iz nekoliko razloga. Prvo, omogućila je roditeljima uvid u neposredan odgojno-obrazovni rad vrtića što je utjecalo na razinu njihova povjerenja u vrtić kao odgojno-obrazovnu ustanovu. Drugo, pokazalo se da timski rad odgojitelja i roditelja daje sjajne rezultate kada je riječ o unaprijeđivanju prakse, a posredno utječe i na djetetov osjećaj sigurnosti tijekom boravka u vrtiću.



Jedan od primjera dobre prakse kada je riječ o suradnji s roditeljima u tekućoj pedagoškoj godini bila je velika radna akcija u kojoj su, osim djelatnika vrtića, sudjelovali i roditelji s djecom. Moto akcije bio je „Zajedno do Eko vrtića“. Naime, dio postavljenih zadataka koje je bilo potrebno ispuniti za potrebe stjecanja statusa Eko vrtića, odnosio se i na uređenje vanjskog okoliša, stoga se javila ideja o zajedničkoj radnoj akciji u suradnji s roditeljima. Za neke je poslove bilo potrebno više vrijednih ruku, ali i znanja i vještina pa su odgojitelji vrtića Turanj, uz podršku ravnateljice i stručnih suradnika, odlučili organizirati radnu akciju te na nju pozvati roditelje i druge zainteresirane članove obitelji. Ova ideja pokazala se kao pun pogodak jer su, tijekom jednog subotnjeg prijepodneva, odrađeni mnogi poslovi za koje bi inače bilo potrebno mnogo više vremena. Tako je u dvorištu vrtića zasađeno ljekovito bilje i cvijeće te je formiran mali jagodnjak. Stare automobilske gume su izrezane i obojene te potom iskorištene za sadnju cvijeća i jagoda. Betonske staze su oslikane igrama za djecu, izrađen je naslonjač od drvenih paleta te su izrađeni centri za istraživanje zvuka, kosina, igre vodom i pijeskom. Osvježena je boja dotrajalih drvenih stolova i klupa te je obnovljen stolni pješčanik. Također, formiran je vanjski prometni centar za igru vozilima te je započeto formiranje još jednog povrtnjaka u kojem će, uz već postojeće gredice, rasti različite vrste povrća.



Ovom aktivnosti ostvareni su sljedeći ciljevi: razvijanje partnerstva s roditeljima, stvaranje poticajnog okruženja koje podržava djetetovo učenje kroz igru i istraživanje te razvijanje odnosa uvažavanja i suradnje među djelatnicima vrtića tijekom planiranja, pripreme i provedbe radne akcije. Povratne reakcije roditelja nakon održane radne akcije bile su iznimno pozitivne, a osim doprinosa izgledu i

funktionalnosti vrtičkog dvorišta, ovom aktivnosti doprinijelo se i kvaliteti suradnje s roditeljima, što za nas predstavlja dobitak neprocjenjivog značaja. Partnerstvo s roditeljima kojemu težimo svakako će ostati cilj rada i u idućoj pedagoškoj godini.

ZAJEDNO ZA EKO ZAVIČAJ Dječji vrtić „Jurek“, Gornja Stubica

U sklopu programa Ekoškole za dobivanje statusa Ekovrtića, Dječji vrtić JUREK proveo je u srijedu 22. ožujka 2023. godine na Svjetski dan voda Eko projektni dan pod nazivom ZAJEDNO ZA EKO ZAVIČAJ.

Dječji vrtić JUREK bio je mjesto susreta gdje se povezuju svi dionici u radu s djecom, a imaju isti zajednički cilj: ugradnja odgoja i obrazovanja za okoliš u svakodnevni život djece, roditelja, djelatnika dječjeg vrtića i šire zajednice.

Susret je započeo interaktivnom prezentacijom kojom se djeci i odraslima objašnjava razlika između smeća i korisnog otpada, štetnost smeća za okoliš i ljudsko zdravlje te proces recikliranja kroz putovanje otpada od kućanstva do tvornica za reciklažu.

Nakon prezentacije proveo se kviz znanja o ekologiji u kojem su sudjelovali djeca i njihovi roditelji.



Druženje se nastavilo na radionicama izrade eko igračaka na kojima su odgojiteljice pokazale kako od otpadnih materijala može nastati lutka, vlakčić, avion ili vrtuljak ili nova didaktička igračka.

Na likovnoj radionici djeca i roditelji mogli su oslikati platnenu torbu za kupovinu i ponijeti je kući. Na javnoj tribini i eko radionicama sudjelovala su djeca i njihovi roditelji te djedovi i bake.



Ovim susretom posadili smo klicu ekološkog odgoja koju ćemo zajedno njegovati kao zalag ljepše, zdravije i svjetlije budućnosti.

OSJEĆAM(O) BAŠTINU

Dječji vrtić Grigora Viteza, Zagreb

Baština je ono što smo naslijedili iz prošlosti, ono što živimo i danas, i ono što predajemo budućim naraštajima. *Definicija UNESCO-a*

U odgojno-obrazovnim ustanovama program folklor je najčešći oblik prijenosa nematerijalne kulturne baštine. U dječjem vrtiću Grigora Viteza u odgojnoj skupini Krijesnice program folklor se kontinuirano provodi proteklih 10 godina. Odgojno-obrazovni program se odvija u mješovitoj odgojnoj skupini njegujući tradicijske igre, pjesme, ples, rad rukama, stare igre te običaje RH. Vrijednosni se sustav djeteta počinje formirati u predškolsko doba pod utjecajem važnih odraslih osoba. U redovitom programu obogaćenom elementima folklor dopuštamo djeci da spoznaju baštinu te ovladaju sadržajima baštine, učinili smo ju pristupačnom, svakodnevnom, zanimljivom, živimo baštinu pokazujući vlastito oduševljenje te tako potičemo pozitivne osjećaje, a oni su pokretači svakog učenja.



U modernom svijetu njegujemo kulturnu baštinu te nenametljivo educiramo djecu potičući svijest o važnosti tradicije te prezentiranjem narodnih običaja, pjesama, plesova, tradicionalnih nošnji i sveg dostupnog narodnog blaga nastojimo dio prošlosti sačuvati od zaborava. Običaji predstavljaju norme ponašanja vezane za skupinu ljudi, a nastali su kao sredstvo prenošenja određenih vrijednosti važnih za pojedinca i za zajednicu. Običaji spajaju narod, predstavljaju njegov identitet te se prenose iz naraštaja u naraštaj kako bi se očuvale tradicija i kultura kao važan čimbenik života. Običaji i blagdani ne predstavljaju samo dio godine, oni su osjećaj. Stvori svojim rukama, razveseli se, podijeli s drugima, budi ponosan, pokaži da znaš i možeš, nasmij se...Odgojitelji u svom radu osmišljavaju razne projekte u funkciji čuvanja kulturne baštine, potiču suradnju s roditeljima djece te kulturnim ustanovama.



Folklor omogućuje djetetu da postane aktivni sudionik procesa koji nazivamo „S koljena na koljeno”. Hoće li današnje igre djece jednom postati dio folklor? Odgovor i nije toliko važan koliko je važno da djeca aktivno sudjeluju, proživljavaju, nadograđuju i igraju igre. Važno je sudjelovati u procesu

stvaranja, a tada su i rezultati prisutni. Djeca u tome i takvom folkloru nisu ni profesionalci ni amateri, niti trebaju biti. Djeca su DJECA. A mi odrasli, njihovi odgojitelji, pokušavamo im omogućiti što zanimljivije i kreativnije sudjelovanje u tom procesu, u toj igri. Uspjeli smo djecu uvesti u aktivno doživljavanje, spoznavanje, izražavanje i stvaranje naše kulturne, nacionalne i tradicijske baštine te smo kroz razne aktivnosti približili djeci tradiciju življenja naših predaka. Budući da osjetila pamte bolje od uma, stvaramo male mjerice uspomena na djetinjstvo npr. miris lavande kad izrađujemo mirisne vrećice, zvuk navijanja veckerice, okus kolača napravljenih za Božićno druženje s roditeljima, pogled u ogledalo prije nastupa u nošnji, slušanje roditelja kako priča priču uz kamin, rad rukama i stvaranje za drugoga, čestitanje pjesmom... Stvaramo radost i ponos kod djece i odraslih uključenih u naš rad. Narod bez svoje povjesnice putnik je bez putnog lista. (Petar Preradović)

Tatjana Šimek, odgojitelj mentor i Natalija Duvančić, odgojitelj savjetnik

ČISTA ZEMLJA – SRETNA ZEMLJA Dječji vrtić Grigora Viteza, Zagreb

U Dječjem vrtiću Grigora Viteza živimo ekologiju. Djecu od najranije dobi učimo da je čista zemlja zapravo sretna zemlja.

Ciljevi koje smo postavili na početku pedagoške godine:

- razvoj ekološki osviještenog djeteta koje uči o važnosti čiste zemlje, okoliša koji ga okružuje, te važnosti i brige za sebe i druge
- stjecanje znanja i iskustva gospodarenja otpadom s ciljem očuvanja prirode te usvajanja vještina korištenja otpada u nove svrhe
- usvajati poželjno ponašanje u prometu: hodanje, vožnja biciklom, javnim prometom...
- usvajanje zdravih navika života: prehrana, tjelesna aktivnost...



U aktivnostima i projektima koje smo provodili sa djecom koristili smo razne metode rada:

- izradili smo plakate i spremnike od kartonskih kutija pomoću kojih su djeca usvajala navike pravilnog razvrstavanja otpada
- djeca su iskustveno učila kako razlikovati plastično, staklenu, papirnatu ambalažu te kako reciklirati
- znaju kako doći do informacija (enciklopedije, eko slikovnice, eko pjesmice, plakati...)

- pedagoški neoblikovan materijal koristili smo za izradu novih predmeta, prijevozna sredstva, kuće, piramide, zdrave hrane, kostime...
- šetnjom po naselju uočavali smo ljepote prirode i okoliša (razgovor o odgovornom ponašanju prema okolišu)
- bio otpad odlažemo u vrtički komposter
- suradnja i partnerstvo s roditeljima i društvenom zajednicom

Ostvareni ishodi učenja:

1. djeca su osvijestila međuovisnost žive i nežive prirode
2. spoznali važnost očuvanja i zaštite okoliša
3. u interakciji s drugom djecom izgrađivali su pozitivne osobine, ličnosti, razvijali kulturu ophođenja i međuljudskih odnosa
4. naučili su prihvaćati i uvažavati druge
5. razvijali socijalne i komunikacijske vještine
6. kreativno su rješavali problemske situacije
7. jačali smo ekološku svijest kod djece i roditelja
8. partnerstvo s roditeljima s ciljem zajedničkog planiranja (vrtić i obitelj kao model odgovornog ponašanja)

*Eko odgojna skupina Lavići
 Odgojiteljice: Alica Marušić i Zlata Drobňjak
 Pedagoginje: Ivanka Vanjak i Źeljka Knapić*



PRILOZI EKOŠKOLA I FEE ECOCAMPUSA



POSJETI NAŠOJ ŠKOLI U SKLOPU REGREEN PROJEKTA (2022. – 2023.) Osnovna škola Novo Čiče

Projekt Regreen bavi se održivim urbanim razvojem i poticanjem rješenja za obnavljanje i rehabilitaciju urbanih ekosustava koja su bazirana na prirodi. Primjeri takvih rješenja su gradski parkovi, zeleni krovovi i zidovi javnih zgrada, ozelenjena odvodnja i pročišćavanje vode, biciklističke staze, hoteli za kukce i dr. Takva rješenja pročišćavaju zrak, smanjuju temperaturu zraka te buku i stres u gradovima, sprječavaju poplave, proizvode hranu te služe senzibiliziranju novih generacija za očuvanje prirode i održivi razvoj.



Prvi posjet – listopad 2022.

U četvrtak 27.10.2022. našu školu posjetile su gošće iz REGREEN projekta, u kojem je naša škola partner. Tijekom njihova posljednjeg posjeta u svibnju, članove projekta impresionirala je prostranost škole i njenog okoliša, količina biljaka unutar škole te mjesta za nastavu u prirodi.

U listopadu su nas zato ponovno posjetile doktorice znanosti, kolegice Sally iz SAD-a i Gertrud iz Danske, socijalne antropologinje. Gertrud istražuje na koji način djeca uče o prirodi kroz modernu tehnologiju i kako ona utječe na taj proces, a Sallyino istraživanje usmjereno je na organizaciju škola i društvenost, uključenost djece u civilnom društvu kroz rekreaciju, sport i ostalo.

Gertrud i Sally prisustvovali su na nekoliko naših školskih satova – biologija (gdje su nam članice eko-grupe i učiteljica biologije Tomislava Bužan predstavile svoj rad u promatranju ptica) i sat prirode i društva u nižim razredima (kod učiteljice Lidije Robić). Također, imale su prilike i prošetati do Etno naselja Novo Čiče, gdje su učenici 1.-3. razreda imali organizirane radionice. Jedna je bila s temom Dan kruha, gdje su imali prilike iskusiti kako od zrna kukuruza dobivamo brašno te umijesiti vlastiti kruh, učili su o tradicijskom drvenom graditeljstvu i zaštiti okoliša. Igrali su starinske igre (potezanje užeta, skakanje u vrećama, hodanje na štulama), izrađivali skulpture od gline i učili lijepo pisanje.

Gertrud i Sally provele su intervju s knjižničarkom Jelenom Šaban, psihologinjom Kristinom Vujnović te učiteljicama kako bi dobile više detalja i uvida u organizaciju škole u V. Gorici i različitost među školarcima u gradu i na selu, pristupe o poučavanju o prirodnom/fizičkom svijetu, mjesto „prirode“ i „obrazovanja“ u našoj školi (učitelji, predmeti, izobrazba nastavnika), kako učitelji koriste obližnje prirodno okruženje u nastavi te koliko u hrvatskom jeziku ima riječi za prirodu i kako se one koriste u svakodnevnom razgovoru i nastavi.



Drugi posjet – ožujak 2023.

U četvrtak 2.3.2023. našu je školu u sklopu Regreen projekta posjetio Simon Benateau iz Francuske. Simon radi u Nacionalnom prirodoslovnom muzeju u Parizu gdje surađuje sa školama i institucijama diljem Francuske i svijeta, a povodom sudjelovanje naše škole u Regreen projektu, došao je predstaviti protokol Vigie nature École. To je program koji učiteljima nudi mogućnost praćenja takozvane "zajedničke" bioraznolikosti primjenom znanstvenih protokola sa svojim učenicima.

Obzirom da imamo eko grupu koji vodi profesorica Tomislava Bužan, a koja se bavi promatranjem ptica, smatrali smo kako će nam Simonov protokol biti zanimljiv i koristan u našem radu.

Ugostili smo ga u školskoj knjižnici gdje nam je više rekao o protokolu, koji su ciljevi i kako se provodi, a potom je s učenicima iz eko grupe i profesoricom Bužan izašao u okoliš škole, gdje imamo i hranilice i kućice za ptice koje nam je u studenom prošle godine donirala udruga BIOM, te su tamo promatrali i brojali ptice.



Treći posjet – travanj 2023.

U srijedu 26.4. posjetile su nas Mara Sierra Jiménez i Sally Anderson koje su došle testirati platformu Greenopolis. Platforma je prevedena i na hrvatski jezik te smo dogovorili obraditi jednu od tema ponuđenih na platformi. Knjižničarka Jelena Šaban s učenicima 3.a razreda pričala je o bioraznolikosti, tj. odlučili smo se usmjeriti na temu „Grad raznolikosti“.

Naučili smo što je bioraznolikost, zašto je važna te kako mi možemo pomoći u njenom održavanju. Pričali smo o ekosustavima, klimatskim promjenama, urbanom razvoju i stvaranju prostora za prirodu unutar gradova.

Učenici su se također imali prilike kreativno izraziti jer smo nakon obrade teme i rasprave izrađivali džepne parkove – to su male prirodne oaze usred grada koje su važne za bioraznolikost, ali i za dobrobit stanovnika (svjež zrak, zelenilo, igra, rekreacija, sport, opuštanje...).

Također, kroz projekt se rodila ideja da učenici razmisle i predlože što bi željeli promijeniti u svom gradu/selu/naselju, a naše gošće su dogovorile s predstavnicima projekta iz Grada Velike Gorice da će učeničke prijedloge odnijeti u Gradsko vijeće. Bili smo vrlo kratki i specifični, a želje su se uglavnom ticale prometnica, povezanosti, smanjenje prometa, ostavljanja smeća, organizacija čišćenja i slično.



VG FEST izlaganje

U petak 2.6. u sklopu projekta VG Fest u Gradskoj vijećnici Velika Gorica održan je niz predavanja vezanih uz projekt REGREEN. Na predavanjima su sudjelovali Upravni odjel za prostorno planiranje, graditeljstvo i zaštitu okoliša te škole i druge ustanove, a tema je bila zaštita okoliša 🌍 Sudjelovale su i predstavnice OŠ Novo Čiče!

U vijećnici su također bili izloženi i radovi škola na temu "Velika Gorica danas i kako ju zamišljam u budućnosti", među kojima se našao i rad naše škole.

Sara, Leona i Marieta iz 8.a izložile su u Gradskoj vijećnici aktivnosti naše škole u projektu REGREEN, odgovorile na pitanja i predstavile rad eko-grupe koja se bavi promatranjem ptica. Govornicu je krasio rad učenika naše škole pod vodstvom prof. likovnog Maje Jurjević Pintar u kojem su učenici izmaštali i oslikali sve što bi željeli vidjeti u svojoj školi u budućnosti.

Jelena Šaban, knjižničarka OŠ Novo Čiče

EKO SAD STORY

Osnovna škola „Srdoči“, Rijeka

Najstariji članovi EKO skupine OŠ Srdoči su na kraju osnovnoškolskog obrazovanja. Učenici su to 8. d koji su sadili voćke na počecima naših projekata „Žuti vrt“ i „Školski vrt autohtonih biljaka“. Mlađi članovi EKO skupine koji su dohranjivali biljke, zalijevali i brinuli se o voćkama i kućnom bilju škole su na kraju četvrtog razreda i uglavnom učenici 4. d razreda. Ove godine trebali su biti nagrađeni obilnim urodom dvaju badema i uživati u njihovim zdravim plodovima.

Kako u poljoprivredi ima puno izazova, čovjek se često bori s moćnim silama koje su izvan njegove moći, tako smo i mi doživjeli neželjeno iskustvo poljoprivrednika.

Stablo badema svoje je grane rastegnulo na osunčanu stranu. Pod težinom plodova jednostavno je pokleknulo i na najkrhkijem dijelu se prelomilo.



Kako bismo spasili stablo trebalo je cijelu krošnju otpiliti i u kratkih deset minuta ostali smo bez svih zdravih plodova. Osam godina uzgajanja i brige nestalo je u trenu. Bilo je i suza. Tužno smo promatrali kako ju naš kućni majstor barba Zvone štiti voskom na mjestu na kojem je odrezana.

U iščekivanju novih plodova motivirat ćemo se važnom činjenicom koju želimo svima osvijestiti.

Život na zemlji ne bi bio moguć da nema biljaka. Biljke pripremaju hranu za sva živa bića, čiste zrak i stvaraju kisik, određuju klimatske uvjete i sudjeluju u ostalim segmentima važnima za život. Jednostavno, ovisimo o njima.

*Eko skupina OŠ Srdoči
Voditeljice: Marija Jurin i Josipa Žic*

SJEMENKE - SITNE, ALI BITNE! **Osnovna škola „Srdoči“, Rijeka**

Sjemenke, mala uspavana bića koja u sebi nose život, nama ljudima nose veliki značaj. Polazimo ih u zemlju kako bi narasle biljke kojima smo našli razne namjene. No koliko ih dobro poznajemo?

Povodom Dana kruha, to jest Dana zahvalnosti za plodove zemlje u našoj školi organizirali smo projektni dan „Sjemenke – sitne, ali bitne!“



U četvrtak, 20. listopada u holu škole učenici su mogli upoznati sjemenke i njihovu primjenu u svakodnevnom životu kroz četiri oblika korištenja. Radionice su održali učenici za učenike uz stručno vođenje učiteljica.

Saznali su kako ih koristimo za proizvodnju ulja zbog visokog udjela masnoća koje sadrže (laneno, hladno prešano suncokretovo ulje, sezamovo ulje...). Kušali su one koje koristimo pri izradi krušnih proizvoda, juha, salata i slastica kako bi ih obogatili (gorušica, sezam, lan, nar...) te čajeve koji pridonose našem zdravlju (komorač, divlji šipak, lan...). Sjemenke koristimo i kao začine (kim, tonka, kumin, anis...). Neke sjemenke je dobro grickati dok učimo jer su bogate tvarima koje pomažu našem mozgu (bučine golice, suncokret).

Učenicima 5., 6. i 7. radionice je održala učiteljica biologije. Učenici 8. razreda su imali prilike sudjelovati u radionici na temu zdrave prehrane te kušati zdrave napitke u suradnji s udrugom Gaia nova i njihovim programom „Samo zdravo“.

Značaj sjemenki za naše zdravlje je neupitan. Od davnina se koriste u narodnoj medicini. Pomažu za zdravlje srca, kostiju, mišića, kože, kose, probave. Djeluju na raspoloženje i pomažu nam nositi se sa stresom.

Zato čuvajte ta mala živa bića koja hrane sve i pokreću veliki kotač života kakav poznajemo.

Učiteljice: Ana Babić, Irina Jakačić, Marija Jurin i Josipa Žic

VG FEST i EKO DAN (TJEDAN) Osnovna škola Eugena Kumičića, Velika Gorica

VG FEST

U Velikoj Gorici se svakog lipnja održava VG Fest u parku kraj naše škole. I ove su godine na VG Festu održane brojne edukativne radionice o zelenim projektima, klimatskim promjenama i otpadu, pod sloganom „NE VGtiraj, EKO reagiraj“, a na njima su sudjelovale osnovne škole i dječji vrtići s područja grada i okolice. VG Fest započeo je uz sajam rabljenih knjiga (otpis Gradske knjižnice), predstavljanje zelenih projekata i izložbu radova.

Naša knjižničarka Sara Vrbanc u Gradskoj je vijećnici predstavila sudjelovanje naše škole u EU projektu Regreen kojem je cilj održivi urbani razvoj i senzibiliziranje novih generacija za očuvanje prirode. Također je predstavila naš dugogodišnji rad kao međunarodne ekoškole.

Na prijedlog ravnateljice Snježane Ruklić, učenici 3.b i 8.c razreda zajednički su izradili maštovitu skulpturu velikih dimenzija - MEDUZU - od otpadne ambalaže te ju izložili na VG Festu. Tema ovogodišnjih eksponata od otpada bila je *Blago podvodnog svijeta Republike Hrvatske. Zašto meduza?* Kompas meduza sve se češće pojavljuje u Jadranskom moru kao posljedica globalnog zatopljenja i prevelikog izlova riba. Prepoznamo ju po žuto-smeđem klobuku. Može narasti do 30 cm u promjeru, a lovke do 1 m duljine. U dodiru s kožom otpušta otrov koji izaziva opekline.



Pri izradi eksponata moralo se koristiti isključivo otpadni materijal te paziti da bude otporan na sve vremenske uvjete. Pri spajanju dijelova nije se smjelo koristiti vruće ljepilo jer ne može izdržati ljetne temperature zraka pa bi se eksponat lako mogao raspasti. Vrijedne ruke trećaša (3.b) i njihova kreativna učiteljica Danjela Faber stvorili su čarobni morski svijet. Koristeći ambalažu od hrane i čepove, izradili su šarene ribice na plavoj podlozi. Spretno i snažne ruke osmaša (8.c) izradile su od kašeta čvrsto postolje za skulpturu uz podršku svoje inventivne učiteljice Tihane Skozrit. Iz rabljenog suncobrana i mnogo plastičnih boca, koje su visjele s njega nanizane na špagama, nastala je meduza.

Sve otpadne materijale treba ako je ikako moguće ponovno iskoristiti, a ne bacati ih i onečišćavati okoliš. Naši eko umjetnici svojim su eksponatom (Meduzom) na VG Festu uspješno promovirali školske ekološke aktivnosti i recikliranje.

EKO DAN (TJEDAN)

S obzirom na naš zlatni status EKO škole kojim se ponosimo, obavezni smo imati EKO dan. Do sada smo ga organizirali 10-ak puta, uvijek uoči Dana planeta Zemlje (22. travnja).

Umjesto da se sve odvija u jednom EKO danu, ove smo godine imali EKO događanja cijeli tjedan od 17. do 21. travnja 2023. pa čak i duže. Tijekom sata razrednika svaki je učitelj provodio sa svojim razredom neku EKO aktivnost, vani ili unutra. Radilo se u školskom dvorištu na uređenju i čišćenju okoliša. Kraj ulaza u školu učenici su sadili grmove hortenzija čiji veliki cvjetovi poprimaju boju ovisno o pH vrijednosti tla na kojem rastu. Živim bojama - žuto i zeleno - učenici su veselo bojali betonske žardinjere. Osim što su bojali žardinjere, naši su vrijedni učenici i sadili ukrasno i ljekovito bilje u školskom dvorištu. Obavljali

su se proljetni radovi u školskom vrtu, prigodno su uređivani panoi, sijale su se sjemenke u teglice, organizirane su radionice, šetalo se i pričalo o važnosti kretanja na svježem zraku... kako je tko izabrao.



SOLITARNE PČELE U SUNČANOM VOĆNJAKU Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Podravsko sunce, Koprivnica

Solitarne pčele, samotarke ili pčele samice naziv je za pčele koje se ne roje, ne žive u zajednicama, nemaju maticu, već sve rade samostalno. Za razliku od medonosnih pčela, one ne prikupljaju izrazito velike količine meda u košnice. Žive osamljenički život tako da svaka solitarna pčela radi svoje gnijezdo u tlu ili nekom mjestu u kojem gradi komore za nesenje jaja.

Samice gnijezda rade u barskoj trstici, izbušenu drvetu, građevinama od drva i blata. U tunelu naprave 6-15 stanica pregrađenih blatom. Postupno ih pune nektarom i peludom, nesu jaja, pa opet pregrade i na kraju tunel debla zagrade blatom. Iz jajašca se razvijaju nove pčele koje potom naprave rupice u blatu i izlaze iz pregrađenih tunela.

Kako bi se osigurao opstanak solitarnih pčela koje imaju veliki značaj za održavanje ekologije, oprašivanje cvjetova te izradu meda, poželjno je izrađivati takozvane „kućice za pčele“ ili „hotel za pčele“. Kućice ili hoteli služe solitarnim pčelama za nošenje jajašca i osiguravanje uvjeta za razvijanje novih pčela. U takvim kućicama pčele imaju unaprijed izrađen prostor za donošenje nektara i peluda te izradu pregrada od blata. Izrađuju se na način da se u deblo stabla buši veliki broj „tunela“ dovoljno širokih da pčelice uđu unutra.

U svibnju 2022. godine sudjelovali smo na natječaju „Čuvajmo svoj dom od malih nogu! Ekoškole i Procter&Gamble za očuvanje biološke raznolikosti“ s projektom „Solitarne pčele u sunčanom voćnjaku“ koji je izabran kao jedan od pet najboljih projekata natječaja, čime smo osigurali 20.000 kuna za realizaciju projekta.

U sklopu realizacije projekta uspješno su odrađene sve planirane aktivnosti. U suradnji s gostom izlagačem izradili smo dvije kućice za solitarne pčele i naučili o njihovoj funkciji, nabavili smo i posadili biljke pogodne za solitarne pčele (kamilicu, sljez, lavandu i neven), a opremili smo se i raznim



didaktičkim materijalima (pčelice roboti, interaktivna ploču razvoja pčela, lutkica pčela i bubama i slično). U našem smo parku postavili pločice s natpisima naziva biljaka za 40 biljnih vrsta, a vrt smo obogatili interakcijsko-komunikacijskom pločom o našem dudu. Školsku smo knjižnicu nadopunili novim knjigama i slikovnicama o pčelama, ali i svijetu prirode. Sve smo učenike i polaznike Centra uključili u realizaciju projekta održavanjem integriranog „Školskog mednog dana“ tijekom kojeg su svi imali priliku sudjelovati u aktivnostima vezanima uz pčele. Tako su naši učenici i polaznici izrađivali hotel za pčele, učili o pčelama i izrađivali edukativne plakate, upoznavali se s izgledom i funkcijom košnice, izrađivali razne slastice od meda (medenjake, kolače, lizalice) te se upoznali s važnošću očuvanja biološke raznolikosti. Svi su učenici zajedno s učiteljima prezentirali svoj rad cijeloj školi. Na kraju, s ciljem diseminacije projekta, izradili smo i brošuru o solitarnim pčelama i našem integriranom danu.



Ovim smo projektom omogućili našim učenicima priliku za učenje putem strategija koje ne spadaju u tradicionalnu domenu nastavne prakse. Ostvareno je iskustveno učenje, projektno učenje, učenje kroz igru i suradničko učenje. U takvom suvremenijem obliku nastave, učenici su ostvarivali komunikaciju, dijelili svoja znanja s drugima te dobili osjećaj vlasništva nad svojim radom. Uz sve navedeno, učenicima je osviještena važnost promišljanja o ekologiji i prirodi, kao i važnost solitarnih pčela za očuvanje biološke raznolikosti.

EKO AKTIVISTI I PROJEKTNI DAN **Osnovna škola „Milan Amruš“ Slavonski Brod**

Osnovna škola „Milan Amruš“ iz Slavanskog Broda škola je u kojoj se školuju učenici s teškoćama u razvoju s područja cijele Brodsko-posavske županije, članica je Međunarodnih Eko škola. Tijekom školske godine 2022./2023. aktivno smo provodili eko aktivnosti, predstavljamo vam dva projekta u kojima smo surađivali s redovnim školama i lokalnom zajednicom u različitim eko aktivnostima kroz interdisciplinarnu suradnju među stručnjacima različitih profila, radeći na područjima vršnjačke podrške, aktivnog uključivanja učenika s teškoćama u život lokalne zajednice i osvještavanja brige i zaštite okoliša koji nas okružuje.

Eko aktivisti

Nositeljica projekta: Marta Prohaska

Projekt „Eko aktivisti“ provodi se tijekom školske godine 2022./2023. u obliku zajedničke suradnje učenika Eko skupine OŠ „Milan Amruš“ i Mladih čuvara prirode OŠ „Vladimir Nator“ te Hrvatskog šumarskog društva - ogranak Slavonski Brod.

Povodom Školskog projektnog dana posvećenog borbi protiv klimatskih promjena (Global School Action Day), dana 3. studenoga 2022. u OŠ „Milan Amruš“ Marta Prohaska (voditeljica Eko skupine u OŠ „Milan Amruš“) i Sanja Bašić (voditeljica Malih čuvara prirode u OŠ „Vladimir Nazor“) organizirale su zajedničku radionicu učenika navedenih skupina pod nazivom: Pečenje štrudle od jabuka i izrada slikorecepta. Članovi Hrvatskog šumarskog društva ogranak Slavonski Brod, kao vanjski suradnici u projektu, također su nam se pridružili u aktivnostima projektnog dana. Održali su edukativnu radionicu o brizi i očuvanju šuma te s učenicima posadili sadnice hrasta u školskom vrtu. Učenici naše škole izrazito su pozitivno reagirali na vršnjačku i stručnu podršku pruženu kroz radionice. Učenici redovne škole također su iskazali pozitivno mišljenje o suradnji s učenicima kroz održane zajedničke radionice. Izrazito smo ponosni što i na ovaj način potičemo aktivno uključivanje naših učenika u život lokalne zajednice.



Dana 15. veljače 2023. godine zajednički je održana izvanučionička nastava u kojoj su sudjelovali učenici OŠ „Vladimir Nazor“ i učenici naše škole, posjetili smo izložbu „Doba leda i vatre“ u Muzeju broskog Posavlja, povodom 65. godišnjice pronalaska lubanje i kljova stepskog mamuta u kanalu Glogovica u Slavanskom Brod. Kroz izložbu nas je stručno vodila viša kustosica Ivana Marušćak. Na izložbi smo vidjeli lubanju neandertalca, rogovlje velikog jelena, zube mamuta i kljove te saznali jako puno zanimljivih informacija o ledenom dobu i mamutima na području Slavanskog Broda. Učenici su aktivno pratili izložbu, družili se i proveli kvalitetno vrijeme sa svojim vršnjacima.

Dana 21. ožujka obilježili smo Međunarodni dan šuma. Učenici Eko skupine naše škole s voditeljicom Martom Prohaska i Mladi čuvari prirode iz OŠ „Vladimir Nazor“ s nastavnicom Sanjom Bašić dan su obilježili posjetom Ljeskovim vodama. Družili smo se s članovima Hrvatskog šumarskog društva Martinom Janković, Draženom Zvirotićem, Josipom Azapovićem i Marijanom Basanovićem koji su nas upoznali s važnošću šumara za održavanje ljepote i zdravlja naših šuma.

U šetnji šumom vidjeli smo mladu šumu od 12 000 stabala hrasta kitnjaka koje su naši šumari posadili kako bi obnovili šumu. Naučili smo različite metode iskorištavanja drva, ovisno o njegovoj kvaliteti, primjerice da najkvalitetnije drvo koriste za izradu namještaja, a manje kvalitetno za parkete. Također šumari koriste različite alate u svom poslu pa su nam pokazali motornu pilu, kosir, čekić, sjekiru i mjerilo za prsni omjer stabla.

Učenici su različitim praktičnim aktivnostima uz stručno vodstvo i vršnjačku podršku stekli nova znanja i vještine, osvijestili važnost šuma, njihovog očuvanja i brige o njima. Druženje smo završili prigodnim piknikom na kojem su se učenici družili i sa svojim vršnjacima i uživali u ljepoti prirode koja nas okružuje.



Koracima svetog Franje - razmišljaj i ponašaj se ekološki!

Nositelji projekta: Marta Prohaska, Sonja Kovačević, Robert Čabraja

Tijekom cijele školske godine provodili smo projekt „Koracima svetog Franje – Razmišljaj i ponašaj se ekološki!“ u kojem smo aktivno surađivali s Osnovnom školom „Blaž Tadijanović“. Uvodna radionica na kojoj su sudjelovali učenici četvrtog i šestog razreda i Eko skupine održana je na blagdan svetog Franje (4. listopada) na kojoj su se učenici upoznali sa životom i djelom svetog Franje, povezali sadržaje s brigom i očuvanjem okoliša te pozitivnim životnim vrijednostima i motivirajućim porukama. Učenici su izradili prigodni plakat i pjesmom uveselili radionicu.

Dan Eko škole obilježili smo 23. ožujka kao projektni dan i javni događaj u školi. Tema ovogodišnjeg Dana škole bila je „Razmišljaj i ponašaj se ekološki“. Učenici naše škole ugostili su 40 učenika iz OŠ „Blaž Tadijanović“ koji su nam se pridružili na zanimljivim aktivnostima. Učenici su dan proveli u zanimljivim radionicama na kojima su nam se pridružili gosti i roditelji. Radionice projektnog dana provedene su u okviru zajedničke teme – Razmišljaj i ponašaj se ekološki!, a bile su vezane uz Svjetski dan voda (upoznavanje voda u zavičaju, kruženje vode, agregatna stanja, briga i očuvanje voda), recikliranje i prenamjena otpada u uporabne predmete, eko poruke, Pčela – od cvijeta do meda, Koracima sv. Franje – nosim torbu i razmišljam ekološki, Eko torbe s pozitivnim i motivirajućim porukama u duhu svetog Franje.

Dana 5. svibnja 2023. naši učenici 3.,4. i 7. razreda u pratnji razrednica Antonije Maričević i Mihaele Kovačević te pedagoginje i ravnateljice posjetili su Oš „Blaž Tadijanović“. Domaćini su nam bili učenici 3.c i 4.d razreda s učiteljicama Marinom Šimunović, Ivanom Đaković i Snježanom Marić koji su pripremili eko - kreativne radionice. Recikliranjem papira su izradili ukrasne torbe i igračke. Pokazali smo kako možemo dati našem planetu "manje" smeća i naučili korisno upotrijebiti papir. Nakon izrade korisnih proizvoda i kratkog druženja, svi zajedno smo sudjelovali na glazbenom programu u školskoj dvorani.

Marta Prohaska, učitelj edukacijski rehabilitator savjetnik, koordinator Ekoškole OŠ „Milan Amruš“



BITI EKO ZADAĆA JE NAŠA - OD PRVAŠA DO OSMAŠA! Osnovna škola Jabukovac, Zagreb

Osnovna škola Jabukovac - Zagreb otvorena je nakon Drugog svjetskog rata (1946.) kao četverogodišnja škola. Ove je godine proslavila 77 godine svoga rada, a danas ima 260 učenika u 15 odjeljenja, 8 učiteljica razredne nastave, 22 učitelja predmetne nastave, 5 učiteljica u produženom boravku, 3 stručna suradnika te osam djelatnika tehničke struke. Sloganom „Škola za sutra“ ostvaruje se vizija škole kroz kreativno i poticajno ozračje u kojem se suvremenim metodama rada oblikuje mladi čovjek otvoren i spreman za susret s daljnjim obrazovnim, profesionalnim i životnim izazovima. U našoj školi osiguravamo kvalitetno obrazovanje učenika kroz terensku nastavu, grupni rad, timski rad, istraživački rad, aktivno učenje i suradničku nastavu. Potičemo razvoj opće kulture, kao i osobnu izvrsnost učenika i učitelja. Usko surađujemo s roditeljima i potičemo partnerske odnose. Brinemo se za okoliš i stoga smo, tijekom školske godine 2021./2022., provodili brojne aktivnosti kako bismo održali status Ekoškole. Navest ćemo samo one najvažnije. Osnovna škola Jabukovac Zagreb je u okviru Ekoškole organizirala za 20 učenika osmog razreda projekt terenske nastave pod nazivom „**Prirodna i kulturna baština otoka Murtera „Nastava je održana 15. i 16. rujna 2022.** Razredna predmetna nastava je realizirala "Dani kruha, grožđa i zahvalnosti za plodove zemlje u Stupničkim dvorima kraj Požege i Dan jabuka na OPG-u „Mladan“ kraj Vrbovca te našoj školi.



Svi razredi RN su 15.5.2023. obilježili Međunarodni dana pčela predavanjem Pčelarskog društva Zagreb. U listopadu su prvi razredi obilježili Dane kruha i zahvalnosti za plodove zemlje terenskom nastavom u Starom mlinu (Graberje Ivaničko), a 2. i 3. razredi u seoskom gospodarstvu u Staroj Marči gdje su izrađivali svoja peciva i imali su priliku hraniti ribe u ribnjaku. 4. razredi su u rujnu u Stupničkim dvorima obilježili Dane kruha izradom tradicionalnog specijaliteta Slavonije - tačkrila, a ujedno i Dane grožđa posjetom vinskom podrumu i šetnjom kroz vinograd gdje su se upoznali s uzgojem, branjem i preradom grožđa. 2. i 3. razredi su u ožujku posjetili OPG Šimanović gdje su učenici upoznali gospodarstvo zavičaja na selu (uzgoj domaćih životinja te biljaka za hranu), u šumi su učili raspoznavati različite vrste drveća, a na likovnoj radionici kaširanjem su izradili pisanice. 2.b je sudjelovao u projektu Hrvatskih šuma: Škola u šumi - šuma u školi s radionicom: "Tko se u šumi skriva?" 3. a je povodom obilježavanja Eko dana posadio stablo trešnje u školskom dvorištu. 3. b se aktivno bavio vrtlarstvom u sklopu izvannastavne aktivnosti. 4. razredi su 14.10. imali integrirani nastavi dan: Maksimirski istraživači - radionica životna zajednica šuma, a 17.2. su u Etnografskom muzeju izrađivali pokladne maske od recikliranog materijala. 4. i 3. razredi su povodom Eko dana upoznawali meteorološke uvjete na drugim planetima modelom planeta od balona te se izvodila komparacija svemira i atmosfere. Učenici su izrađivali vjetrulju, anemometar i radili animaciju tornada.



Obilježili smo i **EKODAN 04.4.2023. Tema je bila zrak. Organizirali smo i obavili sljedeće radionice za učenike 5. - 8 razreda.** Istražujem, otkrivam, zaključujem-djelovanje kisika u zraku na željeznu vunu. Određivanje skupine kukaca s pomoću dihotomskih ključeva (radionice za 5. razrede). Zašto su leptiri šareni? Određivanje skupine kukaca s pomoću dihotomskih ključeva (radionice za šeste razrede). Radionica za učenike sedmih razreda: WHO HAS SEEN THE WIND? TKO JE VIDIO VJETAR? i „Kemija zraka“. Kako izraditi kućicu i hranilište za ptice? (radionica za učenike osmih razreda). Naša škola je bila domaćin gosp. Stanku Čudiću iz „Udruge Scientario“ kako bi postavio i predstavio izložbu Tajne jadranskog mora. Predavanje i izložba je održana **5. i 6. 12. 2022. godine.** Zbirke „Udruge Scientario“ razvijaju interes učenika za jadranskom prirodnom baštinom, kao i svijest o potrebi njenog očuvanja. Učenici su se upoznali s hrvatskim nazivima pojedinih životinjskih vrsta i njihovom načinu života. Svi eksponati koje su učenici od 1.-8. razreda razgledali su profesionalno preparirani i složeni pod nadzorom profesora biologije.



U 2023. godini za naš EKODAN 04.04. 2023. otvorili smo još jedan naš plastenik, a ove školske godine smo i unaprijedili rad u našem stakleniku. Ravnateljica naše škole Romana Šimunić Cvrtila, prof. je dala ideju te je uz pomoć vrijednih učiteljica i učitelja. Praćenje stanja obavljeno je putem Izvješća o realizaciji aktivnosti. Sva izvješća su objavljena na mrežnim stranicama škole. Svi zaduženi učenici i učitelji koji su pratili realizaciju programa kroz četiri godine vodili su bilješke o realizaciji programa kao i dnevnik vezan za ekopatrolu. Praćenje projektnog dana, ekodana i svih ostalih aktivnosti obavlja se na način da naši učenici i učitelji slikaju ili snimaju aktivnosti te uz izvješće se materijali objavljuju na mrežnim stranicama naše škole. Također kroz naš školski list i elektronički školski list mogu se vidjeti sve aktivnosti naših učenika u realizaciji plana i programa Ekoškole. Zovemo medije kao što je javna televizija (HTV) i ostale privatne televizije (RTL, NOVA TV, N1 i ostale lokalne televizije). Ono što želimo je veću uključenost lokalne zajednice u praćenje naših aktivnosti.

Eko kodeks

U našoj Ekoškoli pazimo na cvijeće i uvijek recikliramo smeće. Mi smo eko, mi smo zdravi, kod nas se priroda čuva i slavi. Uzgajamo jabuke, čuvamo biljni rod, to je naš ekodod!

EKO AKTIVNOSTI

Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Čepin

Mi smo Osnovna škola Vladimir Nazor iz Čepina. Naša škola je Ekoškola sa zlatnim statusom. Svake godine radimo na straživanju i educiranju o ekologiji, zaštiti biljaka i životinja, otpadu. Što možemo učiniti kao pojedinci i zajednica. Kako djelovati i čuvati svoj okoliš. Ove godine smo imali više projekata:

- pomozimo psima u azilu,
- recikliranje stare robe,
- recikliranje papira i plastike
- sudjelovali na natječajima
- zelena čistka na nivou mjesta

POMOZIMO PSIMA U AZILU (Daj šapi pet)

Kroz ovaj projekt održali smo predavanja na koje smo povelj svoje kućne ljubimce, skupljali smo hranu i sve potrpštine, crtali smo životinje, pisali poruke odraslima kako se trebaju odnositi prema kućnim ljubimcima.

RECIKLIRANJE STARE ROBE

Staru robu smo rezali na trakice i od njih pravili sjedalice, sovice, torbe, patuljke. Sve radove smo prodavali u našoj zadruzi Kupusići. Organizirali smo Sajam robe gdje su učenici mogli izložiti svoje stvari koje više ne nose. Sajmom su se svi oduševili, tako da ćemo ga nagodinu proširiti na cijelo mjesto.

RECIKLIRANJE PAPIRA I PLASTIKE

Svaki razred ima spremnik za papir, a kada ga svi skupimo organiziramo u školi akciju skupljanja starog papira. Od starih knjiga i novina pravimo anđele, vaze, košare, posude za cvijeće. Od plastike izrađujemo posude za olovke, cvijeće, avione, a oni su dekoracija na rođendanima.

Na biologiji i kemiji smo istraživali jaja, te smo pobjedili na natjecanju s prvim mjestom. Sudjelovali smo na natječaju "Zadatak sitan za zdravlje i prirodu bitan". Na susretu Eko škola prezentirali smo plakat pod nazivom "Otpad nije smeće".

ZELENA ČISTKA

Svake godine imamo zelenu čisku, kojom čistimo okoliš škole i zajedno sa zajednicom uljepšavamo okoliš. Sve što radimo prezentiramo roditeljima i stavljamo na stranicu škole.



EKOLOŠKI OTISAK

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osijek

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osijek uključena je u program međunarodne Ekoškole od 2001. godine. Imamo platinasti status na koji smo izrazito ponosni što je samo jedan od pokazatelja naših kontinuiranih aktivnosti koje provodimo s ciljem zaštite okoliša i održivog razvoja.

Ove godine posebno nas je zanimalo kakav je ekološki otisak naše škole jer znamo da njime mjerimo utjecaj na naš planet Zemlju.

Cilj je projekta poučiti učenike kako malim promjenama ponašanja mogu smanjiti osobni ekološki otisak i otisak škole.



Učenici GLOBE skupine educiraju svoje prijatelje

Tijekom projekta proveli smo različite aktivnosti.

1. Učenici GLOBE skupine svakodnevno proučavaju i bilježe promjene u prirodi. Potaknuti razmišljanjima o globalnom zatopljenju i sve češćim ekološkim katastrofama kao posljedicama ljudskog nemara, nebrige i nesavjesnosti uz želju da svaki pojedinac počne preuzimati odgovornost za dio Zemlje koji zagađuje, educirali su svoje prijatelje:

- što je ekološki otisak
- zašto je ekološki otisak važan
- kako izračunati osobni ekološki otisak
- kako smanjiti ekološki otisak.



Analiza i grafička obrada podataka

2. Putem anketnih pitanja koja su našu potrošnju stavila u odnos s ponudom i kapacitetom našeg planeta te njihovom detaljnom analizom, izračunali smo ekološki otisak svakog učenika, a potom i ekološki otisak naše škole. Dobivene smo podatke grafički prikazali te usporedili naš otisak s otiskom Republike Hrvatske kao i s nekim državama svijeta.

Zaključili smo da živimo iznad održivosti planeta i sposobnosti ekoloških sustava da nadoknade i apsorbiraju sve što potrošimo i sav otpad koji ostavljamo iza sebe.

Najčešće radimo stvari iz navike, bez mnogo razmišljanja kako naše aktivnosti utječu na prirodu, okoliš i društvo u cjelini. Promjenom potrošačkih navika i ustaljenih obrazaca ponašanja svi možemo puno učiniti za našu Zemlju.



Izrada plakata

3. Nakon dobivenih, analiziranih i prikazanih rezultata odlučili smo smanjiti naš ekološki otisak. Izradom plakata učenici su prezentirali svoje prijedloge. Navodimo samo neke:

- razmislite o potrošnji energije i gdje ju možete uštedjeti u kući ili u školi
- jedite lokalno proizvedenu hranu
- razvrstavajte otpad u spremnike ovisno o njihovoj namjeni
- koristite proizvode koji se mogu reciklirati ili ponovno upotrijebiti
- otidite barem jedan dan tjedno biciklom ili pješice u školu

Za sve one koje zanima nešto više o našem projektu, pojediniosti možete pronaći na sljedećoj poveznici: https://www.canva.com/design/DAFjEgw9oS0/Oe0C54dhk-7AmU_aXen4eg/view

Ekološki otisak pokazuje nam brojkama koliko je važna zaštita okoliša i održivi razvoj. Upućuje nas gdje je moguće određenim djelotvornim promjenama taj utjecaj smanjiti. Ovim projektom potaknuli smo ekološku svijest učenika i njihovo razumijevanje važnosti održivoga razvoja.

Školske koordinatorice: *Snježana Fuis i Vesna Lerinc*

DIJAMANTNI STATUS EKOŠKOLE Osnovna škola Tordinci

Osnovna škola Tordinci Međunarodna je Ekoškola koja već niz godina ustrajno aktivnostima koje provodi potiče svoje učenike, učitelje, ali i lokalnu zajednicu da se aktivno uključe u zaštitu okoliša lokalne sredine u kojoj žive.

U program Međunarodne Ekoškole uključili smo se nama sada već davne školske godine 2007./2008. Status Međunarodne Ekoškole dobili smo u travnju 2009. godine. Nakon 14 godina predanog rada obnovili smo status Ekoškole i stekli Dijamantni status



na ponos svih učenika, djelatnika, ali i šire lokalne zajednice. Briga za okoliš koju promičemo kao trajnu vrijednost i način življenja postala je tijekom svih godina provedbe programa trajna konstanta koja sveobuhvatno prožima segmente odgojno-obrazovnog rada u našoj školi, ali i svakodnevni život djece, učenika i mladih te djelatnika naše Ekoškole. Kao posebnost u provođenju programa naše Ekoškole ističu se aktivnosti koje redovito svake godine provodimo na razini škole, ali i lokalne zajednice. Smatramo ih osobito vrijednima jer provođenjem tih aktivnosti cilj nam je upoznati te podići svijest učenika i lokalne zajednice s problematikom zaštite okoliša, potaknuti ih na stjecanje dobrih navika i donošenje ekološki pozitivnih odluka u životu, a također ih potaknuti i da podignu kvalitetu svog življenja u skladu s očuvanjem okoline u kojoj žive. Kako bismo informirali javnost o svim našim eko aktivnostima ustrajni smo u objavljivanju novosti na web stranici naše škole, ali i ostalim medijima. Također ponosni smo i na različite izvannastavne skupine koje u našoj školi aktivno djeluju u provođenju eko aktivnosti sa svojim učiteljicama i učiteljima: „Kreativna eko skupina Prijatelji prirode“, „Cvjećari“, „Eko skupina“, „Geo +“, „Domaćinstvo“, „Mladi tehničari“. Osim navedenih u rad se tijekom godine uključuju i ostali učitelji, učenici i djelatnici naše škole.



Jedna od važnijih aktivnosti je projekt „Božićni sajam“ kojeg provodimo od 2009. godine, a kojemu je cilj prikupljanje sredstava za potrebe naše učeničke Zadruga „Dukat“ te humanitarne udruge Marijini obroci preko koje pomažemo najpotrebitijoj djeci u zemljama Trećega svijeta u njihovom školovanju. Provođenje projekta traje nekoliko mjeseci, a okosnica su mu održavanje raznih radionica na kojima učenici i učitelji ponekada i u suradnji sa roditeljima izrađuju razne ukrase i predmete, prirodnu kozmetiku i proizvode koji su načinjeni od raznih eko i prirodnih materijala. Pomoć u organizaciji ovoga velikoga sajma pruža nam i Općina Tordinci kako bismo uz bogatu ponudu proizvoda na štandovima, ali i popratne zabavne sadržaje kojima okupljamo širu lokalnu zajednicu provedba sajma protekla što uspješnije.

Osim projekta Božićni sajam već nekoliko godina u tjednu obilježavanja Svjetskog dana hrane u mjesecu listopadu sa učenicima naše škole pridružujemo se proslavi nacionalnog „Tjedna školskog doručka“ sudjelujući u projektu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo pod nazivom „Živjeti zdravo: Tjedan školskog doručka“, a s ciljem podizanja svjesnosti o važnosti nutritivno bogatog doručka za svako školsko dijete, upoznati hranu koja daje energiju za učenje, sportske aktivnosti i snagu te stvaranje zdravih prehrambenih navika učenika za koje se nadamo da će postati trajne.

Neizostavna aktivnost svake godine u našoj školi je i organizacija te obilježavanje Dana kruha i zahvalnosti za plodove zemlje koju odlikuju raznoliki sadržaji koji se nude našim učenicima te lokalnoj zajednici. Obilježavanje ovoga svečanoga dana uvijek krasi svečana priredba, radionice izrade raznih krušnih proizvoda, predstavljanje kulturne baštine zavičaja kroz plesove, narodne nošnje te stare predmete, a uvijek završava prigodnim blagovanjem krušnih proizvoda svih prisutnih.

Organiziranjem akcija sakupljanja raznog električnog i elektroničkog otpada te starih baterija naša škola već dugi niz godina redovito želi pomoći u očuvanju okoliša i borbi protiv klimatskih promjena te ustraje

u nastojanjima smanjenja našeg ekološkog otiska kao i poticanju učenika naše škole i lokalnog stanovništva na eko djelovanje. O održavanju, ali i uspješnosti akcija pozivamo i obavještavamo javnost putem dostupnim nam medija: internetske i facebook stranice naše škole te portala Novosti.hr. U tijeku akcije naši učitelji, učenici, njihovi roditelji i sumještani u školu donose svoje različite neispravne EE uređaje i stare baterije. S učenicima razgovaramo o važnosti prikupljanja EE otpada te ih poučavamo što se s otpadom događa kada ga bacimo u smeće, a što kada ga prikupljamo u školi.



Kao Ekoškola raznim aktivnostima sudjelujemo u trajnim naporima u očuvanju okoliša pa i kroz ovakve akcije poučavamo naše učenike o važnosti razvrstavanja otpada kao jednom od načina na koji mi kao pojedinci možemo pomoći u stvaranju ljepšeg i zdravijeg okoliša. Želimo skrenuti pozornost učenika na važnost odvajanja opasnog otpada od ostalog otpada iz kućanstva kako bi mogli poticati razvoj svijesti o potrebi očuvanja kvalitete prirodnog okoliša, potaknuti ekološku osviještenost učenika, roditelja te mještana i poticati na ekološko djelovanje u domu i školi no i razvijati poduzetnički duh. Osim navedenih svake godine provodimo i raznolike mnogobrojne eko aktivnosti vezane uz rad na provedbi programa Međunarodne Ekoškole, a koje su nam pomogle da obnovimo status Ekoškole te steknemo Dijamantni status. Ovo prestižno međunarodno priznanje proslavili smo zadnjeg dana nastave podizanjem Zelene zastave u našem školskom dvorištu koju su ove godine nosili učenici članovi Eko odbora naše škole uz okupljene djelatnike i učenike koje je sukladno svečanosti događaja pozdravio ravnatelj naše škole čestitajući im. Tim činom obilježili smo 14 godina predanog truda i rada naših učenika i učitelja u provođenju programa Međunarodne Ekoškole.

Njegovanje osjetljivosti za održivi razvoj u našoj školi ostati će premisa u odgojno-obrazovnom radu i narednih godina. Ponosni i motivirani očekujemo uspjeh u provođenju programa Međunarodne Ekoškole i u budućem radu.

Andreja Vincek Ević, koordinatorica programa



NIJE LAKO, ALI JE KORISNO I LIJEPO BITI EKO! Osnovna škola Ivana Gundulića, Dubrovnik

I u ovoj školskoj godini učenici OŠ Ivana Gundulića Dubrovnik bavili su se različitim ekološkim temama kroz niz raznovrsnih aktivnosti.

Gospodarenja otpadom

Projekt „U mojoj školi otpadom se gospodari!“, započet prošle šk. godine, provodi se, revidira i unapređuje i dalje. Svaka je učionica dobila poseban spremnik za odvajanje papira, a i u hodnicima škole postavljeni su spremnici za različite vrste otpada.

Učenici 6. razreda uključeni su u projekt “Zeleni korak za školarce” koji financira Grad Dubrovnik i čiji je cilj podići svijest osnovnoškolaca o održivom načinu života, važnosti očuvanja okoliša i recikliranja. Posebno su ponosni na svoje sudjelovanje u čišćenju dubrovačkog priobalja u izvanučioničnoj terenskoj nastavi.



Briga o životinjama

Svjesni međusobne povezanosti ljudi, biljaka i životinja, u ovoj smo se školskoj godini pobrinuli i da naše ptice stonarice lakše prebrode zimu. U dvorištu škole postavljene su hranilice i kućica za ptice. Učenici su redovito ostavljali sjemenke i suhe mrvice kruha. S vremenom smo primijetili da smo dobili stalne stanovnike našeg dvorišta.

Briga za okoliš škole

Povodom Dana planeta Zemlje učenici 1. i 2. razreda u školskom su vrtu zasadili različite vrste cvjetnica o kojima su vodili brigu sve do kraja šk. godine po dogovorenom rasporedu. Svakodnevno su zalijevali svoje biljke i čupali korov pa zahvaljujući najmlađim učenicima cijela škola uživa u šarenilu boja školskog okruženja.



MOBILNI EKO KUTAK Osnovna škola Frane Petrića, Cres

Projekt *Mobilni eko kutak* realiziran je u suradnji Nastavnog zavoda za javno zdravstvo i Osnovne škole Frane Petrića iz Cresa. Planiran je Školskim kurikulumom za školsku 2022./2023. godinu.

Edukativna izložba o zbrinjavanju otpada i ekologiji općenito, koju je pripremio Nastavni zavod za javno zdravstvo, postavljena je u zajedničkim prostorima školske zgrade. Trajala je od 7.10. do 14.10.2022. godine.

U ponedjeljak, 10.10.2022. godine su za učenike šestog razreda predavanja održale edukatorica iz Komunalnog poduzeća Cres-Lošinj Sabina Sirovica i dr. Senka Stojanović, ljiječnica Nastavnog zavoda za javno zdravstvo. Sudjelovalo je 25 učenika i školska pedagoginja.

Realizacijom projekta nastojali smo ekološki edukativno djelovati na učenike te ih motivirati na odgovorno zbrinjavanje otpada i ekološki odgovoran način života.



MOJA ŠKOLA BLISTA, UREDNA I ČISTA Osnovna škola Frane Petrića, Cres



U sklopu provedbe programa rada eko škole za školsku 2022./2023. godinu realiziran je projektni ekodan. U srijedu 5.4.2023. godine, na posljednji dan nastave prije početka proljetnih praznika, učenici i učitelji vrijedno i marljivo su uredili okoliš svoje škole.

Raznim timskim i pojedinačnim aktivnostima osvijestili su važnost i potrebu očuvanja okoliša i zbrinjavanja otpada. Učenici su očistili i uredili školsko dvorište i igralište, prostor između škole i vrtića i školski vrt. Osvežili su boju šarenih stepenica na stražnjem dijelu škole, očistili školsko parkiralište, oplijevili raslinje i uklonili otpad. Zasadili su aromatično bilje, uredili voćnjak i hotel za kukce, obojali bočni školski zid i izradili poučni ekološki plakat.

Međusobnom suradnjom učenici su ostvarili cilj – Škola blista, uredna i čista! Aktivnosti koje su se provodile objedinjene su u kratkom filmu koji se može pogledati na mrežnim stranicama škole.

Koordinatorica projektnog eko dana i programa Ekoškole: školska pedagoginja Željka Matovinović.



RAD EKOŠKOLE

Osnovna škola dr. Ante Starčevića, Pazarište Klanac

ČISTO OKRUŽENJE ZA ČIST UM

Vrlo smo ponosni što smo dio zajednice Eko škola već nekoliko godina. Kao škola bavimo se razvrstavanjem otpada. Uočili smo da većina otpada ne treba završiti u prirodi već se može iskoristiti za razne ideje koje se mogu realizirati tijekom školske godine.

Ekološki djelujemo u našoj školi, učenici potiču druge učenike na očuvanje okoliša i svoga mjesta, uočavaju pozitivne i negativne primjere zaštite, očuvanja i unaprjeđenja prirode, te razvijaju pozitivan stav o postupcima zaštite i očuvanja mjesta u kojem borave i uvjerenjem da time se pridonosi boljem životu na Zemlji. Vrijeme realizacije raznih aktivnosti trajalo je od mjeseca listopada do mjeseca lipnja.

Svi zajedno, u sinergiji s prirodom postajemo ekološki osviješteni i osjetljiviji na probleme. Djeca sama uviđaju da mogu učiniti nešto za okoliš koji ih okružuje pri čemu od kritičkih promatrača postaju svakim danom i svakim korakom sve više aktivni čuvari prirode te su bogatiji znanjem iz godine u godinu, stvaraju pozitivan stav i navike



koje će koristiti u svojim životima i činiti ih odgovornima prema prirodi i okolišu u kojem svakodnevno borave. Zadaci škole i svakog pojedinca jesu da naši učenici razumiju prirodu, njene procese, razviju pozitivan stav i razviju svijest kako se brinuti i čuvati prirodu. Tako naši učenici kroz razne nastavne predmete doživljavaju, otkrivaju i istražuju svijet oko sebe te u interakciji s prirodom razvijaju vještine i kompetencije promatranja, uspoređivanja, opisivanja, mjerenja, prezentiranja, stvaranja i primjenjivanja, kreativnog i kritičkog razmišljanja za njihov daljnji razvoj.

AKTIVNOSTI NAŠE EKOŠKOLE

S ponosom ističemo da smo se ove školske godine kao škola uključili u Školski volonterski klub i odradili nekoliko aktivnosti vezanih za volontiranje, promicanje volonterstva i poticanje na volontiranje. Sudjelovali smo u volonterskoj akciji Udruge za zaštitu napuštenih životinja „AnimalLika“ i prikupili smo nešto hrane i starih deka koje će dobro doći napuštenim životinjama. Hvala velikim i malim ljudima na zajedno provedenom vremenu i njihovom ne malom trudu.



Sudjelovali smo u još jednom projektu Školskog volonterskog kluba „Volontirati je lako, škola zna kako“ gdje smo posjetili Udruge Grada Gospića, Udruge Društvo Naša Djeca i Pčelice i upoznali su nas s njihovim načinom rada. Bilo nam je jako lijepo i jedno vrlo lijepo iskustvo.

U sklopu eko akcije „Zelena čistka- jedan dan za čist okoliš“, uredili smo okoliš oko škole, sudjelovali u bojanju dječjih sprava na dječjem igralištu, uredili školsko dvorište, cvijetnjak, park s raznim biljkama, napravili kompost od raznog prirodnog otpada. Djeca su bila oduševljena aktivnostima volontiranja gdje su se mogli slobodno opustiti i zabaviti.



Kroz Eko grupu, koja se održavala jednom tjednom, kroz razne prezentacije na temu energije, hrane, zaštite biljaka i životinja i otpad nije smeće, učenici su učili na koji način može se zaštititi naša priroda.

Kao i svake godine, s djecom se održavaju razne aktivnosti kao što je obilježavanje Dan jabuka, Dan kruha i zahvalnosti za plodove zemlje, Dan planeta Zemlje u sklopu Zelene čistke, Dan voda...

Također smo uključeni, kao sekcija Eko grupa, u Učenički zadrugu „Ričina“ koja svake godine ponosno sudjeluje na raznim manifestacijama i osvajaju razne nagrade.

Ovim putem još jednom se svima zahvaljujemo na odazivu u sudjelovanju u raznim školskim aktivnostima, dobroj volji i uloženom trudu da bi škola bila sigurno i pravo mjesto gdje svaki pojedinac iz škole izlazi kao formirana osoba koja će sljedeće naraštaje usmjeriti u pravom i životno- praktičnom smjeru. Hvala svima!

Školske koordinatorice: Jasminka Rukavina i Lidija Bregant Jelić

OTPAD I BIORAZNOLIKOST

Osnovna škola Kaštanjer, Pula

OŠ Kaštanjer ove godine obilježava šestu godinu Ekoškole. Glavne teme naše škole su Otpad i Bioraznolikost. Marljivo smo nastavili uređivati školski vrt te smo nastavili s radom i na starim akcijama: Plastičnim čepovima do skupih lijekova – Udruga oboljelih od leukemije i limfoma Hrvatske i Skupljamo zajedno stare baterije – tvrtka FRIŠ d.o.o. Križevci. Učenici 2.c razreda sudjelovali su na natječaju „Zadatak sitan za zdravlje i prirodu bitan“ te su nagrađeni godišnjom zalihom tekućeg sapuna u ekološkoj ambalaži. Naše školsko dvorište ukasile su kućice i hranilice za ptice koje su izradili zaposlenici Studenca u sklopu projekta „Korak bliže prirodi“. Ove godine napravili smo i dva velika eko projekta: „Promocija istarskih tradicijskih jela od vrta do stola“ i „Grickaj zdravo!“.



Učenici petih razreda koji pohađaju nastavu katoličkog vjeronauka pod vodstvom prof. Katje Damjanić sudjelovali su u projektu „Promocija istarskih tradicijskih jela od vrta do stola“ u suradnji s Udrugom „Zelen“ (Lilijana Vranjican i Dubravka Orlić Bašlin). Na terenskoj nastavi u „Svijetu biljaka“ u Vodnjanu nakon slatke dobrodošlice uz fritule s lavandom i pohanom kaduljom te sokom od malina i čajem od kadulje, saznali su o ljekovitosti mediteranskog bilja, a zatim su sami presađivali sadnice lavande i ružmarina. Na radionici su saznali kako se izrađuje herbarij, a onda su nabrali biljke koje su prešali i pripremili za izradu svog herbarija. Tijekom Dana ekoškole učenici su sudjelovali na radionici izrade pesta. Naučili su raditi pesto od pinjola koji su zatim svi kušali. Na kreativan način osmislili su i zapisali recept za fažanski pesto. U školske gredice presadili su sadnice mediteranskog ljekovitog bilja o kojima se svakodnevno brinu.



Projekt „Grickaj zdravo!”, u kojemu sudjeluju učitelji: Anita Stipić, Tina Kovačić, Sanja Rubba, Renata Raguž i Ilija Ćorić, usko je povezan s projektom filmskih večeri u školi „Kino u školi”. Prije svake premijere, učenici pripremaju zdrave grickalice koje svi sudionici grickaju gledajući film. Odjeveni i zaštićeni kao pravi kuhari, čiste, režu, usitnjavaju, mjere, miješaju i oblikuju po uputama koje su na engleskom, talijanskom ili hrvatskom jeziku. Cilj je promicanje zdravih prehrambenih navika s povećanjem udjela voća, povrća i orašastih plodova, odnosno promicanje važnosti zdrave prehrane za zdravije djeteta u razvoju. Recept svake izrađene grickalice može se pronaći na mrežnim stranicama škole.



Dan Ekoškole obilježili smo kao projektni dan gdje su svi učitelji osmislili eko temu koju su obradili s učenicima. Učnički radovi s projektnog dana su se prodavali na prodajnoj izložbi školske zadruge Kostanji.

I dalje razvrstavamo i recikliramo otpad, brinemo se o čistoći i uređenju škole i školskog dvorišta, aktivno obilježavamo eko datume i sve češće u nastavi uključujemo temu ekologije.

ODRŽIVI RAZVOJ

Osnovna škola Brezovica

Osnovna škola Brezovica nalazi se na rubnom dijelu grada Zagreba, glavnog grada Republike Hrvatske. Škola broji 924 učenika te 102 zaposlenika. Osnovna škola Brezovica je u lipnju 2020. postala jedna od Ekoškola Republike Hrvatske, a 2022. godine je obnovila status Ekoškole.

Naša je škola smještena tik uz ribnjak i dvorac Brezovica, okružena poljima i livadama, u suživotu sa svojim mještanima još od davne 1850. godine te kao takva, škola je koja živi EKO od svojih početaka. U fokusu ekodjelovanja naše škole je potpora održivom razvoju i podrška ispunjavanju ciljeva utvrđenih

Pariškim sporazumom. Održivi je razvoj proces koji u svojem središtu ima cilj zadovoljiti potrebe današnjice bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. Svojim svakodnevnim životom naša škola djeluje u skladu s ciljevima održivog razvoja – u okvirima svojih mogućnosti pomaže suzbiti globalne klimatske prijetnje, odnosno nositi se sa njihovim posljedicama te tako osigurati bolju budućnost za generacije koje dolaze. Kroz ekoakcije i projekte Osnovna se škola Brezovica u svom eko djelovanju posvetila gospodarenju otpadom te sadnji biljaka.

PROJEKTI – EKOAKCIJE



Od 2020. godine, sada već tradicionalno, organiziramo ekoakciju „Udžbenici danas za udžbenike sutra“ posvećenu prikupljanju i odvajanju starog papira. Zadaća je učiniti mlade generacije osjetljivima na pitanja okoliša kroz pravilno gospodarenje otpadom koji sami stvaramo. Sakupljamo stare udžbenike, radne bilježnice, bilježnice i papir. Od 2020. godine do danas sakupili smo preko 5.950 kg starog papira. Provodimo i ekoakcije prikupljanja IT otpada (oprema informatičke tehnike: miševi, tipkovnice, kućišta, kablovi, zvučnici...). U akciji je dosada prikupljeno 890 kg elektroničkog otpada.

Naš dugogodišnji projekt “Ozelenimo školsko dvorište” potaknuo je učenike, roditelje, učenike i prijatelje naše škole na uređenje okoliša škole kroz donacije, sudjelovanja i sugestije. U sklopu projekta “Ozelenimo školsko dvorište” u 2022. i 2023. godini:

- 2022. - posađeno je 20 stabala voćaka uz suradnju sa udrugom Vestigium
- 2022. - izgrađena je učionica na otvorenom „Učionica pod Brezama”
- 2022. - održan je ekosajam Advent u Brezi čiji je prihod namijenjen ozelenjavanju školskog dvorišta
- 2022., 2023. - posađena su stabala na južnoj strani škole (prirodna klimatizacija)
- 2023. - posađeno je 35 sadnica ruža za oplemenjivanje ružičnjaka
- 2023. - početak permakulturne sadnje (oko posađenih voćaka)
- 2022., 2023. - posađen je školski vrt u Područnoj školi Kupinečki Kraljevec.



Svaki dan, kroz ekološki osviješten način školskog života, činimo male stvari s velikim ciljem: bolja budućnost za generacije koje dolaze.

školske koordinatorice Ekoškole: Marija Rušnov Vrban, Mirela Jembrek i Nikolina Pereglin

KRATKI PRIKAZ EKO AKTIVNOSTI U 2022./2023. Osnovna škola Zorke Sever, Popovača

5. listopada 2022. godine, Svjetski dan učitelja, bio je važan dan za našu školu. Obilježavali smo Dane kruha i zahvalnosti za plodove zemlje, podignuli smo eko zelenu zastavu koja simbolizira prvu obnovu statusa, otvorili senzornu sobu i proveli Projektni dan Međunarodnog programa Ekoškole. Na školskim hodnicima učenici su sa svojim učiteljima uredili štandove na temu Tradicija Moslavine što je u skladu s motom škole „Njeguemo tradiciju i gradimo budućnost“. Štandovi su nas vratili u prošlost i podsjetili na bogatu tradiciju Moslavine. Na njima se moglo vidjeti narodnih nošnji, glinenih posuda, rifljača, pegli na žar, kolovrata ali i glazbenih instrumenata, kao i jesenskih plodova, kolača, kiflica i kruha. U pripremu su uložili puno truda učenici, roditelji i zaposlenici škole. Školom je vladalo zajedništvo, sreća, veselje i ljepota prekrasno uređenih štandova. Svi nazočni gosti imali su priliku pratiti prigodni program, razgledati štandove, kušati proizvode i uživati u međusobnom druženju. Zadnja dva školska sata u svim učionicama su se provodile kreativne radionice na eko – temu otpad, koje su osmislili naši učitelji. Vjerujemo da smo uspjeli učenicima dočarati bogatstvo kulturne baštine našeg kraja i potaknuti ih na očuvanje istih što je usko povezano i s ekologijom.



Od selektivnog prikupljanja otpada na nivou cijele škole ističemo uspješno prikupljanje otpadnih baterija koje zbrinjava tvrtka Friš d.o.o. Križevci i plastičnih čepova koje doniramo Udruzi oboljelih od leukemije i limfoma, Čakovec. Naša Učenička zadruga Zora koristi otpadne materijale za izradu ukrasnih i uporabnih predmeta čime na konkretnim primjerima učenike poučavamo održivom razvoju. Odličan su primjer i ukrasi za Božić izrađeni od otpadnih materijala, npr. ukrasi za bor od kartona i poklopaca limenki ukrašeni tehnikom *decoupage*. Zadruga koristi ostatke svijeća i pastela koje talimo i izlijevamo u staklenke ili manje limenke koje ukasimo prigodnim motivima. Za ovu aktivnost su učenici pokazivali osobiti interes. Također koristimo otpadne staklene boce koje bojanjem prenamijenimo u ukrase s prigodnim natpisima.

U listopadu 2022. godine naša škola sudjelovala je u eko akciji Zeleni korak (prikupljanje papira) – suradnja s „DM“ – om.

2. svibnja 2023. godine učenici razredne nastave, posebnih odjela i odgojno-obrazovnih skupina i 5. b razreda sudjelovali su u drugom dijelu radionica projekta Volonterskoga centra Zagreb. Projekt pod nazivom "Volonterstvo u školama – zajedno za humanije društvo" podržan je i od Ministarstva znanosti i obrazovanja. Učenici su se upoznali s konceptom održivoga razvoja, razgovarali su o bioraznolikosti te su zajedno s volonterima radili u vrtu.



U našoj smo školi obilježili Svjetski dan činjenja dobrih djela. Jedna od aktivnosti bila je eko humanitarna radionica za roditelje i učenike, 19. travnja 2023., na kojoj smo od otpada izradili ukrasne i uporabne predmete koje smo nakon radionice poklonili Domu za starije i nemoćne osobe „Rafajec“. Učenici koji pohađaju Volonterski klub ZOV i Učeničku zadrugu ZORA, sudjelovali su, 20. travnja 2023., u radionici s učenicima posebnih odjela i odgojno-obrazovnih skupina, a izradili su vijenac od kartonskih kutija za jaja.

Jedan od eko aktivnosti je i pano za Svjetski dan šuma kojeg su pripremili učenici 6.c i 7.b razreda. Na satu razrednog odjela, učenici su crtali crteže, a potom su od već korištenih hamer papira izrezali oblik dlana i obojali u zeleno te formirali oblik krošnje stabla. Donji dio stabla napravili su od kartona (rolica) papira.



Škola je sudjelovala u natječaju "Najljepši školski vrtovi 2023" Hrvatske radiotelevizije i Ministarstva znanosti i obrazovanja. Škola je oblikovala vrt u skladu s klimatskim i drugim uvjetima, čuvajući bogatstvo i biološku raznolikost koristeći se ukrasnim i autohtonim biljem svojega podneblja. Lavandu koja raste oko škole, učenici Učeničke zadruge Zora, tijekom cijele godine, pakiraju u platnene vrećice i prodaju na štandovima.

Hvala učenicima i učiteljima koji su bili vrlo kreativni i vrijedni u provedbi koraka međunarodnog programa eko-škola kao i vanjskim suradnicima koji nam pružaju podršku!

školska koordinatorica, Valentina Abramović Andlar, prof. biologije i kemije

I JA SE ŽELIM DRUŽITI

Osnovna škola Lovas



Stvaranje primjerenog školskog okruženja koje je poticajno i motivirajuće djeluje na sve naše učenike cilj je projekta „I ja se želim družiti“.

Krajem godine priveli smo aktivnosti koje su planirane projektom, a pri tom smo uspjeli povezati sve izvannastavne aktivnosti u školi. Projektne aktivnosti uključivale su uređenje prostora u školskom dvorištu i osiguravanje preduvjeta za kvalitetno provođenje slobodnog vremena za vrijeme školskih odmora i tijekom izvannastavnih aktivnosti. U školskom dvorištu postavljene su klupe, multifunkcionalna sprava za vježbanje, uređena je staza i pješčanik za skok u dalj te su oslikani zidovi školske dvorane. Učenici su aktivno sudjelovali u razradi ideje i realizaciji radova, a prostor je sada još privlačniji za druženje, igru i učenje na svježem zraku što učenike potiče na razvoj kompetencija, vještina, kreativnosti, samopouzdanja i asertivnosti.



Sve su radove izveli učenici i učitelji naše škole uz nesebičnu pomoć učitelja koji su se odazvali pozivu i pomagali nam svojim znanjem i građevinarskim vještinama.

Voditeljica projekta je učiteljica Snježana Marić, a sam projekt je financiran sredstvima Poziva za financiranje projekata u sklopu izvannastavnih aktivnosti osnovnih i srednjih škola te učeničkih domova u školskoj godini 2021./2022.

školski koordinatori: Danijela Velerajter i Izidora Brajković

BE ECO, BE COOL

Osnova škola grofa Janka Draškovića, Klenovnik



Nastavljajući tradiciju zajedničkog sudjelovanja u ekološkim eTwinning projektima, OŠ Andrije Kačića Miošića Donja Voća i OŠ grofa Janka Draškovića Klenovnik su udružile snage u novom međunarodnom projektu naziva "Be ECO, be COOL." Učenici sudionici projekta i njihovi učitelji voditelji projekta – učiteljice engleskog jezika Anita Husnjak i Sandra Ljubljanović, učiteljica biologije i kemije Mateja Smiljanec te knjižničarka Dragana Belščak su prepoznali važnost ekološkog obrazovanja u osnovnoj školi te kontinuirano provode zajedničke ekološke projekte.

Projekt "Be ECO, be COOL" se aktivno provodi gotovo od samog početka nastavne godine. U projektu uz naše škole sudjeluju još dvije škole iz Hrvatske (Srednja škola Čakovec, Ekonomska škola Vukovar) te škole iz Portugala, Italije, Francuske, Poljske i Rumunjske.

Cilj projekta je bio osvijestiti ekološke probleme u našem kraju i potaknuti učenike na pronalaženje rješenja za te probleme. U prvom redu naučiti načine kako smanjiti otpad u svojem domu, kako ponovno upotrijebiti mnoge stvari iz kućanstva i kako ispravno reciklirati. Sudionici su nakon provedbe projekta sigurniji u upotrebu IKT tehnologije, poboljšali su svoje komunikacijske vještine, pogotovo na engleskom jeziku, a međusobnom suradnjom poboljšale su im se i socijalne vještine.



Aktivnosti u projektu su bile raznolike – izrada razglednice svoga kraja, izrada eko božićnih čestitki, izrada novih predmeta od recikliranih materijala, obilježavanje ekološki važnih datuma, istraživanje ekoloških problema u lokalnoj zajednici, čišćenje i uređenje školskog dvorišta te izrada e-knjige koja obuhvaća sve rezultate projekta.

Sve provedene aktivnosti tijekom projekta su dostupne na web stranicama škole.

- http://os-akmiosica-donja-voca.skole.hr/etwinning_projekti/be_eco_be_cool
- http://os-grofa-jdraskovica-klenovnik.skole.hr/be_eco_be_cool

Naši učenici jesu COOL, a svojim angažmanom na projektu dokazali su da su itekako ECO pogotovo zato što posao „biti ECO“ ne završava završetkom projekta.

OŽIVIMO ŠKOLSKI VRT

Osnova škola grofa Janka Draškovića, Klenovnik

Prije desetak godina na prostoru Osnovne škole grofa Janka Draškovića formiran je školski vrt u kojem je raslo ljekovito i začinsko bilje. Budući da je prošlo dosta vremena, smatrali smo da je vrijeme da se vrt presloži. Glavni cilj projekta je bio obnoviti školski vrt kako bi bilje uspješnije raslo te bi učenici dobivene plodove mogli iskoristiti za provođenje planiranih radnji drugih izvannastavnih aktivnosti.

Nadalje, cilj projekta je također bio razvijanje ekološke svijesti kod učenika i poticanje održivog razvoja kroz međusobnu suradnju škole i lokalne zajednice. Uključivanjem u projekt učenici su uočili povezanost između prirode i zdravog života. Radom na vrtu, brigom za bilje i kompostiranjem učenici su prepoznali važnost dobronamjernoga djelovanja prema ljudima i prirodi. Kroz ekološki uzgoj starih sorti biljaka karakterističnih za kraj u kojem žive upoznali su tradiciju svoga kraja, ali smo im približili i pojam održivog gospodarenja i zdravog načina života te ih time potaknuli na primjenjivanje istog i u svojim domovima.



Što smo sve napravili u vrtu? Školski vrt je obnovljen i reorganiziran. Na ulazu u vrt uređen je ružičnjak i posađene su nove sadnice ruža. Postavljen je luk s natpisom na ulazu u vrt. Uređene su staze po školskom vrtu. Iskopane su stare cigle i postavljene su nove betonske ploče. Presložena je centralna kružna gredica u kojoj je posađen neven. Posječeno je drveće koje je raslo uz ogradu vrta i na to mjesto su postavljene tri košnice za potrebe izvannastavne aktivnosti „Mali pčelari“. Domari su izradili i uz pomoć učenika postavili drvene povišene grede i u njih smo posadili sadnice jagoda i mente. Prekopan je kamenjar i presloženo je kamenje po njemu. Budući da su neke ljekovite biljke ujedno i jako dobre za pčele, u kamenjar smo posadili: matičnjak, timijan i kadulju, smilje, različite cvatuće trajnice i čuvar tla. Također smo posadili sadnice lavande i ružmarina. Tri košnice za potrebe pčelara smo postavili na rubni dio vrta uz ogradu. Uz staze su posađene autohtone cvjetne i medonosne vrste našeg kraja: zijevalice, gaure, cinije, kadifce, dalijske, karanfile... Na samom početku vrta posađene su i dvije sadnice hortenzija. Kako bismo zaštitili posađeno cvijeće od suše i korova na cvjetne grede smo postavili ukrasnu koru. Očišćeno je staro kompostište. Uz desnu stranu vrta postavljena je ograda od betonskih stupova i žice koja će ujedno držati posađene sadnice malina.



Naš je vrt zahvaljujući zajedničkim naporima učenika, učitelja i tehničkog osoblja naše škole te uz ravnateljstvo i financijsko vođenje računovođe, dobio novo ruho na koje smo svi ponosni. Iako je projekt završio očekuje nas još puno posla kako bismo mogli u potpunosti uživati u plodovima našeg rada.

Anita Husnjak, voditeljica projekta i izvannastavne aktivnosti Domaćinstvo

EKO KUTAK „SAČUVAJMO NAŠE MORE“ Osnovna škola „Bol“, Bol

Koordinatorice Eko škole su došle na ideju da zajedno s učenicima izrade eko kutak i na taj način učine boravak u školi ljepšim i ugodnijim. Učenici su sudjelovali u nizu ekoloških aktivnosti s ciljem osvješćivanja o negativnom utjecaju onečišćenja. S obzirom da je more naš glavni prirodni resurs, raznim likovno – kreativnim tehnikama prikazali smo naš morski ekosustav i skrenuli pažnju na njegovo onečišćenje.

Prva aktivnost se sastojala od izrade natpisa „Ecoschool“ i drva masline. Od materijala smo koristili striodur na koji smo lijepili kolaž. Pri izradi smo vodili računa tome da slova i drvo predstavljaju maslinu koja je ujedno i simbol Mediterana te je othranila generacije naših predaka. Na panoima smo izložili fotografije raznih ekoloških aktivnosti koje smo provodili s učenicima tijekom godina. Hodnik smo oslikali akrilnim bojama i prikazali naš morski ekosustav. Iznad mora smo razapeli mrežu u koji smo stavili otpad koji nažalost često nalazimo u moru.



Fotografijama na panou prikazali smo aktivnosti koje smo proveli tijekom godina. To je potaknulo učenike viših razreda da se prisjete ciljeva i rezultata svih provedenih aktivnosti, a posjetiteljima dalo priliku da se upoznaju s našim radom.

Oslikavanjem hodnika raznim slikarskim tehnikama skrenuli smo pozornost na ljepotu našeg mora. Riječi ne mogu dočarati veselje, entuzijizam, iščekivanje i međusobnu povezanost tijekom nastajanja našeg morskog svijeta.



Učenici i učitelji su osvijestili kako različiti otpad završi u more i na taj način zagađuje naš ekosustav. Naše more je prirodni resurs kojeg imamo. Svakodnevno svjedočimo kako je ono izloženo opasnosti od onečišćenja, što zbog djelovanja čovjeka, što zbog klimatskih promjena. Naš eko kutak svjedoči kako velike količine otpada s kopna završi u more, ali i kako se taj isti otpad ponovno vraća na kopno morskim strujama. Osvijestimo se na vrijeme, djelujmo lokalno, mislimo globalno.

IZVJEŠĆE O RADU NAŠE EKOŠKOLE ZA ŠK. GOD. 2022./2023. Osnovna škola Borovje, Zagreb

Tijekom šk. god. 2022./2023. učenici OŠ Borovje uz vodstvo učitelja obradili su sljedeće teme i korake eko-škole:

Otpad

Škola ima jasnu razrađenu politiku postupanja s otpadom. U svim se učionicama i uredima škole nalaze kutije za recikliranje papira. U holu škole nalaze se spremnici za odvojeno odlaganje stare odjeće, plastike, papira i starih baterija. U dvorištu škole nalaze se veliki spremnici za odvojeno odlaganje papira i plastike.

Učenici 8.a, 8.b i 8.c razreda su uz vodstvo učiteljica Zrinke Krištić, voditeljice Školske zadruge i Renate Roščak, učiteljice prirode i biologije te koordinatorice Eko škole kontinuirano tijekom cijele školske godine pratili pravilno odlaganje otpada od plastike, starog tekstila i starih baterija u za to pripremljene spremnike u holu škole. U svakoj učionici i uredima škole odlagao se otpadni papir.

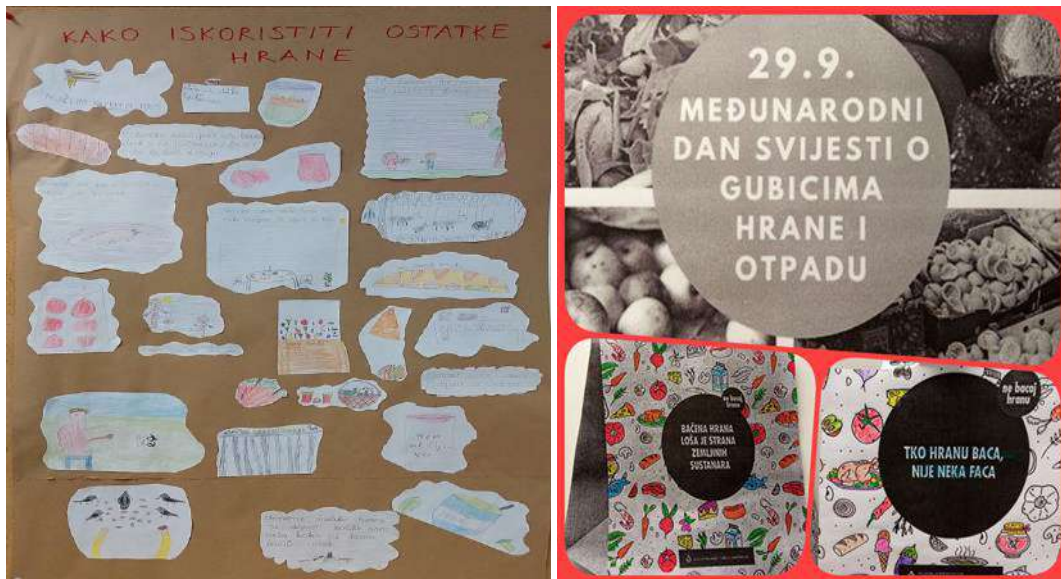
Učenici svih razreda razredne i predmetne nastave tijekom cijele školske godine provodili projekt Plastičnim čepovima do skupih lijekova - cilj ove humanitarne akcije je skupljanje plastičnih čepova i njihova prodaja. Novcem od prodaje sufinancira se nabava skupih lijekova za liječenje teških malignih bolesti članova Udruge oboljelih od leukemije i limfoma. Ova akcija uz humanitarni ima i ekološki značaj jer se plastični čepovi ne odbacuju u prirodu pa se time štiti i čuva okoliš.

Promet

Vožnja bicikla je poželjna tjelesna aktivnost, a bicikl je optimalno prijevozno sredstvo za učenike osnovnih škola od 5. do 8. razreda. Osposobljavanje što više učenika za upravljanje biciklom sukladno Zakonu o sigurnosti u prometu. Podizanje razine prometne kulture, učenici trebaju imati biciklističku vozačku dozvolu. Učenici članovi prometne grupe pod vodstvom Silvane Pešut Vitasović, učiteljice tehničke kulture prošli su obuku sigurne vožnje biciklom, a sudjelovali su na natjecanjima „Sigurno u prometu“ i „Školskih prometnih jedinica“.

Zdravi život

Učenici RN su uz vodstvo svojih učiteljica 29. rujna 2022. godine obilježili Međunarodni dan osviještenosti o otpadu od hrane. Osvijestili su kako otpad od hrane predstavlja ekonomske gubitke i ekološku opasnost jer pridonosi emisiji stakleničkih plinova. Učenike se potiče na promjene navika i ponašanja prilikom rukovanja s hranom kod kuće i u školi. Učenici 1.a i 1.b razreda čitali su slikovnicu „Kako su Dora i Marko spasili hranu“, crtali su kao štedjeti hranu i razvrstavati otpad od hrane. Učenici 3.a razreda izradili su papirnate vrećice s ekološkim porukama u vezi smanjenja otpada od hrane. Učenici 3.b razreda napravili su plakate s prijedlozima kako najbolje iskoristiti ostatke od hrane. Učenici 4.a razreda osmislili su pitanja vezana uz iskorištavanje hrane u školskoj kuhinji i o tome su razgovarali s kuharima školske kuhinje.



Uz podršku Ministarstva poljoprivrede i Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju osoblje školske kuhinje je sudjelovalo u projektu Školska shema. Učenici škole su jednom tjedno dobili besplatan obrok voća, mlijeka ili mliječnih proizvoda. Tim se projektom potiču zdrave prehrabene navike, odnosno smanjuje se unos masnoća, šećera i soli u svakodnevnoj prehrani učenika.

Učenici 1.a i 1.b razreda su uz vodstvo učiteljica Lidije Gradečki i Biserke Šimunić obilježili su Školski medni dan s hrvatskih pčelinjaka. Nakon čitanja slikovnice Pčelica Jelica i medo Edo saznali su kako pčele prave med, koliko ih ima u košnici, zašto je med zdrav i mnoge druge zanimljivosti. Pomogli su medu Edi da izađe iz labirinta, bojali bojanku i pogledali edukativni film o pčelama. Uz nova znanja, učenici su kući ponijeli teglicu meda.

Cilj aktivnosti bio je podizanje razine znanja o važnosti meda u pravilnoj prehrani, edukacija učenika o važnosti pčelarstva u poljoprivrednoj proizvodnji te promocija meda proizvedenog na hrvatskim pčelinjacima

Biološka raznolikost i vanjski okoliš

Učenici od 1. do 4. razreda su pod vodstvom učiteljica osvijestili vrijednost školskog dvorišta kao „vlastitog kutka okoliša“ u kojem imaju učionicu na otvorenom. Učenici u školskom dvorištu provode neke oblike nastave a u slobodno vrijeme imaju prostor za igru. Zato učenici uz tehničko osoblje škole dijeli odgovornost za uređenje i održavanje čistoće školskog dvorišta. Akcijom Zelena čistka obilježili su i 22. travnja, Dan planeta Zemlja, u školskom vrtu zasadili su sadnice jabuka i oslikali su školsko igralište eko porukama.



Klimatske promjene

Učenici kontinuirano na redovnoj nastavi i izvannastavnim aktivnostima uče o klimi i klimatskim promjenama.

Glavna tema eko škole u šk. god. 2022./2023. bila je klima i klimatske promjene. Cilj teme bio je razvijanje svijesti i osobne odgovornosti za provođenje održivog razvoja. Stvaranje ekološki prihvatljivog sustava vrijednosti i životnih navika. Učenici su razvijali ekološku kulturu učeći o klimi i klimatskim promjenama koje nastaju zbog prirodnih i antropogenih utjecaja. Kroz projekte učenici su razvijali svijest o velikoj potrošnji fosilnih goriva i utjecaju ispušnih plinova na nastanak pojačanog učinka staklenika i kisele kiše te o tvarima koje uništavaju ozon i uzrokuju oštećenje ozonskog omotača. Klimatske promjene su ozbiljna prijetnja, posljedice se osjećaju u svim dijelovima svijeta i utječu na mnogobrojne aspekte života ljudi i svih drugih živih bića. Učenici su upoznali alternativne oblike energije te mogućnosti i prednosti njihovog svakodnevnog korištenja.

Učenici su 3. studenoga 2022. godine sudjelovali u štafetnoj utrci Vrijeme nam ističe - Running Out of Time. Ovom su se akcijom učenici OŠ Borovje pridružili najdužoj neprekinutoj štafetnoj utrci na svijetu u organizaciji i suradnji s The World Realy Ltd i Zakladom za odgoj i obrazovanje za okoliš Foundation for Environmental Education (FEE). Svaki je razred izradio svoju štafetu s prigodnim ekološkim porukama. Predstavnici razreda nosili su štafetu i trčali oko školskog dvorišta, ukupno su pretrčali 48 750 m. Time su pridružili tisućama trkača koji su u 38 dana i noći rutom dugom 7767 km prenosili poruku o opasnosti klimatskih promjena.



Sajam znanosti održan je 1. prosinca 2022. godine. Multimedijalna predavanja održali su gosti predavači. Valerija Butroac, mag. geo. održala je predavanje „Špilje i jame – vremenske kapsule“, a doc. dr. Mladen Maradin predavanje „Klimatske promjene i trebamo li ih se plašiti“. Učenici 7. i 8. razreda ukrali su školu svojim projektima na temu klimatskih promjena. U svakoj je učionici škole uređen eko kutak na temu klime.

Dan Ekoškole i Dan planeta Zemlje obilježili smo 21. travnja 2023. godine uz bogati program i zanimljive sadržaje. Učenici RN pogledali su predstavu „Sunčasta“, proveli su akciju Zelena čistka i ukrali su školsko igralište eko porukama. Učenicima PN predavanje o klimi održao je Krunoslav Mikec, dipl. ing. iz DHMZ. U holi škole bili su izloženi radovi učenika o klimi.

Uspješno smo ispunili sve uvjete i korake eko škole te smo po drugi puta obnovili status međunarodne Eko-škole. Pripadamo 17.-oj generaciji i stekli smo brončani status za 6 godina provedbe međunarodnog programa Ekoškole.



EKO AKTIVNOSTI U OSNOVNOJ ŠKOLI JOSIPOVAC

Učenici naše škole već 11 godina su ponosni na eko aktivnosti koje provode i svoj zlatni status u velikoj obitelji eko škola u RH. To dokazuju gotovo svakodnevno! Vježbajući u dvorani obilježili smo HOD i pokazali kako je svakodnevna tjelesna aktivnost važna za pravilan rast i razvoj.



Svoje „stare“ prijatelje u Domu za stare i nemoćne u Osijeku uvijek iznenadimo za Dan starijih osoba, Božić i Uskrs prigodnim poklonima oblikovani s puno ljubavi. I korona nas nije omela u izradi lijepih darova koji ukrašavaju njihove prostorije u Domu.

Kravate, simbol hrvatskog naroda, oblikovali smo i ove godine različitim materijalima i ponosno ih prošetali hodnicima škole i pokazali privrženost kulturnoj baštini naših predaka. Baština je važna u odrastanju generacija, ali kako naše učiteljice uređuju hodnike, panoe i razrede učeničkim radovima? Malo tko se može pohvaliti takvim šarenilom i ljepotom. Ima tu paleta, portreta, jaja, robota, cvijeća... i to učenici s ponosom razgledavaju.

Obilježavajući eko važne datume, učenici su oblikovali Zemlju, močvare, more, šume od različitih i prirodnim materijala i dokazali joj da još uvijek ima onih koji ju čuvaju od nečistoća i zagađivanja. Posjetili smo šumu u sklopu edukacijskog projekta Naturavita Hrvatskih šuma, naučili šumu još više voljeti i čuvati. I onog fazana koji nas je došao pozdraviti! A iduće godine posjetit ćemo ponovo šumu i vidjeti kako raste naš hrastić kojega smo na odlasku iz edukacijskog centra, zasadili.



Akcije sakupljanja starog papira napune „kontejner“ koji dolazi odvesti papir na recikliranje. Sljedeća akcija pokazat će kako učenici i njihovi roditelji brinu o šumama.

Učenici prvih razreda upoznali su kako nastaju oblaci, kiša, tornado, elektricitet, a posebno ih je dojmilo nastanak duge. Oni će sigurno još više čuvati okoliš čistim!

Od bijele pamučne tkanine oblikovali smo vrećice i poslali poruku da je život bez plastike i te kako moguć. Samo se malo treba potruditi!

Plastične čepove sakupljamo i šaljemo u Čakovec, udruzi za oboljele od limfoma. Svaki čep ima snažnu poruku kojom poručujemo oboljelima da nisu sami.

Za Valentinovo škola se zacrvni od zaljubljenih majica i haljinica. Zaljubljeni ples u dvorani škole, otkrio je tko se kome sviđa. Nema veze što je crveni balon bio između! Bio je oblika srca!



Boce su se baš naputovale u natječaju art(d)eko o priči Pustolovina plastičnih boca i tako umorene, poslale poruku o čuvanju planeta, ali i čitanju. A Hotel za kukce, nastao prema priče Priče iz Kopačkog rita, jedva čeka prve bubamare, pčelice, leptire...da se odmore od napornog rada.

Naša škola jedna je od pobjednica Kauflandovog natječaja "Kaufland škola voća i povrća". Godišnju zalihu voća i povrća za cijelu školu ostvarili smo zahvaljujući likovnom radu učenika produženog boravka i učiteljice.

Baš smo maštoviti! Ostanimo takvi, jer mašta nas čini sretnijima i veselijima! I čuvajmo jedni druge! I Zemlju!

ČUDESNA STEMIONICA/UČIONICA NA OTVORENOM Osnovna škola Petrijanec

OŠ Petrijanec od 2010. godine ponosi se statusom Ekoškole. Naši mali i veliki ekolozi svake godine redovito obilježavaju razne eko datume, provode akcije skupljanja starog papira, baterija, plastičnih čepova te veliku pozornost posvećuju recikliranju otpada i njegovoj ponovnoj upotrebi.



U školskoj godini 2022./2023. naša škola odlučila se za jedan veliki korak, a to je učionica na otvorenom. Uređenje učionice pokrenula je skupina nastavnika iz STEM područja (Petra Milinković, Tajana Nestić, Petra Lončar, Kristina Jurjak, Ivana Zdelar, Jasmina Zver, Andreja Hrženjak, Kristina Petrović Špoljar, Maja Bosilj, Mislava Jonjić, Mihael Bađun). U realizaciji projekta sudjelovali su učenici, roditelji i lokalne tvrtke koji su pomogli u izradi namještaja, bojenju stolarije, sadnji cvijeća, izradi društvenih igara...

Cilj našeg projekta u ovoj školskoj godini „ČUDESNA STEMIONICA“ bio je da se prostor školskog atrija pretvoriti u „Čudesnu učionicu“ u kojoj će učenici stjecati nova znanja i vještine, izvoditi praktične radove, STEM radionice te kroz razne igre koje će na radionicama izraditi učenici, razvijati socijalne vještine i senzomotoriku.



Sve aktivnosti koje su se ove godine provodile u školi u okviru velikih projekata na polju humanosti „Samo se srcem dobro vidi“ te na polju inovativnosti, znanosti i umjetnosti „Za znanstveno i čudesno spremni“, vodile su nas k otvorenju Učionice na otvorenom, jednog potpuno novog interaktivnog prostora za učenje, istraživanje i igru u našoj školi.



Zahvaljujući učionici na otvorenom naši učenici mogu i u školi boraviti i učiti u prirodi što im je zasigurno dodatna motivacija.

U učionici na otvorenom imamo „školicu“ za najmlađe uzraste, šah, čovječe ne ljuti se, igru memory, mini kuglanu te prostor gdje su smješteni stolovi za učenike gdje će stjecati nova znanja i spajati prirodu i tehnologiju u jedno. Ovo je samo početak, a uređenje naše učionice na otvorenom tek je počelo. Veselimo se novim izazovima, iskustvima i znanjima koje će naši učenici steći u „Čudesnoj stemionici“.

I.N.S.P.I.R.E. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Budinščina

Krajem svibnja 2023., učenici Osnovne škole Vladimir Nazor Budinščina, Viktorija Topolovec, Luka Marković i Tihana Ričko, zajedno su sa svojim učiteljicama Anom Bahat i Nikolinom Goričan otputovali na mobilnost u Ankaru (Tursku). Mobilnost je provedena u sklopu Erasmus+ projekta I.N.S.P.I.R.E., koji se bavi globalnim ciljevima koji potiču održivi razvoj. Ovo je prvi puta da su učenici te Škole sudjelovali u međunarodnoj mobilnosti. Tamo su se susreli s partnerima iz Slovačke, Poljske i Turske. Tijekom mobilnosti, učenike je ugostila škola Kuyubaşı Şehit Oğuzhan Duyar Ortaokulu iz Ankare. Učenici su tijekom tri dana (30.svibnja -1.lipnja) učili o održivom razvoju, ali i o kulturi i običajima partnerskih država. Sve su partnere oduševili ponajprije visokom razinom engleskog jezika, ali isto tako i prezentacijom o Hrvatskoj, te igrokazom o održivom razvoju koje su pripremili za taj susret.



U sklopu mobilnosti i u duhu održivog razvoja, učenici su posjetili Muzej nematerijalne kulturne baštine, gdje su dobili priliku vlastoručno otisnuti željeni oblik na platnenu vrećicu. Također, izrađivali su unikatne dekoracije za svoje domove koristeći daske za rezanje. Daske su prvo obojili, a zatim na njih lijepili slike tipičnih turskih motiva. Učenici su imali priliku i naučiti nešto novo o biljnim i životinjskim endemskim vrstama, kao što su mačka turska Angora, angorski zec i angorska koza. Posljednjeg dana aktivnosti, učenici su uređivali vrt škole domaćina sadnjom cvijeća. Ono što je domaćine posebno dirnulo je

činjenica da su tijekom te mobilnosti predali novac prikupljen tijekom akcije u travnju u kojoj su skupljali za žrtve potresa u Turskoj. Naime, u sklopu Uskršnjeg sajma održanog 5. travnja, učenici sudionici projekta su prodavali posude za uredski materijal koje su sami izrađivali od starih limenki, sukulente, te ukrase i dekoracije za dom izrađene od drveta.



Prije samog putovanja u Tursku, učenici su sudjelovali u zajedničkoj akciji čišćenja javne površine – travnjaka i okoliša oko ribnjaka u Budinščini. S istim ciljem podizanja svijesti o održivom razvoju, ovaj projekt nastavlja se i sljedeće školske godine, kada će ova škola ugostiti partnere iz Turske, Slovačke i Poljske.

OTPAD

Osnovna škola „Davorin Trstenjak“, Čađavica

Naša škola pripada 13. generaciji Ekoškola i kao takva ove godine stječe Zlatni status za 10 godina provedbe programa Ekoškole na što smo vrlo ponosni.

Uz matičnu školu u program Ekoškole uključene su i tri područne škole: PŠ Ilmin Dvor, PŠ Noskovci i PŠ Sopje.

Kao i svih godina do sada, naša škola sudjeluje u brojnim aktivnostima vezanim za ekologiju tijekom cijele godine. U sve aktivnosti uključeni su učenici naše škole, nastavnici i tehničko osoblje, a u pojedine akcije rado se odazovu i pripadnici lokalne zajednice.

Ove godine kroz naše aktivnosti provlačila se glavna tema OTPAD. Shvatili smo kako je to ogroman problem koji je prisutan svakodnevno i u cijelom svijetu pa smo pokušali pomoći našem planetu na različite načine.



Tijekom cijele godine naša škola sudjeluje u akciji sakupljanja starog papira, plastičnih boca, čepova i baterija. Sakupljanjem starih čepova sudjelovali smo u humanitarnoj akciji za pomoć Udruzi oboljelih od leukemije i limfoma Hrvatske na način da se reciklažom sakupljenih čepova osigura financiranje nabave skupih lijekova oboljelima od teških malignih bolesti.

Osim toga sudjelujemo u raznim akcijama čišćenja okoliša (Zelena čistka) kao i sadnje stabala (Zasadi stablo, ne budi panj) u dvorištu naše škole i sadnje cvijeća i povrća u našim ekovrtovima.

Sudjelovali smo i u Nacionalnoj manifestaciji „Hrvatska volontira“ u kojoj se kampanjom želi ukazati na značaj volontiranja za razvoj suvremenog demokratskog društva u kojem svaki pojedinac ima pravo i odgovornost dati svoj doprinos i u kojem se takav doprinos cijeni.



Pažljivo čuvamo i našu tradiciju i čuvamo običaje našeg kraja kroz pjevanje i plesanje te igranje starih igara kao i obilježavanje prigodnih blagdana Božića, Uskrsa i Poklada.

Kroz redovitu nastavu, izvannastavne aktivnosti i u radu naše vrijedne školske zadruge „Čadavičke lipe“ koristimo prirodne i reciklirane materijale. Uvijek pokušavamo od starih i odbačenih stvari, učiniti nešto novo i zanimljivo. I to ponajviše na radionicama koje se održavaju ususret Božiću i Uskrsu gdje se uvijek odazovu roditelji učenika i zajednica.



Tijekom godine obilježavamo i datume važne za ekologiju kao što su Dan planeta Zemlje i Svjetski dan voda, Svjetski dan zaštite životinja, Svjetski dan šuma i brojne druge.

Ove godine važnost smo pridali Svjetskom danu biološke raznolikosti koji nam je ujedno i bio Dan Ekoškole.

RECIKLIRANJE ODJEĆE

Osnovna škola Vladimira Nazora, Vrsar

Povodom obilježavanja Dana planeta Zemlja u Osnovnoj školi Vladimira Nazora, Vrsar učiteljice razredne nastave održale su predavanja i radionice učenicima s ciljem podizanja svijesti o pretjeranoj potrebi kupovanja odjeće poznatoj pod nazivom „shopping ovisnost“. Ova negativna posljedica predstavlja financijski teret, socijalni pritisak, promoviranje materijalizma te negativan utjecaj na održivost i okoliš.

Pretjerana potrošnja odjeće zahtijeva resurse poput vode, energije i sirovina te često rezultira zagađenjem i otpadom. Namjera poučavanje djece o održivom načinu života, uključujući smanjenje potrošnje odjeće današnja je potreba o razvijanju svijesti o važnosti očuvanja okoliša. Učiteljice naše škole su u radu s djecom promicale zdrave vrijednosti i stavove poput samopouzdanja, samopoštovanja te poštivanja različitosti među školskom djecom. Potaknule su promišljanja o važnosti unutarnjeg kvaliteta, vrednovanju osobnosti i razvijanju interesa izvan materijalnih stvari kako bi se smanjio naglasak na pretjeranoj kupovini odjeće.



Svaka je učiteljica razredne nastave, uključujući i učiteljice produženoga boravka, osmislila radionice recikliranja odjeće te su učenici usvajali nove vještine kako transformirati stare ili odbačene odjevne predmete u nešto novo. Radionice su uključivale šivanje, krojenje, bojanje i ukrašavanje odjeće pri stvaranju jedinstvenog proizvoda nove namjene. Vješte ruke učenika uživale su te se predale mašti i kreativnosti u procesu recikliranja. Radionice su iznjedrile mnoštvo novih proizvoda, torbica, a i scenskih lutaka s kojima su učenici stvarali igrokaz s eko temom.



DOČEK ŠTAFETE RUNNING OUT OF TIME Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška

20.10. 2022. u 7,00 sati ujutro učenici 4.abc razreda u pratnji svojih učiteljica, stručnog tima i ravnateljice škole dočekali su štafetu uz pljesak u gradskom parku. Dionicu puta od 8 km istrčale su Sandra Ivanović u pratnji naše učiteljice Mirele Tomić.

Štafeta je putovala kroz 18 zemalja s ciljem osvještavanja javnosti o utjecaju čovjeka na klimatske promjene. Učenici OŠ Ljudevita Gaja Nova Gradiška za ovu su priliku pripremili zastavice sa crtežima ljekovitog bilja. Nosili su na taj način poruku da je sadnja biljaka višestruko korisna i za nas ljude i našu planetu. Štafetu prate mediji, stoga su izjavu za medije dali učenici naše škole ujedno članovi skupine ljekovito bilje. Matija Radošić iz 4. c razreda ispričala je ukratko čime se sve naša ekoškola bavi. 21 godinu učimo učenike štednji energije, razvrstavanju otpada, sakupljanju starog papira i usvajanju navika odgovornog ponašanja prema svom okolišu. Bartol Prpić, učenik 4.a govorio je o radu skupine ljekovito bilje koju vodi učiteljica T. Višić. Govorio je o sadnji biljaka, kompostiranju, hotelima za kukce, pravljenju krema, čajeva i sapuna. Naglasio je da sve aktivnosti koje uče u školi i rade, utječu na klimatske promjene. Uz mahanje zastavicama i dobre želje pozdravili smo slijedećeg trkača Miroslava Markovića.



VODENA ZRCALA OTOKA ŠOLTE Osnovna škola Grohote

Vodena zrcala otoka Šolte, projekt je OŠ Grohote koji je odabran kao jedan od 5 najboljih u nagradnom natječaju međunarodne tvrtke Procter&Gamble i Udruge Lijepa Naša - Čuvajmo svoj dom od malih nogu! Ekoškole i Procter&Gamble za očuvanje biološke raznolikosti (2022.). Stoga je najveći dio ovogodišnjih aktivnosti bio usmjeren na realizaciju projekta kroz kurikulumski planiran, interdisciplinarni pristup dvama središnjim ciljevima:

promišljanje o utjecaju klimatskih promjena na

- 1. obnovljive zalihe pitke vode te o zaštiti i obnavljanju ekosustava koji su povezani s vodom*
- 2. preuzimanje tradicijskih načina korištenja prirodnih resursa - vode i autohtonih biljnih vrsta.*

Da bi utvrdili stanje i predložili potrebne mjere, svi učenici su sa svojim učiteljima, proveli niz aktivnosti i istraživanja na terenu i u laboratoriju.

Izložbom *Voda i vodne zalihe otoka Šolte* u Knjižnici Grohote zainteresirali smo lokalnu zajednicu za otvorena pitanja te su nas redovito pratili u našem radu.



Kroz problemsku i istraživačku te terensku nastavu proučavali smo Lokvu južno od Grohota, jedno od pet, većih vlažnih staništa na Šolti koja je bez izvora tekuće vode. Nastale na prirodnim kamenim udubljenjima, lokve i druga vlažna staništa u zapuštena. Stoga smo provedbu projekta započeli s mjerenjima Lokve, određivanjem zamućenosti i kiselosti vode. Jednostavnije instrumente (mjerni stup za određivanje dubine, Secchijev disk) sami smo izradili.

Uzorkovanjem vode nije pronađena niti jedna vrsta zooplanktona, a od fitoplanktona samo jedinke roda *klamidomonas* i *gonium*. Nema višestaničnih algi ni plivajućih ličinki kukaca i vodozemaca. Prirodni ciklusi izmjene tvari su narušeni što uzrokuje zamućenost i smeđu boju vode. Život u bentosu (sedimentu) Lokve je siromašan - pronađena je samo crvena glibnjača. Nepripadajuće, invazivne vrste, zlatna ribica te crvenouha i žutouha kornjača, koje su u stanište Lokve dospjele neodgovornim ponašanjem ljudi, razlog su male bioraznolikosti. Analizirane jedinke vodenih kornjača su odrasle, spolno zrele te je moguće postojanja treće, hibridne podvrste. Prilagodljive su, ugrožavaju domaće vrste, a hranidbeni lanci se remete. Biljke močvarice, bijeli rogoz, primorski rančić i obična trstika, rastu u gustim sastojinama iz vode i na obali Lokve. Pružaju skrovište i dobre uvjete za razmnožavanje brojnim životinjskim vrstama, ali je nužno kontrolirati njihov rast zbog isparavanja zarastanja Lokve. Od životinjskih vrsta su uočeni uglavnom kukci i poneka ptica.



U razgovoru s gospodinom Antonom Buktenicom pok. Šimuna (1930.), upoznali smo tradicijski način gradnje gustirni, kamenih cisterni i bunara, otvorenih skupljališta vode. Fotografijom smo zabilježili velike, zajedničke gustirne i manje uz kuće imućnijih ljudi i u polju za zalijevanje. Do početka 80-tih godina ljudi su ovisili o vodi koju su na taj način sakupili te je vrlo štedljivo koristili uz stroga pravila podjele i održavanja. Koristila se i bočata voda za napajanje stoke i kuhanje, a lokve su pomno održavane i nadograđivane. Saznali smo i o propalim planovima da se gustirne obnove i ponovno stave u upotrebu barem za potrebe vatrogastva.

Izradom eko-proizvoda od samoniklog bilja, pokušali smo pokazati da i dalje postoje mogućnosti održivog gospodarstva koje bi smanjilo utjecaj čovjeka na okoliš te racionalno trošilo prirodne resurse. Sušili smo bilje za čajeve i začine, proizveli hidrolate i melem za njegu kože, maslinovo ulje i sakupili recepte za biljne lijekove u priručniku *Liječenje od davnina*.

Dragana Đurić, koordinator projekta

ŠKOLSKI VRT – BIORAZNOLIKOST I OSJEĆAJ ZAJEDNICE

Osnovna škola „Vladimir Gortan“, Rijeka

Školski vrt OŠ „Vladimir Gortan“ djeluje kao laboratorij za biologiju i okoliš u kojemu se učenici uče timskom radu, razvijaju senzibilitet za lijepo, produbljuju svoju vezu s prirodom i postupno usvajaju pravila i zahtjeve očuvanja prirode i zaštite okoliša. Upravo djeci, kao budućim sudionicima urbanog razvoja, iskustva u prirodi predstavljaju osnovu za daljnje interakcije s prirodom i njezino razumijevanje, kao i povećavanje svijesti o pitanjima zaštite okoliša i potrebi očuvanja bioraznolikosti.

S tim u vezi, nastava u školskom vrtu od velike je važnosti. Radom u vrtu učenici razvijaju perceptivnost, uče prepoznavati biljke i životinje i uočavati ovisnost organizma o okolišu, koristeći pritom teorijsko znanje za rješavanje praktičnih problema. No najbitnije od svega, učenici postaju svjesni važnosti svoje aktivne uloge u oplemenjivanju prostora kojeg su dio.



Ove školske godine učenici su pod mentorstvom učiteljice biologije i voditeljice Učeničke zadruge „Josip Kulfanek“ Anke Molnar širili površine zasadene perunikom i sadnjama brojnih sadnica ustrajali na održanju biološke raznolikosti. U školskom vrtu uzgajali su autohtone vrste, ali i kulture koje su dio svakodnevne prehrane (broskva, salata, drijen, jagode...). Posebnu pažnju davalo se uzgoju začinskog bilja koje, osim što osigurava začine, u gredicama školskog vrta djeluje veoma dekorativno.

Školski vrt samo je dio šireg otvorenog okruženja, kvarta, grada, i ako se u njega neprekidno ulaže, on svojim zelenim bogatstvom doprinosi pozitivnom ozračju okoline i kvaliteti fizičkog okruženja. To je vrlo važno za lokalnu zajednicu jer stanovnici imaju izraženiji osjećaj zajedništva kada su snažno povezani s prostorom u kojemu žive i rade i kada sudjeluju u njegovu održavanju. U tom smislu školski vrt OŠ

„Vladimir Gortan“, smješten u srcu kvarta, predstavlja ogroman potencijal za poticanje vitalnosti lokalne zajednice.



Za sljedeću školsku godinu u planu je zajedničko istraživanje i projekt „Zaboravljeno, zdravo, prirodno“ u čijem će se središtu naći murva koju Vergilije naziva najpametnijom biljkom jer propupa zadnja, čekajući toplo vrijeme...

EKOŠKOLA - PRVA GODINA DJELOVANJA

Katolička osnovna škola „Josip Pavličić“, Rijeka

Što je stablo naučilo od zemlje da je moglo razgovarati s nebom? Pablo Neruda

Kada bi svijet oko sebe gledali očima djeteta, tada bi vidjeli njegovu istinsku ljepotu. Kada bi se prema svijetu oko sebe ponašali kao djeca, ne bi bilo ratova, siromaštva, gladi... Možda u tome leži ključ svega: gledati očima djeteta!



Školska godina 2022./ 2023. bila je puna izazova i aktivnosti. Učenici i djelatnici Katoličke osnovne škole Josip Pavličić, svojim radom i predanošću, marljivo su doprinicali ostvarivanju planiranih aktivnosti Ekoškole.

U listopadu 2022. godine, na blagdan naših zaštitnika Anđela čuvara (2. listopada) učenici i učitelji, svečano su obilježili primanje statusa Ekoškole.

U istom mjesecu, obilježili smo i blagdan Svetog Franje Asiškog, svima poznatog kao zaštitnika životinja. U toj prigodi, javio nam se naš prijatelj fra Sandro Tomašević, župnik iz Betlehema. Upoznao nas je sa svojim pozivom, radom i misijom koju obnaša u Svetoj Zemlji.



Vođeni stihovima Pjesme stvorova, sve što nas okružuje, djelo je Stvoritelja. Moramo se brinuti za ono što nam je dato na povjerenje, a to se uči od malih nogu.

Posebno je važna suradnja sa Školskim vrtom i učiteljicom Marijanom Miškulin. Učenici i učitelji aktivno su sudjelovali u obradi, sadnji i održavanju kultura u Školskom vrtu s posebnim naglaskom na biljke koje možemo susresti u bibliji, a karakteristični su za naše podneblje. Učenici su istraživali o kojim se biljkama radi, kako uspijevaju, kako ih se održavaju i svakodnevno su se brinuli o njima. Naglasak je na uzgoju vlastitog sjemena i proučavanja koje vrste i kako uspijevaju na našem podneblju.

Proučavajući navedene biljke, učenici su istraživali i njihova ljekovita svojstva i dosjetili se odlične ideje: izradili su Biblijsku čajanku s pregršt recepata zdravih i korisnih čajeva. Učenici su izradili i eko društvene igre, tješilice za bebe od recikliranog materijala (donacija Dječjoj bolnici Kantrida), balzame od ljekovitog bilja, mirisne soli, eko zdjelice za cvijeće i brojne druge.



U školi negujemo zajedništvo i pozitivan odnos prema svemu stvorenom. Učenike odgajamo da budu aktivni sudionici društva u kojem žive. Svoj rad temeljimo na recikliranju i prenamjeni predmeta i materijala. U sklopu izvannastavne aktivnosti Šivko rukotvorko, upotrebom starih i doniranih tkanina, učenici izrađuju uporabne predmete koje doniramo ili prodajemo na prodajnim izložbama zadruge Maslačak.

Učenici predmetne nastave, zajedno sa svojim nastavnicima, izrađivali su eko didaktičke materijale kao pomoć u učenju i savladavanju novih nastavnih sadržaja. Cilj aktivnosti je iskoristiti otpad u edukativne svrhe, kako bi budućim naraštajima olakšali učenje.

Uključenost lokalne zajednice također je prisutna u životu i radu naše Škole: sakupljamo baterije u suradnji s udrugom Friš, skladištimo jestivo ulje u suradnji s tvrtkom Bio – goriva iz Varaždina, prikupljamo hranu i higijenske potrepštine za utočište za beskućnike Ruže sv. Franje, sakupljamo plastične boce i tetrapak pakiranja koje prenamjenjujemo u hranilice za ptice i vaze za cvijeće...



U suradnji sa školskom kuhinjom, redovito smo odvajali otpad i stvarali kompost na naš školski vrt. Zahvaljujući školskom kuharu i osvojenom Kaufland natječaju „Škola voća“, brinuli smo o zdravoj i raznolikoj prehrani.

Obilježili smo i brojne važne eko datume: Hrvatski olimpijski dan, Prvi dan jeseni, Dan zahvalnosti za plodove zemlje, Svjetski dan jabuka, Svjetski dan voda, Dan planeta Zemlje...

EKOLOŠKA SVIJEST U OSNOVNOJ ŠKOLI DVOR

Naša Ekoškola je ove nastavne godine provela mnoge aktivnosti kojima razvijamo ekološku svijest učenika. Izdvojiti ćemo četiri aktivnosti. Ove godine je naša Ekoškola obilježila svoj 4. projektni dan, i to povodom Dana planeta Zemlja. Učitelji i učenici naše Ekoškole su na satovima redovne, izborne i dodatne nastave te izvannastavnim aktivnostima održali brojne radionice. Na satu hrvatskog jezika te srpskog jezika obrađivale su se prigodne pjesme, na satu likovne kulture, integriranog nastavnog dana te ekološke skupine izrađivali su se plakati, gledali video priloge o Zemlji te pisala obećanja planetu, izrađivali likovni radovi, učenici su uređivali park te okoliš škole, a neki su učenici u pratnji nastavnika dan proveli u šetnji prirodom i na bazenu Lječilišta Topusko.



Učenici 4. razreda su tijekom nastavne godine istraživačkim projektom „Ljekovito bilje zavičaja“ proučavali, zapisivali i radili proizvode određene ljekovite biljke i herbarij. Neki od ciljeva aktivnosti su bili upoznavanje ljekovitog bilja dvorskog kraja, proučavanje utjecaja ljekovitog bilja na zdravlje čovjeka te razvijanje poduzetništva zavičaja.

Ostvarili smo suradnju s lokalnom zajednicom. Učenici su u tri navrata sudjelovali na predavanjima o ovisnosti, pravilnoj prehrani te peludnom kalendaru u organizaciji Info centra o radioaktivnom otpadu Dvor. Izuzetno korisna i poučna predavanja su održali djelatnici Zavoda za javno zdravstvo Sisačko – moslavačke županije.



Naša se škola, zajedno s drugim školama i javnim ustanovama, a na poticaj Sisačko – moslavačke županije uključila u obilježavanje Svjetskog dana činjenja dobrih djela. Inače se Svjetski dan činjenja dobrih djela obilježava 16. travnja no kroz cijeli travanj smo provodili aktivnosti kojima pomažemo svojoj zajednici, potrebitima, potičemo volontiranje, širimo pozitivnu energiju i zajedništvo. Naši su učenici prikupili pomoć za nekoliko obitelji u zajednici te sudjelovali u uređenju parka i okoliša škole.

Silvana Baljak, koordinatorica Ekoškole Dvor

DIJAMANTNI STATUS I NOVI ŠKOLSKI PROJEKT TERRA ETERICA Osnovna škola Donji Kraljevec

Osnovna škola Donji Kraljevec brani status Eko-škole već niz godina, točnije od 2008. godine. Ove školske godine obnovili smo svoj novi status Eko-škole, **Dijamantni status 1**. 7.6.2023. godine na Dan škole, naši vrijedni maturanti i učenik 3. razreda uz pomoć našeg domara s ponosom su podigli novu zelenu zastavu. Redovito se priključujemo u projekte koje provodi Udruga Lijepa Naša te projekte i



aktivnosti koje sami osmislimo, sve kako bismo postigli najvažniji cilj: ekološki osviješteni učenici koji sebe doživljavaju kao dio prirode i osjećaju odgovornost za njezinu dobrobit i blagostanje.

Nadalje, naša škola od školske godine 2022./2023. provodi projekt pod nazivom **Terra eterica**. U projekt su uključeni učenici od 1. do 8. razreda polaznici izvannastavnih aktivnosti održivi razvoj, biološka, kemijska, ekološka, informatička, vjeronaučna i knjižničarska. Projekt su osmislile i pripremile Marija Purić Hranjec, prof. savjetnik i Dorotea Žvorc, prof.

Cilj projekta je praktičnim aktivnostima animirati učenike za oplemenjivanje okoliša škole i životne sredine povećanjem biološke raznolikosti sadnjom eteričnog bilja. Radionicama usvojiti znanja i sposobnosti potrebne za očuvanje psihofizičkog zdravlja djece i odraslih te očuvanje i uvećanje prirodnih vrijednosti okoliša. Upoznati i usvojiti tehnike i metode dobivanja i uporabe eteričnih ulja.

Nabaviti uređaje i opremu za destilaciju i dobivanje eteričnih ulja, njihovo skladištenje i primjenu u dobivanju prirodne kozmetike (toaletne vodice, prirodni sapuni, tinkture, eterična ulja, biljne masti, kreme...).



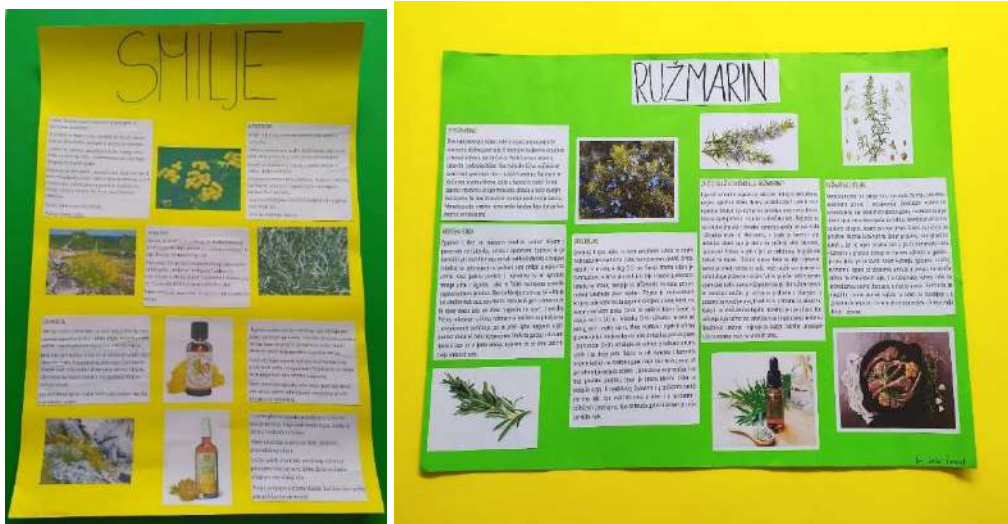
Fotografije učenika s radionica destilacije i dobivanja eteričnih ulja od ružmarina, bora, lovora, smilja i lavande.

Kod učenika razviti istraživački duh, finu motoriku, preciznost, organiziranost, temeljitost, kreativnost uz svladavanje tehničkih vještina destilacije, te samostalnim i timskim radom razvijati poduzetnički duh i socijalne vještine, samostalnost, sigurnost i samopouzdanje.

Edukacijom i prezentacijom promovirati rezultate projekta. Temeljem dobivenih rezultata osmisliti nove projekte, u svrhu nastavka i primjene u slijedećim godinama.

Ukupna financijska vrijednost projekta je 3982 eura. Od Ministarstva znanosti i obrazovanja dobili smo potporu od 1991 euro za ovu školsku godinu čime smo uspješno nabavili 3 destilatora, opremu i posuđe za radionice dobivanja eteričnog ulja i pokazne radionice pripreme prirodnih sapuna.

Na vjeronaučnoj grupi učenici s učiteljicom Jelenom Huić Sever istražuju ljekovito bilje koje se spominje u Bibliji i njegovu primjenu u povijesti ljudskog roda, a s knjižničarkom Ivanom Kramar istražuju ljekovito bilje služeći se različitim izvorima znanja.



Posebni interes i kreativnost učenici pokazuju na radionicama destilacije eteričnih ulja iz ljekovitog bilja našeg okruženja, te pripremi prirodnih sapuna, gdje mašti i kreativnosti nema kraja. Vesele se prirodnim sapunima s kakaom, medom, čokoladom, nevenom, kurkumom, mirisom ružmarina, lovora, bora, matičnjaka, mente, smreke, lavande, jasmina... čija su eterična ulja, s velikom strpljivošću, sami počeli proizvoditi destilacijom.

OPATIJSKI KAMINO Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija

10. svibnja 2023. naša je škola obilježila svoj dan. Kako je taj dan svjetski Dan kretanja, sukladno tome, učenici su različitim aktivnostima organiziranim kroz mnoge radionice sudjelovali u njegovu obilježavanju.

Tako su učenici petih i šestih razreda, polaznici katoličkog vjeronauka, sudjelovali u radionici Opatijski Camino koja je dobila taj naziv po nadaleko poznatom Putu svetog Jakova dugom 800 km koji vodi od francuskog mjestašca **Saint Jean Pied de Port** do španjolskog grada **Santiago de Copostela**. Zašto baš Opatijski Camino? Zato što je sveti Jakov zaštitnik grada Opatije i želja nam je bila da se djeca na tom Opatijskom Caminu bolje upoznaju s kulturnim, povijesnim, prirodnim i religijskim znamenitostima svoga grada. Kako na originalnom putu hodočasnici moraju sakupljati pečate u svoju hodočasničku putovnicu i mi smo pripremili našu putovnicu u kojoj su se nalazili zadaci različitog tipa koje je trebalo riješiti i zabilježiti umjesto pečata: rješavanje zagonetki, pronalaženje odgovora i podataka na info panoima, čitanje s razumijevanjem, praćenje uputa radi dolaska do određene lokacije, pronalaženje podataka putem interneta, fotografiranje selfija na određenim lokacijama ... Prije početka našeg Camina učenicima je rečeno da prate upute u svojim putovnicama te da sve što nije zabranjeno znači da je dozvoljeno. Tu su učenici pokazali svoju domišljatost te razmišljanje i djelovanje izvan zadanih okvira. U sklopu radionice bilo je predviđeno da se održi prezentacija škole jedrenja s modelima za djecu na otvorenom, ali je zbog vremenskih uvjeta jedrilicar i državni reprezentativac u jedrenju radio upravljanim jedrilicama Robert Grubiša isti održao u školskoj knjižnici prije početka našeg Camina. Imali smo sreću pa nas je vrijeme pomazilo i uspjeli smo dovršiti naš put, iako na kraju hodajući ispod kišobrana. Pedimeter je na kraju našeg puta, koji je trajao dva i pol sata, pokazivao da smo prošli više od deset tisuća koraka. Umorni, ali i zadovoljni, s novim spoznajama, priveli smo kraju naš Camino u stilu izreke „U zdravom tijelu, zdrav duh“ te na taj način obilježili Dan škole i svjetski Dan kretanja.



Primjeri zadataka:

1.

Na trgu ste ispred marketa i zgrade tržnice. Zastanite ispred info-panoa.

Prebrojte koliko se stepenica nalazi na ulazu u tržnicu!

Kada je sagrađena zgrada tržnice?

Raspitajte se koliko košta kilogram rajčice, kilogram krumpira, kilogram mrkve!

2.

Skrenite lijevo i krenite prema crkvi sv. Jakova.

Objasnite zbog čega grad Opatija svoje ime duguje upravo ovoj crkvi i samostanu.

Kojeg se datuma obilježava Dan grada, ujedno i dan sveca zaštitnika Opatije, sv. Jakova?

3.

Spajanje fotografija s nazivima onoga što prikazuju.

Željka Božić Kučić, prof.

NE OKOLIŠAJ

Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija

Na Žmergovom ovogodišnjem natječaju "Ne okolišaj" pristigle su brojne originalno osmišljene i pokrenute ideje, pa i realizirani školski projekti učenika osnovnih i srednjih škola diljem Primorsko-goranske županije u tri kategorije: "Zero waste" učionica ili razred, organski školski vrt i "reuse" kreativna djela i uporabni predmeti.

Natječaj je dio projekta "Ne okolišaj, posadi ideju za budućnost" kojeg provodi Udruga Žmergo uz financijsku podršku Ministarstva znanosti i obrazovanja kroz bespovratna sredstva u području izvaninstitucionalnog odgoja i obrazovanja djece i mladih u školskoj godini 2022./2023. Na natječaj kreativnih i praktičnih radova, ukazujući na potencijal iskorištenih predmeta i ambalaže, prijavilo se sveukupno 554 učenika kroz 42 prijave razrednih odjela i učenika pojedinaca uz podršku svojih mentora. Žiri je izdvojio one koji zaslužuju pobjedu u svakoj od tri kategorije, ovisno o uzrastu i sukladno o pravilima natjecanja. Učenici 4.b razreda pod mentorstvom učiteljice Gordane Jedriško Popešić

osvojili su nagradni izlet u obližnju destinaciju po vlastitom izboru za svoj kreativni uradak koji je napravljen od reciklirane ambalaže, „Handmade razredna kanta za odvojeno prikupljanje otpada – PAPIRKO“.



16.5.2023. u pratnji svoje razrednice Gordane Jedriško Popeškić, učenici 4.b razreda otišli su na nagradni izlet u PP Učka. Dolaskom u Centar za posjetitelje Poklon, učenici su najprije ušli u edukativnu prostoriju i ponovili životne zajednice biljaka i životinja travnjaka i šuma, nacionalne parkove i parkove prirode, a u sklopu edukacije rješavali su i radne listiće.

Nakon toga posjetili su interpretacijski centar uz stručno vodstvo. Prilikom posjeta novom interaktivnom, multimedijalnom postavu interpretacijskog centra, učenici su imali priliku upoznati se s bogatom prirodnom i kulturnom baštinom Učke i Čićarije te na taj način usvojiti vrijedna znanja i vještine te razvijati pozitivne stavove o očuvanju prirode i okoliša.

Svi su ishodi ove terenske nastave realizirani, a pogotovo nastave Prirode i društva (Živa i neživa priroda, Životne zajednice biljaka i životinja travnjaka i šuma). Sretni i bogatiji za nova iskustva vratili su se u školu i jedva čekaju novu priliku za ovakvo učenje.

učiteljica Gordana Jedriško Popeškić



OPATIJCI U ŠIBENIKU

Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija



Radionica „Eko kuglice“ na 63. Međunarodnom dječjem festivalu - Šibenik

63. Međunarodni dječji festival u Šibeniku ove godine obogaćen je ekološkom radionicom „Eko kuglice“. Na poziv organizatora, voditeljice Ekoškole u OŠ „Rikard Katalinić Jeretov“ Opatija, Anja Malvić i Ivana Uremović Gašić na trodnevnoj su ekološkoj radionici educirali djecu uzrasta od 8 do 12 godina o zagađenjima okoliša. Upoznale su ih sa cijelim procesom izrade kugli od ekološke gline pomiješane s efektivnim mikroorganizmima i bokashijem. Zahvaljujući donaciji i dobroj suradnji s *Liburnijskim vodama* iz Opatije, podršci Grada Opatije i tvrtke *Efektivni mikroorganizmi originalna tehnologija* ova radionica prerasla je ekološku akciju. Tehnologija bazirana na efektivnim mikroorganizmima nastala je u Japanu, a njezin je tvorac prof. dr. Teruo Higa. Ova ekološki prihvatljiva tehnologija primjenjuje se u 130 zemalja, dok se u 12 zemalja primjenjuje kao državni program u ekološkom uzgoju i proizvodnji zdrave hrane. Djeci smo osim procesa izrade EM kugli približili i temu ekološkog osvješćivanja putem različitih filmova i ekopriča. Na radionici je izrađeno više od 1600 EM kugli.



Kugle s efektivnim mikroorganizmima



Bacanje kugli sa šibenske rive

Zadnji dan radionice bačen je manji dio osušenih kugli sa mula Krke na šibenskoj rivi. Bacanju kugli pridružili su se organizatori i mediji. Ostatak kugli, nakon što se dobro osuše, bit će bačen u more početkom školske godine.

Poruka: „Živjeti kraj mora nije samo užitak nego i velika briga i odgovornost koju treba negovati od malih nogu.“

ŽIVI PANO

Osnovna škola Vladimira Nazora, Pazin



Odlučili smo napraviti živi pano od mahovine i paprati. Pano je smješten u holu škole, a uz njega je pričvršćena i pumpica s vodom, koju djeca u prolazu koriste kako bi poprskali mahovinu, koja jako voli vodu. Učenici uživaju u brizi o našim malim stanovnicima, a na taj način se i uče o izvršavanju obveza, kao i o brizi za druge. Tako osim o školskom akvariju učenici imaju još živih bića s kojim provode dio svog školskog vremena.

OSNOVNA ŠKOLA „IVAN GORAN KOVAČIĆ“, GORA

Živimo zeleno 3 / Living greenly 3

Učenici naše škole zbrinjavali su otpad iz prostorija škole (papir, plastika), uređivali školski okoliš, surađivali s lokalnom zajednicom u raznim akcijama ekološkog karaktera, skupljali stari papir i čepove, sadili biljku (stablo), kreativno reciklirali. Na taj način, razviti su svijest o očuvanju prirode i zaštite okoliša te stjecali navike odgovornog ponašanja prema okolišu i održivom razvoju.

Recikliram i stvaram

Učenici su stjecali nova znanja i vještine, osvijestili se za pozitivne učinke koje ponovna upotreba proizvoda može imati na okoliš - štedi sirovine i energiju, odnosno doprinosi kružnom gospodarstvu. U suradnji s udrugom OZANA promovirali jednakopravnost i socijalnu uključenost učenika s teškoćama te promovirati smanjenje pritisaka na okoliš i razvoj pozitivnog stava prema "zelenom" gospodarstvu. Na taj smo način prevenirali nastanak otpada te ga uz ponovnu uporabu učinili uporabnim i korisnim proizvodom.



Plastičnim čepovima do skupih lijekova

Kod učenika smo poticali i razvijali altruističke osjećaje uključivanjem što većeg broja učenika, roditelja i šire zajednice. Razvijali smo ekološku svijest učenika, ali i šire zajednice. Čepovi su se dostavili Udruzi oboljelih od leukemije i limfoma, koja dobivenim novcem od čepova pomaže oboljelima u kupnji lijekova i pomagala. Razvijali smo pozitivno i odgovorno ponašanje prema okolišu i zajednici.



EKO DAN

Svake godine, 22. ožujka, obilježavamo Svjetski dan voda kako bi se učenicima skrenula pozornost na važnost i očuvanje vode za piće. Učiteljice razredne nastave ,zajedno s učenicima, su prigodnu temu realizirale kroz Terensku nastavu u prirodi, uz rijeku Petrinjčicu. Promatrajući uživo rijeku Petrinjčicu i poučnim edukacijskim radionicama skrenuli smo pozornost na činjenicu da svatko od nas, i najmanjim doprinosom, može doprinijeti zaštiti i racionalnijem korištenju voda, a što je potrebno učiniti bez odgađanja, između ostalog, i zbog sve prisutnijih posljedica klimatskih promjena.

SLAVONIJA NA DLANU

Osnovna škola Ivana Mažuranića, Vinkovci

Mjesec svibanj u OŠ Ivana Mažuranića u Vinkovcima obilježen je u znaku očuvanja biološke raznolikosti. S ponosom smo predstavili projekt „Slavonija na dlanu“ koji je pobijedio u nagradnom natječaju Međunarodne tvrtke Procter&Gamble i Udruge Lijepa Naša „ČUVAJMO SVOJ DOM OD MALIH NOGU! EKOŠKOLE I PROCTER&GAMBLE ZA OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI“. Glavna zadaća projekta je očuvanje bioraznolikosti naše Slavonije te je projekt potpomognut donacijom i stručnom pomoći Hrvatskih šuma. U okviru projekta izgradili smo vanjsku učionicu unutar oaze male slavonske šume u dvorištu škole sa edukativnim panoima o autohtonim biljkama i životinjama šume, postavili smo ribnjak te izradili interaktivne edukativne panoe o flori i fauni nizinskih rijeka postavljene duž šetnice uz rijeku Bosut.



Kako bi obilježili Dan bioraznolikosti (22. svibnja) svečano smo otvorili vanjsku učionicu igrama na otvorenom. Učenici su imali priliku odigrati igre „Pronađi tragove životinja“, „Zadatak riješi, znanju se nasmiješi“, „Poveži plod sa biljkom“, kroz igre su se učenici zabavili i pri tome proširili znanje o zaštićenim vrstama, o važnosti zaštite prirode te ponovili aktivnosti koje trebaju činiti kako bi smanjili ekološki otisak.

U okviru projekta učenici su izradili brošuru o štetnim učincima konvencionalnih deterdženata na vodene tokove. Istaknuli smo negativan utjecaj ispuštanja otpadnih voda na okoliš. Uz to, pripremili smo i pokuse kojima smo demonstrirali štetan utjecaj deterdženata. Cilj nam je i potaknuti građane da koriste ekološki prihvatljive deterdžente i brinu se o čistoći naših vodnih resursa. Izradili smo i brošuru o zaštiti šuma u kojoj smo istaknuli pravila ponašanja u šumi.



Kroz projekt smo naučili koliko je važno sačuvati naše šume i rijeke, jer one nisu samo izvor prirodnih resursa već su i dom brojnim biljnim i životinjskim vrstama. Naša je odgovornost da se brinemo o tim ekosustavima kako bi naša budućnost bila održiva i blagotvorna za sve nas. Projekt „Slavonija na dlanu je simbol naše predanosti prirodi i inspiracija za generacije koje dolaze.

RADIONICA PREŽIVLJAVANJA Osnovna škola Montovjerna, Dubrovnik

Naša Škola je održala jednu zanimljivu radionicu u sklopu Festivala znanosti koju ćemo podići na razinu projekta s Gradom Dubrovnikom. U pitanju je tečaj preživljavanja za osnovce svih uzrasta koju smo održali u suradnji sa pripadnicima GSS -a tj. adrenalinskog parka Cadmos village u Konavlima. Djeca su učila životne vještine preživljavanja uz vodstvo iskusnih instruktora, pripadnika GSS-a. Smatramo kako bi ovakvi i slični programi trebali ući u školske kurikule i školske smotre i natjecanja.



NAŠE EKO AKTIVNOSTI Centar za odgoj i obrazovanje Virovitica

PLASTIČNIM ČEPOVIMA DO SKUPIH LIJEKOVA

Prikupljanje plastičnih čepova za djecu oboljelu od malignih bolesti u suradnji s "Čuvaricama kulturne baštine" iz Kladara koje nam pomažu čepove dopremiti do Čakovca nastavljeno je. Tijekom godine prikupili smo ukupno 81,5 kg. Navedena kilaža je za 8 kg veća od prošlogodišnje što znači da smo oborili vlastiti rekord. Učenici su istovremeno naučili pravilno razvrstavati plastiku i među plastikom prepoznavati čepove.



PROJEKT "NE BACAJ, POKLONI"

Eko sajam razmjene korištenih predmeta i odjeće

U sklopu našeg Erasmus+ projekta „Roditelj i učitelj u timu za dijete“ kroz koji nastojimo poboljšati suradnju s roditeljima naših polaznika, organizirali smo sajam razmjene korištenih predmeta i odjeće.

8.12.2022. u holu našeg Centra od 8.00 do 12.00 sati roditelji, učitelji i polaznici mogli su sudjelovati na sajmu donošenjem korištenih predmeta, igračaka, odjeće i obuće te uzimanjem ponuđenih predmeta.

Kroz ovu smo **ujedno i ekološku** aktivnost nastojali razviti svijest o važnosti kruženja predmeta, bez gomilanja i odbacivanja. Željeli bismo promicati ponovnu upotrebu predmeta, smanjiti otpad, stvoriti nove navike te naposljetku uštedjeti novac. U vrijeme izraženog trenda prekomjerne proizvodnje odjeće koji iznimno nepovoljno djeluje na zagađenje okoliša voljeli bismo smanjiti količinu tekstilnog otpada te osvijestiti važnost održive mode i odgovorne potrošnje, a jedan od ciljeva nam je i povezivanje i druženje ljudi koji žele razmjenjivati ili donirati predmete. Nadamo se da će ovakvi sajmovi postati naša tradicija i da ćemo s vremenom aktivirati još više sudionika.



PROJEKTI DAN EKOŠKOLE

Održali smo Projektni dan Eko škole. Dan je bio ispunjen raznovrsnim EKO aktivnostima, od pravljenja domaće juhe od mrkve i Eko užine preko održavanja Eko kviza do grupnog sudjelovanja u zajedničkim aktivnostima kroz 4 radionice. Svatko je sudjelovao na svoj način, a rezultat je vidljiv i u plakatu koji nas podsjeća koliko recikliranje pozitivno utječe na naš planet.



STEMajmo Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić“ Gunja

Od ove školske godine naša škola voditelj je i provodnik projekta Europske unije "STEM(AJMO)!". Cilj projekta jačanje je STEM vještina i kreiranje novih STEM sadržaja u osnovnoškolskom obrazovanju, i to za pet osnovnih škola u ruralnim područjima Vukovarsko-srijemske županije. Naša škola surađuje s brojnim stranim i domaćim partnerima koji je čine opremljenijom, bogatijom iskustvima rada na različitim područjima, a ovdje ćemo posebno istaknuti rad na području ekologije (zbrinjavanje otpada, recikliranje, ekološki uzgoj).

Ovim projektom naši „Mali intelektualci“ postaju „Mali prirodnjaci“ te doslovno uče i primjenjuju: ŽIVOT U SUGLASJU S PRIRODOM.

Izrada sapuna za pranje rublja

Cilj ove aktivnosti podizanje je svijesti o uporabi ekološki prihvatljivih sredstava za čišćenje. Navedeni cilj svrstali smo u jednu od zadanih tema Ekoškole, a to je „Otpad“.

Naše bake nekada su od otpadnih masnoća iz kućanstva same izrađivale sapun za pranje bijelog rublja. Poučeni njihovim iskustvom odlučili smo iskoristiti otpadno ulje od prženja iz kuhinje. Za izradu sapuna trebali smo otpadno ulje, destiliranu vodu i natrijev hidroksid. Pripremljenu smjesu izlili smo u posude i stavili na hlađenje nekoliko dana. Dobiveno smo izvadili iz kalupa. Pakirali smo sapune u ekološku ambalažu, stavljali oznaku naše škole i deklaraciju. A gotovi proizvod izložili smo na različitim sajmovima.



Ekološki uzgoj špinata

Cilj projekta ekološki je uzgoj špinata, a svrstali smo ga u temu „Zdrav život“.

Učenici su sa svojim učiteljicama posijali špinat u plasteniku i pored plastenika. Glavni cilj bio je utvrditi ima li više željeza špinat uzgojen u plasteniku ili špinat uzgojen na otvorenom. Pored željeza ispitivali smo i količinu dušika i kalcija. Pri uzgoju špinata koristili smo isključivo prirodna gnojiva. Količina željeza u špinatu iz plastenika deset je puta veća nego u špinatu uzgojenom na otvorenom, a količina dušika i kalcija približno je podjednaka na obje lokacije. Zbog utvrđivanja količine željeza u špinatu ostvarili smo i suradnju s Tehnološkim fakultetom u Osijeku i tvrtkom „Inspecto“ za kontrolu robe i laboratorijska ispitivanja.



SNAGA BILJNOG SVIJETA

Osnovna škola Visoko

Deforestacija i smanjivanje zelenih površina znatno utječe na količinu kisika u zraku. Kako bi se nadomjestila smanjena količina kisika, potrebno je obnoviti njegove izvore, odnosno posaditi ili posijati nove biljke. Osim djelovanja na zrak, postoji potreba za obnavljanjem tla i voda. Dokazano je da su biljke jedan od najučinkovitijih prirodnih faktora sposobnih za pročišćavanje onečišćenih tla i voda. Uz Osnovnu školu Visoko teče potok u koji se ulijevaju otpadne vode iz kućanstava kao i okolnih poljoprivrednih parcela. Kako bi se poboljšala kvaliteta vode potoka, tla uz potok, a zatim i raznolikost organizama koji žive na tom staništu bilo je potrebno posaditi određene vrste biljaka. U sklopu natječaja „Čuvajmo svoj dom od malih nogu! Ekoškole i Procter&Gamble za očuvanje biološke raznolikosti“ projekt „Snaga biljnog svijeta“ odabran je kao jedan od pet najuspješnijih na razini Hrvatske te je i financiran. Cilj projekta je osvijestiti važnost biljaka kao proizvođača kisika, pročišćivača vode i tla te izvora hrane i staništa za mnoga živa bića.

Postupci u kojima se biljke koriste za smanjenje koncentracije ili učinka toksičnih tvari nazivaju se fitoremedijacija. Prilikom provođenja fitoremedijacije koriste se cijele biljke, enzimi ili mikroorganizmi oko korijenja. Biljke korijenom unose onečišćujuće tvari koje se uskladište u nadzemnim dijelovima (fitoakumulacija i fitofiltracija) ili se ograniči njihovo kretanje (fitostabilizacija). Osim uloge pročišćivača, određene vrste biljaka imaju vrlo važnu ulogu kao medonosne biljke i u privlačenju raznovrsnih oprašivača.

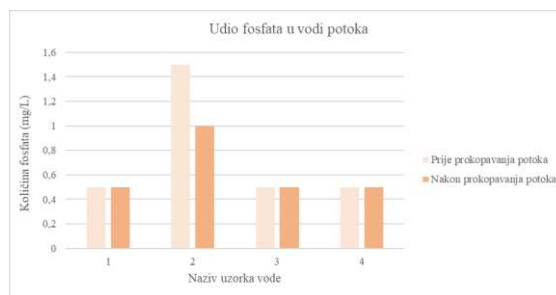
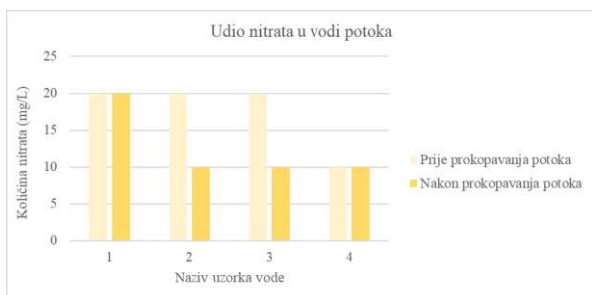
Kako bi se usporedila kvaliteta vode prije i za vrijeme provođenja fitoremedijacije, učenici su pomoću seta za analizu vode utvrdili količinu fosfata, nitrata, pH vrijednosti i tvrdoću vode prije uređivanja područja potoka. Također, prije uređivanja potoka učenici su pomoću seta za analizu tla ispitili količinu fosfata i kalija u tlu uz potok. Dobivene koncentracije ispitivanih spojeva uspoređene su s referentnim koncentracijama u vodi i tlu. Utvrđeno je da su količine fosfata i nitrata u vodi te tvrdoća vode iznad granične vrijednosti, dok je pH vrijednost vode dobra. Uspoređujući s referentnim vrijednostima tlo je jako siromašno fosfatima i siromašno kalijem. Rezultati su suprotni pretpostavci da će u tlu biti povećana koncentracija makroelemenata. Potok se zatim očistio cijelom dužinom kojom protječe zemljištem škole. Korito potoka je produbljeno, a tok djelomično preusmjeren. Dodano je kamenje koje stvara kaskade i zahvaljujući kojem se tok potoka usporava te time omogućava učinkovitije pročišćavanje. Nakon uređivanja i prokopavanja potoka ponovno je provedena analiza uzoraka. Utvrđena je jednaka ili manja količina ispitivanih kemijskih spojeva.



Analiza uzoraka tla



Promatranje mikroskopskih preparata



Tijekom proljeća 2023. učenici Ekološke grupe posadili hrvatske biljke sposobne za provođenje fitoremedijacije. Posađene su sadnice žute perunike, običnog protivka, močvarne metvice, uspravnog ježinca, purpurne vrbice, trske, rogoza i vrbe. Uz posađene biljke postavljene su oznake. Učenici su tijekom povoljnih vremenskih uvjeta čupali korov oko posađenih biljaka kako bi uspješno mogle rasti i redovito su čistili smeće pronađeno u potoku i na obali.



Sadnja biljaka s fitoremedijacijskim učinkom



Briga o novozasadenim biljkama

Kroz edukaciju učenici od 5. do 8. razreda upoznati su s pojmom fitoremedijacije, koji su dugoročni učinci tih postupaka te kako to utječe na bioraznolikost. Edukativni dio obuhvatio je i promatranje trajnih mikroskopskih preparata životinja i biljaka ugroženih onečišćenjem radi osvješćivanja posljedica utjecaja onečišćujućih tvari na živa bića.

Tijekom sljedećih godina očekuje se širenje posađenih biljaka koje provode proces fitoremedijacije, a redovitom analizom ćemo pratiti stanje kvalitete vode i tla. Budući da su posađene biljke cvjetnice očekuje se povećanje brojnosti oprašivača. Također, zbog obnove staništa očekuje se i povećanje bioraznolikosti. Cilj projekta prije svega obuhvaća osvješćavanje učenika o važnosti očuvanja prirode zato što priroda ostaje njima.

voditeljica projekta: Marta Černi, mag.educ.biol. et chem.

MEĐUNARODNI DOGAĐAJ RUNNING OUT OF TIME OBILJEŽEN KROZ DAN BEZ ŠKOLSKOG ZVONA Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskoga, Zagreb

OŠ K. Š. Gjalskoga iz Zagreba, pripadnica obitelji međunarodnih Ekoškola, izabrana je kao jedna od točaka primopredaje štafete na osnovu dugogodišnjih aktivnosti i projekata zaštite okoliša provedenih u školi i Gradskoj četvrti Gornji grad-Medveščak s projektom „Zelena rješenja učenika, učitelja i roditelja OŠ K. Š. Gjalskoga, te akademske i gospodarske zajednice za ublažavanje nepovoljnog utjecaja klimatskih



promjena na organizme, ekosustave i urbani okoliš koji je kao temu predstavljanja navela školska koordinatorica Ekoškole Helga Mihaljević Jurić.

Dan bez školskog zvona realiziran je kroz nekoliko dijelova: aktivnosti učenika provedene uz vođenje nastavnika i vanjskih suradnika, svečanost dodjele platinastog statusa Ekoškoli, te sudjelovanje na međunarodnom događanju Running Out of Time.



Aktivnosti vođene vanjskim predavačima i gostima:

- voditeljica Centra za klimatološka istraživanja PMF-a, izv. prof. dr. sc. Ivana Herceg Bulić održala je predavanje: „Globalno zatopljenje i odziv zagrebačke klime“
- predsjednica Međunarodnog instituta za klimatske aktivnosti, Marija Pujo Tadić, međunarodna stručnjakinja za pravo i politike u području klimatskih promjena predstavila je ciljeve i zadatke Instituta, izrazila zadovoljstvo na uključivanju naše škole u njihovoj realizaciji, te istaknula kako će se kao sudionica COP27 potruditi prenijeti poruke učenika naše škole
- Andrea Bartolić, tajnica Fonda za zaštitu okoliša, upozнала je učenike s ulogom Fonda koji je omogućio realizaciju eko-aktivnosti naše škole
- mr.sc. Igor Fazekas, član Uprave hrvatskih šuma donirao je školi stabla spomenutih u Pričama iz davnine, I. B. Mažuranić, a koja će učenici posaditi u okolišu škole
- Ivana Miškulin, referent hortikulture i koordinator projekta “Škola u šumi - šuma u školi” upozнала je učenike sa značajem šuma u sprečavanju klimatskih promjena i Izabela Kuzle, provoditeljica eko-projekata u školi
- doc.dr.sc. Sanja Perić, ravnateljica Hrvatskog šumarskog instituta, omogućila je donaciju stabilaca Gupčeve lipe zaštićene kao spomenik prirode-pojedinačno stablo, uzgojene u sklopu projekta znanstvenika Hrvatskog šumarskog instituta
- Anamari Majdandžić, mag. oecol i Matija Eppert, mag. ing. petrol., voditelji Društva za oblikovanje održivog razvoja, kroz radionice su upoznali učenike o važnosti štednje energije, demonstrirali korištenje e-bicikla i način punjenja baterija, te izrađivali mini solarne robote
- Dora Kermek i Matej Žgela, studenti Prirodoslovno-matematičkog fakulteta proveli su radionicu „Od molekule DNA do barkodiranja“, nakon čega su učenici stečeno znanje prenijeli ostalim učenicima

Učenici su sa svojim razrednicima proveli sljedeće aktivnosti:

- izračunali svoj CO2 otisak i naučili kako smanjiti njegovu emisiju u atmosferu
- prezentirali pregled održanih Konferencija o klimatskim promjenama(COP)
- predstavili izbor filmova na temu globalnog zatopljenja
- izlagali i predstavili Hodajuće štapiće - prilagodbe na uvjete okoliša jedne vrlo neobične porodice kukaca
- održali radionicu popravljanja bicikla
- oslikali platnene vrećice s motivima Zagreba kao zamjenu za plastične
- izrađivali predmete recikliranih materijala
- izradili kućice za ptice, kukce i ježa i time ukazali na važnost zaštite životinjskih vrsta
- proveli istraživanje kroz projekt Together o potrošnji energije u našoj školi i pratili stanje nakon poduzetih aktivnosti oko njezine uštede
- trčali štafetu dugu 10 km na trim stazi perivoja
- osmislili poruke vezane uz klimatske promjene i prikazali ih pokretima tijela
- izložili straničnjake od recikliranog materijala i blackout poeziju
- pratili sve aktivnosti, intervjuirali sudionike, bilježili video i foto zapise koje ćemo prezentirati roditeljima i Gradskoj četvrti Gornji grad -Medveščak
- pripremili izvješća o aktivnostima na engleskom jeziku

Nakon realiziranih aktivnosti, svi su učenici sudjelovali na svečanosti dodjele platinastog statusa Ekoškoli K. Š. Gjalskoga za dvadeset godina kontinuiranog rada. Uz izvođenje eko himne „Najljepše“ učenici su podigli eko-zastavu, a Josip Gregac, predstavnik Udruge Lijepa Naša koja je nacionalni koordinator međunarodnih Ekoškola, održao je prigodni govor i pohvalio djelovanje Ekoškole.



Svi uzvanici događanja okupili su se u zbornici škole, razmjenjujući iskustva i razgovarajući o mogućem ponovnom okupljanju i ideji povezivanja akademske i gospodarske zajednice sa školom. Glavni događaj Dana bez školskog zvona obilježen je dočekom i ispraćajem štafete u sklopu događaja Running Out of Time. Zaklada za odgoj i obrazovanje (FEE) u suradnji s organizacijom The World Relay Ltd zemljama članicama zaklade, uključujući i Hrvatsku, organizirala je non-stop štafetu nazvanu Running Out of Time – Vrijeme nam istječe.



Štafeta koja je na svoj put krenula nakon ceremonije otvaranja Gradskog vijeća Glasgova u Škotskoj koji je bio domaćin Konferencija Ujedinjenih naroda za klimatske promjene (COP27) i gdje je poruka zapečaćena u štafetnoj palici. Prenose je trkači, biciklisti, jedriličari na pojedinačnoj ruti od 5-10 km, a ukupno dugoj 7 767 km koja prelazi mora, planinske lance, ledenjake, sela i gradove, vrtiće i škole rizične lokacije i projekte koji upozoravaju na klimatske promjene. Prolazi kroz Škotsku, Wales, Englesku, Francusku, Belgiju, Nizozemsku, Njemačku, Austriju, Italiju, Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Albaniju, Grčku, Cipar, Izrael i Egipat. U grad Sharm el- Skeikh stići će

5.11.2022. Poruka će biti upućena svjetskim čelnicima koji će se od 6. do 18.11.2022. okupiti na Konferenciji Ujedinjenih naroda za klimatske promjene (COP27).

Štafeta je kroz Hrvatsku prošla 19. i 20. listopada 2020. zaustavljajući se na 12 predviđenih točaka, na putu dugom 120 km. Dočeku štafete u školi, uz već spomenute goste, priključio se i gospodin Nj. E. Simon Thomas, veleposlanik Velike Britanije koji je razgovarao s učenicima, bio oduševljen njihovim entuzijazmom i razumijevanjem važnosti zaštite prirode.

Cjelokupnu atmosferu dodatno je podigao Jamie Hay, suosnivač Running Out of Time koji je izrazio oduševljenje dočekom i zahvalnost za provedene aktivnosti, te poručio:

„Ovo je naš najopsežniji projekt dosad. Naš je cilj prenijeti snažnu poruku donositeljima odluka na COP27 uz veliku podršku koju je nemoguće ignorirati ako želimo probuditi nadu da ćemo osigurati prijelaz u sigurnu klimatsku budućnost. Running Out of Time simbolizira samu bit akcija koje se organiziraju radi borbe protiv klimatskih promjena - to je izvanredan, hrabar, ambiciozan plan koji će uspjeti samo zato što svi radimo zajedno. Znam da mi to možemo“.

Na Susretu međunarodnih Ekoškola održanom 7. lipnja 2023. u Zagrebu koordinatorice Anica Banović i Helga Mihaljević Jurić uz podršku ravnatelja Marija Keče prezentirale su provedeni događaj Running Out of Time (Vrijeme nam istječe) kao primjer dobre prakse vezan uz zadanu temu „smanjenje onečišćenja“

Helga Mihaljević Jurić, školski koordinator Ekoškole

EKO AKCIJE

Centar za odgoj i obrazovanje „Ivan Štark“, Osijek

Naš Centar ima status Ekoškole od 2016. godine i s ponosom možemo reći da, unatoč našim osobitostima, sudjelujemo u brojnim projektima, prenosimo informaciju o važnosti očuvanja okoliša, te promičemo vrijednosti međunarodnog programa Ekoškole.



Posebno se volimo baviti očuvanjima močvarnih područja i rijeka te zaštitom šuma, a kroz svakodnevni rad i kreativne aktivnosti oporabljujemo razne otpadne materijale (tkaninu, plastiku, tetrapak, novinski papir i ostale materijale). Što je za nekoga otpad za nas je pravi i dragocjen izvor materijala. Naši učenici i učitelji posebnu pažnju posvećuju potrebitima, tako izrađujemo razne igračke od starog tekstila te ih poklanjamo našem Azilu za napuštene životinje, a s igračkama im odnosimo i hranu. Ujedno svake godine prikupljamo hranu za naše potrebite obitelji. Sudjelujemo i u akciji "Plastičnim čepovima do skupih lijekova".



Ove školske godine 2022./2023. obilježili smo važne Eko datume. Obilježili smo Dan kruha i zahvalnosti za plodove Zemlje uz prigodni program i gostovanje našeg svećenika, koji pritom blagoslovi kruh i plodove na našem svečanom stolu. Obilježili smo i Dan jabuka prilikom kojeg smo izrađivali razne slastice i sokove te smo učili o kvaliteti ove kraljice voća.

Povodom Dana planeta Zemlje naši učenici i učitelji posjetili su Kopački rit, Res park u Antunovcu te su sudjelovali u projektu Naturavita. Naš Centar bio je dio nacionalnog projekta „Tjedan zdravog doručka“ prilikom čega su naši učenici izrađivali kuharice sa zdravim receptima te pravili zdrave doručke.

U našem je Centru obilježen Global Schools Action Day - školski projektni dan koji je posvećen borbi protiv klimatskih promjena povodom velike štafetne utrke "Running Out of Time". U učenju o važnosti očuvanja okoliša i odvajanju otpada pomogli su nam Unikom i Eco City LegOSi održavanjem edukativno-informativnih radionica s ekološkom temom.

S ponosom možemo reći da smo u suradnji s Udruvom Plantaža imali organizirani projektni Eko dan, pod nazivom "Obojimo Svijet u zeleno". Učili smo izrađivati biljne terarije te stekli znanja o pravilnom održavanju biljaka. Ovaj je projekt dao izuzetan doprinos našim učenicima koji su kontaktom s raznim materijalima, biljkama i zemljom dobili i terapijski element kroz razne senzoričke stimulacije.

ŠKOLU UZ RIJEKU KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE Osnovna škola „Braća Radić“, Koprivnica

Suradnja s Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije

Kako bi proširili svoje znanje o vodama u zavičaju te biljnim i životinjskim vrstama vodenog staništa dana 15. lipnja 2023. godine 18 učenika 3.d razreda članovi eko grupe Osnovne škole „Braća Radić“ zajedno sa svojim roditeljima posjetili su Školu uz rijeku Koprivničko-križevačke županije koja je locirana na području ušća Mure u Dravu i Regionalnog parka Mura-Drava u blizini Legrada. Na tom području su im djelatnice Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije održale edukativnu radionicu u kojoj su im kroz edukativno predavanje predstavile to zaštićeno područje koje je prepoznato ne samo na nacionalnoj razini, već i na europskoj i međunarodnoj razini.



Ravnateljica javne ustanove napomenula je kako je to višestruko zaštićeno područje ne samo kao regionalni park, već je to područje i sastavni dio ekološke mreže Natura 2000 značajno za očuvanje biljnih vrsta i stanišnih tipova, te ptica, ali je i ujedno i sastavni dio UNESCO-vog proglašenog Rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav. Također je spomenula kako se područje Regionalnog parka Mura-Drava proteže kroz pet županija, te kako ono obiluje brojnim biljnim i životinjskim vrstama od kojih su neke rijetke i strogo zaštićene, a posebice se osvrnula na dabra koji je prije 25 godina ponovo unesen na područje na kojem se sada nalaze.

Na poučnoj stazi, te informativno-edukativnim tablama koje su postavljene uz nju učenici su dobili više informacija o rijekama Muri i Dravi, pticama i strogo zaštićenim vrstama koje obitavaju na tom području, ali i o invazivnim stranim vrstama koje su ovdje prisutne, a koje su prijetnja zavičajnim vrstama. Poučnom stazom došli su do Škole uz rijeku Koprivničko-križevačke županije u kojoj su utvrdili stečeno znanje rješavajući edukativne listiće koje im je pripremila javna ustanova, ali i slažući slagalicu o najčešćim biljnim i životinjskim vrstama područja ušća Mure u Dravu. Javna ustanova im je pripremila i dalekozore kojima su promatrali ovo prirodno vrijedno područje.



Osim toga na edukativnom šesterokutu pročitali su dodatne informacije ne samo o bioraznolikosti područja Regionalnog parka Mura-Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji, već i o kulturno-tradicijskoj baštini tog područja.

MISLI GLOBALNO – JEDI LOKALNO

Osnovna škola „Franjo Hanaman“, Drenovci

Posjet učenika Osnovne škole „Franjo Hanaman“ poljoprivrednom gospodarstvu.

Cilj odlaska na poljoprivredno gospodarstvo bio je poticanje učenika i učitelja malim promjenama u svakodnevnom ponašanju i načinu života koji pridonose očuvanju prirode. Vlasnici OPG-a educirali su nas o uzgoju krava, proizvodnji mlijeka i mliječnih proizvoda te zbrinjavanju biootpada s farme. Potom smo obišli njihovu proizvodnju sireva i ostalih mliječnih prerađevina koje smo imali priliku kušati.

Učenici su ovim posjetom osvijestili kako kupnjom lokalnih proizvoda štedimo resurse koji se troše za transport, smanjujemo ispuštanje stakleničkih plinova, doprinosimo očuvanju klime i podržavamo lokalnu ekonomiju. Upotrebom domaćih proizvoda širimo svijest o stjecanju zdravih životnih navika. Na primjeru ove farme uvidjeli su kako pravilno korištenje biootpada smanjuje upotrebu umjetnih gnojiva te time doprinosi očuvanju bioraznolikosti našeg krajolika. Ovaj posjet za učitelje i učenike bio je vrlo zanimljiv i edukativan.



RIBA RIBI GRIZE REP - ŠKOLA ZA MALE RIBOLOVCE Osnovna škola „Vijenac“, Osijek

Ribolov djece je aktivnost koja djeci omogućuje da se upuste u ribolovnu avanturu i istraže svijet ribolova. To je obično prilagođena verzija ribolova za mlađu dobnu skupinu, s ciljem da djeca nauče osnove ribolova i uživaju u prirodi. Program „Riba ribi grize rep“- škola za male ribolovce provodi OŠ Vijenac u partnerstvu sa Športsko ribolovnim društvom Drava (ŠRD Drava), a u suradnji sa Zajednicom športsko ribolovnih društava Osijek i s Crvenim križem.



Programom „Riba ribi grize rep“- škola za male ribolovce želimo motivirati mlade ribolovce (do 14g.) za športski ribolov. Iskustvo ukazuje na izuzetnu zainteresiranost mladih polaznika, ali i njihovih obitelji. Program se sastoji od sedam povezanih edukativnih dijelova:

1. Edukativne radionice - teme: vrste voda (s naglaskom na rijeku Dravu); najvažnije vrste riječnih riba; etička načela športskog ribolova; zbrinjavanje otpada.
2. Edukativne radionice – tema: opasnosti koje se kriju u ribolovu- prva pomoć.
3. Izrada smuđevih gnijezda – sudionici sudjeluju u izradi nekoliko smuđevih gnijezda, a saznaju zbog čega ih je neophodno izrađivati (suradnja s ribočuvarskom službom.).
4. Upoznavanje, montaža i rukovanje s osnovnim ribolovnim priborom (suradnja s iskusnim ribičima iz ŠRD Drava).
5. Ribolov sitne ribe s Vodenice/Zimske luke na Međunarodni dan rijeke Drave.
6. Jednodnevni športsko-rekreativni obrazovni izlet u Aljmaškom ritu.
7. Intervju s ribočuvarom.

Ovim programom odgovaramo na potrebu djece i mladih za kvalitetnim provođenjem slobodnog vremena uz aktivan odmor i rekreaciju, povezan s boravkom u prirodi i osvještavanje važnosti odgovornosti i mogućnosti doprinosa očuvanju prirodnog blaga. Projekt se sastoji od sedam obrazovnih cjelina kojima se mlade osposobljava i potiče da se bave športskim ribolovom, vole i čuvaju prirodu te sudjeluju u obilježavanju Međunarodnog dana rijeke Drave.



Provedba programa „Riba ribi grize rep“ - škola za male ribolovce odnosi se na nekoliko područja društvenog djelovanja. Ova su područja povezana u životu pa tako i u ovom jednostavnom, a inovativnom programu, namijenjenom edukaciji i osnaživanju mladih. Prema Klasifikaciji društvenog djelovanja to su:

- | | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> • Zaštita okoliša i prirode: Zaštita voda i mora - edukacija sudionika za etički sportski ribolov i upoznavanje Aljmaškog rita, zaštićenog području jednog od ritova rijeke Drave. • Sport: Sportska poduka, Sportska rekreacija – poduka u osnovnim vještinama sportskog ribolova; opremanje sudionika sportskom opremom te praktično pecanje na Aljmaškom ritu. | <ul style="list-style-type: none"> • Zaštita zdravlja: Prevencija i zaštita mentalnog zdravlja – aktivno korištenje slobodnog vremena u prirodi. • Zaštita i spašavanje – pružanje prve pomoći u nezgodama ribolova. • Održivi razvoj: Edukacija za održivi razvoj urbanih područja – zelena i plava infrastruktura. |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Program je u skladu sa Zakonom o slatkovodnom ribarstvu i Pravilnikom o športskom ribolovu u slatkovodnom ribarstvu te Globalnim ciljevima za održivi razvoj 2030 (cilj .3: Zdravlje i dobrobit; cilj. 14.: Život ispod vode)

Ovim projektom podiže se kvaliteta života sudionika projekta približavanjem prirodi i motiviranjem za sport i rekreaciju u prirodi. Razvijanje i usvajanje ljubavi prema prirodi i provođenju slobodnog vremena u prirodi koje je mjera prevencije pretilosti i zaštita mentalnog zdravlja sudionika. Mir i tišina koja je sastavni dio ribolova, terapijski djeluje na sudionike u užurbanom vremenu današnjice. Ujedno osvještavaju se i educiraju o zaštiti okoliša i održivom razvoju ribljeg fonda, što rezultira osvještavanjem vlastite odgovornosti. Sastavni dio jednodnevnog izleta je i čišćenje obale, kao praktični dio radionice iz zbrinjavanja otpada i održivog razvoja. Također, mali sudionici potiču svoje obitelji na aktivni boravak u prirodi. Kod sudionika projekta, a budućih ribolovaca razvijaju se radne navike i odgovornost, jer ribolov zahtijeva temeljitu pripremu, znanje, vještinu i ustrajnost.

Mjerljivi rezultate koje očekujemo po završetku provođenja projekta:

1. U program „Riba ribi grize rep“- škola za male ribolovce je uključeno maksimalno do 40 učenika, dobi do 14 godina starosti.
2. Najmanje 70% polaznika proći će sve faze obuke.
3. Svim sudionicima bit će osiguran ribolovni pribor za lov sitne ribe (kedera)
4. Svi sudionici dobit će dobiti kadetsku godišnju dozvolu za ribolov
5. Svi sudionici će upoznati i susresti iskusne športske ribolovce i ribočuvare.
6. Sudionici će sudjelovati u izradi i polaganju najmanje 2 smuđeva gnijezda.
7. Polaznici će usvojiti osnove prve pomoći (suradnja s licenciranim edukatorima Crvenoga križa)
8. U 2023. godini ribolovno Društvo će povećati broj educiranih kadeta za najmanje 30 članova.
9. Program „Riba ribi grize rep“- škola za male ribolovce ući će u terensku nastavu.
10. Program „Riba ribi grize rep“- škola za male ribolovce, konkretno pecanje na Vodenici/ili u zimskoj luci, što je praktični dio projekta, biti će od strane Turističke zajednice uvršten u program obilježavanja Međunarodnog dana rijeke Drave.



Glavne aktivnosti koje se provode, njihove nositelje, očekivane rezultate te koje metode će se primijeniti u provedbi projekta planirali smo kurikulumom za izvannastavnu aktivnost u sklopu Ekoškole koji provodi Sanja Kotal, prof.

1. Poziv za sudjelovanje u Školi za male ribolovce

- nositelj aktivnosti: koordinatrica i ŠRD Drava
- očekivani rezultati: a) okupljena skupina do 40 osnovnoškolaca, b) sudionici će svečano prisegnuti „Svečana Prisega malih ribolovaca“, c. podjela dozvola za pecanje, štapova, d. biti će učlanjeni u kadete ŠRD DRAVE
- vremensko razdoblje provedbe: kraj školske godine 2021/22.
- metoda provedbe aktivnosti: a. poziv putem elektroničke pošte članovima Društva, b. objava na FB i web stranici ŠRD DRAVA, c. objava na web stranica OŠ VIJENAC OSIJEK, d. kontakt sa školom

2. Što znam o rijeci Dravi

- nositelj aktivnosti: koordinatrica i stručna suradnica
- očekivani rezultati: sudionici će biti upoznati s karakteristikama toka Rijeka Drava od izvora do ušća i s glavnim vrstama prirodne riblje hrane
- vremensko razdoblje provedbe: početak rujna

- metoda provedbe aktivnosti: 45 minutnu obrazovnu radionicu provodi voditeljica sa stručnom suradnicom

3. Što mi treba za ribarenje – osnovni ribolovni pribor

- nositelj aktivnosti: koordinatrica
- očekivani rezultati: sudionici će upoznati koji je osnovni ribolovni pribor, kako se montira i s njime sigurno rukuje
- vremensko razdoblje provedbe: rujna
- metoda provedbe aktivnosti: 45 minutna obrazovna radionica provodi voditeljica projekta

4. Riboloviti u Aljmaškom ritu

- nositelj aktivnosti: koordinatrica i ŠRD Drava
- očekivani rezultati: sudionici će biti upoznati s posebnostima Aljmaškog rita, b. upoznati će koje su ključne pripremne radnje pri ribolovu i provesti ih (odrediti mjesto, prihraniti, pripremiti pribor za pecanje), c. dobiti će praktično iskustvo - riboloviti; sudionicima će biti educirani o vrstama ulovljene ribe a

koju će po tome vratiti u vodno stanište, d. sudionici će osvijestiti da je važno prirodu čuvati i ne zagađivati je,

- vremensko razdoblje provedbe: tijekom godine
- metoda provedbe aktivnosti: jednodnevni izlet u Aljmaški rit s: a. upoznavanjem karakteristika rita (ribočuvav Aljmaškog rita), c. priprema za ribolov (određivanje mjesta, prihrana, priprema pribora za pecanje), d. riboloviti uz pomoć iskusnih ribića, e. sudionici će izvršiti čišćenje dijela obale od sitnog otpada.

5. Nezgode u ribolovu i pružanje prve pomoći

- nositelj aktivnosti: koordinatorica i ŠRD Drava
- očekivani rezultati: sudionici će biti upoznati s opasnostima i mogućim nezgodama i ozljedama tijekom ribolova, b. sudionici će biti poučeni o načinima pružanja prve pomoći i postupcima ako do nezgode, ozljede dođe,
- vremensko razdoblje provedbe: tijekom godine
- metoda provedbe aktivnosti: Višekratne 45 minutne radionice provodi voditeljica projekta i licencirani edukator prve pomoći Crvenoga Križa Osijek.

6. Mali ribolovci obilježavaju Međunarodni dan rijeke Drave

- nositelj aktivnosti: koordinatorica i ŠRD Drava
- očekivani rezultati: a. sudionici će biti upoznati s obilježavanjem Međunarodnog dana rijeke Drave, b. unaprijediti će vještinu ribolovljenja, c. upoznati će praksu športskog ribolova da ribe koja ne bi bila za jelo, ili je još mlada treba vratiti natrag u vodu
- vremensko razdoblje provedbe: rujan
- metoda provedbe aktivnosti: aktivno obilježavanje Međunarodnog dana rijeke Drave sportskim ribolovom sitne ribe na Vodenici ili u Zimskoj luci provodi voditeljica projekta uz asistenciju iskusnih ribolovaca i prisutnost ribočuvara.

7. Kako pomažemo mrijest ribe - izrada smuđevih gnijezda i zbrinjavanje otpada

- nositelj aktivnosti: koordinatorica i ŠRD Drava
- očekivani rezultati: a. izrađena i postavljena 2 smuđeva gnijezda, b. sudionici će biti upoznati iz kojeg razloga se izrađuju smuđeva gnijezda, kako se izrađuju od prirodnog materijala, kada se postavljaju, gdje se postavljaju i kakve rezultate postizemo time što izrađujemo i postavljamo smuđeva gnijezda, c. sudionici će osvijestiti zašto je važno poslije ribolova temeljito očistiti obalu a otpad zbrinuti.
- vremensko razdoblje provedbe: listopad
- metoda provedbe aktivnosti: Izrada smuđevih gnijezda: a. izrada rama za gnijezdo, b. sakupljanje prigodnog prirodnog materijala (korijen vrbe ili nešto slično), c. uvezivanje u mrežu rame, formiranje

gnijezda, d. zbrinjavanje otpada na obali koji je nastao tijekom akcije.

8. Ponašanja koja pomažu ribolovcima - kodeks ponašanja u ribolovu

- nositelj aktivnosti: koordinatorica i ŠRD Drava
- očekivani rezultati: sudionici će naučiti osnove ponašanja pri ribolovu - kako se ribolovci međusobno pozdravljaju i ponašaju (pozdrav „BISTRO“); kako se pomažu pri ulovu ribe; čišćenje obale nakon ribolova i sl.
- vremensko razdoblje provedbe: studeni
- metoda provedbe aktivnosti: 45 minutnu edukacijsku radionicu o kodeksu ponašanja ribolovaca provodi ribočuvav, b. podjela edukacijskih letaka s osnovama kodeksa ponašanja

9. Koje ribe žive u rijeci Dravi

- nositelj aktivnosti: koordinatorica i ŠRD Drava
- očekivani rezultati: sudionici će se upoznati s vrstama ribe koje obitavaju u rijeci Dravi i njihovim specifičnostima (zaštićene vrste, strane invazivne vrste i sl.)
- vremensko razdoblje provedbe: studeni
- metoda provedbe aktivnosti: 45 minutnu radionicu provodi voditeljica projekta uz iskusnog ribića ŠRD DRAVA, b. interaktivnim kvizom provjerit će se naučeno.

10. Promocija športskog ribolova za mlade i Osijeka kao grada športskog ribolova

- nositelj aktivnosti: koordinatorica i ŠRD Drava
- očekivani rezultati: a. otiskano i podijeljeno 150 kalendara čija će naslovnica popularizirati grad Osijek kao grad športskog ribolova i malih ribolovaca; b. javnost je informirana o provedbi projekta putem društvenih mreža s najmanje 10 FB objava; c. najmanje 2 medijske objava o provedbi projekta,
- vremensko razdoblje provedbe: rujan – lipanj
- metoda provedbe aktivnosti: radionica sa sudionicima projekta o idejnom rješenju naslovnice kalendara; izrada dizajna i tisak; objavljivanje na FB stranici ŠRD Drave; poziv medijima.

11. Izvještavanje i evaluacija

- nositelj aktivnosti: koordinatorica i ŠRD Drava
- očekivani rezultati: a. provedeno interno vrednovanje provedbe i učinaka projekta sa preporukama za unapređenje i razvoj projekta; b. izrađen izvještaj o projektu sa navedenim preporukama.
- vremensko razdoblje provedbe: kraj nastavne godine
- metoda provedbe aktivnosti: izradit ćemo evaluacijski upitnik za sudionike i za suradnike na projektu.

Vrednovanje se provodi putem listića samovrednovanja, praćenje kroz fotografije, kroz potporu roditelja i njihovih suglasnosti, učeničkog vrednovanja, kroz kraće ankete u kojima učenici samostalno vrše procjenu koliko su usvojili, te iz kojih područja/tema žele više naučiti. Nastavnica koja vodi školu malih ribolovaca će koristiti instrumente praćenja i procjene napretka u socijalnim vještinama učenika. Pratimo

broj objava u medijima i pratitelja na društvenim stranicama. Provodimo internu evaluaciju programa sa članovima izvedbenog tima radi planiranja unapređenja i budućeg razvoja programa.

Očekuje se da će provedba predočenog projekta, u više godišnjih ciklusa, povećati broj mladih i etički osviještenih športskih ribolovaca a što je temelj za očuvanje ribljeg fonda i time održivog razvoja.

Predviđamo da polaznici nauče izrađivati i smuđeva gnijezda, kako bi dodatno shvatili potrebu i način očuvanja i samoodrživosti jedne veoma važne riblje vrste.

Predviđeno je i da se po završetku edukacijske radionice u prirodi temeljito očisti obala rijeke, kao praktični dio osvještavanja o zbrinjavanju otpada i održivom razvoju.

Polaznici će naučiti osnove prve pomoći koja je izuzetno važna, ne samo u ribolovu, već i u svakodnevi.



Cilj naše Ekoškole je stvoriti svjesnu i odgovornu generaciju koja će biti aktivna u zaštiti okoliša i održivom razvoju. Kroz obrazovanje i praktične aktivnosti, naša Ekoškola pruža učenicima alate i znanja koja su im potrebna kako bi postali ekološki osviješteni građani koji će djelovati u skladu s načelima održivosti.

Možda se sve ovo čini preozbiljno napisano, ali mi se zapravo jako zabavljamo i uživamo!

Voditeljica projekta: Sanja Kotal, prof.

PROVEDBA PROJEKTOG DANA EKOŠKOLE **Osnovna škola „Vladimir Nazor, Neviđane**

Projektan dan OŠ Vladimir Nazor Neviđane obilježen je 19. travnja 2023. Eko grupa predmetne nastave je povodom toga postavila oznake za biljke u školski vrt. Na svakoj od postavljenih oznaka za biljke navedeni su hrvatski i latinski nazivi pojedine vrste, taksonomija (vrsta, rod, porodica, red, razred, koljeno i carstvo) te najbitnije karakteristike. U sklopu projekta izrade kartica za biljke napravljen je i Online herbarij škole u kojem se osim svega navedenog mogu pronaći i podatci o etimologiji pojedine vrste. Također, Eko grupe su održale akciju čišćenja lokalne plaže u Neviđanima te ulice koja povezuje dućan i našu školu. Učenici prvog razreda ove su godine uz pomoć našeg domara dosadašnju malu

gredicu učinili su visokom kao početak našeg bavljenja permakulturom. Učenici drugog razreda u našem masliniku iskoristili su stare plastične boce za postavljanje visećih jagoda.



EKO KUGLICE - VRT U MALOM 2 Osnovna škola Žnjan-Pazdigrad, Split

Na dvije aktivnosti smo vrlo ponosni. Osim uspješnog konačnog rezultata veselio nas je i obogatio sam proces provedbe. Tijekom ove školske godine u sklopu Ekoškole ostvarili smo suradnju s Udrugom Eko Duilovo iz Splita.

Prvo smo istražili važnost mikroorganizama u moru. Naučili smo kako utječu dobri mikroorganizmi, a kako loši na morski ekosustav. Pogledali smo edukativne digitalne sadržaje, proveli likovne radionice te radionice izrade glinenih kuglica u školskom dvorištu. Učenici trećih razreda izradili su tisuću glinenih kuglica obogaćenih korisnim mikroorganizmima. Nakon postupka sušenja glinene kuglice bacili smo u more na plaži Duilovo u blizini naše škole. Učenici su uživali u izradi i bacanju kuglica no više od svega stekli su nova znanja o sustavu i organizaciji života u moru te načinima na koji svojim promišljenim i organiziranim djelovanjem možemo pomoći živim bićima u moru.



Druga aktivnost na koju smo ponosni je već tradicionalna prodaja terarija povodom Dana škole. U sklopu projekta Vrt u malom 2 učitelji i učenici prikupljali su stare staklene tegle koje smo iskoristili za sadnju. Presadili su mnogobrojne vrste sukulenata u malim razrednim vrtovima koje smo njegovali u školskom dvorištu. Organizirali smo radionice te educirali učenike na koji način posaditi i održavati terarij. Učenici su vodili i humanitarnu prodaju povodom Dana škole. Naučili smo mnogo o sadnji i biljkama, ali i o poduzetničkim vještinama. Radujemo se novim planovima i ekološkim akcijama.



16. PLAVI DAN (25. ožujka 2023.) Pomorska škola Bakar

U Pomorskoj školi Bakar organizirali smo šesnaesti po redu Plavi dan, dan posvećen moru i životu u moru. Ovogodišnja tema bila je **Klimatske promjene i budućnost Jadrana**. Situacija u Jadranskom moru je zapravo ozbiljna. RIBE koje smo do sada zadivljeno gledali u akvarijima, šarene, prugaste, točkaste, zubate, naoružane otrovnim bodljama, sve su veća prijetnja morskom svijetu Jadrana. Globalno zatopljenje i klimatske promjene sve više privlače tropske vrste. Mnoge se nove vrste unose i balastnim vodama sa svih krajeva svijeta.

Klimatske promjene, koje postojano podižu temperaturu mora, mogle bi u doglednoj budućnosti oslabjeti procese u kojima nastaje gusta voda obogaćena kisikom, što bi moglo uzrokovati odumiranje prirodnih stanovnika dubljih dijelova Jadrana, kao i onih koji se u njima razmnožavaju, upozoravaju stručnjaci. Zbog povećane koncentracije ugljičnog dioksida u atmosferi, dolazi i do zakiseljavanja mora. Povećava se i salinitet u Jadranu. U listopadu 2017. godine salinitet u površinskom sloju na Palagruškom pragu dosegao je rekordne vrijednosti, koje su bile više od 39.1 promila.



Porast razine mora potpuno je izvjestan u narednim desetljećima, pitanje je samo kojom će brzinom i koliko rasti srednja razina mora. Već mali porast srednje razine mora mnogostruko povećava broj poplavlivanja obalnih područja.

Naši su učenici slušali stručna predavanja:

- **Utjecaj klimatskih promjena na ljude koji žive uz more i od mora**, Izv. prof. dr. sc. Tatjana Bakran-Petricioli, znanstvena savjetnica, Biološki odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu;
- **Pomori morskih organizama u Jadranu** - SCUBA CSI, Donat Petricioli, dipl. ing. biol., profesionalni ronilac
- **Jadransko-jonska bimodalna oscilacija**, Ivo Polić, mag.ing.p.p.naut.
- **Promjene u morskom ekosustavu Jadranskog mora**, učenici Pomorske škole Bakar

Učenici osnovnih škola Bakra, Hreljina, Pećina, Jelenje-Dražice i Čavle predstavili su ovogodišnju temu svojim likovnim uradcima, dok su se učenici Osnovne škole „V. Nazor“ Crikvenica predstavili svojim literarnim radovima. Najbolji likovni uradak OŠ Hreljin nagrađen je oslikanim veslom. Ispred sportske dvorane kušali su se plodovi mora.

Marica Kučan

OBILJEŽAVANJE 16. PLAGOV DANA U POMORSKOJ ŠKOLI BAKAR S TEMOM: KLIMATSKE PROMJENE I BUDUĆNOST JADRANA

Predavanje "Utjecaj klimatskih promjena na ljude koji žive uz more i od mora", Pomorska škola Bakar,
24. ožujka 2023.

Utjecaj klimatskih promjena na ljude koji žive uz more i od mora

Biosfera, tanki, svega dvadesetak kilometara debeli sloj površine Zemlje je naš jedini dom. Živi svijet ljudima osigurava hranu i kisik, a bez čiste vode ne možemo opstati. Bioraznolikost (ukupna raznolikost živog svijeta) raste od nastanka živog svijeta do danas. Nove vrste organizama na našem planetu nastaju razdvajanjem i izolacijom. U geološkoj prošlosti katastrofalni događaji na Zemlji kao što su udari meteorita, zatvaranje i otvaranje Gibraltara, Panamske prevlake, podizanje i spuštanje morske razine, aktivnost vulkana, klimatske promjene značajno su utjecali na bioraznolikost. Katastrofalna izumiranja nisu nešto neobično u povijesti života na Zemlji - po fosilnim nalazima znamo da je do sad bilo bar pet masovnih izumiranja (u onom prije 250 milijuna godina, na kraju Perma izumrlo je oko 50% tadašnjeg živog svijeta), a znanstvenici smatraju da je danas u tijeku šesto, izazvano djelovanjem čovjeka. Danas čovjek utječe na bioraznolikost mora namjernim ili nenamjernim prijenosom vrsta, uništavanjem staništa, izgradnjom kanala, ispuštanjem netretiranih balastnih voda iz brodova, eutrofikacijom, zagađenjem, itd.



Uz svjetska mora, tako i uz Sredozemno živi većina ljudske populacije, isto je tako i s Jadranskim morem. Ono je plitki, zatvoreni rukavac Sredozemnog mora. Značajno je za ribarstvo jer se u njemu ulovi oko četvrtina svih organizama koji se ulove u Sredozemnom moru, a značajno je i za druge gospodarske grane kao npr. promet i turizam. Jadransko je more naše nedovoljno cijenjeno prirodno bogatstvo, koje je uz to i izrazito osjetljivo na promjene koje se upravo događaju.

Što sve ugrožava bioraznolikost na Zemlji – uz prirodne katastrofe tu je sve značajniji „doprinos“ utjecaja čovjeka koji je direktna posljedica velikog povećanja ljudske populacije. **Ugroze za živi svijet u moru su zagađenje** – odlaganje svih vrsta otpada u more (kruti otpad, komunalne otpadne vode, industrijske otpadne vode, odlaganje starog oružja - eksploziva i bojnih otrova, radioaktivni otpad, izgubljeni i odbačeni ribolovni alati, olupine brodova i aviona); **pretjerano iskorištavanje prirodnih resursa** - pretjerani izlov samo nekih vrsta (prelov) kao i neselektivni ribolov; **izgradnja u obalnoj zoni** (krčenje prirodnih staništa zbog izgradnje plaža, nasipavanje u more – izgradnja umjetnih otoka, betonizacija obale, izgradnja luka i ostalih lučkih sadržaja, bespravna izgradnja trajnih objekata, izgradnja kanala, melioracija riječnih ušća i izgradnja brana na rijekama, izgradnja brana za sediment); **pomorski promet i transport** (uključivo nautički turizam) te **globalna promjena klime** (podizanje temperature mora, podizanje razine mora, učestale „katastrofalne“ oluje).

Često ugroze djeluju zajedno pa je utjecaj na živi svijet još dramatičniji, ali i utjecaj na čovjeka, njegovo zdravlje i život je također sve izraženiji. Mnoge takve situacije ljudi vrlo polako spoznaju ili još uvijek nisu toga svjesni. Evo nekoliko primjera koji su tek nedavno zaokupili pažnju šire zajednice iako još

nedovoljno. Razaranje naselja morske cvjetnice posidonije sidrenjem kombinirano s njenom vrlo sporom obnovom (dugoživuća i spororastuća vrsta) rezultira erozijom turistički važnih pješčanih plaža koju je ta posidonija štitila (plaža Sakarun na Dugom otoku, plaža Zaglav na Visu, itd.). Unos strane vrste rebraša (vrsta *Mnemiopsis leidyi*) u Crno more, zbog prelovljenih populacija riba rezultirao je time da su rebraši ubrzo postali invazivni, pojeli su većinu ribljih jaja i ličinki u planktonu te je u roku jednog desetljeća došlo do kolapsa ribarstva i prehrambene industrije ribe u tom području. Crpljenje slatke vode iz vodonosnih naslaga ispod Venecijanske lagune rezultiralo je slijeganjem terena, kombinirano s porastom razine mora i sve učestalijim olujama (i sve značajnijim olujnim usporima) dolazi do sve češćih plavljenja Venecije. U najnovije vrijeme takvi se utjecaji ipak pokušavaju spriječiti ili bar ublažiti: zabranjuje se sidrenje, balastne vode se tretiraju, a oko Venecijanske lagune postavljen je sistem brana koji sprečava prevelik ulaz vode u lagunu.



Sve spomenute ugroze imaju utjecaj na život u moru. Nasipavanje i izgradnja u obalnoj zoni, melioracija slanih močvara i estuarija, intenzivno kočarenje, unos velike količine otpadnih voda - povećanje eutrofikacije rezultira gubitkom staništa za mnoge morske i ne samo morske organizme. Uništavanje šuma mangrova zbog izgradnje plaža značajno je povećalo ljudske žrtve, štete i razaranja tsunamija 2004. godine u širem području Indijskog oceana. Zbog izgradnje brana na rijekama dolazi do promjena u transportu sedimenata što dovodi do povlačenja delta, potapanja obalnih močvara te intruzije slane vode uzvodno u estuarijima. Zbog globalne promjene klime dolazi do podizanja razine mora što rezultira gubitkom obalnog okoliša, povećava se opasnost od poplava i erozija obale. Poremećaji u prehrambenim mrežama zbog pretjeranog izlova nekih organizama tj. preloma mogu biti direktni (bakalar, plavoperajna atlantska tuna, pacifički inćun) ili indirektni (prelov biljojednih riba na koraljnim grebenima rezultira većim rastom bentoskih algi, što onemogućava prihvaćanje ličinki koralja i onemogućava oporavak grebena). Unos stranih vrsta donosi opasnost od širenja invazivnih vrsta što također dovodi do poremećaja u prehrambenim mrežama. Strane vrste morskih organizama mogu na razne načine biti unesene: pomorskim prometom (obraštaj na plovilima), pomorskim transportom (balastne vode), nautičkim turizmom, izgradnjom kanala (zbog povećanja temperature mora olakšano širenje tropskih vrsta), ribarstvom i akvakulturom, pokušajima da se drugim organizmima kontroliraju autohtoni (biokontrola), akvaristikom itd.

Unesene otpadne tvari (npr. naftni ugljikovodici; klorirani (halogenirani) ugljikovodici, DDT, transformatorska ulja (PCB), protuobraštajne boje (TBT), teški metali) mogu imati toksično djelovanje za organizme u moru pa tako i za čovjeka, pogotovo zbog: biomagnifikacije (koncentriranja u prehrambenom lancu) i biokoncentracije (spremanje u masno tkivo organizama). Eutrofikacija izazvana povećanim unosom organske hranjive tvari i hranjivih soli iz otpadnih voda može rezultirati cvjetanjem fitoplanktona te bentoskim hipoksijama pa anoksijama zbog kojih se mogu pojaviti pridnjeni pomori organizama (npr. u sjevernom Jadranu krajem osamdesetih godina prošlog stoljeća). Zbog smanjene

prozirnosti mora može doći i do smanjenja fotosinteze i manje proizvodnje kisika. Izgradnja, zagađenje i previše ljudi u obalnoj zoni ometa migracije organizama.

Međutim, prisutna je izrazita licemjernost ljudi pri reagiranju na negativne promjena na kopnu i na moru. Na kopnu se pozitivno gleda na uspostavljanje novih poljoprivrednih površina, izgradnju autocesta ili melioraciju krša, iako sve te aktivnosti izrazito negativno utječu na autohtoni živi svijet i trajno ga mijenjaju. Suprotno tome, na moru ljudi vrlo negativno reagiraju na uspostavu novih područja za uzgoj morskih organizama, a ne reagiraju na pretvaranje prirodnih uvala (mrijestilišta i rastilišta raznih morskih organizama) u marine prepune plovila s protuobraštajnim (izuzetno toksičnim) bojama, ili na uništavanje obale nasipavanjem (pod licemjernim nazivom „prihrana plaža“), ili na polaganje ispusta netretirane otpadne vode na dna zatvorenih morskih uvala, ili na sidrenje u naseljima posidonije.



Jadrano je oligotrofno (slabo produktivno) more pa zato ima veliki potencijal za marikulturu, što je važno za proizvodnju hrane. No, potrebno je odrediti („žrtvovati“) prostor za marikulturu što može izazvati sukob interesa u obalnoj zoni. Zato je nužna suradnja među državnim institucijama, među državnim i lokalnim institucijama, među ljudima općenito – trebalo bi pronaći zajednički (viši) interes. Preduvjet za dobru komunikaciju i razumijevanje povezanosti ljudi i mora je edukacija. Na tome svemu će trebati još jako puno raditi no vrijeme nam istječe.

Prirodni sustavi su u stresu, more pogotovo, sve što se događa ne izgleda da ide na bolje. Živi svijet u Jadranu bi mogao kroz neko vrijeme prilično drugačije izgledati što se tiče raznolikosti i sastava vrsta. Može se zaključiti da se promjene već događaju, možemo li ih zaustaviti? Kao što smo vidjeli u predavanju posljedice promjena su nepovoljne za čovjeka. Neke uzroke tih promjena znamo, neke naslućujemo. Ako promjene ne možemo zaustaviti morat ćemo se prilagoditi.

Nužno je razumijevanje ograničenja i ranjivosti biosfere i naše povezanosti s njom te razgovor i dogovor između zainteresiranih strana da bismo mogli zajednički donositi odluke čije provođenje će nam omogućiti održivo korištenje/razumno upravljanje Jadranskim morem.

*izv. prof. dr. sc. Tatjana Bakran-Petricioli
Biološki odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*

PRIRODOSLOVNA ŠKOLA SPLIT

Prirodoslovna škola Split je obnovila po drugi put status Ekoškole zahvaljujući učenicima i nastavnicima, koji ih potiču i podržavaju na tom putu. Uspjeh u tom radu ne izostaje i zbog obrazovnih programa koje nudimo u našoj školi jer se aktivnosti prirodno nadovezuju i uključuju u nastavne sadržaje. Osim već tradicionalnih obilježavanja svih važnijih označenih datuma na "eko kalendaru" poput Obilježavanja Dana kruha i plodova zemlje, Dana hrane, Dana vode, Dana Zemlje..., posebno vesele sve aktivnosti koje su se provele u suradnji s udrugama grada Splita, a i razne "projektne aktivnosti".



EKO PATROLA „EKOSICE“ - Učenice 3.c razreda, smjer prehrambeni tehničar, su tijekom cijele godine sudjelovale u nizu aktivnosti, a nastavit će vrijedno i dogodine u suradnji s koordinatoricama Draganom Vručinić i Jadrankom Gavrilović.

Obrazovno-ekološki nagradni natječaj „Ostavi utisak, ne otisak“

Srednjoškolcima je zadatak bio osmisliti mini modnu reviju za koju su smjeli koristiti samo dvije majice, jedne hlače ili jednu suknju te jedan par cipela iz postojeće garderobe koje će također predstaviti u obliku videozapisa, u trajanju do jedne minute. Cilj modne revije bio je ukazati na zanimljivost i kreativnost koji proizlaze iz ponovne upotrebe odjevnih predmeta. Potrebno je bilo prikazati cjelokupnu ideju od početka do kraja, odnosno koji su sve koraci poduzeti tijekom izrade kreativnog rada. Odjeća, obuća i tekstilni proizvodi doprinose onečišćenju voda, emisijama stakleničkih plinova i gomilanju otpada na odlagalištima. Brza moda, tj. stalna proizvodnja novih odjevnih predmeta, dovela je do velikog povećanja količine odjeće koja se proizvodi i baca. Kako bi se smanjio problem utjecaja na okoliš potrebno je čim prije prijeći na kružno gospodarstvo.



Slika preuzeta sa <https://scoutcity.hr/peta-sezona-boranke-peta-sezona-partnerstva-sih-ssz-u-posumljavanju/>

POVEŽIMO GRAD! - Europski tjedan mobilnosti i 11. Splitska biciklijada

U Europskom tjednu mobilnosti povodom Svjetskog dana bez automobila, 24. rujna 2022. godine, Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce organizirala je 11. Splitsku biciklijadu.

Ovogodišnja tema Europskog tjedna mobilnosti je „Bolja povezanost“. Tim povodom su naši vrijedni učenici 2.e i 3.e razreda sa svojim profesoricama M. Jelaska i A. Mustapić nastojali povezati svaki aspekt održivog prometa u urbanom okruženju. Pojedini učenici su kao volonteri sudjelovali u organizaciji ovog javnog događaja dok su drugi biciklirali gradskim ulicama od crkve sv. Frane do Đardina. Svrha ovogodišnje biciklijade je skretanje pozornosti na zagušene gradske prometnice zbog sve većeg broja automobila te promocija bicikliranja kao alternativnog načina prijevoza.

Stoga, krećimo se održivo i ostanimo zdravi!



Projektni dan „Priroda u Prirodoslovnoj“ – Dan planete Zemlje

I ove je godine Prirodoslovna škola obilježila Dan planeta Zemlje pod vodstvom koordinatoričica Ekoškole: Dragane Vručinić i Jadranke Gavrilović, kroz Projektni dan „Priroda u Prirodoslovnoj“. Učenici pokazuju interes i želju za usvajanjem novih znanja i spoznaja o otpadu, bioraznolikosti i zdravom životu kroz različite oblike aktivnosti. Projektni eko dan obilježen je kroz radionički oblik nastave. Na zanimljiv i aktivan način sudjelovalo se u radionicama „Izrada vertikalnih visećih vrtova - uz pomoć Udruge Permakultura, te „ozelenjivanju“ unutaršnjeg i vanjskog prostora škole. Obilježavanjem dana planeta zemlje skreće se pozornost na opasnosti koje prijete životu na zemlji i glavni cilj je ugradnja odgoja i obrazovanja za okoliš u svakodnevni život učenika i djelatnika kako bismo dan planeta zemlje slavili svakodnevno! Malo je potrebno da naš svijet učinimo sretnijim mjestom za život!

U suradnji s udrugom Permakultura Split kroz nekoliko predavanja i radionica, učenici Prirodoslovne škole Split su sudjelovali u izradi i postavljanju vertikalnog vrta te rasađivanju biljnog materijala za uređenje školskih žardinjera.



Mini akademija održivosti

Učenici 3E, smjer ekološki tehničar zajedno sa nastavnicama Andrijanom Poljak i Anitom Mustapić pohađali su program Mini akademije održivosti. Program je provodila udruga UniCompoST. Program se sastojao od pripreme, radionica i samostalnog rada kod kuće u trajanju od 5 tjedana.

Priprema i radionice su održane u svibnju u 17. i 18. svibnja 2023. Samostalni rad su učenici provodili kod kuće u lipnju i lipnju 2023.

Mini akademija održivosti sastoji se od 4 modula s pripadajućim temama

- Otpad i okoliš
- Biotpad i biološka obrada otpada
- Ekološka sredstva za prihranu i zaštitu bilja
- Održivo vrtlarenje i indoor uzgoj bilja



PROJEKTNA NASTAVA: ŠKOLSKI ARBORETUM GIMNAZIJE ANTUNA GUSTAVA MATOŠA ZABOK I BILJNE VRSTE IZ NAŠEG VRTA I NJIHOVA LJEKOVITA SVOJSTVA

Gimnazija Antuna Gustava Matoša, Zabok

Arboretum Gimnazije Antuna Gustava Matoša Zabok nastao je u okviru projekta „Čovjek koji je sadio drveće” s ciljem da oplemeni prostor oko nove školske zgrade koja je izgrađena u industrijskoj zoni 2002. godine. Izbor biljnih vrsta povezan je sa staroslavenskom mitologijom o biljnim vrstama iz knjige Tome Vinščaka "Vjerovanja o drveću u Hrvata". Većina biljnih vrsta zasađena je 2003. godine. Želja nam je bila sadnjom poslati poruku: "Šume su život"!

Arboretum Gimnazije Zabok ima 31 biljnu vrstu. Projektne aktivnosti su se odvijale u periodu od 2019. do 2023. godine. Učenici su odredili biljke upotrebom programa PlantNet i dihotomskog ključa, biljne vrste su opisali, odredili su QR kodove za svaku biljku, izradili su herbarije i fotoherbarije. Za izradu QR kodova učenici su koristili alat QR kod generator. Unese se tekst ili poveznica na web stranicu, a zatim se generira kod. U programu Artsteps učenici su napravili virtualnu šetnju arboretumom. Izdan je priručnik Školski arboretum Gimnazije Antuna Gustava Matoša Zabok. Projektne aktivnosti predstavljene su na Državnom skupu Botanika u kurikulumu biologije održanom 12. travnja 2023. i

Međunarodnoj konferenciji Ekoškole i održivi razvoj održanom 10. lipnja 2023. u OŠ Leskovec pri Krškem.



Projektna nastava: Biljne vrste iz našeg vrta i njihova ljekovita svojstva predstavljena je na Međunarodnoj konferenciji Ekoškole i održivi razvoj održanom 10. lipnja 2023. u OŠ Leskovec pri Krškem.

Tijekom 2021. do 2023. provedeni su e-Twinning projekti "Green Therapy" i "Natural is good chemical i s bad." Cilj projekta Green Therapy je upoznavanje ljekovitih svojstava biljnih eteričnih ulja te primjena ulja kod liječenja dijabetesa. U projektu "Bakin čaj" učenici su upoznali biljne vrste za pripremu čaja i istražili njihova ljekovita svojstva. U e-Twinning projektu "Miracle of Nature" učenici su izrađivati sredstva za osobnu higijenu od prirodnih sastojaka te su upoznali način izrade kozmetike kroz povijesna razdoblja.

Ana Culej, prof. i Irena Futivić, prof.

PROJEKT „GO GREEN“ U NOVOGRADIŠKOJ GIMNAZIJI Gimnazija Nova Gradiška

Naša škola prijavila se na Javni poziv za sufinanciranje projekata rada s darovitim učenicima Ministarstva znanosti i obrazovanja s projektom iz ekologije naziva „Go green“. Za navedeni projekt dobili smo puni iznos zatraženih sredstava. Projekt smo proveli s našim učenicima tijekom drugog polugodišta ove školske godine, a njime smo potencijal naših darovitih učenika usmjerili na održivi razvoj i njegovu važnost; podizali smo svijest i produbljivali smo razumijevanje o svim pitanjima koja se odnose na održivost, pomagali smo učenicima da kritički razmatraju moguća rješenja i načine djelovanja usmjerene na održivost. Pokazali smo kako da s tim načelima usklađuju ponašanje u svakodnevnome životu u školi te kako da njeguju vještine i osobine koje pridonose razvoju pravednoga društva; osposobljavali smo učenike za samostalno i odgovorno odlučivanje o pitanjima važnima za njih same i društvo u cjelini.



Projekt je obuhvaćao edukacije učenika, terensku nastavu i praktični rad – učenici su izradili kutnu garnituru za sjedenje recikliranjem materijala. Izradom novih predmeta od recikliranih materijala, daroviti su učenici produbili i proširili postojeća znanja o održivom razvoju, biologiji i kemiji, razvijali su nova znanja, vještine i kompetencije iz međupredmetnih tema: održivog razvoja, poduzetništva, osobnog i socijalnog razvoja, upotrebe IKT-a. Dugoročno gledano, ovim smo projektom darovite učenike pripremili za upotrebu stečenih znanja u privatnom, društvenom i budućem profesionalnom životu, razvijali smo pozitivan odnos prema održivom razvoju i svijest o vlastitom umijeću, učenici su stekli temelje za cjeloživotno učenje i nastavak znanstvenog i istraživačkog obrazovanja. Provedbu projekta, osim potrebnih novčanih sredstava, omogućila nam je suradnja s partnerima (Industrijski park Nova Gradiška, EKO KONG), a promocijom projekta omogućili smo promicanje održivog razvoja na lokalnoj razini.



Uvodno predstavljanje projekta održano je 26. siječnja; tada smo, zajedno s partnerima, predstavili projekt lokalnoj zajednici nakon čega su uslijedile edukacije za učenike. Predstavnice studija Inženjerstva okoliša održale su učenicima predavanje o održivom razvoju i zbrinjavanju otpadnih voda; Marijana Škara Ivković, predstavnica IPNG-a, održala je radionicu o izradi poslovnog plana od ideje do poduzetničke priče na primjeru recikliranog proizvoda. Povodom Dana planeta Zemlje, naša profesorica Đurđica Eržić učenicima je održala radionicu naziva „Živimo održivi razvoj“. U sklopu projekta učenici su posjetili Reciklirano imanje Vukomerić, a tijekom posjeta educirali su se o pojmovima poput permakulture, prirodnoga graditeljstva, ekološke tehnologije, društvene banke sjemena i cirkularne ekonomije. Također, učenici su imali kreativnu radionicu izrade novih proizvoda od korištenih plastičnih vrećica. U Tematskom parku Pavletić u selu Malino, osmišljenom kao trajna izložba, učenici su sudjelovali na edukativnim umjetničkim radionicama. Upoznali su s kreativnim radom udruge Artec, materijalima za građenje skulptura te konceptom društvenoga poduzetništva. Na kraju projekta, učenici su od starih paleta izradili kutnu garnituru za sjedenje koju smo postavili u hol škole.

Marko Plander

TJEDAN ODRŽIVOG RAZVOJA **Poljoprivredno šumarska škola Vinkovci**

U Poljoprivredno šumarskoj školi Vinkovci, od 9. do 15. svibnja 2023. godine, odvijao se tjedan održivog razvoja. Nastavnici i učenici su raznovrsnim aktivnostima (predavanja, radionice, gostujuća predavanja, humanitarnu akciju.) istaknuli sve ciljeve održivog razvoja. Upoznavanjem učenika s ciljevima održivog razvoja, kroz ove aktivnosti, omogućeno im je i uvidjeti probleme širom svijeta o nedostatku pitke vode, problemu gladi, onečišćenju i uništavanju prirodnih resursa, rodnoj ravnopravnosti te pobudilo svijest o razvoju društva i gospodarstva bez ugrožavanja prirode, okoliša i društva.

Kao rezultat radionice o siromaštvu, gladi i nedostatku hrane u svijetu maturanti su pokrenuli humanitarnu akciju skupljanja brašna umjesto prosipanja po ulicama.



Čajankom u školskom holu nastavnici i učenici priredili su čajeve od ljekovitog i aromatičnog bilja koje su sami skupljali, brali i sušili. Promoviranjem održive poljoprivrede i ekološke zaštite bavili su se učenici izrađujući eko pripravke za zaštitu bilja u vrtovima.

Radionicom „Higijena kroz vrijeme“ upoznali su se s povijesnim promjenama brige o vlastitom zdravlju i higijenskim navikama, a na radionici izrade sapuna, od prirodnih i po okoliš neškodljivih materijala, uočili su važnost očuvanja voda.



Kroz radionicu "Učiti, kako učiti" učenici su razvijali vještine memoriranja uz zanimljive igre. Osvješčivanje i educiranje mladih ljudi na temu rodne jednakosti i ravnopravnosti, nejednakosti unutar i između država održano je na zanimljivoj radionici uz raspravu i primjere iz života.

Radionicom čista energija učenici su istraživali primjere uporabe obnovljivih izvora energije i osmišljavali njihovu primjenu u svakodnevnom životu. S održivim gospodarskim rastom i mogućnošću zaposlenja učenici 3. i 4. razreda upoznaju se kroz redovne predmete, a kroz radionicu su educirali i ostale učenike i izrađivali poslovne planove. Također su debatirali o pravima djece i iskorištavanju djece radnika.

Naši pekari su upriličili pravi spektakl proizvodima od starih pekarskih proizvoda i pokazali kako se hrana predodređena za otpad, konkretno kruh, može iskoristiti za prehranu. Uz ukusna, tradicionalna jela naših mesara doživljaj je bio potpun.

Klimatski kolaž je uvijek dobro došla radionica u kojoj s veseljem sudjeluju naši učenici. Održivo korištenje kopnenih ekosustava našim je šumarima svakodnevnicom tako da je i radionica održivo upravljanje šumama pokazala na koje sve načine održivo gospodariti prirodnim resursima.

Radionicom Mirotvorci i prigodnim porukama koje su učenici ispisali i predstavili ostalima učenicima škole promovirano je miroljubivo i uključivo društvo za održivi razvoj.



Predstavljanjem odrađenih Erasmus projekata učenici su povezali primjenjivost održive proizvodnje, s kojom su se upoznali na praksi u okviru Erasmus+ projekata, s proizvodnjom na našem poljoprivrednom dobru.

Šećer na kraju, radionicu „Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj“ održao je gost nastavnik iz francuskog departmana Reunion predstavljajući svoj otok, školu i održivi vrt u sklopu škole.

EKO VRT NAŠE ŠKOLE „ARBORETUM OPEKA“ IZ MARČANA Srednja škola „Arboretum Opeka“, Vinica

Naš školski vrt nalazi se unutar školskog dvorišta i rezultat je rada nastavnika, stručnih suradnika i učenika. U zasnivanju vrta vodili smo se idejom da školski eko vrt predstavlja tradicionalan seoski vrt sjeverozapadnog dijela Hrvatske, ali i da pratimo nove trendove u načinu proizvodnje, uvodimo egzotične vrste kako bi ispitali mogućnosti uzgoja u našem podneblju. Cilj nam je da bogatstvom biljnih vrsta doprinesemo uspostavi prirodne ravnoteže i očuvanju bioraznolikosti te da naši učenici na dobrim primjerima iz prakse lakše usvoje teorijska znanja.

Proizvodni dio vrta dijeli se na dio sa uzdignutim gredicama i na dio sa klasičnim načinom uzgoja na otvorenoj površini. Uzdignute grede nametnule su se kao trend u urbanom vrtlarstvu pa nam je interesantno pratiti razlike u rastu i razvoju biljaka u odnosu na klasičan način uzgoja, ali nam ujedno i olakšavaju proizvodnju povrća što je jako bitno u radu sa učenicima sa poteškoćama.





U uzgoju povrtnih kultura uz tradicionalni sortiment imamo i egzotične vrste kako bi upoznali učenike sa proizvodnjom visoko dohodovnih kultura kao što su meksički krastavac, batat, andski krumpir i yacon. Jednim dijelom koristimo vlastito sjeme te sami proizvodimo presadnice povrća. Proizvedeno povrće koristi se za potrebe kulinarskog praktikuma s obzirom da se u našoj školi obrazuju i kuharska zanimanja.

U našem eko vrtu veliki značaj pridajemo proizvodnji bobičastog i jagodičastog voća. Ponosni smo na mini nasad američkih borovnica koji smo zasnovali sadnjom u vreće sa supstratom koji smo priredili od treseta, kokosovih vlakana i perlita.

Prošle godine zasnovali smo na vrtu rasadnik voćnih sadnica gdje su učenici tijekom ljetne prakse stekli vještinu cijepljenja voćaka. Za cijepljenje smo koristili starinske i eko voćne sorte. U ovoj godini učenici će savladati mjere i postupke u proizvodnji voćnog sadnog materijala, a proizvedene sadnice koristiti ćemo za podizanje šumskog vrta. U eko vrtu nam je važan i uzgoj ukrasnog bilja te su u njemu zastupljene jednogodišnje i dvogodišnje cvjetne vrste, trajnice i geofita. Osim kao ukras one pridonose povećanju biološke raznolikosti, privlačne su pčelama i korisnim kukcima.



Neproizvodni dio vrta sastoji se od travnjaka, živice, ukrasnog grmlja i drveća, a ovo proljeće smo ga dodatno obogatili namještajem i cvjetnom ogradom od paleta koju su izradili naši učenici uz pomoć nastavnika. Ovaj dio vrta služi nam kao učionica na otvorenom, ali i kao mjesto za opuštanje tijekom odmora.

U našem školskom eko vrtu učenici imaju mogućnost da kroz nastavu u prirodi razvijaju ekološku svijest, upoznaju zdravi način života u skladu sa prirodom, razviju temeljna znanja i pozitivna stajališta prema zdravoj prehrani te spoznaju ljudski utjecaj na prirodu konkretnim aktivnostima kao što su sjetva, sadnja i briga o biljka.

„THE GREEN CONSUMER“ (ZELENI POTROŠAČ) Srednja škola Pregrada

Ekološka grupa Srednje škole Pregrada se uključila, kao partner, u eTwinning projekt „The Green Consumer“. eTwinning je jedna od aktivnosti programa Erasmus + namijenjena međunarodnoj suradnji odgojno-obrazovnih djelatnika. Služi nastavnicima i učenicima za upoznavanje i suradnju s kolegama iz europskih škola kroz rad na zajedničkim projektima.

Cilj projekta „The Green consumer“ (Zeleni potrošač) je bio provesti različite aktivnosti kojima će se educirati i osnažiti učenike za život u skladu s održivim razvojem i smanjenjem ekološkog otiska te istražiti odnos svjesnih potrošača u odnosu na nesvjesnu potrošnju u različitim društvima. U projektu su sudjelovali nastavnici i učenici iz Hrvatske i Turske. Aktivnosti su osmišljene od strane osnivača projekta, a koordinirane su putem zajedničkih Webinarara, Chatova i Whats up grupe. Prije samog uključivanja učenika u projekt, roditelji su dali svoje suglasnosti te su i oni i učenici upoznati s ciljem projekta, kodeksom ponašanja u projektu te sigurnosnim pravilima za rad na internetu.

Na početku projekta su provedene aktivnosti kojima su se učenici i nastavnici bolje upoznali - izrađen je video o školi, a učenici i nastavnici su izradili svoje avatare. Učenici su izradili logo i poster projekta za koje su provedena i glasanja na razini cijele škole.



Usljebile su glavne aktivnosti vezane uz temu projekta: računanje ekološkog otiska, računanje vodenog otiska, edukacija o kompostiranju, analiza oznaka za recikliranje na ambalaži različitih proizvoda i etiketa na odjeći, čišćenje okoliša u Pregradi, pisanje zajedničke pjesme i uglazbljivanje teksta.

Na mnogim aktivnostima su učenici surađivali uz pomoć različitih Web alata: razmjenjivali svoja razmišljanja u Answergarden i Jamboardu, pisali zajedničku pjesmu na temu održivog razvoja, uglazbili tekst za rap pjesmu.

Na kraju su učenici o svojim aktivnosti napravili izložbu u auli škole i prezentirali projekt ostalim učenicima i nastavnicima. Također su nastavnici i učenici mogli cijelo vrijeme pratiti sve aktivnosti koje su se odrađivale putem poveznice na projekt koja se nalazi na Web stranici škole. Tijekom svih aktivnosti su korišteni različiti digitalni alati (Canva, Chater -pix, Smule, Answergarden, Jamboard, ...). Ciljevi projekta su u potpunosti ostvareni i u skladu su s kurikulumom biologije za gimnaziju.

Danijela Majcenić, koordinatorica Ekoškole

EKO AKTIVNOSTI SREDNJE ŠKOLE ZLATAR

Naša škola je u eko smislu vrlo aktivna, naši profesori uključeni su u mnoge eko projekte zajedno s učenicima. Od zadnjih ekoprojekata izdvojili bi već tradicionalno obilježavanje Dana kruha, izradu školskog ekokalendara – ove godine jubilarnog desetog, 2013 -2023., redovito odvajanje otpada kroz cijelu školsku godinu, ekoprojekt „Buš došiel u Zlatar“ - u suradnji geografije, biologije, engleskog i matematike, obradu ekoloških tema na satovima njemačkog i engleskog jezika, sudjelovanje u „Klimatskom kolažu“, projekt „Biosigurnost i biozaštita“, „Kul – jamm građanin svijeta“ u suradnji likovnog i geografije, „Sustain4vet“ (Erasmus+) – suradnja naših profesora iz smjera logistike i engleskog.



PIR - OD POLJA DO STOLA

Srednja strukovna škola Antuna Horvata, Đakovo

Ulaskom u ekološku proizvodnju na našem školskom gospodarstvu Ivandvor 2015. godine, razmišljali smo koje kulture bismo mogli dugoročno uzgajati, a da nisu uobičajene i da su takve da bi Škola mogla dobiti nekoliko korisnih proizvoda koji se mogu upotrebljavati na praktičnoj nastavi učenika u zanimanjima iz poljoprivrede, prehrane i ugostiteljstva, a koje bismo mogli koristiti i kao proizvode Učeničke zadruge. Odlučili smo se za uzgoj uljne tikve, a onda i za pir, dok u plodoredu izmjenjujemo uzgoj suncokreta, uljane repice i pšenice. Naše imanje ima oko 40 ha oranica koje obrađujemo i koristimo kao poligon za praktičnu nastavu poljoprivrednih zanimanja kako bi učenici vidjeli cijeli proces uzgoja ratarskih kultura. Našom proizvodnjom također promoviramo ekologiju i ekološke vrijednosti te učenike upoznajemo sa svime što ima veze s ekološkom proizvodnjom, ekološki uzgojenom hranom i načinom života koji u prvi plan stavlja prirodu.



S pirom smo se upoznali preko knjige Svete Hildegarde iz Bingena, mističarke i naučiteljice Katoličke Crkve koja je još u 12. stoljeću napisala da je pir glavna namirnica u prehrani - zagrijava tijelo, daje zdravu krv, otvoren um i dar vedrine. To nas je potaknulo na uzgoj ove biljke. Pir je također jako zanimljiv kao kultura zbog toga što je posebnog nutritivnog sastava, drugačijeg od ostalih žitarica i zato što je jedna od najstarijih poznatih vrsta žitarica, danas pomalo i zaboravljena. Vrlo je otporan na napade bolesti, štetnika i korova što je u ekološkoj proizvodnji jako važno budući da se ne smiju upotrebljavati nikakvi pesticidi.



Pir je inače lako je probavljiva žitarica pa je dobra za prehranu djece i odraslih, a pogotovo starijih osoba. Mi u Srednjoj strukovnoj školi Antuna Horvata imamo i gotove ekoproizvode od pira s našeg gospodarstva: brašno, integralno i bijelo, te griz, a učenici ih koriste za izradu tjestenine, slastica i slanih proizvoda u našem kuharskom praktikumu. Brojne proizvode od pira izlažemo i prodajemo na lokalnim sajmovima i smotrama, a na naljepnicama ističemo logo naše Ekoškole.

I dalje želimo popularizirati uzgoj pira i sve njegove vrijednosti kako bismo osvijestili i učenike i odrasle o važnosti ove zdrave biljke koja bi se u nekom obliku trebala nalaziti na svakom stolu.



Krunoslav Biberović, nastavnik poljoprivredne grupe predmeta

OBRASCI ŽIVLJENJA U SKLADU S PRIRODOM

Tehnička škola Kutina

Tehnička škola Kutina smještena je u Kutini, u centru teritorijalno i politički rascjepkane, ali poviješću, običajima, kulturom i gospodarstvom povezane geografske regije Moslavine. Okruženi smo Moslavačkom gorom koja je zbog velike krajobrazne, geološke i biološke raznolikosti te bogate kulturno-povijesne i tradicijske baštine 2007. g. proglašena regionalnim parkom prirode te se naslanjamo na jedno od najočuvanijih poplavnih područja u Europi PP Lonjsko polje. Grad Kutina nekada je bio i centar hrvatske petrokemijske industrije, a sama škola je obrazovala kemijske tehničare i laborante, a danas grad trpi deinstralizaciju, smanjivanje stanovništva pa time i škola gubi obrazovne smjerove i same učenike.

Ali današnje stanje kao i svaka, negativna polazišna točka uz svu prirodnu ljepotu i bogatstva našeg moslavačkog kraja nudi i nebrojene mogućnosti novih, drugačijih i zelenijih budućnosti. Sve to odražava se i na rad škole i planiranje, osmišljavanje, oblikovanje i provođenje različitih zelenih, eko aktivnosti. Već 16 godina u okviru međunarodne ekološke obitelji odgajamo i obrazujemo učenike za odgovornost i suživot i ove 2023. godine po drugi puta potvrđujemo Dijamantni status međunarodne eko škole. I nakon 16 godina djelovanja u okviru međunarodnih eko škola možemo reći da su škola, njeni djelatnici i brojni učenici kroz godine uspješno otkrivali, usvajali, prenosili i u svoje živote unosili obrasce življenja i djelovanja u skladu s prirodom. Ali čovjekov odnos s prirodnim okolišem je dinamičan proces stalnog učenja, propitkivanja i istraživanja novih mogućnosti održivog napretka, odbacivanja pogrešnih, uništavajućih praksi te primjene naprednih znanstvenih i tehnoloških rješenja koja svima donose boljitak bez uništavanja, iscrpljivanja i degradacije prirode. I školska godina koja je iza nas bila je plodna i puna takvih vrijednih ekoloških aktivnosti kojima se možemo pohvaliti.

Školsku godinu započeli smo pripremama za sudjelovanje u međunarodnoj kampanji Running out of time - Vrijeme nam istječe čije su aktivnosti bile usmjerena na podizanje svijesti o borbi protiv klimatskih promjena. Uz edukativne sadržaje u školskoj knjižnici izrađivali smo plakate o temi klimatskih promjena, snimali prigodne video materijale u suradnji s kutinskim vrtićima i sve zaokružili preuzimanjem i prenošenjem štafete s klimatskom porukom mladih upućenu svjetskim čelnicima koji su se okupili na Konferenciji Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama - COP27 u Sharm el-Sheikha u Egiptu, a rutu 448 pretrčao je, u kasnim noćnim satima (23:45 – 00:40), i štafetu kampanje prenio od Kutine do Ilove naš nastavnik tjelesne kulture Svebor Crnojević.



Potom smo po četvrti put bili dio IUPAC-ovog (Međunarodna unija za čistu i primijenjenu kemiju) događanja Međunarodnog ženskog kemijskog doručka koji okuplja državne institucije, sveučilišta i znanstvena udruženja, obrazovne ustanove i kompanije u svrhu promocije kemije i posebno ženskog doprinosa kemijskoj znanosti i industriji. Događanje smo iskoristili za međunarodnu promociju inicijative za proglašenje Moslavačke gore UNESCO geoparkom. Inicijativa počiva na jednom širokom holističkom pristupu spajanja zaštite prirode, obrazovanja i održivog razvoja temeljenog na geološkoj baštini, geoturizmu i svim drugim aspektima prirodnog i kulturnog naslijeđa Moslavačke gore, a s ciljem postizanja dobrobiti za lokalnu zajednicu. Kroz predavanje doc. dr. sc. Zorice Petrinec s Geološkog odsjeka PMF-a -Zagreb „Geološke priče s Moslavačke gore“ vratili smo se u geološku prošlost Moslavačke gore i saznali što nam sve formacije stijena mogu „ispričati“ ako znamo „pročitati“ priče koje su nastajale tijekom milijuna godina njihovog formiranja.

Potom su učenici sudjelovali u radionici „Igra svjetlosti ili kako proučavamo stijene pomoću mikroskopa“ u kojoj im je demonstrirano kako se od uzoraka stijena izrađuju mikroskopski preparati te kako se oni potom promatraju korištenjem posebnog, polarizacijskog mikroskopa. Za demonstraciju su korišteni uzorci i preparati stijena s Moslavačke gore. U drugoj radionici učenicima su demonstrirani uzorci minerala u obliku u kojem se nalaze u prirodi te razni proizvodi u kojima se oni nalaze, među njima i oni koji se mogu naći u farmaceutskim proizvodima. Uz doručak i druženje događaj smo završili kreativnom radionicom „Kemogrami – fotokemija u službi umjetnosti“ majstorice fotografije Marijane Kapetanović iz Foto video kluba Kutina, u kojoj smo iscrtavali obrise budućeg UNESCO geoparka Moslavačke gore vlastitim šakama pomoću fotografskih kemikalija i procesa i tako simbolički kroz umjetnost i stvaranje pokušali osvijestiti koliko smo prvenstveno kao pojedinci, a zatim i kao društvo važni za izgradnju društva u cjelini. Inicijativu smo potom plakatom i promotivnim materijalima predstavili i na 35. Proletnoj školi školskih knjižničara Hrvatske. Društvenu igru LAG-a Moslavine - LAGano do vrha poklonili smo dvjema školama pa će kroz igru o flori i fauni naše Moslavine učiti mališani u svojim školskim knjižnicama u Dubrovniku i Dugoj Resi.



Potom smo povodom obilježavanja dana močvarnih staništa sudjelovali u događanju Budućnost na rubu močvare, događanju koje spaja biologiju i ekologiju, gospodarske aktivnosti sa zavičajnom književnosti, a na kojem je u organizaciji Matice hrvatske ogranak Kutina, nastavnik naše škole Ante Šestić, i to u novo otvorenom prostoru Parka prirode Lonjsko polje - Prijamnom centru Crna roda Osekovo predstavio svoju knjigu poezije inspiriranu prirodom i njenim životinjskim stanovnicima. Ovogodišnji svjetsko obilježavanje dana močvarnih staništa imalo je za temu restauraciju tih vrijednih prirodnih područja, a sama Hrvatska je tu u velikoj prednosti jer je veliki dio svojih močvarnih staništa, koja su nažalost u velikom dijelu Europe nestala, uspjela sačuvati.

Dan planeta Zemlje 2023. proslavili smo na tek probuđenoj Moslavačkoj gori, okruženi zelenilom, iskonskom ljepotom i svježinom njenih bujnih potoka. Moslavčane i njihove brojne goste iz cijele Hrvatske pozvali smo i na jednu drugačiju šetnju, šetnju kroz moslavačku književnost, kroz prezentaciju i naš školski projekt Moslavina- razgovarati s drvećem. U projektu istražujemo i čitamo moslavačke autore ta na jednom mjestu u Emaze prezentaciji objedinjujemo informacije o njima. Uz to učenici i svi koji to žele interpretiraju odlomke iz prozih djela ili pjesama i snimaju male audio zapise koje potom postavljamo u prezentaciju (prilažemo poveznicu na kratki film (3 min) i QR kod prezentacije). Na dan otvorenih vrata škole kutinske vrtičke skupine proveli smo školom i provozali ih našim solarnim automobilom, a školsku ekološku godinu zaključili smo plakatnim predstavljanjem i predavanjem o našim ekološkim aktivnostima u Gradskoj knjižnici Ivan Goran Kovačić, na manifestaciji 4. Zeleni festival u Karlovcu pod naslovom „I kemija može biti zelena“.



Moslavački književnik Đuro Sudeta početkom 20. st. piše, jednu od najljepših fantastičnih pripovijetki hrvatske književnosti, Mor, pripovijetku koja je svojevrsna himna prirodi, u kojoj sve ima svoju funkciju i smisao, a na čovjeka se gleda samo kao na dio te veličanstvene cjeline. Trudimo se da sve naše ekološke aktivnosti počivaju na toj premisi i zato ćemo s ponosom dok na kraju školske godine ispraćamo još jednu generaciju učenika ponovno podići zelenu ekološku zastavu i slijedeće školske godine nastaviti razvijati i usvajati obrasce življenja i djelovanja u harmoniji s našim prirodnim okruženjem.

školske koordinatorice Ekoškole: Sanja Arežina i Gordana Rešicki Degoricija

EKOLOGIJA I MODNI DIZAJN Učenički dom „Podmurvice“, Rijeka

Jedan od važnih aspekata rada Učeničkog doma Podmurvice Rijeka su suradnje kojima našim učenicima pružamo više mogućnosti za usvajanje novih znanja i vještina.

Ovoga puta ostvarili smo pomalo neuobičajenu suradnju s modnom dizajnericom i inženjerkom tekstilne tehnologije, Andreom Anić Dokmanović, koja nas je je upoznala s tehnikom prirodnog bojanja tkanine i tehnikom eko printa kao drevnim tradicijama kada su boje izvorno potjecale od materijala pronađenih u prirodi, poput povrća, biljaka, drveća i insekata. Bojanje prirodnim bojama trajalo je sve do sredine 19. stoljeća kada su se počele koristiti sintetičke boje, a danas je teško pronaći komad odjeće bojan prirodnim bojama.

Kroz radionice, naši su se učenici okušali u bojanju torbi izrađenih od ručno tkane konoplje stare više od sto godina i pritom se uvjerali kako postoji puno prirodnih materijala kojima smo svakodnevno okruženi, a koji stvaraju predivne boje u tkanini.



Tako je nastala priča o prirodno obojenim torbama iz Učeničkog doma Podmurvice Rijeka.

O torbama koje nisu obične torbe. O torbama koje pričaju priču. Priču o trajanju. Priču o jednom vremenu i ljudima koji nestaju. Priču o borbi i mucu naših predaka. Priču o običajima i vrijednostima. Priču o suživotu s majkom prirodom. Ta priča ne započinje trenutkom kada smo na noninom šufitu pronašli stari, već požutjeli lancun. Ta priča započinje stotinjak godina unatrag. Kada je od sjemena niknula biljka. Konoplja. I kada su pranonine ruke od vlakana mukotrпно načinile nit. A ispreplitanjem tih niti, grubo i pomalo neugledno tkanje. Jer tko je imao šoldi, kupio je čipku i svilu. A tko nije, morao je sebi stvarati... A danas stvaramo mi. Sjećajući se svojih nona i dajući boje tom prašnjavom i neuglednom tkanju. Živimo s prirodom i slušamo ju kao učiteljicu. Divimo se njenim nijansama. I njenoj ljepoti. Odlučujemo joj se vratiti i ponovno od nje učiti. Kao nekada od none.



Osim praktične vrijednosti, radionice su imale i važnu pedagošku vrijednost – s prirodom, kao i sa ljudima, moramo biti strpljivi i moramo dopustiti da uvijek budemo lijepo i ugodno iznenađeni.

Vivijana Lovrinić, Nikolina Pajnić, Marija Čemeljić-Salopek

AKTIVNOSTI EKOODBORA

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija

Eko odbor na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu djeluje od 2020. godine. Čine ga predstavnici studenata, profesora i djelatnika Fakulteta sa svrhom promicanja održivog razvoja (s posebnim naglaskom na ekološku i društvenu komponentu održivog razvoja). Glavni ciljevi Eko odbora su: 1) informiranje i podizanje svijesti studenata, zaposlenika, lokalne i šire zajednice o održivom razvoju, 2) provedba ekoloških i društveno odgovornih projekata na Fakultetu i u zajednici te 3) suradnja s lokalnom zajednicom i ostalim sastavnicama Sveučilišta.



Članovi Eko odbora proveli su **brojne aktivnosti** u posljednje dvije godine, poput Plave čistke, Dana ružičastih majica, Digitalne čistke, Zelene čistke, Edukacije o uštedi energije, obilježavanje Dana biološke raznolikosti i mnoge druge. Aktivnosti se rade kontinuirano, svaki mjesec te se njima doprinosi ciljevima održivog razvoja.

Prva aktivnost bila je **akcija čišćenja plaža** u sklopu *World CleanUp Day* koja je održana u rujnu 2021. godine. Studenti i djelatnici FMTU-a obilježili su Svjetski dan čišćenja na kostrenskim plažama gdje je organizirana akcija prikupljanja opušaka i plastičnog otpada. Akciju je organizirala inicijativa "Backtoblue" Liburnia d.d u suradnji s Jedriličarskim klubom GALEB, Udrugom pomorskih agenata Hrvatske, Adriatic Ship Supply Agency, Express Global te Fakultetom za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, a uključilo se oko 200-tinjak volontera.



Sljedeća aktivnost je bila obilježavanje **Dana ružičastih majica** sa porukom *#nasiljeprestajeovdje*. Ovim obilježavanjem naglasila se borba protiv vršnjačkog nasilja te se istaknulo da je Fakultet mjesto nulte tolerancije na nasilje. Članovima Eko odbora pridružili su se i članovi Studentskog zbora kao i brojni djelatnici Fakulteta.

U sklopu **Zelene čistke** koja se održala u suradnji sa **udrugom Žmergo iz Opatije** studenti i zaposlenici obilježili su **Dan planeta Zemlje** te je održana promocija plakata **17 Ciljeva održivog razvoja** čime se pokazuje spremnost napuštanja modela „business as usual“ i usmjerenost prema održivom razvoju koji u fokus stavlja društvenu odgovornost i zaštitu i obnovu prirode. Ovim plakatom koji je i virtualno prezentiran ispred knjižnice Fakulteta studenti su poručili da žele i mogu očuvati na najbolji mogući način naš jedini dom, planetu Zemlju. Uz svaki cilj koji pokriva ekonomska, ekološka i društvena načela istaknute su aktivnosti i projekti kojima Fakultet doprinosi ostvarenju svakog cilja.



U cilju integracije sa prirodom, a povodom obilježavanja **Međunarodnog dana biološke raznolikosti** (22. svibnja), članovi Eko odbora izradili su, obojali i postavili kućice za ptice u dvorištu Fakulteta. Kućice su postavljene među krošnjama stabala kako bi bile što bliže prirodnom staništu ptica. Studenti i članovi Eko odbora kroz postavljanje kućica za ptice žele ukazati da biološka raznolikost označava svu raznolikost života na Zemlji – staništa, populacije i gene, te njezin poremećaj može imati dalekosežne posljedice na ekosustave i na čovjekov život.

Osim navedenih aktivnosti, članovi Eko odbora jednom mjesečno organiziraju **Eko kviz**, proveli su istraživanje među studentima i djelatnicima Fakulteta o navikama putovanja pri dolasku i odlasku s posla s ciljem što češćeg korištenja **održivog prijevoza** (bicikl, javni prijevoz, carpooling), izradili **Eko kodeks Fakulteta**, kreiraju **recepte za promicanje pravilne prehrane** studenata uz odabir sezonskih i cjenovno dostupnih namirnica, sudjeluju na raznim radionicama i edukacijama koje su vezane uz **energetsku učinkovitost i klimatske promjene**. Studenti su također sudjelovali u izradi Deklaracije za zeleniju budućnost u skladu sa Europskim zelenim planom. Važno je istaknuti da studenti međusobno potiču jedni druge kako trošiti manje energije i vode pa su tako izradili i **Savjete za studente te Preporuke za smanjenje energenata**.

Cilj nam je odgojiti mlade generacije osjetljive na pitanja okoliša i osposobiti ih za donošenje odluka o razvitku društva u budućnosti. Aktivnosti Eko odbora se nastavljaju i dalje: studenti Fakulteta pokazuju visoku motiviranost te žele teorijsko znanje o održivom razvoju primijeniti u svakodnevnom životu. Ako se želite pridružiti ili pratiti događanja pogledajte sve što radimo na <https://fthm.uniri.hr/zivotfthm/eko-odbor/>

Popis Ekoškola i FEE EcoCampus-a

Popisom su obuhvaćene sve odgojno-obrazovne ustanove, po županijama i generacijama, koje su tijekom 2022. - 2023. šk. godine stjecale, obnavljale ili utvrđivale status Ekoškole ili FEE EcoCampus-a.

Također, popisom su obuhvaćene i odgojno-obrazovne ustanove koje su u protekle 22 godine stekle status međunarodne Ekoškole ili FEE EcoCampus-a ali su u međuvremenu izašle iz programa (podcrtano) ili stavile svoj status u **mirovanje**.

Vukovarsko-srijemska županija

1. Osnovna škola Zrinskih, Nuštar, 2. generacija (**mirovanje**)
2. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Komletinci, 3. generacija
3. Osnovna škola Josipa Lovretića, Otok, 3. generacija (**mirovanje**)
4. Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić“, Gunja, 3. generacija
5. Srednja škola Ilok, 3. generacija
6. Gimnazija Vukovar, 5. generacija (**mirovanje**)
7. Poljoprivredno šumarska škola Vinkovci, 7. generacija
8. Osnovna škola Tordinci, 9. generacija
9. Osnovna škola Blage Zadre, Vukovar, 10. generacija
10. Osnovna škola Lovas, 11. generacija
11. Osnovna škola „Antun Gustav Matoš“, Tovarnik, 16. generacija
12. Osnovna škola Ivana Kozarca, Županja, 17. generacija
13. Dječji vrtić „Bajka“, Vinkovci, 18. generacija
14. Dječji vrtić Vukovar I, Vukovar, 19. generacija
15. Osnovna škola Ivana Mažuranića, Vinkovci, 20. generacija
16. Osnovna škola „Franjo Hanaman“, Drenovci, 23. generacija

Osječko-baranjska županija

17. Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osijek, 1. generacija
18. Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Osijek, 1. generacija
19. Osnovna škola „August Harambašić“, Donji Miholjac, 1. generacija
20. Osnovna škola Bilje, 2. generacija (**mirovanje**)
21. Osnovna škola Popovac, 2. generacija
22. Osnovna škola Josipa Kozarca, Semeljci, 2. generacija
23. Osnovna škola „August Šenoa“, Osijek, 3. generacija
24. Osnovna škola „dr. Franjo Tuđman“, Beli Manastir, 3. generacija
25. Osnovna škola Draž, 4. generacija
26. Druga srednja škola Beli Manastir, 4. generacija
27. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Čepin, 4. generacija
28. Ekonomska škola Braće Radić, Đakovo, 4. generacija
29. Srednja strukovna škola Antuna Horvata, Đakovo, 4. generacija
30. Osnovna škola Ernestinovo, 5. generacija (**mirovanje**)

31. Ugostiteljsko-turistička škola Osijek, 5. generacija
32. Dječji vrtić „Mak“, Osijek, 8. generacija
33. Osnovna škola Dore Pejačević, Našice, 8. generacija
34. Osnovna škola „Ivana Brlić Mažuranić“, Strizivojna, 10. generacija
35. Osnovna škola Josipovac, 12. generacija
36. Dječji vrtić „Radosť“, Darda, 12. generacija
37. Osnovna škola „Retfala“, Osijek, 13. generacija
38. Osnovna škola kralja Tomislava, Našice, 15. generacija
39. Centar za odgoji i obrazovanje „Ivan Štark“, Osijek, 16. generacija
40. Osnovna škola Jagodnjak, 17. generacija
41. Graditeljsko-geodetska škola Osijek, 17. generacija
42. Dječji vrtić „Zvončić Našice“ - Grad Našice, 20. generacija
43. Osnovna škola „Vijenac“, Osijek, 23. generacija

Brodsko-posavska županija

44. Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška, 1. generacija
45. Gimnazija Nova Gradiška, 2. generacija
46. Osnovna škola „Antun Matija Reljković“, Bebrina, 2. generacija
47. Osnovna škola „Ivan Mažuranić“, Sibinji, 3. generacija
48. Osnovna škola Okučani, 3. generacija
49. Osnovna škola „Milan Amruš“, Slavonski Brod, 7. generacija
50. Dječji vrtić Ivane Brlić Mažuranić, Slavonski Brod, 7. generacija
51. Dječji vrtić Nova Gradiška, 13. generacija
52. Osnovna škola „Hugo Badalić“, Slavonski Brod, 19. generacija
53. Dječji vrtić „Ivančica“, Oriovac, 19. generacija

Požeško-slavonska županija

54. Osnovna škola Julija Kempfa, Požega, 2. generacija
55. Osnovna škola „Mladost“, Jakšić, 2. generacija
56. Osnovna škola Grigora Viteza, Poljana, 2. generacija
57. Osnovna škola Vladimira Nazora, Trenkovo, 3. generacija
58. Dječji vrtić Jakšić, 19. Generacija
59. Katolička osnovna škola u Požegi, 21. generacija

Virovitičko-podravaska županija

60. Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica, 1. generacija (**mirovanje**)
61. Strukovna škola Virovitica, 1. generacija
62. Osnovna škola Voćin, 4. generacija

63. Osnovna škola Suhopolje, 4. generacija
64. Osnovna škola „Ivana Brlić Mažuranić“, Orahovica, 5. generacija
65. Osnovna škola Eugena Kumičića, Slatina, 5. generacija
66. Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Virovitica, 5. generacija
67. Srednja škola „Stjepan Ivšić“, Orahovica, 6. generacija
68. Dječji vrtić „Cvrčak“, Virovitica, 10. generacija
69. Osnovna škola „Davorin Trstenjak“, Čađavica, 13. generacija
70. Dječji vrtić „Potočnica“, Pitomača, 18. generacija

Bjelovarsko-bilogorska županija

71. II. osnovna škola Bjelovar, 1. generacija
72. Tehnička škola Daruvar, 2. generacija
73. Gimnazija Daruvar, 3. generacija
74. IV. osnovna škola Bjelovar, 4. generacija
75. Srednja škola Daruvar, 5. generacija
76. Osnovna škola Sirač, 5. generacija
77. Osnovna škola Slavka Kolara, Hercegovac, 5. generacija
78. Osnovna škola Mate Lovraka, Veliki Grđevac, 5. generacija **(mirovanje)**
79. Dječji vrtić „Pčelica“, Čazma, 14. generacija
80. Dječji vrtić „Osmijeh“, Bjelovar, 18. generacija
81. Obrtnička škola Bjelovar, 18. generacija
82. Medicinska škola Bjelovar, 18. generacija
83. Dječji vrtić „Maslačak“, Garešnica, 20. generacija
84. Dječji vrtić „Bubamara“, Bjelovar, 22. generacija

Koprivničko-križevačka županija

85. Osnovna škola Ferdinandovac, 1. generacija **(mirovanje)**
86. Osnovna škola Grgura Karlovača, Đurđevac, 1. generacija
87. Osnovna škola Kalnik, 2. generacija **(mirovanje)**
88. Osnovna škola „Ivan Lacković Croata“, Kalinovac, 3. generacija
89. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Križevci, 3. generacija
90. Osnovna škola „Antun Nemčić Gostovinski“, Koprivnica, 3. generacija
91. Osnovna škola Sokolovac, 5. generacija
92. Osnovna škola Koprivnički Bregi, 6. generacija
93. Osnovna škola „Đuro Ester“, Koprivnica, 7. generacija
94. Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju „Podravsko sunce“, Koprivnica, 9. generacija
95. Osnovna škola Gola, 10. generacija
96. Osnovna škola „Grigor Vitez“, Sveti Ivan Žabno, 11. generacija
97. Dječji vrtić „Tratinčica“, Koprivnica, 15. generacija
98. Dječji vrtić „Maslačak“, Đurđevac, 17. generacija
99. Dječji vrtić Križevci, 17. generacija
100. Osnovna škola „prof. Blaž Mađer“, Novigrad Podravski, 18. generacija
101. Dječji vrtić „Igra“, Koprivnica, 19. generacija
102. Osnovna škola „Braća Radić“, Koprivnica, 23. generacija

Medimurska županija

103. Ekonomska i trgovačka škola, Čakovec, 2. generacija
104. Gimnazija Josipa Slavenskog, Čakovec, 2. generacija
105. Osnovna škola Selnica, 3. generacija **(mirovanje)**
106. Osnovna škola Prelog, 4. generacija
107. Osnovna škola Sveti Martin na Muri, 6. generacija
108. Osnovna škola Štrigova, 7. generacija
109. Osnovna škola Donji Kraljevec, 9. generacija
110. II. osnovna škola Čakovec, 12. generacija
111. Dječji vrtić „Vrapčić“, Šenkovec, 14. generacija
112. Dječji vrtić „Dječja mašta“, Čakovec, 14. generacija
113. Dječji vrtić „Zvončić“, Nedelišće, 17. generacija
114. Dječji vrtić „Cvrčak“, Čakovec, 17. generacija
115. Dječji vrtić „Cipelica“, Čakovec, 17. generacija
116. III. osnovna škola Čakovec, 18. generacija
117. Dječji vrtić Belica, 21. generacija **(mirovanje)**
118. Dječji vrtić „Vesela loptica“, Prelog, 22. generacija
119. Srednja škola Čakovec, 22. generacija

Varaždinska županija

120. Osnovna škola Tužno, 1. generacija
121. I. osnovna škola Varaždin, 1. generacija
122. Graditeljska, prirodoslovna i rudarska škola Varaždin, 1. generacija
123. Srednja škola „Arboretum Opeka“, Vinica, 2. generacija
124. Osnovna škola Ante Starčevića, Lepoglava, 2. generacija
125. Osnovna škola Visoko, 3. generacija
126. VI. osnovna škola Varaždin, 4. generacija
127. Elektrostrojarska škola Varaždin, 4. generacija
128. Osnovna škola Trnovec, 5. generacija
129. Osnovna škola Sračinec, 5. generacija
130. Osnovna škola Knežinec Gornji, 6. generacija
131. Osnovna škola Antuna i Ivana Kukuljevića, Varaždinske Toplice, 8. generacija
132. Osnovna škola Martijanec, 9. generacija **(mirovanje)**
133. Osnovna škola Veliki Bukovec, 10. generacija
134. Osnovna škola Petrijanec, 10. generacija
135. Osnovna škola grofa Janka Draškovića, Klenovnik, 10. generacija
136. Osnovna škola Breznički Hum, 10. generacija
137. Dječji vrtić „Ivančice“, Ivanec, 13. generacija
138. Dječji vrtić „Smjehuljica“, Ludbreg, 14. generacija
139. Dječji vrtić „Bajka“, Varaždin, 14. generacija
140. Osnovna škola Izidora Poljaka, Višnjava, 14. generacija
141. Dječji vrtić – „vrtić Panda“, Varaždin, 15. generacija
142. Osnovna škola „Gustav Krklec“, Maruševac – Područna škola Druškovec, 19. generacija
143. Druga gimnazija Varaždin, 19. generacija
144. Dječji vrtić „Suncokret“, Sveti Đurđ, 21. generacija **(mirovanje)**
145. Prva privatna gimnazija Varaždin s pravom javnosti, 23. generacija

Krapinsko-zagorska županija

146. Osnovna škola Zlatar Bistrica, 1. generacija
147. Osnovna škola Bedekovčina, 2. generacija **(mirovanje)**

148. Osnovna škola Stjepana Radića, Brestovec Orehovički, 3. generacija
149. Osnovna škola Gornje Jesenje, 3. generacija
150. Osnovna škola Konjščina, 3. generacija (**mirovanje**)
151. Osnovna škola Antuna Mihanovića, Petrovsko, 4. generacija
152. Osnovna škola Janka Leskovara, Pregrada, 4. generacija
153. Srednja škola Pregrada, 4. generacija
154. Osnovna škola Pavla Štoosa, Kraljevec na Sutli, 4. generacija
155. Osnovna škola Viktora Kovačića, Hum na Sutli, 5. generacija
156. Osnovna škola Ksavera Šandora Đalskog, Zabok, 5. generacija (**mirovanje**)
157. Osnovna škola Đure Prejca, Desinić, 5. generacija
158. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Budinščina, 6. generacija
159. Srednja škola Oroslavje, 6. generacija
160. Osnovna škola Krapinske Toplice, 7. generacija (**mirovanje**)
161. Osnovna škola „Vladimir Bosnar“, Stubičke Toplice, 7. generacija
162. Dječji vrtić „Zipkica“, Zabok, 8. generacija
163. Srednja škola Zlatar, 8. generacija
164. Osnovna škola Antuna Mihanovića, Klanjec, 10. generacija
165. Gimnazija Antuna Gustava Matoša, Zabok, 10. generacija
166. Dječji vrtić „Zvirek“, Stubičke Toplice, 11. generacija
167. Dječji vrtić „Zlatni dani“, Zlatar Bistrica, 11. generacija
168. Osnovna škola Matije Gupca, Gornja Stubica, 14. generacija
169. Dječji vrtić „Naša radost“, Pregrada, 16. generacija
170. Dječji vrtić „Jurek“, Gornja Stubica, 23. generacija

Grad Zagreb

171. Osnovna škola „Vjenceslav Novak“, Zagreb, 1. generacija
172. Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskoga, Zagreb, 1. generacija
173. Osnovna škola Augusta Cesarca, Zagreb, 2. generacija
174. Osnovna škola Jordanovac, Zagreb, 2. generacija
175. Ugostiteljsko-turističko učilište Zagreb, 2. generacija
176. Poljoprivredna škola Zagreb, 2. generacija
177. Osnovna škola Voltino, Zagreb, 3. generacija
178. Osnovna škola dr. Vinka Žganca, Zagreb, 4. generacija
179. Osnovna škola „Vukomerec“, Zagreb, 4. generacija
180. Upravna škola Zagreb, 5. generacija
181. Osnovna škola Josipa Jurja Strossmayera, Zagreb, 5. generacija
182. I. osnovna škola Dugave, Zagreb, 5. generacija
183. Osnovna škola Bartola Kašića, Zagreb, 5. generacija
184. Osnovna škola Jure Kaštelana, Zagreb, 5. generacija
185. Osnovna škola Markuševac, 5. generacija
186. Osnovna škola Grigora Viteza, Zagreb, 6. generacija
187. Osnovna škola Gustava Krkleca, Zagreb, 6. generacija (**mirovanje**)

188. Osnovna škola Ivana Filipovića, Zagreb, 6. generacija
189. Učenički dom „Dora Pejačević“, Zagreb, 6. generacija
190. Dječji vrtić „Mali princ“, Zagreb, 7. generacija
191. Osnovna škola Nad lipom, Zagreb, 7. generacija
192. Osnovna škola Zapruđe, Zagreb, 7. generacija
193. Osnovna škola Vugrovec-Kašina, 9. generacija
194. Osnovna škola Sesvete, 9. generacija
195. Osnovna škola braće Radić, Zagreb, 9. generacija
196. Dječji vrtić Srednjaci, Zagreb, 9. generacija
197. Osnovna škola Šestine, Zagreb, 10. generacija
198. Osnovna škola Antuna Gustava Matoša, 10. generacija
199. Osnovna škola Lovre pl. Matačića, 10. generacija (**mirovanje**)
200. Dječji vrtić „Leptir“, Sesvete, 11. generacija
201. Osnovna škola dr. Ante Starčevića, Zagreb, 11. generacija (**mirovanje**)
202. Osnovna škola Frana Galovića, Zagreb, 11. generacija
203. Osnovna škola Granešina, Zagreb, 12. generacija
204. Dječji vrtić „Kolibri“, Zagreb, 12. generacija
205. Osnovna škola Mate Lovraka, Zagreb, 12. generacija
206. Dječji vrtić „Sunce“, Zagreb, 12. generacija
207. Dječji vrtić „Jabuka“, Zagreb, 12. generacija
208. Osnovna škola „dr. Ivan Merz“, Zagreb, 12. generacija
209. Dječji vrtić Malešnica, Zagreb, 12. generacija
210. Dječji vrtić „En ten tini“, Sesvete, 13. generacija
211. Dječji vrtić Sesvete, 13. generacija
212. Dječji vrtić „Poletarac“, Zagreb, 13. generacija
213. Dječji vrtić „Vjeverica“, Zagreb, 13. generacija
214. Dječji vrtić „Duga“, Zagreb, 13. generacija
215. Dječji vrtić „Pipi duga čarapa“, Zagreb, 13. generacija
216. Dječji vrtić Grigora Viteza, Zagreb, 13. generacija
217. Dječji vrtić Botinec – Područni objekt Mala Mlaka, 13. generacija
218. Osnovna škola Remete, Zagreb, 14. generacija
219. Dječji vrtić „Vrapče“, Zagreb, 14. generacija
220. Dječji vrtić „Sopot“, Zagreb, 14. generacija
221. Centar za odgoj i obrazovanje „Goljak“, Zagreb - 15. generacija
222. Zdravstveno veleučilište Zagreb - 15. generacija
223. Dječji vrtić Hrvatski Leskovac – Područni objekt „Zvončići“, 16. generacija
224. Dječji vrtić „Trnoružica“, Zagreb, 16. generacija
225. Nastavni zavod za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar, Zagreb, 16. generacija
226. Osnovna škola Borovje, Zagreb, 17. generacija
227. Dječji vrtić „Savica“, Zagreb, 17. generacija
228. Osnovna škola Gračani, Zagreb, 17. generacija
229. Osnovna škola Čučerje, Zagreb, 17. generacija
230. Dječji vrtić „Utrina“, Zagreb, 17. generacija
231. Osnovna škola Trnsko, Zagreb, 17. generacija
232. Dječji vrtić „Siget“, Zagreb, 17. generacija
233. Dječji vrtić Milana Sachsa, Zagreb, 17. generacija
234. Osnovna škola bana Josipa Jelačića, Zagreb, 17. generacija
235. Dječji vrtić „Sunčana“, Zagreb, 18. generacija
236. Dječji vrtić Zapruđe, Zagreb, 18. generacija
237. Dječji vrtić Vladimira Nazora, Zagreb, 18. generacija

238. Osnovna škola Dragutina Domjanića, Zagreb, 18. generacija
 239. Osnovna škola Petra Preradovića, Zagreb, 18. generacija
 240. Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Zagreb 18. generacija
 241. Dječji vrtić Tatjane Marinić, Zagreb, 19. generacija
 242. Dječji vrtić „Tratinčica“, Zagreb, 19. generacija
 243. Osnovna škola grofa Janka Draškovića, Zagreb, 19. generacija
 244. Osnovna škola Stjepana Bencekovića, Zagreb, 19. generacija
 245. Osnovna škola Jabukovac, Zagreb, 20. generacija
 246. Osnovna škola Pavleka Miškine, Zagreb, 20. generacija
 247. Osnovna škola Brezovica, Zagreb, 20. generacija
 248. Dječji vrtić „Leptirić Lu“, Zagreb, 23. generacija

Zagrebačka županija

249. Osnovna škola Đure Deželića, Ivanić-Grad, 2. generacija
 250. Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica, 5. generacija
 251. Srednja škola Dragutina Stražimira, Sveti Ivan Zelina, 5. generacija
 252. Dječji vrtić Ivanić Grad, 6. generacija
 253. Osnovna škola Ljudevita Gaja, Zaprešić, 6. generacija
 254. Osnovna škola Antun Augustinčić, Zaprešić, 6. generacija
 255. Osnovna škola Klinča Sela, 6. generacija
 256. Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Vrbovec, 7. generacija
 257. Osnovna škola kardinala Alojzija Stepinca, Krašić, 7. generacija
 258. Dječji vrtić „Radost“, Jastrebarsko, 7. generacija
 259. Osnovna škola „Ljubo Babić“, Jastrebarsko, 7. generacija
 260. Dječji vrtić Dugo Selo, 9. generacija
 261. Osnovna škola „Stjepan Radić“, Božjakovina, 9. generacija
 262. Osnovna škola Vukovina – Područna škola Rakitovec, 10. generacija
 263. Dječji vrtić „Križić-kružić“, Križ, 11. generacija (mirovanje)
 264. Dječji vrtić „Proljeće“, Kloštar Ivanić, 11. generacija
 265. Osnovna škola Josipa Zorića, Dugo Selo, 12. generacija
 266. Dječji vrtić „Izvor“, Samobor, 12. generacija
 267. Osnovna škola Eugena Kumičića, Velika Gorica, 12. generacija
 268. Dječji vrtić „Proljeće“, Sveti Ivan Zelina, 13. generacija
 269. Dječji vrtić „Slavuj“, Sveta Nedelja, 13. generacija
 270. Osnovna škola Milana Langa, Bregana, 13. generacija
 271. Dječji vrtić Grigora Viteza, Samobor, 14. generacija
 272. Dječji vrtić „Osmijeh“, Samobor, 14. generacija
 273. Dječji vrtić „Lojtrica“, Velika Gorica, 14. generacija
 274. Dječji vrtić „Potočić“, Pisarovina, 14. generacija

275. Osnovna škola Samobor, 15. generacija (mirovanje)
 276. Dječji vrtić „Žirek“, Velika Gorica, 16. generacija
 277. Veleučilište Velika Gorica, 16. generacija
 278. Osnovna škola Novo Čiče, 17. generacija
 279. Dječji vrtić Velika Gorica, 18. generacija
 280. Dječji vrtić „Ciciban“, Velika Gorica, 18. generacija
 281. Dječji vrtić „Koraci“, Velika Gorica, 18. generacija
 282. Osnovna škola Bogumila Tonija, Samobor, 18. generacija
 283. Osnovna škola Velika Mlaka, 19. generacija
 284. Osnovna škola Ivane Brlić-Mažuranić, Prigorje Brdovečko, 22. generacija

Sisačko-moslavačka županija

285. Osnovna škola Stjepana Kefelje, Kutina, 1. generacija
 286. Osnovna škola 22. lipnja, Sisak, 2. generacija (mirovanje)
 287. Osnovna škola Ivana Kukuljevića, Sisak, 3. generacija (mirovanje)
 288. Osnovna škola Zvonimira Franka, Kutina, 3. generacija
 289. Srednja škola Ivana Trnskog, Hrvatska Kostajnica, 4. generacija
 290. Osnovna škola Ludina, 6. generacija
 291. Osnovna škola „Ivo Kozarčanin“, Hrvatska Dubica, 6. generacija
 292. Osnovna škola Glina, 6. generacija
 293. Tehnička škola Kutina, 7. generacija
 294. Dječji vrtić „Sisak Stari“, Sisak, 7. generacija
 295. Osnovna škola Banova Jaruga, 8. generacija
 296. Srednja škola Topusko, 9. generacija
 297. Osnovna škola Josipa Kozarca, Lipovljani, 10. generacija
 298. Dječji vrtić Kutina, 10. generacija
 299. Osnovna škola Vladimira Vidrića, Kutina, 11. generacija
 300. Dječji vrtić Popovača, 11. generacija
 301. Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Gora, 11. generacija
 302. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Topusko, 11. generacija
 303. Dječji vrtić „Petrijčica“, Petrinja, 15. generacija
 304. Dječji vrtić „Sisak Novi“, Sisak, 16. generacija
 305. Dječji vrtić „Radost“, Novska, 17. generacija
 306. Dječji vrtić „Bubamara“, Glina, 17. generacija (mirovanje)
 307. Osnovna škola Zorke Sever, Popovača, 20. generacija
 308. Osnovna škola Dvor, 20. generacija

Karlovačka županija

309. Osnovna škola Slunj, 3. generacija
 310. Osnovna škola Draganići, 3. generacija
 311. Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Duga Resa, 5. generacija
 312. Osnovna škola „Slava Raškaj“, Ozalj, 5. generacija
 313. Osnovna škola Grabrik, Karlovac, 7. generacija
 314. Osnovna škola Dragojle Jarnević, Karlovac, 7. generacija

315. Obrtnička i tehnička škola Ogulin, 8. generacija
 316. Centar za odgoj i obrazovanje djece i mladeži, Karlovac, 9. generacija
 317. Dječji vrtić „Grabrik“, Karlovac, 11. generacija
 318. Dječji vrtić Duga Resa, 20. generacija
 319. Dječji vrtić „Četiri rijeke“, Karlovac, 23. generacija

Istarska županija

320. Gimnazija Pula, 1. generacija
 321. Strukovna škola Eugena Kumičića, Rovinj, 2. generacija
 322. Srednja škola Zvane Črnje, Rovinj, 3. generacija (mirovanje)
 323. Osnovna škola „Monte Zaro“, Pula, 3. generacija
 324. Osnovna škola Marije i Line, Umag, 3. generacija
 325. Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin, 3. generacija
 326. Srednja škola Mate Balote, Poreč, 4. generacija
 327. Tehnička škola Pula, 4. generacija
 328. Srednja škola Buzet, 5. generacija
 329. Turističko-ugostiteljska škola Antona Štifanića, Poreč, 5. generacija
 330. Osnovna škola „Vazmoslav Gržalja“, Buzet, 6. generacija
 331. Osnovna škola Vladimira Nazora, Vrsar, 6. generacija
 332. Osnovna škola dr. Mate Demarina, Medulin – Područna škola Ližnjan, 6. generacija
 333. Osnovna škola „Ivo Lola Ribar“, Labin, 6. generacija
 334. Osnovna škola Matije Vlačića, Labin, 7. generacija
 335. Osnovna škola Vladimira Nazora, Pazin, 8. generacija
 336. Dječji vrtić „Sunce“, Fažana, 9. generacija
 337. Dječji vrtić „101 Dalmatinac“, Nova Vas, 10. generacija
 338. Osnovna škola Jure Filipovića, Barban, 10. generacija
 339. Centar za rehabilitaciju Pula, 11. generacija
 340. Osnovna škola dr. Mate Demarina, Medulin – Područna škola Banjole, 12. generacija
 341. Dječji vrtić „Topolino“, Pula, 13. generacija
 342. Dječji vrtić „Maslačak“, Pula, 14. generacija
 343. Dječji vrtić „Grdelin“, Buzet, 16. generacija
 344. Osnovna škola Kaštanjer, Pula, 18. generacija
 345. Osnovna škola Vodnjan – Scuola elementare Dignano, 18. generacija
 346. Škola za odgoj i obrazovanje Pula, 19. generacija
 347. Osnovna škola Poreč, 19. generacija
 348. Osnovna škola dr. Mate Demarina, Medulin, 20. generacija
 349. Osnovna škola dr. Mate Demarina, Medulin – Područni odjel Šišan, 23. generacija

Primorsko-goranska županija

350. Osnovna škola „Vladimir Gortan“, Rijeka, 1. generacija
 351. Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“, Opatija, 1. generacija
 352. Osnovna škola „Petar Zrinski“, Čabar, 2. generacija (mirovanje)

353. Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Brod na Kupu, 2. generacija
 354. Osnovna škola Vladimira Nazora, Crikvenica, 2. generacija
 355. Osnovna škola „Milan Brozović“, Kastav, 3. generacija
 356. Osnovna škola „Sveti Matej“, Viškovo, 3. generacija
 357. Osnovna škola Gornja Vežica, Rijeka, 4. generacija
 358. Prirodoslovna i grafička škola Rijeka, 4. generacija
 359. Osnovna škola Jurja Klovića, Tribalj, 4. generacija
 360. Osnovna škola Klana, 5. generacija
 361. Osnovna škola Ivana Rabljanina, Rab, 5. generacija
 362. Osnovna škola „Kantrida“, Rijeka, 6. generacija
 363. Osnovna škola Vežica, Rijeka, 6. generacija
 364. Osnovna škola Bakar, 6. generacija
 365. Osnovna škola „Fran Krsto Frankopan“, Krk, 6. generacija
 366. Osnovna škola Omišalj, 6. generacija
 367. Osnovna škola Malinska-Dubašnica, 6. generacija
 368. Osnovna škola „Srdoči“, Rijeka, 7. generacija
 369. Pomorska škola Bakar, 8. generacija
 370. Dječji vrtić „Zlatna ribica“, Kostrena, 8. generacija
 371. Osnovna škola Kostrena, 8. generacija
 372. Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića, Vrbovsko, 8. generacija (mirovanje)
 373. Osnovna škola Brod Moravice, 9. generacija
 374. Učenički dom „Podmurvice“, Rijeka, 9. generacija
 375. Dječji vrtić „Katarina Frankopan“, Krk, 9. generacija
 376. Dječji vrtić Girice, Cres, 9. generacija
 377. Dječji vrtić „Cvrčak i mrav“, Tribalj, 9. generacija
 378. Osnovna škola Ivana Zajca, Rijeka, 10. generacija
 379. Osnovna škola „Zamet“, Rijeka, 10. generacija
 380. Dječji vrtić „Cvrčak“, Mali Lošinj, 10. generacija
 381. Dječji vrtić Matulji, 11. generacija
 382. Osnovna škola Maria Martinolića, Mali Lošinj, 11. generacija
 383. Dječji vrtić „Hlojkica“, Delnice, 12. generacija
 384. Dječji vrtić Bakar, 12. generacija
 385. Osnovna škola dr. Branimira Markovića, Ravna Gora, 14. generacija
 386. Dječji vrtić „Snjeguljica“, Rijeka, 14. generacija
 387. Srednja škola „Hrvatski kralj Zvonimir“, Krk, 14. generacija
 388. Učenički dom Lovran, 15. generacija
 389. Dječji vrtić Viškovo, 16. generacija
 390. Osnovna škola Frane Petrića, Cres, 16. generacija
 391. Dječji vrtić „Planet mašte, Rijeka, 20. generacija
 392. Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, 22. generacija
 393. Katolička osnovna škola „Josip Pavlišić“, Rijeka, 22. generacija

Ličko-senjska županija

394. Osnovna škola dr. Jure Turića, Gospić, 3. generacija
 395. Osnovna škola Luke Perkovića, Brinje, 4. generacija
 396. Srednja škola Otočac, 7. generacija
 397. Gimnazija Gospić, 8. generacija
 398. Osnovna škola Karlobag, 12. generacija
 399. Osnovna škola Perušić, 13. generacija (mirovanje)

400. Osnovna škola „dr. Ante Starčević“, Pazarište Klanac, 14. generacija

Zadarska županija

401. Osnovna škola „Stanovi“, Zadar, 2. generacija (mirovanje)
402. Medicinska škola Ante Kuzmanića, Zadar, 2. generacija
403. Srednja škola Obrovac, 4. generacija
404. Srednja škola Gračac, 6. generacija
405. Hotelijsko-turistička i ugostiteljska škola Zadar, 7. generacija
406. Osnovna škola „Valentin Klarin“, Preko, 7. generacija (mirovanje)
407. Dječji vrtić „Radost“, Zadar, 8. generacija
408. Osnovna škola Šime Budinića, Zadar, 11. generacija
409. Dječji vrtić „Čok“, Tkon, 15. generacija (mirovanje)
410. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Neviđane, 23. generacija
411. Dječji vrtić „Sunce“, Zadar, 23. generacija
412. Dječji vrtić Obrovac, 23. generacija

Šibensko-kninska županija

413. Osnovna škola Jakova Gotovca, Unešić, 4. generacija
414. Osnovna škola „Vidici“, Šibenik, 5. generacija
415. Osnovna škola Primošten, 7. generacija
416. Osnovna škola Rogoznica, 8. generacija (mirovanje)
417. Dječji vrtić „Osmijeh“, Šibenik, 11. generacija
418. Dječji vrtić „Sunce“, Brodarica, 12. generacija
419. Dječji vrtići Općine Primošten – Dječji vrtić „Bosiljak“ Primošten, 13. generacija
420. Dječji vrtić „Tamaris“, Vodice, 15. generacija
421. Dječji vrtić „Smilje“, Šibenik, 18. generacija
422. Dječji vrtić „Spuzvica“, Tisno, 20. generacija
423. Dječji vrtić „Maslina“, Tribunj, 23. generacija
424. Dječji vrtić „Cvrčak“, Knin, 23. generacija

Splitsko-dalmatinska županija

425. Osnovna škola „Lokve – Gripe“, Split, 1. generacija
426. Osnovna škola „Vjekoslav Parać“, Solin, 2. generacija
427. Osnovna škola „don Lovre Katić“, Solin, 2. generacija
428. Osnovna škola oca Petra Perice, Makarska, 2. generacija (mirovanje)
429. Osnovna škola Ivana Mažuranića, Obrovac Sinjski-Han, 2. generacija
430. Osnovna škola Lučac, Split, 3. generacija
431. Osnovna škola dr. Franje Tuđmana, Brela, 3. generacija
432. Osnovna škola Vrgorac, 3. generacija
433. Osnovna škola „Knez Mislav“, Kaštel Sućurac, 4. generacija
434. Osnovna škola Dinka Šimunovića, Hrvace, 5. generacija
435. Osnovna škola fra Pavla Vučkovića, Sinj, 5. generacija
436. Osnovna škola Slatine, Split, 5. generacija

437. Osnovna škola Žrnovnica, Split, 5. generacija
438. Osnovna škola „Mejaši“, Split, 5. generacija
439. Osnovna škola Milana Begovića, Vrlika, 6. generacija
440. Osnovna škola Hvar, 7. generacija
441. Srednja škola „Antun Matijašević Karamaneo“, Vis, 8. generacija
442. Osnovna škola prof. Filipa Lukasa, Kaštel Stari, 10. generacija
443. Osnovna škola majstora Radovana, Trogir, 11. generacija (mirovanje)
444. Osnovna škola „Bol“, Split, 11. generacija
445. Osnovna škola Jelsa, 11. generacija
446. Osnovna škola Vladimira Nazora, Postira, 12. generacija
447. Osnovna škola kraljice Jelene, Solin, 12. generacija
448. Osnovna škola „Split 3“, Split, 13. generacija
449. Osnovna škola Trili, 14. generacija
450. Osnovna škola Visoka, Split, 15. generacija
451. Osnovna škola Supetar, 15. generacija
452. Dječji vrtić „Biokovsko zvonce“, Makarska, 15. generacija
453. Osnovna škola „Petar Berislavić“, Trogir, 16. generacija
454. Osnovna škola „Okruk“, Okrug Gornji, 16. generacija
455. Osnovna škola Stobreč, 16. generacija
456. Osnovna škola Bol, Bol, 16. generacija
457. Dječji vrtić „Šareni leptir“, Solin, 18. generacija
458. Osnovna škola Grohote, 18. generacija
459. Osnovna škola Selca, 18. generacija
460. Prirodoslovna škola Split, 19. generacija
461. Osnovna škola Neorić-Sutina, 19. generacija
462. V. gimnazija „Vladimir Nazor“, Split, 21. generacija
463. Ekonomska i upravna škola Split, 21. generacija
464. IV. gimnazija „Marko Marulić“, Split, 22. generacija
465. Osnovna škola „Žnjan-Pazdigrad“, Split, 23. generacija
466. Osnovna škola „Trstenik“, Split, 23. generacija

Dubrovačko-neretvanska županija

467. Osnovna škola Marina Držića, Dubrovnik, 2. generacija
468. Osnovna škola Cavtat, 4. generacija
469. Osnovna škola Slano, 6. generacija
470. Osnovna škola Petra Kanavelića, Korčula, 7. generacija
471. Medicinska škola Dubrovnik, 7. generacija
472. Osnovna škola Blato, 8. generacija
473. Osnovna škola „Lapad“, Dubrovnik, 8. generacija
474. Srednja škola Andrije Kačića Miošića, Ploče, 8. generacija
475. Osnovna škola Župa Dubrovačka, 9. generacija
476. Osnovna škola Gruda, 9. generacija (mirovanje)
477. Osnovna škola Ivana Gundulića, Dubrovnik, 14. generacija
478. Osnovna škola Antuna Masle, Orašac, 16. generacija
479. Osnovna škola „Montovjerna“, Dubrovnik, 22. generacija



Udruga
Lijepa
Naša
Zagreb ©

